

CVRIA

EUROPEISKA
GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

Årsrapport
2006

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

SV

Så skaffar du EU-publikationer

Publikationer som ges ut av Publikationsbyrån och som finns till försäljning kan beställas på EU Bookshop <http://bookshop.europa.eu> via olika försäljningskontor.

Du kan också beställa en förteckning över våra internationella försäljningsställen genom att skicka ett fax till: (352) 2929 42758.

EUROPEISKA
GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

ÅRSRAPPORT 2006

Översikt över verksamheten vid Europeiska gemenskapernas domstol,
Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt
och Europeiska unionens personaldomstol

Luxemburg 2007

www.curia.europa.eu

Europeiska gemenskapernas domstol
L-2925 Luxemburg
Tfn. (352) 43 03-1
Telex (kansliet): 2510 CURIA LU
Fax till domstolen: (352) 43 03-2600

Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt
L-2925 Luxemburg
Tfn. (352) 43 03-1
Fax till förstainstansrätten: (352) 43 03-2100

Europeiska unionens personaldomstol
L-2925 Luxemburg
Tfn. (352) 43 03-1

Fax till Press- och informationsavdelningen: (352) 43 03-2500

Fax till avdelningen för interna tjänster – Publikationsenheten: (352) 43 03-2650

Domstolens hemsida på internet: <http://www.curia.europa.eu>

Färdigställd den 31 december 2006

Kopiering tillåten med angivande av källan. Fotografierna får endast återges i sammanhang som rör denna publikation. För all annan användning måste tillstånd begäras av Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer.

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på Internet via Europa-servem (<http://europa.eu>).

Kataloguppgifter finns i slutet av publikationen.

Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 2007

ISBN 92-829-0859-3

© Europeiska gemenskapernas, 2007

Kopiering tillåten med angivande av källan.

Printed in Italy

TRYCKT PÅ ICKE KLORBLEKT PAPPER

Innehållsförteckning

Sidan

Förord, domstolens ordförande, Vassilios Skouris	5
---	---

Kapitel I

Europeiska gemenskapernas domstol

A – Domstolens utveckling och verksamhet år 2006	9
B – Domstolens sammansättning	53
1. Domstolens ledamöter	55
2. Förändringar i domstolens sammansättning år 2006	73
3. Domstolens ledamöter (i rangordning)	75
4. Domstolens tidigare ledamöter	77
C – Domstolens verksamhetsstatistik	79

Kapitel II

Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt

A – Förstainstansrättens verksamhet år 2006	109
B – Förstainstansrättens sammansättning	157
1. Förstainstansrättens ledamöter	159
2. Förändringar i förstainstansrättens sammansättning under år 2006	159
3. Förstainstansrättens ledamöter (i rangordning)	171
4. Förstainstansrättens tidigare ledamöter	173
C – Förstainstansrättens verksamhetsstatistik	175

Kapitel III*Europeiska unionens personaldomstol*

A – Personaldomstolens verksamhet år 2006	199
B – Personaldomstolens sammansättning	205
1. Personaldomstolens ledamöter	207
2. Personaldomstolens ledamöter (i rangordning).....	211
C – Personaldomstolens verksamhetsstatistik	213

Kapitel IV*Möten och besök*

A – Officiella besök och arrangemang vid domstolen, förstainstansrätten och personaldomstolen	223
B – Studiebesök	225
C – Högtidliga sammankomster	229
D – Besök och deltagande i officiella arrangemang	231

<i>Organisationsplan</i>	<i>237</i>
--------------------------------	------------

<i>Domstolens adressuppgifter</i>	<i>239</i>
---	------------

Förord

Under det år som gått har en diskussion inletts vars syfte är att inom en nära framtid inrätta en ny typ av förfarande. Det är fråga om ett förfarande för den skyndsamma handläggningen av mål om förhandsavgörande som avser området frihet, säkerhet och rättvisa, och ett tänkbart namn på det nya förfarandet skulle kunna vara "förfarande för brådska mål om förhandsavgörande". Området frihet, säkerhet och rättvisa befinner sig i kraftig utveckling och vissa mål om förhandsavgörande som rör detta område kommer att kräva en särskilt skyndsam handläggning, antingen på grund av deras känsliga natur eller på grund av att det i den gemenskapsrättsliga lagstiftningen föreskrivs mycket stränga tidsfrister. Den nuvarande processrättsliga ordningen är inte lämpad att möta behov av detta slag och det är därför endast en ny typ av förfarande som kan erbjuda de erforderliga garantierna för effektivitet.

År 2006 präglades även av att domstolens sammansättning delvis förnyades, med följden att sex medlemmar lämnade domstolen. Medlemsstaternas regeringar har, i samband med nomineringarna i anledning av domstolens delvis förnyade sammansättning, tagit hänsyn till det betydelsefulla i att stabiliteten i institutionens verksamhet vidmakthålls, vilket gjort det möjligt för domstolen att obehindrat fortsätta att utföra sitt uppdrag. Domstolen kan inte annat än glädja sig åt detta.

Läsaren av rapporten kommer i det följande att finna en fullständig redogörelse för institutionens utveckling och verksamhet under år 2006. I sedvanlig ordning ägnas en betydande del åt kortfattade men uttömmande referat av EG-domstolens, förstainstansrättens och personaldomstolens dömande verksamhet, vilka åtföljs av statistiska uppgifter.

V. Skouris
domstolens ordförande

Kapitel I

Europeiska
gemenskapernas domstol

A – Domstolens utveckling och verksamhet år 2006

av ordföranden Vassilios Skouris

I denna del av årsrapporten ges en översikt av verksamheten vid Europeiska gemenskapernas domstol under år 2006. Den innehåller först en redogörelse för hur institutionen har förändrats under detta år, med tonvikt på de institutionella förändringar som berört domstolen och på utvecklingen av domstolens interna organisation och arbetsmetoder (avsnitt 1). Den innehåller sedan en statistisk analys av förändringen av institutionens arbetsbörda och den genomsnittliga handläggningstiden (avsnitt 2). Därefter redovisas, som varje år, de huvudsakliga utvecklingstendenserna i domstolens rättspraxis, indelade efter rättsområde (avsnitt 3).

1. Domstolens institutionella utveckling år 2006 präglades till största delen av förberedelserna inför anslutningen av Republiken Bulgarien och Rumänien den 1 januari 2007 (avsnitt 1.1). Det gångna året var även det första verksamhetsåret för personaldomstolen (avsnitt 1.2), samtidigt som lagstiftningsprocessen sattes i gång i syfte att inrätta ett förfarande för att snabbt och på ett lämpligt sätt handlägga mål om förhandsavgörande som avser området med frihet, säkerhet och rättvisa (avdelning 1.3).

1.1. Ett och ett halvt år efter 2004 års utvidgning och institutionens mottagande av tjugo nya domare, hade domstolen att inleda förberedelserna för anslutningen av Republiken Bulgarien och Rumänien den 1 januari 2007. En ad hoc-arbetsgrupp inrättades i januari 2006 med uppgift att identifiera de olika tjänstegrenarnas behov och att samordna allt administrativt förberedelsearbete. Rekryteringen av personal till de två nya språkavdelningarna skedde från och med den 1 juli 2006.

Beträffande organisationen av domstolens dömande verksamhet beslutade domstolen inför anslutningen av Republiken Bulgarien och Rumänien att skapa en ny avdelning med fem ledamöter samt en ny avdelning med tre ledamöter. Det finns således nu fyra avdelningar med fem ledamöter (den första, den andra, den tredje och den fjärde avdelningen) och fyra avdelningar med tre ledamöter (den femte, den sjätte, den sjunde och den åttonde avdelningen). Varje avdelning med fem ledamöter består av sex domare och varje avdelning med tre ledamöter består av fem domare, som deltar enligt turordning i enlighet med relevanta bestämmelser i rättegångsreglerna.¹

1.2. I beslut av den 2 december 2005, vilket offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning den 12 december 2005, förklarades att Europeiska unionens personaldomstol hade upprättats i behörig ordning. År 2006 kom således att bli den nya domstolens första verksamhetsår som motsvarade ett helt kalenderår och den meddelade sin första dom den 26 april 2006.

I kapitel 3 i rapporten finner läsaren en detaljerad redogörelse för personaldomstolens verksamhet. I punkt C i samma kapitel finns verksamhetsstatistiken för dess första verksamhetsår.

¹ Efter de bulgariska och rumänska domarnas ankomst består den andra och den tredje avdelningen av sju domare och den sjätte och den sjunde avdelningen består var och en av sex domare.

1.3. Med utgångspunkt i ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådet i Bryssel den 4–5 november 2004 inledde domstolen och unionens politiska organ en diskussion om vilka åtgärder som skall antas för att säkerställa en snabb handläggning av mål om förhandsavgörande som avser området frihet, säkerhet och rättvisa.

Den 25 september 2006 lade domstolen fram ett första diskussionsunderlag angående handläggningen av mål om förhandsavgörande som rör området frihet, säkerhet och rättvisa.² I diskussionsunderlaget konstaterade domstolen särskilt att en tillräckligt snabb handläggning av denna kategori av mål inte kan garanteras enligt nu gällande förfaranden, inbegripet det skyndsamma förfarandet enligt artikel 104a i rättegångsreglerna. Enligt domstolen vore det tillrådligt att inrätta en ny typ av förfarande, som kunde betecknas som förfarande för brådska mål om förhandsavgörande. Domstolen lämnade två förslag till en sådan typ av förfarande.

Den 14 december 2006 lade domstolen fram en komplettering till diskussionsunderlaget för Europeiska unionens råd, som innehöll en mer utförlig analys av de två förslagen till förfarande.³ Den lagstiftningsprocess som nu är i gång kommer att leda till antagandet av de förändringar i domstolens stadga och i dess rättegångsregler som är nödvändiga för att domstolen skall kunna ta sig an denna typ av mål med största effektivitet.

2. Domstolens verksamhetsstatistik för år 2006 visar på en betydande förbättring för det tredje året i rad. I detta sammanhang skall det påpekas att handläggningstiden vid domstolen har minskat samt att antalet mål i balans har minskat, trots att det skedde en märkbar ökning av antalet anhängiggjorda mål.

Domstolen avgjorde 503 mål under år 2006 (nettosiffra, med hänsyn tagen till förening av mål). Av dessa mål avgjordes 351 genom dom och 151 genom beslut. Det skall påpekas att antalet domar och beslut som meddelades år 2006 inte är långt ifrån det antal som meddelades år 2005 (362 domar och 150 beslut) och detta oaktat den fortgående minskning av antalet anhängiggjorda mål som skett under de tre senaste åren (974 mål den 31 december 2003, 840 mål den 31 december 2004 och 740 mål den 31 december 2005).

Antalet nya mål vid domstolen uppgick till 537 mål, vilket innebär en ökning med 13,3 procent jämfört med det antal mål som anhängiggjordes år 2005 (474 mål, bruttotal). Antalet anhängiga mål den 31 december 2006 uppgick till 731 mål (brutttotal).

Den ändrade utvecklingen av tendensen till längre handläggningstider som kunde konstateras redan under år 2004 och år 2005 har befasts under år 2006. Den genomsnittliga handläggningstiden för mål om förhandsavgörande uppgick till 19,8 månader, medan den år 2004 uppgick till 23,5 månader och år 2005 till 20,4 månader. En jämförande analys visar att den genomsnittliga handläggningstiden för mål om förhandsavgörande år 2006 nådde sin lägsta nivå sedan år 1995. Beträffande mål som anhängiggjorts genom direkt

² Diskussionsunderlaget finns tillgängligt på domstolens webbplats under följande adress: http://curia.europa.eu/sv/instit/txtdocsv/index_projet.htm

³ Kompletteringen finns tillgänglig på domstolens webbplats under följande adress: http://curia.europa.eu/sv/instit/txtdocsv/index_projet.htm

talans och överklagandens, uppgick de genomsnittliga handläggningstiderna till 20 respektive 17,8 månader (21,3 månader respektive 20,9 månader år 2005).

Under det gångna året utnyttjade domstolen på skilda sätt de olika medel som står till dess förfogande för att påskynda handläggningen av vissa mål (förtursmål, skyndsamt handläggning, förenklat förfarande och möjlighet att avgöra mål utan förslag till avgörande av generaladvokaten). Skyndsamt handläggning begärdes i fem mål, men det villkor som uppställs i rättegångsreglerna, att målet skall vara av särskilt brådskande art, var inte uppfyllt. I enlighet med en rutin som lades fast under år 2004 bifalls eller avslås en begäran om skyndsamt handläggning genom ett motiverat beslut av domstolens ordförande.

Vidare fortsatte domstolen att använda sig av det förenklade förfarande som föreskrivs i artikel 104.3 i rättegångsreglerna för att besvara vissa frågor som ställts i begäran om förhandsavgörande. Sexton beslut meddelades med stöd av denna bestämmelse, genom vilka 21 mål avgjordes.

Domstolen använde sig dessutom relativt ofta av den möjlighet som erbjuds i artikel 20 i stadgan, att avgöra mål utan förslag till avgörande av generaladvokaten när målet inte omfattar någon ny rättsfråga. Omkring 33 procent av de domar som meddelades under år 2006 meddelades utan förslag till avgörande (mot 35 procent år 2005).

Vad gäller fördelningen av mål mellan domstolens olika sammansättningar kan noteras att nästan 13 procent av de mål som avgjordes under år 2006 avgjordes av den stora avdelningen eller domstolen i plenum, 63 procent av avdelningar bestående av fem domare och 24 procent av avdelningar bestående av tre domare. Jämfört med föregående år kan det konstateras en markant ökning av det antal mål som handläggs av avdelningar bestående av fem domare (54 procent år 2005), en stabilisering av det antal som handläggs av den stora avdelningen (13 procent år 2005) och en kraftig nedgång av det antal mål som avgjordes av avdelningar bestående av tre domare (33 procent år 2005).

För ytterligare upplysningar angående statistiska uppgifter för rättsåret 2006, se punkt C i detta kapitel.

3. I denna del redogörs för den viktigaste rättspraxisutvecklingen, uppdelad efter område enligt följande:

konstitutionella eller institutionella frågor, det europeiska medborgarskapet, fri rörlighet för varor, jordbruk, fri rörlighet för personer, tjänster och kapital, visering, asyl och invandring, konkurrensregler, tillnärmning av lagstiftning, varumärken, beskattning, socialpolitik, civilrättsligt och rättsligt samarbete, polissamarbete och straffrättsligt samarbete. En dom klassificeras med hänsyn till den huvudsakliga frågeställning som den väcker, och en dom som klassificerats som tillhörande ett visst område kan även behandla frågor som är av stort intresse på ett annat område.

Konstitutionella eller institutionella frågor

Den 7 februari 2006 (yttrande 1/03, REG 2006, s. I-1145), avgav domstolen på begäran av rådet yttrande i frågan huruvida Europeiska gemenskapen hade exklusiv behörighet, eller endast en med medlemsstaterna delad behörighet, för att ingå den nya konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, som skall ersätta Luganokonventionen.

I yttrandet lämnade domstolen en sammanfattning av de slutsatser som kan dras av dess rättspraxis i fråga om gemenskapens ingående av internationella avtal och erinrade om att gemenskapen endast har tilldelade befogenheter. Detta innebär att ett konstaterande att gemenskapen har exklusiv behörighet i fall där det inte föreligger några uttryckliga bestämmelser i fördraget måste grunda sig på en konkret bedömning av förhållandet mellan det tilltänkta avtalet och gällande gemenskapsrätt, av vilken det är visat att ingåendet av ett sådant avtal kan inverka på gemenskapsbestämmelserna. Domstolen gjorde därefter en sådan bedömning av såväl reglerna om domstols behörighet som reglerna om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Domstolen slog fast att det faktum att det i förordning nr 44/2001 inrättas ett övergripande och koherent system för reglerna om domstols behörighet innebär i sig att varje internationellt avtal som inför ett övergripande lagvalssystem av det slag som inrättats genom den förordningen kan påverka dessa behörighetsregler. Domstolen fann efter en konkret prövning att detta var fallet beträffande det tilltänkta avtalet, trots att detta innehöll en fränskiljandeklausul enligt vilken avtalet inte skulle inverka på medlemsstaternas tillämpning av relevanta gemenskapsbestämmelser. Domstolen fann att samma konstaterande kunde göras beträffande reglerna om erkännande och verkställighet av domar och drog därefter slutsatsen att gemenskapen har exklusiv behörighet att ingå en ny Luganokonvention.

I dom av den 14 mars 2006 i mål C-177/04, *kommissionen mot Frankrike* (REG 2006, s. I-2461), prövade domstolen en talan om fördragsbrott enligt artikel 228 EG.

Republiken Frankrike gjorde gällande att en sådan omformulering som Europeiska gemenskapernas kommission gjort under pågående domstolsförfarande av de anmärkningar som framförts skulle betraktas som nya yrkanden som inte kunde tas upp till sakprövning. Domstolen fann att kravet att föremålet för talan avgränsas genom det administrativa förfarandet inte innebär att det i samtliga fall måste råda fullständig överensstämmelse mellan anmärkningarna i det motiverade yttrandet och yrkandena i ansökan, under förutsättning att tvisteföremålet inte har utvidgats eller ändrats utan enbart har inskränkts. Det är tillåtet för kommissionen att begränsa räckvidden av det fördragsbrott som den önskar få fastställt för att ta hänsyn till de åtgärder som delvis vidtagits under förfarandet vid domstolen.

Domstolen slog fast att det fördragsbrott som hade lagts Republiken Frankrike till last kvarstod vid den tidpunkt då domstolen bedömde de faktiska omständigheterna och prövade därefter kommissionens yrkande om vite. Domstolen erinrade om att det förfarande som föreskrivs i artikel 228 EG syftar till att uppmuntra en medlemsstat att följa en dom om fördragsbrott och därigenom till att säkerställa gemenskapsrättens effektiva tillämpning. Såväl viten som standardbelopp har till syfte att utöva ekonomiska

påtryckningar på den aktuella medlemsstaten för att förmå den att upphöra med det fastställda fördragsbrottet och måste därför bestämmas med hänsyn till den övertalning som krävs för att den medlemsstaten skall ändra sitt beteende. Det ankommer på domstolen att inom sitt utrymme för skönsmässig bedömning fastställa vitet med utgångspunkt i ett antal grundkriterier, vilka i princip utgörs av överträdelsens varaktighet, dess svårhetsgrad och den berörda medlemsstatens betalningsförmåga. De konsekvenser som underlåtenheten att följa domen har för privata och offentliga intressen samt hur brådskande det är att få den berörda medlemsstaten att uppfylla sina skyldigheter skall också beaktas. Domstolen konstaterade att sådana riktlinjer som kommissionen offentliggjort i sina meddelanden på ett effektivt sätt kan bidra till att säkerställa insyn, förutsebarhet och rättssäkerhet vad gäller kommissionens handlande, men att det för utövandet av den befogenhet som domstolen har givits enligt artikel 228.2 EG inte förutsätts att kommissionen har antagit sådana bestämmelser, vilka under alla omständigheter inte är bindande för domstolen. I det föreliggande fallet godtog domstolen vad kommissionen hade föreslagit avseende koefficienterna hänförliga till överträdelsens allvar, bruttonationalprodukten och det antal röster som medlemsstaten har i rådet, men inte vad som hade föreslagits beträffande koefficienten hänförlig till överträdelsens varaktighet. Domstolen ansåg att det är den tid som gått mellan domstolens första dom och tidpunkten för domstolens bedömning av de faktiska omständigheterna, och inte den tid som gått mellan den första domen och tidpunkten för talans väckande, som skall beaktas vid fastställandet av koefficienten hänförlig till överträdelsens varaktighet. Domstolen förpliktade därför medlemsstaten att betala ett högre vite än det som hade föreslagits av kommissionen.

I dom av den 30 maj 2006 i mål C-459/03, *kommissionen mot Irland* (REG 2006, s. I-4635), prövade domstolen en fördragsbrottstalan som hade väckts av kommissionen. Domstolen fastställde att Irland hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt ett flertal bestämmelser i EG-fördraget och i Euratomfördraget, genom att inleda ett tvistelösningsförfarande mot Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland i enlighet med Förenta nationernas havsrättskonvention angående MOX-anläggningen i Sellafield (Förenade kungariket). Domstolen använde sig av ett resonemang i flera steg för att nå denna slutsats. Med beaktande av att medlemsstaterna enligt artikel 292 EG förbundit sig att inte lösa tvister om tolkningen eller tillämpningen av fördraget på annat sätt än som bestämts genom detta, prövade domstolen först, mot bakgrund av att kommissionen gjort gällande att Irland underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt denna artikel, frågan huruvida de bestämmelser i havsrättskonventionen som Irland inför skiljenämnden hade klandrat Förenade kungariket för att ha åsidosatt var att anse som gemenskapsrättsliga bestämmelser vars åsidosättande av en medlemsstat skall bedömas enligt fördragsbrottsförfarandet i artikel 226 EG och följande artiklar. Efter att ha resonerat med utgångspunkt i de regler som styr gemenskapens ingående av internationella avtal och den relevanta gemenskapslagstiftningen samt gjort en konkret bedömning av de bestämmelser som Irland påstod hade åsidosatts, drog domstolen slutsatsen att de bestämmelser i konventionen som Irland hade åberopat inom ramen för den tvist angående MOX-anläggningen som hänskjutits till skiljedomstolen var en del av gemenskapens rättsordning. Domstolen var följaktligen behörig att pröva tvister om tolkningen och tillämpningen av dessa bestämmelser och att bedöma huruvida de hade iakttagits av en medlemsstat. Domstolens behörighet att pröva en sådan tvist som den Irland hade hänskjutit till skiljenämnden var således enligt artikel 292 EG exklusiv. Det

fördragsbrott som Irland gjort sig skyldig till inskränkte sig emellertid inte till detta. Irland underlät även att uppfylla sina skyldigheter enligt gemenskapsrätten genom att till skiljenämnden hänskjuta prövningen av gemenskapsrättsakter, främst vissa direktiv som hade antagits med stöd av antingen EG-fördraget eller Euratomfördraget, vilket utgjorde ytterligare ett åsidosättande av skyldigheten att iaktta domstolens exklusiva behörighet enligt artiklarna 292 EG och 193 EA att tolka och tillämpa gemenskapsrättsliga bestämmelser. Irland underlät dessutom att uppfylla samarbetskyldigheten enligt artiklarna 10 EG och 192 EA genom att inleda ett förfarande enligt havsrättskonventionens system för tvistelösning, utan att i förväg upplysa eller rådgöra med behöriga gemenskapsinstitutioner.

I dom av den 13 juni 2006 i mål C-173/03, *Traghetti del Mediterraneo* (REG 2006, s. I-0000), preciserade domstolen reglerna för medlemsstaternas skadeståndsansvar för överträdelse av gemenskapsrätten i det särskilda fallet att överträdelsen skett i den dömande verksamheten. Domstolen hade att bedöma förenligheten med gemenskapsrätten av en nationell lagstiftning, enligt vilken medlemsstaten inte var skadeståndsansvarig för skada som vållats enskilda genom att en nationell domstol som dömer i sista instans överträtt gemenskapsrätten, när denna överträdelse var hänförlig till nämnda domstols tolkning av rättsregler eller bedömning av faktiska omständigheter eller bevisvärdering, och enligt vilken nämnda ansvar dessutom var begränsat till enbart fall där domstolen vållat skadan uppsåtligt eller av grov vårdslöshet. Domstolen fann att gemenskapsrätten utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken en medlemsstats ansvar för skada som har vållats enskilda genom en sådan överträdelse av gemenskapsrätten som kan tillskrivas en domstol som dömer i sista instans generellt är uteslutet när överträdelsen är hänförlig till en tolkning av rättsregler eller en bedömning av faktiska omständigheter eller bevisvärdering. Domstolen fann vidare att gemenskapsrätten även utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken ovannämnda ansvar är begränsat till enbart fall där den nationella domstolen vållat skadan uppsåtligt eller av grov vårdslöshet, om denna begränsning innebär att den berörda medlemsstaten inte är ansvarig i fall där domstolen på ett uppenbart sätt har åsidosatt gällande rätt i den mening som avses i punkterna 53–56 i dom av den 30 september 2003 i mål C-224/01, *Köbler* (REG 2003, s. I-10239).

I dom av den 11 juli 2006 i mål C-432/04, *kommissionen mot Cresson* (REG 2006, s. I-0000), klargjorde domstolen de förpliktelser som åvilar kommissionsledamöterna enligt artikel 213 EG. Domstolen slog fast att begreppet förpliktelser som följer med ämbetet som ledamot av kommissionen skall ges en vid tolkning och inbegriper förutom skyldigheten att iaktta redbarhet och visa omdöme, även förpliktelsen att fullgöra sina skyldigheter i gemenskapens allmänna intresse under full oavhängighet. I fördraget föreskrivs som sanktion för ett åsidosättande av en viss svårhetsgrad att den berörda personen avsätts eller berövas rätten till pension eller andra förmåner i dess ställe. I det fall ämbetsperioden för en ledamot av kommissionen har löpt ut kan den berörda personen ådömas en sanktion för ett åsidosättande som skett under ämbetsperioden, men som upptäckts eller konstaterats först senare. Eftersom det inte längre kunde bli fråga om avsättande, förfogade domstolen endast över sanktionen att beröva den berörda personen rätten till pension och andra förmåner. Beträffande rätten till pension och andra förmåner får domstolen besluta att hela eller delar av dessa skall gå förlorade, beroende på hur allvarligt åsidosättandet varit. Fristerna för att inleda ett förfarande är emellertid inte obegränsade, eftersom kravet på rättssäkerhet och rätten till försvar måste beaktas. Detta innebär att den person mot vilken

kommissionen har inlett ett administrativt förfarande skall ges tillfälle att på ett ändamålsenligt sätt lämna sina synpunkter. Enligt domstolen utgjorde den omständigheten att dess avgörande inte kan överprövas ingalunda en brist som medför ett åsidosättande av kommissionsledamöternas rätt till ett effektivt domstolsskydd, och nämnda omständighet kunde därför inte utgöra hinder för att utöva dess behörighet. Vid bedömningen av vad som hade lagts den aktuella kommissionären till last fann domstolen att fastställanden som gjorts under ett brottmålsförfarande får tas i beaktande, men att domstolen inte är bunden av den rättsliga klassificeringen av sakomständigheterna, och att det ankommer på domstolen att undersöka om de omständigheter som läggs den berörda personen till last utgör ett åsidosättande av de förpliktelser som följer med ämbetet som ledamot av kommissionen. På grundval av dessa överväganden och efter en noggrann undersökning av de faktiska omständigheterna i målet, biföll domstolen delvis talan genom att fastställa att den berörda kommissionsledamoten hade åsidosatt de förpliktelser som följde med hennes ämbete som ledamot av kommissionen i den mening som avses i artiklarna 213.2 EG och 126.2 EA. Med hänsyn till omständigheterna i målet ansåg domstolen emellertid att fastställandet av åsidosättandet i sig utgjorde en lämplig sanktion. Édith Cresson ådömdes därför inte någon sanktion i form av berövande av rätten till pension eller andra förmåner i dess ställe.

I dom av den 12 september 2006 i mål C-145/04, *Spanien mot Förenade kungariket* (REG 2006, s. I-0000), och i mål C-300/04, *Eman och Sevinger* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen fördragets regler om det europeiska medborgarskapet och om val av företrädare i Europaparlamentet, och särskilt reglerna om rösträtt i sådana val och om utövandet av denna rätt. I målet *Spanien mot Förenade kungariket* var det fråga om medlemsstaternas behörighet att utsträcka rösträtten till val till Europaparlamentet till invånare som inte är medborgare i Europeiska unionen. I det föreliggande fallet ifrågasatte Konungariket Spanien en av Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland utfärdad lag i vilken det med avseende på Gibraltar föreskrevs att medborgare i Commonwealth bosatta i Gibraltar som inte var gemenskapsmedborgare hade rösträtt och var valbara vid val till Europaparlamentet. Domstolen slog fast att det är på medlemsstaterna som det ankommer att med iakttagande av gemenskapsrätten fastställa vilka som har rösträtt och som är valbara vid val till Europaparlamentet. Domstolen ansåg att artiklarna 189 EG, 190 EG, 17 EG och 19 EG inte utgör hinder för att medlemsstaterna tillerkänner vissa personer som har nära anknytning till dessa stater sådan rösträtt och valbarhet, utöver statens egna medborgare och unionsmedborgare som är bosatta inom dess territorium. Enligt domstolen kunde förekomsten av uppenbar koppling mellan å ena sidan unionsmedborgarskap och å andra sidan rösträtt inte utläsas ur fördragets bestämmelser om Europaparlamentets sammansättning och om det europeiska medborgarskapet. Domstolen underströk slutligen att det inte ur fördragets artiklar angående unionsmedborgarskapet går att härleda en princip enligt vilken unionsmedborgarna är de enda som kommer i åtnjutande av fördragets alla övriga bestämmelser. Mot denna bakgrund drog domstolen slutsatsen att Förenade kungarikets ifrågasatta lagstiftning var förenlig med gemenskapsrätten.

Det ovannämnda målet *Eman och Sevinger* avsåg tolkningen av artiklarna 17 EG, 19.2 EG, 190 EG och 299.3 EG. Dessa frågor hade kommit under domstolens prövning efter en begäran om förhandsavgörande från Raad van State (Nederländerna), vilken hade framställts i ett mål som rörde två nederländska medborgare med hemvist på Aruba. Dessa

personer hade ifrågasatt ett beslut om avslag på deras ansökan om att upptas i röstlängden inför valet till Europaparlamentet den 10 juni 2004 på grund av deras hemvist. Enligt domstolen kan personer som är medborgare i en medlemsstat och som har hemvist eller är bosatta inom något av de utomeuropeiska länder och territorier som avses i artikel 299.3 EG åberopa de rättigheter som tillerkänns unionsmedborgare enligt andra delen i fördraget. De utomeuropeiska länderna och territorierna omfattas emellertid av en särskild associeringsordning som fastställts i fjärde delen i fördraget (artiklarna 182 EG–188 EG), vilket innebär att de allmänna bestämmelserna i fördraget inte är tillämpliga på dessa utan uttryckligen hänvisning och att artiklarna 189 EG och 190 EG om Europaparlamentet inte är tillämpliga på dessa länder och territorier. Detta får till följd att medlemsstaterna inte är skyldiga att där anordna val till Europaparlamentet. Ingenting enligt nu gällande gemenskapsrätt hindrar medlemsstaterna från att, med iakttagande av gemenskapsrätten, uppställa villkor avseende bosättning inom det territorium där valet anordnas för rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet. Likabehandlingsprincipen utgör emellertid hinder för att de valda kriterierna leder till att medborgare som befinner sig i lika situationer behandlas olika när det inte föreligger sakliga skäl för en sådan behandling.

I dom av den 19 september 2006 i de förenade målen C-392/04 och C-422/04, *i-21 Germany och Arcor* (REG 2006, s. I-0000), fastställde domstolen vilken avvägning som skall göras mellan gemenskapsrättens företräde och rättssäkerheten när det är fråga om hur en administrativ rättsakt som står i strid med gemenskapsrätten skall behandlas. Domstolen slog fast att det i överensstämmelse med rättssäkerhetsprincipen inte krävs att en förvaltningsmyndighet omprövar ett förvaltningsbeslut som blivit definitivt på grund av att en rimlig frist för att överklaga löpt ut eller på grund av att rättsmedlen uttömts. Domstolen erinrade dock om att denna princip kan begränsas om följande fyra villkor är uppfyllda: Förvaltningsorganet har enligt nationell rätt behörighet att ändra beslutet. Beslutet i fråga har blivit definitivt som en följd av en dom från en nationell domstol som avgör målet i sista instans. Nämda dom grundar sig, med hänsyn till rättspraxis från domstolen som meddelats efter denna dom, på en felaktig tolkning av gemenskapsrätten som gjorts utan att domstolen erhållit en begäran om förhandsavgörande. Den berörda parten vände sig till ett förvaltningsorgan så snart han fått kännedom om denna rättspraxis (se dom av den 13 januari 2004 i mål C-453/00, *Kühne & Heintz*, REG 2004, s. I-837). Enligt likvärdighetsprincipen krävs det att samtliga regler avseende överklagande, inbegripet de föreskrivna tidsfristerna, skall tillämpas på samma sätt på överklaganden som grundar sig på ett åsidosättande av gemenskapsrätten och på överklaganden som grundar sig på ett åsidosättande av nationell rätt. I fall där en myndighet enligt regler i nationell rätt är skyldig att återkalla ett förvaltningsbeslut som har vunnit laga kraft, om detta är uppenbart oförenligt med den nationella rätten, måste samma skyldighet föreligga om beslutet är uppenbart oförenligt med gemenskapsrätten. Den nationella domstolen avgör om en lagstiftning som är uppenbart oförenlig med gemenskapsrätten är uppenbart rättsstridig i den mening som avses i den nationella rätten i fråga. Om detta är fallet, skall den nationella domstolen beakta samtliga följder som är förknippade med ett sådant konstaterande enligt den nationella rätten.

Frågan huruvida en talan om ogiltigförklaring kunde tas upp till sakprövning behandlades i två mål. I dom av den 2 maj 2006 i mål C-417/04 P, *Regione Siciliana mot kommissionen* (REG 2006, s. I-3881), prövade domstolen ett överklagande av förstainstansrättens beslut att avvisa Regione Sicilianas talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut om

avslutande av finansiellt stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden. I det målet gavs domstolen tillfälle att på nytt pröva begreppet medlemsstat. Domstolen erinrade om att en talan som väckts av ett regionalt eller lokalt organ inte kan likställas med en talan som väckts av en medlemsstat, eftersom begreppet medlemsstat i artikel 230 EG endast omfattar statliga myndigheter. Domstolen fann emellertid att ett regionalt eller lokalt organ, i den mån det utgör en juridisk person enligt nationell rätt, kan väcka talan om ogiltigförklaring med den artikeln som grund mot ett beslut som är riktat till organet i fråga och mot ett beslut som, även om det utfärdats i form av en förordning eller ett beslut riktat till en annan person, direkt och personligen berör organet i fråga. En regional myndighet, som utsetts till ansvarig myndighet för genomförandet av ett projekt inom ramen för en europeisk utvecklingsfond, kan dock inte anses direkt berörd av kommissionens beslut att avsluta det finansiella stödet från fonden, vilket är riktat till den berörda medlemsstaten. I dom av den 12 september 2006 i mål C-131/03 P, *Reynolds Tobacco m.fl. mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen möjligheterna att ogiltigförklara beslut att väcka talan vid domstol som fattats av kommissionen. Domstolen slog fast att endast åtgärder med bindande rättsverkningar som kan påverka sökandens intressen genom att väsentligen förändra sökandens rättsliga situation utgör rättsakter eller beslut som kan bli föremål för en talan om ogiltigförklaring. Ett beslut att väcka talan vid domstol är nödvändigt för att erhålla ett bindande domstolsavgörande, men det beslutet innebär inte i sig ett slutligt fastställande av de skyldigheter som åligger parterna i tvisten och det förändrar därför inte den omtvistade rättsliga situationen. Berörda som anser sig ha lidit skada till följd av ett rättsstridigt beteende från en gemenskapsinstitutions sida berövas dock inte rätten till domstolsprövning, eftersom en talan om utomobligatoriskt skadestånd kan väckas om beteendet i fråga är av sådan beskaffenhet att gemenskapens skadeståndsansvar aktualiseras.

I dom av den 10 januari 2006 i mål C-344/04, *International Air Transport Association m.fl.* (REG 2006, s. I-403), slog domstolen med avseende på artikel 234 EG fast att det inte i sig är tillräckligt att giltigheten av en gemenskapsrättsakt har ifrågasatts vid en nationell domstol för att det skall vara motiverat att hänskjuta en fråga till domstolen. Det är endast när nationella domstolar mot vars avgöranden det finns rättsmedel anser att det finns grund för en eller flera av de omständigheter som parterna åberopar till stöd för att rättsakten är ogiltig, eller för en eller flera av de omständigheter som domstolarna i förekommande fall prövar ex officio, som de skall vilandeförklara målet och hänskjuta giltighetsfrågan till EG-domstolen.

I en rad mål hade domstolen att pröva frågan om valet av rättslig grund för gemenskapsrättsakter. Sex av dessa mål förtjänar särskild uppmärksamhet.

Först skall dom av den 10 januari 2006 i mål C-94/03, *kommissionen mot rådet* (REG 2006, s. I-1), angående beslut 2003/106⁴ och dom av den 10 januari 2006 i mål C-178/03, *kommissionen mot parlamentet och rådet* (REG 2006, s. I-107), angående förordning

⁴ Rådets beslut 2003/106/EG av den 19 december 2002 om godkännande, på Europeiska gemenskapens vägnar, av Rotterdamkonventionen om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel (EGT L 63, s. 27).

nr 304/2003⁵ nämnas. I båda dessa mål bekräftade domstolen de betydelsefulla vägledande principer som redan framgick av dess rättspraxis beträffande anlitandet av två rättsliga grunder. Domstolen erinrade om att valet av rättslig grund för en gemenskapsrättsakt skall ske utifrån objektiva kriterier som kan bli föremål för domstolsprövning, bland vilka särskilt ingår rättsaktens syfte och innehåll samt att en rättsakt endast skall ha en enda rättslig grund, vilken är den grund som krävs med hänsyn till den huvudsakliga eller avgörande avsikten eller beståndsdelen, i fall där det vid bedömningen av en gemenskapsrättsakt visar sig att det finns två avsikter med rättsakten eller att den har två beståndsdelar, och en av dessa kan identifieras som den huvudsakliga eller avgörande avsikten eller beståndsdelen, medan den andra endast är av underordnad betydelse. Om det däremot visar sig att det finns flera avsikter med en rättsakt eller att den har flera beståndsdelar, vilka har ett sådant samband att de inte kan åtskiljas, utan att den ena är sekundär och indirekt i förhållande till den andra, skall en sådan rättsakt i undantagsfall antas med stöd av de däremot svarande olika rättsliga grunderna. Domstolen underströk dock att anlitandet av två rättsliga grunder är utesluten om de förfaranden som föreskrivs för de båda grunderna inte överensstämmer med varandra och/eller när en kumulering av rättsliga grunder kan påverka parlamentets rättigheter. Med tillämpning av denna rättspraxis fann domstolen i det första målet att beslut 2003/106 borde ha antagits med stöd av artiklarna 133 EG och 175.1 EG, i förening med de relevanta bestämmelserna i artikel 300 EG, och beslutet ogiltigförklarades därför i den del som det hade antagits enbart med stöd av artikel 175.1 EG, i förening med artikel 300.2 första stycket första meningen EG och artikel 300.3 första stycket EG. I det andra målet fann domstolen att förordning nr 304/2003 borde ha antagits med stöd av artiklarna 133 EG och 175.1 EG, och förordningen ogiltigförklarades därför i den del som den hade antagits enbart med stöd av artikel 175.1 EG.

Fyra andra mål avsåg villkoren för anlitandet av artikel 95 EG som rättslig grund.

I dom av den 2 maj 2006 i mål C-436/03, *parlamentet mot rådet* (REG 2006, s. I-3733), erinrade domstolen om sin rättspraxis enligt vilken gemenskapslagstiftaren i artikel 95 EG ges behörighet att anta åtgärder som syftar till att förbättra villkoren för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion. Åtgärder i fråga skall rent faktiskt ha detta syfte genom att bidra till att undanröja hinder för de ekonomiska friheter som garanteras i fördraget, däribland etableringsfriheten. I artikel 95 EG ges även gemenskapslagstiftaren behörighet att anta åtgärder som syftar till att förebygga att framtida handelshinder uppstår till följd av en olikartad utveckling av nationell lagstiftning. Det måste emellertid vara sannolikt att sådana hinder kan komma att uppstå, och åtgärden i fråga måste ha till syfte att förebygga dem. Mot denna bakgrund slog domstolen fast att artikel 95 EG inte kunde utgöra en korrekt rättslig grund för antagandet av förordning nr 1435/2003,⁶ vilken med rätta hade antagits med stöd av artikel 308 EG. Med tillämpning av samma rättspraxis fann domstolen i dom av den 2 maj 2006 i mål C-217/04, *Förenade kungariket mot parlamentet*

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 304/2003 av den 28 januari 2003 om export och import av farliga kemikalier (EGT L 63, s. 1).

⁶ Rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) (EUT L 207, s. 1).

och rådet (REG 2006, s. I-3771), att det var med rätta som förordning nr 460/2004⁷ hade antagits med stöd av artikel 95 EG. I dom av den 30 maj 2006 i de förenade målen C-317/04 och C-318/04, *parlamentet mot rådet och kommissionen* (REG 2006, s. I-4721), fann domstolen däremot att beslut 2004/496⁸ inte rättsenligt kunde antas med stöd av artikel 95 EG, jämförd med artikel 25 i direktiv 95/46.⁹ Det avtal som beslutet avsåg rörde behandlingen av uppgifter som i den utsträckning de hänförde sig till allmän säkerhet och statens verksamhet på straffrättens område, var uteslagna från tillämpningsområdet för direktiv 95/46 i kraft av artikel 3.2 första strecksatsen i det direktivet. I dom av den 12 december 2006 i mål C-380/03, *Tyskland mot parlamentet och rådet* (REG 2006, s. I-0000), erinrade domstolen om att när villkoren för att tillämpa artikel 95 EG som rättslig grund är uppfyllda är gemenskapslagstiftaren inte förhindrad att hänvisa till denna rättsliga grund till följd av att skyddet för folkhälsan är avgörande för de val som skall göras. Med huvudsakligt stöd av denna rättspraxis slog domstolen fast att gemenskapslagstiftaren inte hade åsidosatt artikel 152.4 c EG genom att anta artiklarna 3 och 4 i direktiv 2003/33¹⁰ enbart med stöd av artikel 95 EG och ogillade därför den talan som väckts av Förbundsrepubliken Tyskland mot dessa bestämmelser.

Det europeiska medborgarskapet

Vid sidan av de ovannämnda målen avseende val av företrädare i Europaparlamentet är det ytterligare två mål inom detta område som förtjänar särskild uppmärksamhet.

I dom av den 18 juli 2006 i mål C-406/04, *De Cuyper* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen huruvida den belgiska lagstiftningen rörande arbetslöshet var förenlig med unionsmedborgarnas rätt enligt artikel 18 EG att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorium. I den belgiska lagstiftningen föreskrevs ett krav på bosättning för arbetslösa personer äldre än 50 år, trots att dessa undantagits från skyldigheten att stå till arbetsmarknadens förfogande. Domstolen erinrade först om att unionsmedborgarnas rätt att uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier inte är ovillkorlig, utan gäller med de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördraget och i bestämmelserna om genomförandet av fördraget. Domstolen konstaterade att vissa nationella medborgare missgynnades av den belgiska lagstiftningen endast på grund av att de utnyttjade rätten att fritt röra sig och uppehålla sig i en annan medlemsstat, och att den därför utgjorde en begränsning av de friheter som tillkommer varje unionsmedborgare enligt artikel 18 EG. Domstolen fann dock att denna begränsning var motiverad av objektiva

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 460/2004 av den 10 mars 2004 om inrättandet av den europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet (EUT L 77, s. 1).

⁸ Rådets beslut 2004/496/EG av den 17 maj 2004 om ingående av ett avtal mellan Europeiska gemenskapen och Amerikas förenta stater om lufttrafikföretags behandling och överföring av passageraruppgifter till Bureau of Customs and Border Protection inom Förenta staternas Department of Homeland Security (EUT L 183, s. 83 och rättelse EUT L 255, 2005, s. 168).

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, s. 31) i dess ändrade lydelse.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/33/EG av den 26 maj 2003 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror (EUT L 152, s. 16).

hänsyn av allmänt intresse som var oberoende av de berörda personernas nationalitet. Domstolen konstaterade att bosättningsvillkoret motsvarades av nödvändigheten av att kunna kontrollera de arbetslösa personernas yrkessituation och familjesituation, vilket gör det möjligt för tillsynsmyndigheterna att kontrollera om situationen för dem som uppbär arbetslöshetsersättning ändrats på ett sätt som kan påverka den beviljade förmånen. Domstolen anmärkte även att den kontroll som skall genomföras i fråga om arbetslöshetsersättning har särdrag som motiverar att mer ingripande mekanismer införs än för andra förmåner och att mindre ingripande åtgärder, såsom att inge handlingar eller intyg, skulle innebära att kontrollen var aviserad och att den därmed blev mindre effektiv.

I dom av den 26 oktober 2006 i mål C-192/05, *Tas-Hagen och Tas* (REG 2006, s. I-0000), prövade också domstolen ett krav på bosättning och dess förenlighet med artikel 18 EG. Detta mål avsåg en lagstiftning rörande förmåner till civila krigsoffer, enligt vilken det krävdes att den berörde var bosatt i landet vid tidpunkten när ansökan om förmåner gjordes.

Domstolen prövade först om detta var en fråga som omfattades av artikel 18 EG. Domstolen fann att förmåner för att ersätta civila krigsoffer, på gemenskapsrättens nuvarande utvecklingsstadium, omfattas av medlemsstaternas behörighet. Medlemsstaterna skall emellertid utöva sin behörighet med iakttagande av gemenskapsrätten. När det är fråga om en sådan lagstiftning innebär utövandet av rätten enligt artikel 18 EG att fritt röra sig och uppehålla sig i en annan medlemsstat att möjligheten att få nämnda förmån utbetalad påverkas, varför en sådan situation inte kan anses sakna anknytning till gemenskapsrätten. Domstolen konstaterade beträffande tillåtligheten av kravet på bosättning att ett sådant krav kunde verka avhållande på utövandet av de rättigheter som tillkommer unionsmedborgarna enligt artikel 18 EG och att det därför utgjorde en begränsning av dessa rättigheter. Domstolen fann dock att begränsningen i princip kunde motiveras av önskan att solidaritetsplikten gentemot civila krigsoffer endast skall gälla personer som har haft anknytning till folket i den berörda medlemsstaten under och efter kriget. Bosättningskravet var således ett uttryck för dessa personers anknytningsgrad till detta samhälle. Domstolen framhöll att medlemsstaterna förfogar över ett betydande utrymme för skönmässig bedömning när det är fråga om förmåner som inte omfattas av gemenskapsrätten, men ansåg att ett bosättningskriterium inte utgör ett tillräckligt starkt tecken på en sådan anknytning när det kan leda till ett annat resultat för personer som är bosatta i utlandet och vars integrering i den medlemsstat som beviljar den berörda förmånen är jämförbar i alla avseenden. Proportionalitetsprincipen iakttas inte genom ett bosättningsvillkor som endast avser tidpunkten för ansökan, eftersom det inte utgör ett kriterium som i tillräcklig utsträckning påvisar anknytning mellan den som ansöker om förmånen och det samhälle som visar sin solidaritet med vederbörande.

Fri rörlighet för varor

I dom av den 9 februari 2006 i de förenade målen C-23/04–C-25/04, *Sfakianakis* (REG 2006, s. I-1265), tolkade domstolen Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Ungern,

å andra sidan, och i synnerhet artiklarna 31.2 och 32 i protokoll nr 4 till det avtalet.¹¹ Begäran om förhandsavgörande hade framställts av en grekisk domstol i ett mål avseende import till Grekland av fordon vilka hade importerats från Ungern med tillämpning av den förmånliga behandling som föreskrevs i avtalet.

Domstolen slog fast att artiklarna 31.2 och 32 i protokoll nr 4 i avtalet, i dess lydelse enligt beslut nr 3/96 av Associeringsrådet om associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Ungern, å andra sidan, skall tolkas så, att tullmyndigheterna i importstaten är skyldiga att beakta domstolsavgöranden som meddelats i exportstaten rörande talan som väckts angående resultatet av den kontroll avseende varucertifikatens giltighet som utförts av tullmyndigheterna i exportstaten, när tullmyndigheterna i importstaten har underrättats om förekomsten av nämnda förfaranden och om innehållet i avgörandena. Domstolen slog vidare fast att detta gäller oavsett om tullmyndigheterna i importstaten har begärt att kontrollen avseende varucertifikatens giltighet skall utföras eller inte. Domstolen fann i samma mål att den ändamålsenliga verkan av det förbud mot tull som föreskrivs i avtalet utgjorde hinder för tullmyndigheterna i importstaten att fatta beslut om påförande av tull, skatter och avgifter innan de underrättats om den slutliga utgången av förfaranden rörande talan som hade väckts angående resultatet av kontrollen i efterhand så länge som exportstatens myndigheters ursprungliga beslut att utfärda varucertifikaten inte återkallats eller upphävts.

Jordbruk

Beträffande den gemensamma jordbrukspolitiken skall dom av den 7 september 2006 i mål C-310/04, *Spanien mot rådet* (REG 2006, s. I-0000), nämnas. I det målet hade Konungariket Spanien väckt talan om ogiltigförklaring av gemenskapens nya stödsystem för bomull, vilket hade inrättats genom förordning nr 864/2004¹² och införts genom förordning nr 1782/2003¹³. Det nya stödsystemet genomför de så kallade Mac Sharry-reformerna. Av de grunder som hade åberopats av Konungariket Spanien, biföll domstolen talan på den grund som avsåg ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen. Domstolen fann att rådet, som antagit förordning nr 864/2004, inte hade visat att det nya stödsystem för bomull som inrättats genom den förordningen hade antagits genom ett faktiskt utövande av dess utrymme för skönsmässig bedömning, vilket enligt domstolen omfattade ett

¹¹ Europaavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Ungern, å andra sidan, som slutits och godkänts genom rådets och kommissionens beslut av den 13 december 1993 (EGT L 347, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 25, s. 4).

¹² Rådets förordning (EG) nr 864/2004 av den 29 april 2004 om ändring av förordning (EG) nr 1782/2003 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system med direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare, och om en anpassning av den med anledning av anslutningen av Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien till Europeiska unionen (EUT L 161, s. 48).

¹³ Rådets förordning (EG) nr 1782/2003 av den 29 september 2003 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare och om ändring av förordningarna nr 2019/93, nr 1452/2001, nr 1453/2001, nr 1454/2001, nr 1868/94, nr 1251/1999, nr 1254/1999, nr 1673/2000, nr 2358/71 och nr 2529/2001 (EUT L 270, s. 1).

beaktande av samtliga relevanta uppgifter och omständigheter i det aktuella fallet, och i synnerhet lönekostnaderna och de potentiella följder som reformen av stödsystemet för bomull skulle få för rensningsföretagens ekonomiska situation. Domstolen ansåg därför att de uppgifter som lagts fram inte gjorde det möjligt att kontrollera huruvida gemenskapslagstiftaren, utan att överskrida gränserna för det stora utrymme för skönsmässig bedömning som den har på området, hade kunnat komma fram till slutsatsen att fastställandet av beloppet för det särskilda stödet för bomull till 35 procent av det totala stödet enligt det tidigare stödsystemet var tillräckligt för att uppnå det mål som anges i skäl 5 i förordning nr 864/2004, nämligen att säkerställa bomullsodlingens lönsamhet och därmed dess fortsatta existens. Det målet återspeglar det mål som anges i punkt 2 i protokoll nr 4, som utgör en bilaga till Republiken Greklands anslutningsakt. Domstolen ogiltigförklarade således artikel 1.20 i förordning nr 864/2004, genom vilken kapitel 10a i avdelning IV i förordning nr 1782/2003 hade införts. Domstolen beslutade dock att verkningarna av ogiltigförklaringen skulle skjutas upp till dess att en ny förordning hade antagits inom en skälig frist.

Fri rörlighet för personer, tjänster och kapital

De viktigaste målen inom detta stora område kommer i det följande att delas in tematiskt.

Domstolen hade först att erinra om de begränsningar i tillämpningen av bestämmelserna om fri rörlighet som följer av rent inhemska situationer och av rättsmissbruk. Enligt fast rättspraxis omfattas inte en situation där samtliga omständigheter är begränsade till en enda medlemsstat av bestämmelserna om fri rörlighet. Domstolen har gång på gång att pröva frågan huruvida den omständigheten att en skattskyldig gemenskapsmedborgare är bosatt eller har hemvist i en annan medlemsstat än den medlemsstat i vilken denne bedriver ekonomisk verksamhet innebär att det föreligger tillräcklig utländsk anknytning för att gemenskapsmedborgaren skall kunna åberopa de fördelar som reglerna om fri rörlighet för personer, tjänster och kapital ger. I detta sammanhang förtjänar två avgöranden under år 2006 särskild uppmärksamhet: Dom av den 21 februari 2006 i mål C-152/03, *Ritter-Coulais* (REG 2006, s. I-1711), och dom av den 7 september 2006 i mål C-470/04, *N* (REG 2006, s. I-0000).

I det ovannämnda målet *Ritter-Coulais* rörde målet vid den nationella domstolen ett par, där båda makarna var tyska medborgare. De var anställda i Tyskland och skattskyldiga i den medlemsstaten, men bosatta i Frankrike. Frågan gällde om paret *Ritter-Coulais* kunde åberopa bestämmelserna om fri rörlighet för arbetstagare gentemot den tyska skattemyndigheten, i syfte att de underskott som var följden av parets nyttjande för eget bruk av den fastighet i Frankrike som de ägde och som de var bosatta på skulle tas i beaktande. Enligt domstolen omfattades situationen för makarna *Ritter-Coulais*, vilka arbetade i en annan medlemsstat än den i vilken de hade sitt verkliga hemvist, av tillämpningsområdet för artikel 39 EG.

Det ovannämnda målet *N* rörde bestämmelser i den nederländska skattelagstiftningen, enligt vilka en utflyttning från landet likställdes med avyttring av aktier. Detta medförde att uppbörd skulle ske av skatten på den kapitalvinst som förelåg vid detta datum. Tvisten

vid den nationella domstolen avsåg en nederländsk medborgare som hade varit bosatt i Nederländerna till dess att denne flyttade sin hemvist till Förenade kungariket. I Förenade kungariket bedrev den nederländske medborgaren under lång tid inte någon ekonomisk verksamhet. Frågan var huruvida den nederländske medborgaren, som innehade samtliga aktier i tre bolag bildade enligt nederländsk rätt, kunde åberopa bestämmelserna om etableringsfrihet gentemot den nederländska skattemyndigheten i syfte att ifrågasätta att den omtvistade lagstiftningen hade tillämpats på honom. Domstolen fann, med uttrycklig hänvisning till domen i det ovannämnda målet *Ritter-Coulais*, att N efter utflyttningen omfattades av tillämpningsområdet för artikel 43 EG.

Beträffande rättsmissbruk ställde en nationell domstol frågan till domstolen huruvida ett missbruk av etableringsfriheten är för handen när ett bolag som är etablerat i en medlemsstat bildar och tillskjuter kapital till bolag i en annan medlemsstat, uteslutande i syfte att utnyttja det förmånligare skattesystem som gäller i sistnämnda medlemsstat. Domstolen besvarade denna fråga nekande i dom av den 12 september 2006 i mål C-196/04, *Cadbury Schweppes och Cadbury Schweppes Overseas* (REG 2006, s. I-0000). Den omständigheten att ett bolag har bildats i en medlemsstat i det uttalade syftet att kunna utnyttja ett mera förmånligt skattesystem är inte i sig tillräckligt för att det skall föreligga missbruk och för att motivera nationella åtgärder som inskränker etableringsfriheten. En sådan åtgärd kan däremot vara motiverad om den syftar till att hindra rent konstlade upplägg som saknar ekonomisk förankring, vars syfte är att undvika skatt som normalt skall betalas på vinst från verksamhet som bedrivs inom det nationella territoriet.

Tillämpningsområdet för bestämmelserna om fri rörlighet är således inte obegränsat. Emellertid är inte heller medlemsstaternas behörighet i fråga om direkta skatter obegränsad, och domstolen fick vid olika tillfällen möjlighet att ytterligare utöka sin redan omfattande rättspraxis på detta område.

Enligt de allmänna regler som utarbetats i domstolens rättspraxis är inte bara öppen diskriminering på grund av nationalitet förbjuden, utan även all dold diskriminering (eller indirekt diskriminering) som genom tillämpning av till synes neutrala kriterier i praktiken leder till samma resultat. För att en åtskillnad i behandling skall kvalificeras som en diskriminering krävs att det är fråga om tillämpning av skilda regler på jämförbara situationer eller tillämpning av samma regel på skilda situationer. När ett fall av indirekt diskriminering konstaterats, finns en möjlighet att motivera denna med hänvisning till tvingande hänsyn till allmänintresset, under förutsättning att proportionalitetsprincipen iakttagits.

Bland de nationella skatteåtgärder som domstolen prövat har vissa befunnits vara förenliga med gemenskapsrätten och andra befunnits vara oförenliga med gemenskapsrätten.

Bland de nationella åtgärder som befunnits vara förenliga med gemenskapsrätten återfinns allra först åtgärder som utan åtskillnad är tillämpliga på objektivt jämförbara situationer. Detta var fallet i dom av den 23 februari 2006 i mål C-513/03, *van Hilten-van der Heijden* (REG 2006, s. I-1957), avseende en nationell lagstiftning enligt vilken arvet efter en medborgare i en medlemsstat som avlidit inom tio år efter det att denne anmält utflyttning och folkbokfört sig i utlandet beskattades som om utflyttning inte hade ägt rum, med

undantag för den arvsskatt som tagits ut av andra stater. I den nationella lagstiftningen i fråga föreskrevs att samma villkor för uttag av skatt skulle gälla för de medborgare som folkbokfört sig i utlandet som för dem som stannat kvar i den berörda medlemsstaten, varför den enligt domstolen inte kunde anses avskräcka från investeringar i eller med utgångspunkt i den berörda medlemsstaten, och inte heller kunde anses innebära en minskning av värdet på det arv som en medborgare som har folkbokfört sig i utlandet efterlämnat. Den skillnad som förelåg mellan behandlingen av å ena sidan personer bosatta i den berörda medlemsstaten, där de också är medborgare, och å andra sidan personer bosatta i samma medlemsstat som är medborgare i andra medlemsstater, kunde enligt domstolen inte utgöra förbjuden diskriminering enligt artikel 56 EG, eftersom skillnaden i fråga var följden av den behörighet som medlemsstaterna har att fastställa de kriterier enligt vilka deras beskattningsrätt skall fördelas mellan dem. Detta var även fallet i dom av den 14 november 2006 i mål C-513/04, *Kerckhaert och Morres* (REG 2006, s. I-0000), som avsåg en skattelagstiftning enligt vilken aktieutdelningar från bolag med hemvist i den aktuella medlemsstaten och aktieutdelningar från bolag med hemvist i andra medlemsstater beskattades med samma skattesats, utan att hänsyn togs till de avdrag för källskatt som tidigare gjorts i sistnämnda medlemsstater i form av inkomstskatt. Domstolen konstaterade med avseende på skattelagstiftningen i den stat där aktieägaren var bosatt, att denne inte nödvändigtvis befinner sig i en annan situation endast därför att utdelningen kommer från ett bolag med hemvist i en annan medlemsstat som med utövande av sin beskattningsrätt innehåller inkomstskatt avseende utdelningen i form av källskatt. Den aktuella lagstiftningen stod därför inte i strid med artikel 56 EG. De ofördelaktiga konsekvenserna i form av dubbelbeskattning som följer av en sådan lagstiftning är resultatet av att två medlemsstater utövar sin beskattningsrätt parallellt. Det är således upp till medlemsstaterna att åtgärda de ofördelaktiga konsekvenserna genom att bland annat använda de kriterier för fördelning som praktiseras inom internationell beskattning.

Bland de nationella åtgärder som befunnits vara förenliga med gemenskapsrätten återfinns därefter de åtgärder som innebär att objektivt lika situationer behandlas olika, men vilka slutligen visar sig vara neutrala med hänsyn till det syfte som eftersträvas. Dom av den 12 december 2006 i mål C-446/04 *Test Claimants in the FII Group Litigation* (REG 2006, s. I-0000), belyser detta. Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland hade, i en allmän lagstiftning vars syfte var att undvika eller minska kedjebeskattnings och ekonomisk dubbelbeskattning (dubbelbeskattning av samma inkomst hos två skattskyldiga), bland annat, för beräkningen av den skatt som skall erläggas av inhemska bolag, fastställt två olika system för beskattningen av aktieutdelningar, beroende på utdelningarnas inhemska eller utländska ursprung. Utdelningar som erhöles av bolag hemmahörande i landet från bolag som även de var hemmahörande i landet var föremål för befrielse från skattskyldighet, medan utdelningar som erhöles av bolag hemmahörande i landet från bolag som ej var hemmahörande i landet omfattades av ett avräkningssystem. Domstolen fann beträffande den aktuella lagstiftningen att situationen för ett aktieägarbolag som erhöles utländsk utdelning var jämförbar med situationen för ett aktieägarbolag som erhöles inhemsk utdelning, eftersom genererade vinster i båda fallen principiellt kunde bli föremål för en kedjebeskattnings. Under förutsättning att åtskillnaden i behandling inte visar sig vara ofördelaktig för utländska utdelningar, står den inte i strid med artiklarna 43 EG och 56 EG. Det ankommer på de nationella domstolarna att kontrollera detta.

Andra nationella åtgärder som befunnits vara förenliga med gemenskapsrätten är åtgärder som innebär att olika situationer behandlas olika. Detta var fallet i dom av den 12 december 2006 i mål C-374/04, *Test Claimants in Class IV of the Act Group Litigation* (REG 2006, s. I-0000), angående en annan aspekt av den lagstiftning i Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland som har till syfte att undvika eller minska kedjebeskattnings eller ekonomisk dubbelbeskattnings. Denna gång avsåg de omtvistade åtgärderna systemet för beskattningen av de utdelningar som ges av bolag hemmahörande i landet. Ett i landet hemmahörande bolag som erhåller utdelning från ett annat i landet hemmahörande bolag har rätt till ett skattetillgodohavande, medan ett bolag som ej är hemmahörande i landet som erhåller denna slags utdelning inte har rätt till något skattetillgodohavande. Domstolen fann emellertid att denna skillnad i den skattemässiga behandlingen mellan bolag som är hemmahörande i landet och bolag som ej är hemmahörande i landet inte var diskriminerande. Situationen för aktieägare hemmahörande i landet som erhåller inhemsk utdelning skall anses vara jämförbar med situationen för aktieägare hemmahörande i landet som erhåller utländsk utdelning (domen i det ovannämnda målet *Test Claimants in the FII Group Litigation*), men detta är inte nödvändigtvis fallet med avseende på tillämpningen av skattelagstiftningen i den medlemsstat där det utdelande bolaget är hemmahörande när det gäller de situationer i vilka utdelningsmottagande aktieägare med hemvist i den medlemsstaten respektive utdelningsmottagande aktieägare med hemvist i en annan medlemsstat befinner sig. När det utdelande bolaget och den utdelningsmottagande aktieägaren inte har hemvist i samma medlemsstat befinner sig nämligen inte det utdelande bolagets hemvistmedlemsstat, det vill säga den medlemsstat som är källstat för vinsten, i samma position som den medlemsstat där utdelningsmottagaren har sitt hemvist när det gäller att förhindra eller minska kedjebeskattnings och ekonomisk dubbelbeskattnings. I ett sådant fall är inte en åtskillnad i behandlingen mellan bolag hemmahörande i landet och bolag som ej är hemmahörande i landet förbjuden enligt artiklarna 43 EG och 56 EG.

Nationella åtgärder som innebär åtskillnader i behandlingen har trots detta befunnits vara förenliga med gemenskapsrätten, eftersom de varit motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset. Detta var fallet i dom av den 3 oktober 2006 i mål C-290/04, *FKP Scorpio Konzertproduktionen* (REG 2006, s. I-0000). Tvisten vid den nationella domstolen rörde en nationell lagstiftning enligt vilken källskatt skall innehållas på ersättning för tjänster som tillhandahålls av personer som inte är bosatta i den medlemsstat där tjänsterna tillhandahålls, trots att så inte skulle ha skett om dessa personer hade varit bosatta i den medlemsstaten. Domstolen kvalificerade den skyldighet att innehålla källskatten vid äventyr av att själv bli ansvarig som åligger den som erhåller tjänsterna som ett hinder mot att fritt tillhandahålla tjänster. Domstolen slog emellertid fast att en sådan lagstiftning rättfärdigades av nödvändigheten av att säkerställa den effektiva uppbörden av inkomstskatt för personer som inte är bosatta i beskattningsstaten och att den utgjorde ett proportionerligt medel för att säkerställa det eftersträvade syftet.

Bland de nationella åtgärder som befunnits vara oförenliga med gemenskapsrätten återfinns åtgärder, vilka ehuru de dikteras av tvingande hänsyn till allmänintresset, visar sig vara oproportionerliga i förhållande till det eftersträvade syftet. Ett exempel på detta finns i det ovannämnda målet *N*. En skattskyldig som innehar aktier och som blir skyldig att erlagga skatt på kapitalvinster som ännu icke realiserats endast på den grunden att det skett ett byte av hemvist avskräcks från att utöva sin rätt till fri rörlighet, eftersom

kapitalvinsterna i fråga endast skulle vara skattepliktiga om och i den utsträckning som de faktiskt hade realiserats för det fall den skattskyldige fortsätter att vara bosatt i den medlemsstat i vilken han är medborgare. Det är riktigt att genom de omtvistade nationella bestämmelserna eftersträvas ett allmänintresse, eftersom de säkerställer en fördelning av medlemsstaternas beskattningsrätt grundad på territorialitetsprincipen. Därigenom undviks att det uppstår fall av juridisk dubbelbeskattning (dubbelbeskattning av samma inkomst hos samme skattskyldige). Trots detta innebär såväl skyldigheten att ställa säkerhet för att beviljas uppskov med betalningen av den skatt som normalt skall betalas som den omständigheten att det inte är möjligt att göra gällande värdeminskningar som inträtt efter det att bytet av hemvist har ägt rum att det omtvistade skattesystemet inte står i proportion till det eftersträvade syftet.

Bland de nationella åtgärder som befunnits vara oförenliga med gemenskapsrätten återfinns vidare åtgärder som innebär att lika situationer behandlas olika. I det ovannämnda målet *Ritter-Coulais* ansåg domstolen därför att den nationella lagstiftning som det var fråga om i det målet utgjorde ett hinder. Den nationella lagstiftningen i fråga innebar att fysiska personer, som uppbar inkomst av tjänst i en medlemsstat där de var obegränsat skattskyldiga, inte kunde yrka att underskott hänförligt till en i en annan medlemsstat belägen privatbostadsfastighet som de ägde och personligen nyttjade för sådant ändamål skulle beaktas vid fastställandet av skattesatsen för dessa inkomster i den förstnämnda staten, medan däremot hyresinkomster beaktades. Även om denna lagstiftning inte direkt avsåg personer som inte är bosatta i landet är det för det mesta dessa personer som äger hus belägna utanför landet och inte personer som är bosatta där, och dessa är vanligtvis medborgare i andra medlemsstater. Den mindre förmånliga behandling som dessa personer var föremål för stod i strid med artikel 39 EG.

I dom av den 14 september 2006 i mål C-386/04, *Centro di Musicologia Walter Stauffer* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen frågan huruvida en medlemsstat kan behandla en stiftelse som inte är hemmahörande i den medlemsstaten och som uppfyller den medlemsstatens villkor för att erkännas som allmännyttig stiftelse mindre förmånligt än en stiftelse av samma typ som är hemmahörande i medlemsstaten. Domstolen erinrade om att medlemsstaterna enligt artikel 58 EG får föreskriva en annan skattemässig behandling av skattskyldiga som inte är hemmahörande i medlemsstaten i fråga, men att åtgärder som utgör medel för godtycklig diskriminering eller som innebär en förtäckt begränsning av den fria rörligheten för kapital är förbjudna enligt den bestämmelsen. En skillnad i behandlingen av stiftelser som är obegränsat skattskyldiga – vilket är fallet med stiftelser som är hemmahörande i medlemsstaten – och stiftelser som är begränsat skattskyldiga – vilket är fallet med stiftelser som inte är hemmahörande i medlemsstaten – är därför endast tillåten om den avser situationer som inte är objektivt lika eller om den motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset. Situationen för utländska stiftelser som i sina hemländer har erkänts som allmännyttiga, som uppfyller de villkor som uppställs för denna status i lagstiftningen i en annan medlemsstat och som har till ändamål att främja identiska samhällsintressen är jämförbar med situationen för stiftelser av samma typ som är hemmahörande i medlemsstaten. En oförmånlig behandling av stiftelser som inte är hemmahörande i den aktuella medlemsstaten står således i strid med gemenskapsrätten, såvida den inte kan rättfärdigas.

I det ovannämnda målet *FKP Scorpio Konzertproduktionen* ställdes domstolen ännu en gång inför frågan om rätten att göra avdrag för kostnader för inkomstens förvärvande för personer som tillhandahåller tjänster i en annan medlemsstat än den i vilken de är etablerade. Beträffande sådana kostnader för intäkternas förvärvande som har ett direkt samband med den ekonomiska verksamhet som genererat de skattepliktiga intäkterna, befinner sig i landet hemmahörande och i landet ej hemmahörande personer i jämförbara situationer. I dom av den 12 juni 2003 i mål C-234/01, *Gerritse* (REG 2003, s. I-5933), har domstolen slagit fast att nationella bestämmelser enligt vilka personer som är bosatta utanför landet inte har rätt till avdrag för kostnader för intäkternas förvärvande, medan personer som är bosatta i landet har en sådan avdragsrätt, riskerar att till största delen vara till förfång för medborgare från andra medlemsstater och innebär därför en indirekt diskriminering som står i strid med fördraget. Domstolen fann i målet *FKP Scorpio Konzertproduktionen* att även nationell lagstiftning enligt vilken avdrag för kostnader för inkomsternas förvärvande inte kan tas i beaktande vid ett förfarande för att innehålla källskatt, utan endast kan tas i beaktande vid ett senare förfarande för återbetalning, står i strid med fördraget.

I dom av den 9 november 2006 i mål C-520/04, *Turpeinen* (REG 2006, s. I-0000), slog domstolen fast att nationell lagstiftning enligt vilken inkomstskatten på pension som en medlemsstats organ betalar ut till en i en annan medlemsstat bosatt person i vissa fall blir högre än den skatt som skulle ha betalats om personen varit bosatt i den förstnämnda medlemsstaten står i strid med artikel 18 EG om unionsmedborgarnas fria rörlighet, under förutsättning att nämnda pension utgör hela eller nästan hela inkomsten för denna person. I ett sådant fall är nämligen situationen för en skattskyldig som inte är bosatt i medlemsstaten, med avseende på inkomstbeskattningen, objektivt jämförbar med situationen för en skattskyldig som är bosatt i medlemsstaten.

Beträffande etableringsfriheten förtjänar två parallella mål, i vilka dom meddelades den 19 september 2006, att nämnas. Mål C-506/04, *Wilson* (REG 2006, s. I-0000), anhängiggjordes genom en begäran om förhandsavgörande och mål C-193/05, *kommissionen mot Luxemburg* (REG 2006, s. I-0000), anhängiggjordes i form av en fördragsbrottstalan. I domarna i dessa två mål slog domstolen fast att de bestämmelser i den luxemburgska lagstiftningen enligt vilka det krävdes att en advokat som hade erhållit sin auktorisation i en annan medlemsstat skulle genomgå en föregående kontroll av kunskaperna i de tre nationella språken för att kunna registreras i Luxemburg var oförenliga med direktivet om utövande av advokatyrtket under hemlandets yrkestitel.¹⁴ Domstolen konstaterade att uppvisande av bevis på registrering i hemlandet enligt artikel 3 i nämnda direktiv är den enda förutsättning som ställs upp för att den berörde skall registreras i värdlandet och där utöva sitt yrke under sitt hemlands yrkestitel. Domstolen underströk att det faktum att det inte förekommer något system med förhandskontroll av den berördes kunskaper i direktivet innebär att det finns en uppsättning regler i syfte att säkerställa ett skydd för klienterna och en god rättskipning, i synnerhet skyldigheten för advokaten att utöva sitt yrke under sitt hemlands yrkestitel samt den etiska skyldigheten för en advokat att inte åta sig fall som han saknar kompetens för, exempelvis på grund av bristande språkkunskaper. I målet *Wilson* slog domstolen även fast att den luxemburgska lagen inte var förenlig med

¹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrtket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles (EGT L 77, s. 36).

artikel 9 i direktivet, enligt vilken beslut att avslå en ansökan om registrering skall kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt bestämmelser i nationell rätt. Domstolen ansåg att det i det föreliggande fallet inte förelåg tillräckliga garantier för opartiskhet, eftersom beslut att avslå en ansökan om registrering kontrollerades av ett organ som antingen uteslutande – i första instans – eller huvudsakligen – vid överklagande – bestod av nationella advokater och eftersom ett överklagande till högsta domstolen endast innebar domstolsprövning av rättsfrågor, och inte av sakfrågor.

Beträffande friheten att tillhandahålla tjänster slog domstolen i dom av den 3 oktober 2006 i mål C-452/04, *Fidium Finanz* (REG 2006, s. I-0000), fast att nationell lagstiftning, enligt vilken bolag med säte i tredjeland måste ha förhandstillstånd för att yrkesmässigt bevilja krediter i den aktuella medlemsstaten och att det för ett sådant tillstånd krävs att det bolaget har sitt huvudkontor eller en filial i landet, är förenlig med gemenskapsrätten. Eftersom ett bolag med säte i tredjeland inte kan åberopa reglerna om frihet att tillhandahålla tjänster, i motsats till vad som gäller för reglerna om fri rörlighet för kapital, prövade domstolen vilken av dessa grundläggande friheter som verksamheten i fråga omfattades av. Domstolen konstaterade att verksamheten i fråga i princip omfattades av såväl den ena friheten som den andra friheten. Domstolen fann, med stöd av en rad tidigare avgöranden, att det i dylika fall skall prövas i vilken utsträckning som bestämmelsen påverkar utövandet av dessa grundläggande friheter och huruvida, under omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, en av de grundläggande friheterna är helt underordnad den andra och kan anknytas till denna. När detta är fallet sker bedömningen av åtgärden i fråga i princip endast med utgångspunkt i en av de två friheterna. I det föreliggande fallet ansåg domstolen att de omtvistade tillståndsbestämmelserna hade en avgörande verkan på friheten att tillhandahålla tjänster, eftersom kravet på ett fast driftställe utgör själva motsatsen till denna frihet. Den eventuella begränsande inverkan på den fria rörligheten för kapital som sådana bestämmelser kan ha utgör endast en oundviklig konsekvens av inskränkningen av friheten att tillhandahålla tjänster.

Inom området för social trygghet förtjänar tre domar att uppmärksammas. Samtliga avser tolkningen av förordning nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade lydelse.¹⁵

Beträffande vad som ibland kallas "fri rörlighet för patienter" skall den betydelsefulla dom som meddelades den 16 maj 2006 i mål C-372/04, *Watts* (REG 2006, s. I-4325) nämnas. Domstolen prövade i det målet det nationella hälso- och sjukvårdssystemet i Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland (*National Health Service*, nedan kallat NHS) i förhållande till artikel 22 i förordning nr 1408/71 och artikel 49 EG. I artikel 22.2 andra stycket i förordning nr 1408/71 föreskrivs att den behöriga institutionen inte kan avslå en ansökan från en patient att resa till en annan medlemsstat för att där erhålla vård (det vill säga i praktiken blankett E112) om denne "... i den staten [där han är bosatt] inte kan få vård inom den tid som, med beaktande av hans aktuella hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp, där är normal för vården i fråga". I NHS är sjukhusvård kostnadsfri, men

¹⁵ Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 118/97 av den 2 december 1996 (EGT L 28, 1997, s. 1).

det förekommer relativt långa väntelistor för de minst akuta behandlingarna. Fråga uppstod därför i vilken utsträckning som det är tillåtet att beakta väntetiden i bosättningsstaten för att fastställa den normala tid inom vilken vård kan fås som avses i artikel 22 i förordningen. Domstolen medgav att system med väntelistor är motiverade, men slog fast att för att den behöriga institutionen skall ha rätt att avslå en ansökan om tillstånd med motiveringen att det föreligger väntetid, måste den visa att väntetiden i fråga är godtagbar med hänsyn till en objektiv medicinsk bedömning av patientens vårdbehov. Vid denna bedömning skall hänsyn tas till patientens individuella hälsotillstånd, sjukdomshistoria, sjukdomens sannolika förlopp, smärta och/eller typ av handikapp vid tidpunkten för tillståndsansökan. Domstolen tillade att väntetider skall vara flexibla och anpassningsbara, så att väntetiden kan omprövas vid en eventuell försämring av patientens hälsotillstånd. Med avseende på friheten att tillhandahålla tjänster fann domstolen att artikel 49 EG är tillämplig när en person vars hälsotillstånd kräver sjukhusvård reser till en annan medlemsstat för att där mot betalning erhålla den aktuella vården, oberoende av hur det nationella system är uppbyggt som patienten tillhör och till vilken patienten senare vänder sig för att få ersättning för denna vård. Domstolen konstaterade därefter att det faktum att det i nationella system, såsom NHS, krävs förhandstillstånd för att sjukhusvård som tillhandahålls i en annan medlemsstat skall ersättas, medan det inte krävs något sådant tillstånd för den kostnadsfria vård som tillhandahålls i det nationella systemet, utgör ett hinder för friheten att tillhandahålla tjänster. Detta hinder kan rättfärdigas av tvingande hänsyn i form av planeringsmässiga skäl, vilka syftar till att säkerställa att det finns en tillräckligt omfattande och ständig tillgång till ett väl avvägt utbud av sjukhusvård av god kvalitet, att det finns kontroll över kostnaderna och för att undvika allt slöseri med ekonomiska, tekniska och mänskliga resurser. Domstolen erinrade om att villkoren för beviljande av ett sådant tillstånd trots detta skall vara motiverade av de ovannämnda tvingande hänsynen och att de skall uppfylla kravet på proportionalitet. Beträffande väntelistorna inom NHS konstaterade domstolen att när den väntetid som följer av sådana väntelistor i det enskilda fallet visar sig överskrida den tid som är medicinskt försvarbar, kan den behöriga institutionen inte avslå tillståndsansökan med hänvisning till väntelistorna eller till att den normala prioritetsordningen med hänsyn till hur akuta fallen är rubbas, att den vård som tillhandahålls inom ramen för det berörda nationella systemet är kostnadsfri, skyldigheten att avsätta särskilda medel för finansieringen av tilltänkt behandling i en annan medlemsstat och/eller en jämförelse av kostnaden för denna behandling med kostnaden för samma behandling i den behöriga medlemsstaten. Domstolen slog vidare fast att om vården inte kan tillhandahållas inom en tid som är medicinskt försvarbar, föreligger det en skyldighet för de nationella myndigheterna att finansiera sjukhusvård i andra medlemsstater.

I dom av den 15 juni 2006 i mål C-466/04, *Acereda Herrera* (REG 2006, s. I-0000), prövades frågan huruvida det föreligger en skyldighet för en medlemsstats system för social trygghet att ersätta vissa kostnader som en förmånsberättigad haft i samband med sjukhusvård som erhållits i en annan medlemsstat och för vilken den institution i vilken den förmånsberättigade är försäkrad meddelat förhandstillstånd. Domstolen slog fast att artiklarna 22.1 c, 22.2 och 36 i förordning nr 1408/71, i dess ändrade lydelse, inte ger en förmånsberättigad som getts tillstånd av den institution i vilken denne är försäkrad rätt till ersättning från den institutionen för de kostnader för resor, vistelse och uppehålle som han eller den person som åtföljt honom har haft i den medlemsstaten, med undantag för den förmånsberättigades kostnader för vistelse och uppehålle vid sjukvårdsinrättningen.

Domstolen erinrade om att begreppet kontantförmåner i artikel 22.1 c i förordningen omfattar kostnader för den medicinska behandlingen samt därmed sammanhängande kostnader för vistelsen och uppehållet på sjukhuset. Begreppet innebär inte en skyldighet för den behöriga institutionen att ersätta tilläggskostnader, såsom kostnader för resor, vistelse och uppehälle som den förmånsberättigade eller den person som åtföljt denne har haft i den medlemsstaten.

I dom av den 18 juli 2006 i mål C-50/05, *Nikula* (REG 2006, s. I-0000), prövades avgifter till socialförsäkringen som togs ut av en medlemsstat på pensioner från en institution i en annan medlemsstat. Domstolen slog fast att artikel 33.1 i förordning nr 1408/71, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt förordning nr 118/97, inte utgör hinder för att i beräkningsunderlaget för de avgifter till sjukförsäkringen som tillämpas i bosättningsstaten för en pensionär som uppbär pension från institutionerna i den medlemsstat som är behörig att utge förmåner enligt artikel 27 i nämnda förordning, utöver pensioner som utbetalas i bosättningsmedlemsstaten, även medta pensioner som utbetalas av institutioner i en annan medlemsstat, i den mån nämnda avgifter inte överstiger det pensionsbelopp som utbetalas i bosättningslandet. Artikel 39 EG utgör däremot hinder mot att pensioner som erhållits från institutioner i en annan medlemsstat beaktas om avgifter redan erlagts i denna andra medlemsstat på förvärvsinkomster i denna medlemsstat. Det ankommer på den berörde att visa att dessa tidigare avgifter verkligen inbetalats.

Visering, asyl och invandring

Domstolen gavs tillfälle, efter det att kommissionen hade väckt en fördragsbrottstalan mot Konungariket Spanien i anledning av de nationella myndigheternas praxis i den medlemsstaten att neka personer som är gifta med gemenskapsmedborgare inresa och visering endast på den grunden att de var registrerade på spärllistan i Schengens informationssystem (SIS), att i dom av den 31 januari 2006 i mål C-503/03, *kommissionen mot Spanien* (REG 2006, s. I-1097), förtydliga förhållandet mellan tillämpningskonventionen till Schengenavtalet (nedan kallad tillämpningskonventionen) och gemenskaprättens bestämmelser om personers fria rörlighet. Domstolen uttalade sig även om det förhållningssätt som förväntas av medlemsstaterna vid tillämpningen av SIS. Beträffande den första punkten slog domstolen fast att den omständigheten att en administrativ praxis är förenlig med bestämmelserna i tillämpningskonventionen endast innebär att de behöriga nationella myndigheternas agerande endast kan vara motiverat under förutsättning att tillämpningen av bestämmelserna i fråga är förenlig med gemenskapsbestämmelserna om fri rörlighet för personer. Domstolen konstaterade att det är förenligt med tillämpningskonventionen att medlemsstaterna med automatik nekar en utländsk medborgare som är registrerad på spärllistan i SIS inresa och visering. Om det, när en utländsk medborgare i enlighet med tillämpningskonventionen med automatik nekas inresa och visering, inte görs åtskillnad mellan det fall då den berörda utlänningen är respektive det fall då utlänningen inte är make eller maka till en medborgare i en medlemsstat, skall det, mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet, kontrolleras om beslutet att neka inresa och visering är förenligt med gemenskapsbestämmelserna om fri rörlighet för personer, och särskilt med

direktiv 64/221¹⁶. Domstolen ansåg att införandet av en person i SIS utgör en indikation på att det föreligger ett skäl som motiverar att denna person nekas inresa i Schengenområdet. Denna indikation skall dock bekräftas genom att uppgifter inhämtas som gör det möjligt att på förhand undersöka om den berörda personen utgör ett verkligt, aktuellt och tillräckligt allvarligt hot som skulle kunna påverka ett av samhällets grundläggande intressen om denne vistades i Schengenområdet. Domstolen tillade att vid denna undersökning skall den stat som söker i SIS på vederbörligt sätt beakta de uppgifter som den rapporterade staten låtit införa, och sistnämnda stat skall även hålla kompletterande uppgifter tillgängliga för den förstnämnda staten för att göra det möjligt att göra en konkret bedömning av det hot som den registrerade personen kan utgöra.

I dom av den 3 oktober 2006 i mål C-241/05, *Bot* (REG 2006, s. I-0000), tolkade domstolen artikel 20.1 i tillämpningskonventionen¹⁷, efter det att en begäran om förhandsavgörande hade framställts av Conseil d'État (Frankrike). I den bestämmelsen föreskrivs att utlänningar utan skyldighet att inneha visering får röra sig fritt på de avtalsslutande parternas territorier under högst tre månader under en tidsperiod av sex månader räknat från första inresedag, såvida de uppfyller de inresevillkor som anges i artikel 5.1 a, c, d och e i samma konvention. Målet vid den nationella domstolen rörde en rumänsk medborgare – som inte var skyldig att inneha visering – som hade vistats inom Schengenområdet i flera omgångar under totalt mer än tre månader under en sexmånadersperiod räknat från den allra första inresedagen till området, och därefter rest in på nytt i Schengenområdet efter denna initiala sexmånadersperiod och då blivit föremål för en kontroll inom detta område mindre än tre månader efter den nya inresedagen.

Domstolen slog fast att artikel 20.1 i tillämpningskonventionen skall tolkas så, att begreppet första inresedag i denna bestämmelse omfattar, förutom den allra första inresan till Schengenområdet, även den första inresan till området som sker sedan en period om sex månader förflutit räknat från den allra första inresedagen samt varje ny inresa som sker efter det att en ny sexmånadersperiod förflutit räknat från en tidigare första inresedag.

I dom av den 27 juni 2006 i mål C-540/03, *parlamentet mot rådet* (REG 2006, s. I-0000), ogillade domstolen en talan om ogiltigförklaring som hade väckts av Europaparlamentet mot artikel 4.1 sista stycket, 4.6 och 4.8 i direktiv 2003/86 om rätt till familjeåterförening.¹⁸ I dessa bestämmelser föreskrivs dels att medlemsstaterna i enlighet med direktivet skall tillåta inresa och vistelse för bland annat underåriga barn, inbegripet adopterade barn, till referenspersonen och dennes make/maka samt till referenspersonen eller dennes make/maka då föräldern har vårdnaden och barnen är beroende av honom/henne för sin försörjning, dels att medlemsstaterna får kräva att referenspersonen skall ha vistats lagligen på deras territorium under en period som inte får överstiga två år innan han eller hon kan återförenas med sina familjemedlemmar. Domstolen fann, i motsats till

¹⁶ Rådets direktiv 64/221/EEG av den 25 februari 1964 om samordningen av särskilda åtgärder som gäller utländska medborgares rörlighet och bosättning och som är berättigade med hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa (EGT 1964, 56, s. 850; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 28).

¹⁷ Konvention om tillämpning av Schengenvärdet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Frankrike om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (EGT L 239, 2000, s. 19).

¹⁸ Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, s. 12).

vad som hade påståtts av Europaparlamentet, att dessa bestämmelser iakttog de grundläggande rättigheterna i gemenskapens rättsordning. För att nå denna slutsats ställde domstolen de angripna bestämmelserna mot rätten till skydd för familjelivet såsom den rättigheten uttrycks i artikel 8 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna, konventionen om barnets rättigheter och stadgan om de grundläggande rättigheterna, högtidligt proklamerad i Nice år 2000.¹⁹ Domstolen påpekade att det i dessa texter inte uppställs någon subjektiv rättighet för medlemmarna i en familj att få tillträde till en stats territorium och att texterna inte kan tolkas så att de fråntar medlemsstaterna ett visst utrymme för skönsmässig bedömning när de prövar ansökningar om familjeåterförening. Domstolen konstaterade att inget av de argument som hade framförts av Europaparlamentet kunde leda till bifall för dess talan. Vid sin prövning av dessa argument fann domstolen att de undantag som medges enligt de angripna bestämmelserna inte kunde anses, med beaktande av sättet på vilket de var angivna i direktivet, strida mot den grundläggande rätten till respekt för familjelivet, mot skyldigheten att ta hänsyn till att barnets bästa skall komma i främsta rummet eller mot principen om icke-diskriminering på grund av ålder, vare sig som sådana eller genom att de uttryckligen eller implicit tillät medlemsstaterna att agera på detta sätt.

Konkurrensreglerna

Redogörelsen för rättspraxis inom detta område kommer i det följande att delas in i ett avsnitt avseende reglerna tillämpliga på företag och i ett avsnitt avseende reglerna om statligt stöd.

Beträffandereglerna tillämpliga på företag förtjänar trettio domars särskild uppmärksamhet. Den första domen som skall nämnas innebar en komplettering av begreppet företag, vilket bestämmer tillämpningsområdet för konkurrensreglerna. I dom av den 11 juli 2006 i mål C-205/03 P, *FENIN mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), erinrade domstolen om att i gemenskapens konkurrensrätt omfattar detta begrepp varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras, och preciserade därefter att det är den verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad som är utmärkande för begreppet ekonomisk verksamhet. Därför finns det vid bedömningen av verksamhetens art inte någon anledning att särskilja den verksamhet som avser inköp av en produkt från den senare användningen av densamma och det är därför den senare användningen som oundvikligen avgör inköpsverksamhetens art.

I tre andra domar bekräftade och preciserade domstolen i vissa avseenden definitionen av begreppet konkurrensbegränsande avtal i den mening som avses i artikel 81 EG. I dom av den 6 april 2006 i mål C-551/03, *General Motors* (REG 2006, s. I-3173), prövade domstolen ett överklagande av förstainstansrättens dom av den 21 oktober 2003 i mål T-368/00, *General Motors Nederland och Opel Nederland mot kommissionen* (REG 2003, s. II-4491), vilket hade ingivits av biltillverkaren med samma namn. Domstolen erinrade om att ett avtal kan anses ha ett begränsande syfte även om avtalet inte har som enda syfte att

¹⁹ Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EGT C 364, 2000, s. 1).

begränsa konkurrensen, utan även eftersträvar andra legitima syften, och att det vid bedömningen av om ett avtal har ett begränsande syfte inte endast är avtalets ordalydelse som skall beaktas, utan även andra omständigheter, såsom avtalets syfte mot bakgrund av dess ekonomiska och rättsliga sammanhang. Domstolen slog därför fast att ett distributionsavtal har ett begränsande syfte i den mening som avses i artikel 81 EG, om det uppenbart framgår av avtalet att exportförsäljning missgynnas i förhållande till inhemsk försäljning och leder till avskärmningar på den berörda marknaden samt underströk att ett sådant syfte kan uppnås inte endast med hjälp av direkta exportbegränsningar, utan även genom indirekta åtgärder, såsom när en biltillverkare tillämpar en åtgärd i återförsäljaravtalen vilken innebär att exportförsäljning utesluts från det bonussystem som återförsäljarna har och som särskilt påverkar de ekonomiska villkoren för sådana transaktioner. Domstolen erinrade vidare om att även om det inte är nödvändigt att bevisa en avsikt att begränsa konkurrensen för att fastställa ett avtals begränsande syfte, föreligger det emellertid inte något hinder för kommissionen eller gemenskapsdomstolarna att beakta denna avsikt. Domstolen slog vidare fast, i enlighet med fast rättspraxis, att det vid prövningen av huruvida ett avtal skall anses förbjudet på grund av sin inverkan på konkurrensen skall företas en bedömning av konkurrensen mot bakgrund av de faktiska förhållanden under vilka den skulle uppstå om det omtvistade avtalet inte fanns. I en situation där en biltillverkare i ett återförsäljaravtal utesluter exportförsäljning från bonuspolicyn skall det således prövas hur återförsäljarna skulle ha betett sig och hur konkurrensförhållandena skulle ha varit på marknaden i fråga, om exportförsäljningen inte hade uteslutits från bonuspolicyn. I dom av den 13 juli 2006 i mål C-74/04 P, *kommissionen mot Volkswagen* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen ett överklagande av förstainstansrättens dom av den 3 december 2003 i mål T-208/01, *Volkswagen mot kommissionen* (REG 2003, s. II-5141), vilket hade ingivits av kommissionen. Domstolen slog fast att det är tillräckligt för att det skall föreligga ett avtal i den mening som avses i artikel 81.1 EG att ett beslut eller ett skenbart ensidigt agerande åtminstone uttrycker parternas gemensamma vilja, och att det sätt på vilket denna vilja kommer till uttryck inte i sig har någon avgörande betydelse. Domstolen preciserade härvidlag särskilt att en uppmaning som en biltillverkare riktar till sina återförsäljare, med vilka denne har avtal, inte utgör en ensidig handling, utan ett avtal enligt artikel 81.1 EG, när uppmaningen ingår som en del av en helhet av pågående affärsförbindelser, som regleras av ett dessförinnan träffat allmänt avtal. Detta innebär emellertid inte att varje uppmaning från en fordonstillverkare till återförsäljarna utgör ett avtal i den mening som avses i artikel 81.1 EG och befriar inte kommissionen från att i varje enskilt fall visa att det är fråga om parternas i återförsäljaravtalet samstämmiga vilja. Enligt domstolen kan parternas samstämmiga vilja utläsas såväl ur bestämmelserna i det aktuella återförsäljaravtalet som ur parternas agerande, särskilt om återförsäljarna eventuellt indirekt har godtagit den åtgärd som vidtagits av tillverkaren. I dom av den 18 juli 2006 i mål C-519/04 P, *Meca-Medina och Majcen mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), vilken rörde ett helt annat område, prövade domstolen ett överklagande av förstainstansrättens dom av den 30 september 2004 i mål T-313/02, *Meca-Medina och Majcen mot kommissionen* (REG 2004, s. II-3291). Domstolen underströk först att endast den omständigheten att en regel har rent idrottslig karaktär inte innebär att en person som utövar en verksamhet som styrs av denna regel eller den organisation som föreskrivit den faller utanför fördragets tillämpningsområde, i synnerhet tillämpningsområdet för konkurrensreglerna. Domstolen slog därefter fast att antidopningsregler kan anses vara ett beslut av en företagssammanslutning som begränsar handlingsfriheten för de personer som berörs, men att detta inte innebär att de

nödvändigtvis utgör en konkurrensbegränsning som är oförenlig med den gemensamma marknaden i den mening som avses i artikel 81 EG, eftersom sådana regler motiveras av ett legitimt syfte. Domstolen fann att en sådan begränsning är nödvändig för att idrottstävlingar skall kunna anordnas och genomföras på ett riktigt sätt och att den syftar till att säkerställa en sund tävlan mellan idrottsutövarna. Domstolen medgav dock att sådana antidopningsreglers repressiva karaktär och omfattningen av de straff som är tillämpliga vid överträdelse av dem kan ge negativa effekter på konkurrensen, eftersom reglerna i de fall då det visar sig att det saknas grund för dessa straff kan leda till att en idrottsutövare omotiverat avstängs från tävlingar och således innebära att villkoren för utövandet av den aktuella verksamheten snedvrids. Domstolen påpekade därför att för att de inskränkningar som föreskrivs i dessa regler skall falla utanför förbudet i artikel 81.1 EG får dessa inte gå utöver vad som är nödvändigt för att idrottstävlingar skall kunna genomföras på ett riktigt sätt.

Ytterligare tre domar rörande konkurrensreglernas materiella tillämpning förtjänar att nämnas särskilt. I dom av den 5 december 2006 i de förenade målen C-94/04 och C-202/04, *Cipolla m.fl.* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen tolkningsfrågor vilka hade framställts i beslut att begära förhandsavgöranden från Corte d'appello di Torino (Italien) respektive Tribunale di Roma (Italien). Domstolen slog fast att artiklarna 10 EG, 81 EG och 82 EG inte utgör hinder mot att en medlemsstat genom normativa föreskrifter godkänner en taxa som grundar sig på ett förslag från ett advokatsamfund, i vilken en minimigräns fastställs för arvoden till dem som utövar advokatyrtket och från vilken avvikelser i princip inte kan göras vare sig i fråga om tjänster som är förbehållna advokatsamfundets medlemmar eller tjänster som i likhet med juridisk rådgivning utom rätta kan tillhandahållas även av ekonomiska aktörer som inte omfattas av den ovannämnda taxan. Domstolen ansåg emellertid att bestämmelser som innehåller ett absolut förbud mot att genom avtal avvika från de minimiarvoden som fastställts genom en taxa för advokatarvoden för tjänster som dels har rättslig karaktär, dels är förbehållna advokater, utgjorde en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster enligt artikel 49 EG. Enligt domstolen ankom det på den hänskjutande domstolen att kontrollera om dessa bestämmelser, med beaktande av de konkreta tillämpningsföreskrifterna, verkligen uppnådde målen om konsumentskydd och en god rättsskipning som kunde innebära att bestämmelserna var motiverade, och vidare att kontrollera att inskränkningarna i dessa bestämmelser inte var oproportionerliga med hänsyn till dessa mål. Även i dom av den 7 september 2006 i mål C-125/05, *Vulcan Silkeborg* (REG 2006, s. I-0000), och i dom av den 5 december 2006 i de förenade målen C-376/05 och C-377/05, *A. Brünsteiner* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen beslut att begära förhandsavgöranden. I dessa mål gavs domstolen för första gången tillfälle att dels pröva de frågor som hänger samman med kraftträdandet av den senastegruppundantagsförordningen för motorfordonssektorn, förordning nr 1400/2002,²⁰ dels tolka bestämmelserna i förordningen. Domstolen slog i dessa mål särskilt fast att den omständigheten att förordning nr 1400/2002 trätt i kraft inte i sig medför att det föreligger ett behov av en omorganisation av säljorganisationen i den mening som avses i artikel 5.3 första stycket första strecksatsen i

²⁰ Kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn (EGT L 203, s. 30).

förordning nr 1475/95.²¹ Ikraftträdandet kan emellertid på grund av det sätt på vilket leverantören har valt att organisera sin säljorganisation medföra ett behov av ändringar som är så betydande att de utgör en faktisk omorganisation av säljorganisationen i den mening som avses i denna bestämmelse. Det är nationella domstolar och skiljedomstolar som skall bedöma om så är fallet mot bakgrund av samtliga faktiska omständigheter i det mål som de har att pröva. Domstolen slog dessutom fast i domen i de ovannämnda förenade målen *A. Brünsteiner* att artikel 4 i förordning nr 1400/2002 skall tolkas så, att gruppundantaget enligt förordningen inte är tillämpligt på avtal som uppfyller villkoren för gruppundantag i förordning nr 1475/95 och som innehåller minst en av de begränsningar som räknas upp i nämnda artikel 4, efter det att övergångsperioden i artikel 10 i samma förordning gått ut. Detta innebär att samtliga konkurrensbegränsande avtalsvillkor i sådana avtal kan vara förbjudna enligt artikel 81.1 EG, om villkoren för undantag i artikel 81.3 EG inte är uppfyllda. Domstolen preciserade härvidlag att de följder som förbudet mot de avtalsklausuler som inte är förenliga med artikel 81 EG har på övriga delar av avtalet eller på andra förpliktelser som följer av detta, inte styrs av gemenskapsrätten. Det är därför på den nationella domstolen som det ankommer att med stöd av tillämplig nationell rätt bedöma räckvidden och följderna, för samtliga avtalsförbindelser, av ett eventuellt förbud mot vissa klausuler enligt artikel 81 EG.

I de övriga domar rörande domstolens tillämpning av konkurrensreglerna som förtjänar att uppmärksammas, behandlades främst frågor om genomförandet av konkurrensreglerna.

Det huvudsakliga bidrag som lämnats av dessa två domar avser förfarandefrågor och bevisfrågor. I dom av den 21 september 2006 i mål C-105/04 P, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), och i mål C-113/04 P, *Technische Unie mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), erinrade domstolen om att iakttagandet av en rimlig tidsfrist i handläggningen av administrativa förfaranden som rör konkurrenspolitik är en allmän gemenskapsrättslig princip som säkerställs av gemenskapsdomstolen. Domstolen slog sedan fast att den omständigheten att det konstaterats att förfarandet varit utdraget, utan att tidsåtgången kan läggas de berörda företagen till last, endast kan leda till ogiltigförklaring, på grund av åsidosättande av denna princip, av ett beslut i vilket en överträdelse konstaterats om förfarandets längd har kunnat ha en inverkan på dess utgång, genom att kränka de berörda företagens rätt till försvar. Domstolen konstaterade dessutom att prövningen av huruvida utövandet av rätten till försvar eventuellt har hindrats till följd av att förfarandet varit utdraget inte endast kan inskränkas till det administrativa förfarandets andra skede, utan en sådan prövning skall även omfatta det skede som föregick meddelandet om anmärkningar, och det skall särskilt fastställas huruvida den omständigheten att det administrativa förfarandets första skede blev utdraget har kunnat ha en inverkan på de berörda företagens framtida försvarsmöjligheter. I dessa två mål slog domstolen också fast, med utgångspunkt i den rättspraxis enligt vilken förekomsten av ett konkurrensbegränsande förfarande eller avtal i de flesta fall kan härledas ur ett antal sammanträffanden och indicier som när de beaktas tillsammans utgör bevis för att det skett en överträdelse av konkurrensreglerna, när någon annan hållbar förklaring saknas, att den omständigheten att det inte lagts fram bevis för en fortlöpande överträdelse beträffande vissa bestämda perioder inte hindrar att överträdelsen

²¹ Kommissionens förordning (EG) nr 1475/95 av den 28 juni 1995 om tillämpning av fördragets artikel [81].3 [EG] på vissa grupper försäljnings- och serviceavtal för motorfordon (EGT L 145, s. 25).

kan anses omfatta en helhetsperiod som är längre än dessa perioder, om ett sådant konstaterande grundar sig på objektiva och samstämmiga indicier. Domstolen erinrade även om att kommissionen vid tillämpningen av artikel 81.1 EG får tillskriva företag ansvar för handlanden utifrån överträdelsen bedömd i dess helhet, när de olika handlandena ingår i en "samlad plan" på grund av deras identiska syfte som snedvrider konkurrensen inom den gemensamma marknaden samt att det är överflödigt att ta hänsyn till den faktiska verkan av sådana handlanden, när det framgår att deras syfte är att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen på den gemensamma marknaden. I det ovannämnda målet *Technische Unie mot kommissionen* erinrade domstolen dessutom om sin fasta rättspraxis enligt vilken det räcker att kommissionen visar att ett företag har deltagit i möten under vilka konkurrensbegränsande avtal har ingåtts, utan att tydligt ta avstånd från dessa avtal, för att påvisa att företaget har deltagit i den konkurrensbegränsande samverkan. Om det är utrett att ett företag har deltagit i sådana möten, åvilar det företaget att anföra omständigheter som visar att det inte deltog i mötena med någon som helst konkurrensbegränsande inställning genom att styrka att det hade förklarat för sina konkurrenter att det deltog i mötena med en annan inställning än den som konkurrenterna hade.

Tre andra domar förtjänar att uppmärksammas, eftersom de kompletterar domstolens rättspraxis i fråga om böter. I två av dessa domar avgjorde domstolen för första gången frågan om tillämpningsområdet för principen *ne bis in idem* i situationer där myndigheterna i ett tredjeland utövat sina befogenheter att vidta sanktionsåtgärder inom konkurrensrättsområdet inom sitt territorium. Domstolen bekräftade i dom av den 29 juni 2006 i mål C-289/04 P, *Showa Denko mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), och i mål C-308/04 P, *SGL Carbon mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), att principen *ne bis in idem*, vilken även finns inskriven i artikel 4 i protokoll nr 7 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, utgör en grundläggande gemenskapsrättslig princip vars efterlevnad säkerställs av gemenskapsdomstolarna, och den slog därefter fast att principen inte är tillämplig i situationer där tredjelands rättsordningar och konkurrensmyndigheter ingriper inom ramen för sin behörighet. Domstolen ansåg att kommissionen strävar efter att skydda den fria konkurrensen inom den gemensamma marknaden, vilket enligt artikel 3.1 g EG är ett av gemenskapens grundläggande mål, när den beslutar om påföljder för företagsrättsstridiga uppträdande, även när det rättsstridiga uppträdandet härrör från en kartell av internationell art. Således kan de bedömningar som kommissionen gjort i kraft av sin behörighet på området, på grund av det specifika rättsliga värde som skyddas på gemenskapsnivå, skilja sig avsevärt från de bedömningar som myndigheter i tredjeland gjort. Domstolen slog även fast – i enlighet med denna lösnings logiska förlängning – att ett hänsynstagande till att myndigheterna i tredjeland har ålagt böter kan komma i fråga först inom ramen för det utrymme för skönsmässig bedömning som kommissionen åtnjuter vid fastställandet av böter för överträdelser av gemenskapens konkurrensrätt och att kommissionen, även om det inte kan uteslutas att den av proportionalitets- och skälighetshänsyn beaktar de böter som myndigheterna i tredjeland tidigare har ålagt, inte är skyldig att göra detta.

I dessa två mål, liksom i dom av den 29 juni 2006 i mål C-301/04 P, *kommissionen mot SGL Carbon AG* (REG 2006, s. I-0000), preciserade domstolen även några av principerna i dess rättspraxis om böter. I domen i det ovannämnda målet *SGL Carbon mot kommissionen* konstaterade domstolen att kommissionen vid tillämpningen av riktlinjerna för beräkning

av böter som döms ut för överträdelse av konkurrensreglerna²² får använda en flexibel metod, så länge som det högsta belopp hänförligt till den omsättning som anges i artikel 15.2 i förordning nr 17²³ iakttas. Domstolen erinrade dessutom om sin fasta rättspraxis, enligt vilken det är förenligt med kommissionens uppdrag att säkerställa att företagets beteende är förenligt med konkurrensreglerna, nämligen att den beaktar försvårande omständigheter när den fastställer böterna. Kommissionen är däremot inte skyldig att beakta det berörda företags svaga finansiella ställning när den fastställer bötesbeloppet, eftersom en sådan skyldighet skulle medföra att de företag som var minst anpassade till marknadsvillkoren gavs en oberättigad konkurrensfördel. I det målet bekräftade domstolen även att det, när det är fråga om en överträdelse av konkurrensreglerna, endast är det slutliga bötesbeloppet som måste hållas under den övre gränsen på 10 procent i artikel 15.2 i förordning nr 17 och att den artikeln således inte utgör något hinder mot att kommissionen under beräkningen använder sig av ett mellanliggande belopp som överskrider denna gräns under förutsättning att det slutliga bötesbelopp som företaget åläggs inte gör det. I linje med den rättspraxis enligt vilken kommissionens behörighet enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 omfattar behörigheten att fastställa den dag då böterna skall betalas och den dag från vilken dröjsmålsränta utgår, räntesatsen och de detaljerade villkoren för genomförandet av dess beslut, preciserade domstolen att kommissionen har rätt att utgå från en referenspunkt som är högre än den tillämpliga marknadsränta som erbjuds en genomsnittlig låntagare, när detta är nödvändigt för att undvika att betalningen av böterna förhalas. I domen i det ovannämnda målet *kommissionen mot SGL Carbon AG* tillämpade domstolen den rättspraxis enligt vilken en nedsättning på grundval av meddelandet om samarbete²⁴ endast är motiverad när de uppgifter som lämnats och, mer allmänt, det berörda företags beteende kan anses visa att företaget verkligen samarbetar, och den slog fast att ett beteende som bestod i att ett företag besvarar en fråga från kommissionen fastän det inte var skyldigt att göra det, på ett ofullständigt och vilseledande sätt, inte kunde anses vara ett sådant beteende som visar på ett verkligt samarbete. I det ovannämnda målet *Showa Denko mot kommissionen* erinrade domstolen om att de böter som åläggs ett företag för överträdelse av konkurrensreglerna får beräknas med tillämpning av en avskräckande faktor, vilken bestäms på grundval av ett antal omständigheter, inte endast det berörda företags specifika situation.

En sista dom inom detta område skall nämnas särskilt, eftersom den innebär att den rättspraxis som domstolen utvecklat i dom av den 20 september 2001 i mål C-453/99, *Courage och Crehan* (REG 2001, s. I-6297), bekräftas. I dom av den 13 juli 2006 i de förenade målen C-295/04–C-298/04, *Manfredi m.fl.* (REG 2006, s. I-0000), erinrade domstolen om att artikel 81.1 EG har direkt effekt i förhållanden mellan enskilda, att den ger enskilda rättigheter som de nationella domstolarna är skyldiga att skydda, att var och en har rätt att åberopa att en överenskommelse eller ett förfarande som är förbjudet enligt denna bestämmelse är ogiltigt och att var och en kan begära skadestånd när det föreligger ett orsakssamband mellan överenskommelsen eller förfarandet och skadan. Domstolen

²² Meddelande från kommissionen med rubriken "Riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKS-fördraget" (EGT C 9, 1998, s. 3).

²³ Rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar [81] och [82] (EGT 1962, 13, s. 204; svensk specialutgåva område 8, volym 1, s. 8).

²⁴ Meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4).

erinrade även om att i avsaknad av gemenskapsrättsliga föreskrifter på området ankommer det på varje medlemsstats interna rättsordning att ange villkoren för att utöva denna rättighet, inbegripet tillämpningen av begreppet orsakssamband, förutsatt att dessa villkor inte är mindre förmånliga än dem som avser liknande talan enligt nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller medför att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen).

Beträffande statligt stöd förtjänar fem mål ett särskilt omnämnande. I dessa mål kunde domstolen bekräfta sin rättspraxis, samtidigt som den gavs möjlighet att precisera så vitt skilda frågor som begreppet företag i den mening som avses i artikel 87.1 EG, definitionen av begreppet stöd, tillämpningen av principen om skydd för berättigade förväntningar och de nationella domstolarnas roll i genomförandet av systemet för kontroll av statligt stöd. I dom av den 10 januari 2006 i mål C-222/04, *Cassa di Risparmio di Firenze m.fl.* (REG 2006, s. I-289), prövade domstolen ett antal tolkningsfrågor som hade framställts av Cortesupremadica Cassazione (Italien) i en begäran om förhandsavgörande. Tolkningsfrågorna rörde huruvida det skattesystem som var tillämpligt på de enheter som hade uppstått efter privatiseringen av italienska banker i den offentliga sektorn var förenligt med gemenskapsrätten, och särskilt frågan huruvida det skattesystem som var tillämpligt på de bankstiftelser vilka i samband härmed hade ersatt de traditionella sparbankerna var förenligt med gemenskapsrätten. Domstolen grundade sitt svar på de två första tolkningsfrågorna på den fasta rättspraxis som finns avseende begreppet företag i konkurrensrätten och avseende begreppet ekonomisk verksamhet. Domstolen slog fast att en enhet som på grund av ett kontrollerande innehav i ett bolag i praktiken utövar denna kontroll genom att direkt eller indirekt utöva ett inflytande på förvaltningen av bolaget skall anses delta i det kontrollerade företags ekonomiska verksamhet och skall därför anses utgöra ett företag i den mening som avses i artikel 87.1 EG. Domstolen fann således att en bankstiftelse skall anses utgöra ett företag i den mening som avses i den bestämmelsen, och att den därmed skall omfattas av gemenskapsbestämmelserna om statligt stöd, när den kontrollerar ett bankaktiebolags kapital och när de bestämmelser som är tillämpliga på bankstiftelsen tyder på att dess uppgift går utöver en investerares placering av kapital och gör det möjligt att utöva en kontrollerande funktion, såsom att utöva inflytande och bidra finansiellt och som därmed visar att det förekommer organisatoriska och funktionella band mellan bankstiftelserna och bankaktiebolagen. Med hänsyn till de allmän- och samhällsnyttiga uppgifter som bankstiftelserna givits av den nationella lagstiftaren, var domstolen noggrann med att skilja den verksamhet som enbart består i att betala ut bidrag till ideella organ från den verksamhet som bedrivs direkt inom dessa områden. Domstolen fann att de gemenskapsrättsliga reglerna om statligt stöd endast var tillämpliga i det senare fallet och underströk därvidlag att en bankstiftelse kan tillhandahålla varor och tjänster på marknaden i konkurrens med andra aktörer, när den själv verkar på området för allmänintresset och samhällsnyttiga ändamål med utövande av den befogenhet som den tilldelats av den nationella lagstiftaren för att genomföra de finansiella, kommersiella, fastighetsrelaterade och tillgångsförvaltande transaktioner som är nödvändiga eller lämpliga för att uppnå de uppställda målen. Om så är fallet skall en sådan bankstiftelse anses utgöra ett företag och följaktligen omfattas av de gemenskapsrättsliga bestämmelserna om statligt stöd. I sitt svar på den tredje tolkningsfrågan erinrade domstolen bland annat om att begreppet stöd är mer allmänt än begreppet subvention och att en åtgärd genom vilken de offentliga myndigheterna medger vissa företag undantag från skattskyldighet och som, trots att den inte innebär en

överföring av statliga medel, försätter stödmottagarna i en finansiell situation som är mer fördelaktig än den situation som övriga skattskyldiga befinner sig i, utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 EG. Domstolen slog sedan fast att ett undantag från innehållande av utdelning till bankstiftelser som är delägare i bankaktiebolag och som endast bedriver verksamhet inom området för välgörenhet, utbildning, undervisning, studieverksamhet och vetenskaplig forskning kan kvalificeras som statligt stöd.

I dom av den 22 juni 2006 i de förenade målen C-182/03 och C-217/03, *Belgien och Forum 187 mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen en talan om ogiltigförklaring av beslut 2003/757/EG²⁵, vilken hade väckts av Konungariket Belgien och asbl Forum 187, ett organ som företräder samordningscentra i Belgien. Till grund för talan hade främst åberopats att Konungariket Belgien enligt beslutet inte ens tillfälligt fick förlänga ställningen som samordningscentrum för de samordningscentra som omfattades av den ordningen per den 31 december 2000. Domstolen fann att talan skulle vinna bifall på den grund som avsåg ett åsidosättande av principen om skydd för berättigade förväntningar. I sitt resonemang för att nå detta slut erinrade domstolen om att i fall där det inte finns något tvingande allmänintresse, åsidosätter kommissionen en överordnad rättsregel, omdeninteförenarupphävandet av en lagstiftning med övergångsbestämmelser som skyddar de förväntningarsomen aktörerna har på gemenskapslagstiftningen. Domstolen slog även fast att det sker ett åsidosättande av såväl principen om skydd för berättigade förväntningar som likhetsprincipen när kommissionen fattar ett beslut, som med avvikelse från dess tidigare motsatta bedömning, innebär att ett visst skatterättsligt system skall avskaffas eftersom det utgör ett statligt stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden, utan att det i beslutet föreskrivs några övergångsbestämmelser till förmån för de aktörer vars koncession löper ut samtidigt med, eller kort efter, det datum då beslutet delges, och koncessionerna i fråga kan förnyas utan problem och dessutom fordras för att aktörerna skall omfattas av det skatterättsliga systemet. De koncessioner som löper vid det datum då beslutet delges ges däremot fortsatt verkan under flera år. I detta fall är det fråga om ett åsidosättande, eftersom aktörerna i fråga, vilka inte med kort varsel kan anpassa sig till förändringen av det ifrågavarande skatterättsliga systemet, i vart fall kan förvänta sig att ett beslut av kommissionen som frångår dess tidigare bedömning skall ge dem erforderlig tid för att faktiskt kunna ta hänsyn till den ändrade bedömningen, och eftersom det inte föreligger något överordnat allmänintresse som utgör hinder mot att de beviljas erforderlig tid.

I dom av den 6 september 2006 i mål C-88/03, *Portugal mot kommissionen* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen en talan om ogiltigförklaring av beslut 2003/442/EG²⁶, vilken hade väckts av Republiken Portugal. Med hänvisning till den fasta rättspraxis enligt vilken begreppet statligt stöd inte avser sådana statliga åtgärder som innebär att företag behandlas olika, när skillnaden följer av arten eller strukturen hos det skattesystem som åtgärderna utgör en del av, slog domstolen fast att en åtgärd som medför ett undantag från tillämpningen av det allmänna skattesystemet endast kan vara berättigad på denna

²⁵ Kommissionens beslut 2003/757/EG av den 17 februari 2003 om den stödordning som Belgien har genomfört till förmån för samordningscenter som är etablerade i Belgien (EUT L 282, s. 25).

²⁶ Kommissionens beslut 2003/442/EG av den 11 december 2002 om nedsättning av inkomstskattesatserna i ordningen för att anpassa det nationella skattesystemet till de speciella förhållandena i den autonoma regionen Azorerna (EUT L 150, 2003, s. 52).

grund om den berörda medlemsstaten kan visa att åtgärden är en direkt följd av de grundläggande eller styrande principerna för dess skattesystem. Domstolen preciserade härvidlag att det skall göras en åtskillnad mellan å ena sidan sådana mål som uppställts för en viss skatteordning och som ligger utanför denna och å andra sidan de mekanismer som utgör en del av själva skattesystemet och som är nödvändiga för att kunna uppnå sådana mål. Domstolen erinrade om att fastställandet av referensramen är av avgörande betydelse vid prövningen av huruvida en åtgärd är av selektiv karaktär, och slog därefter fast att referensramen inte nödvändigtvis behöver fastställas i överensstämmelse med den berörda medlemsstatens gränser. Således kan den relevanta rättsliga ramen för bedömningen av huruvida en skatteåtgärd är selektiv vara begränsad till det berörda geografiska området i fall där ett regionalt eller lokalt organ, med en tillräckligt självständig ställning i förhållande till centralmakten, fastställer en skattesats som är lägre än den nationella skattesatsen och som endast är tillämplig på företag inom det område som omfattas av dess behörighet. Detta förutsätter dock att den understatliga enheten, framför allt på grund av dess ställning och dess befogenheter, har ett avgörande inflytande när det gäller att bestämma över den politiska och ekonomiska miljön för företagen inom det område som omfattas av dess behörighet. Domstolen fann att det krävs, för att ett beslut som har fattats under sådana omständigheter skall anses ha antagits av ett organ med en tillräckligt självständig ställning, att beslutet i fråga för det första har fattats av ett regionalt eller lokalt organ som konstitutionellt sett har en politisk och administrativ ställning som är skild från centralregeringen. Vidare måste beslutet ha antagits utan att centralregeringen har haft möjlighet att direkt påverka dess innehåll. Slutligen får de ekonomiska konsekvenserna av den sänkning av den nationella skattesatsen som är tillämplig på företagen i regionen inte kompenseras genom stöd eller subventioner från andra regioner eller från centralregeringen.

I dom av den 7 september 2006 i mål C-526/04, *Laboratoires Boiron* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen två tolkningsfrågor, vilka hade framställts i en begäran om förhandsavgörande från Cour de cassation (Frankrike). Dessa hade uppstått i en tvist rörande den skatt som hade införts genom artikel 12 i lag nr 97-1164 av den 19 december 1997 om finansiering av socialförsäkringen år 1998 (artikel L-245-6-1 i den franska socialförsäkringslagen (Code de sécurité sociale)) och vilken domstolen redan prövat andra delar av i dom av den 22 november 2001 i mål C-53/00, *Ferring* (REG 2001, s. I-9067). Skatten i fråga skulle betalas av läkemedelsföretag på partiförsäljning av de farmaceutiska specialiteter som sjukhuserna ersatte kostnaderna för. Partihandlare var inte skyldiga att betala skatten. I sitt svar på den första tolkningsfrågan erinrade domstolen om den rättspraxis som utvecklats i dom av den 20 september 2001 i mål C-390/98, *Banks* (REG 2001, s. I-6117), enligt vilken den som är skyldig att utge en skatt inte kan slippa betalningsskyldighet, eller erhålla återbetalning av skatten i fråga, genom att ett undantag som är riktat till andra personer anses vara statligt stöd, men preciserade att detta endast gäller när det är fråga om undantag från skattskyldighet till förmån för vissa aktörer för en skatt med allmän giltighet och att situationen är en helt annan när det är fråga om en skatt för vilken endast en av två kategorier av konkurrerande aktörer är skattskyldig. Vid fall av sådan asymmetrisk skattskyldighet ansåg domstolen att stödet kan vara en följd av att en viss kategori ekonomiska aktörer, med vilken den skattskyldiga kategorin står i direkt konkurrensförhållande, inte är skattskyldig för skatten. I ett system där det finns två direkt konkurrerande distributionskedjor för läkemedel och enligt vilket befrielsen för partihandlare från skattskyldigheten för skatt på direktförsäljning har till syfte att bland

annat återupprätta balansen i villkoren för konkurrensen mellan de båda distributionskedjorna för läkemedel – vilka enligt lagstiftarens mening är snedvridna på grund av de allmännyttiga skyldigheter som endast åläggs partihandlare – är det skatten på direktförsäljning som utgör en stödåtgärd, och inte ett från denna skatt avskiljbart undantag. Domstolen drog slutsatsen att det fanns anledning att medge läkemedelstillverkare som är skattskyldiga för en sådan skatt rätt att grunda en begäran om återbetalning, av den del av de inbetalda skattebeloppen som motsvarar den ekonomiska fördel som partihandlarna orättmätigt har erhållit, på det förhållandet att partihandlarnas befrielse från skattskyldigheten för denna skatt utgör statligt stöd. I sitt svar på den andra tolkningsfrågan hänvisade domstolen till sin rättspraxis enligt vilken de nationella rättsordningarna, i avsaknad av gemenskapsrättsliga föreskrifter på området, har processuell autonomi när det gäller att tillvarata rättigheter för enskilda som följer av gemenskapsrättens direkta effekt, med den begränsning som följer av skyldigheten att iaktta principerna om likvärdighet och effektivitet. Domstolen slog därefter fast att gemenskapsrätten inte utgör hinder för tillämpningen av nationella bestämmelser enligt vilka återbetalning av en obligatorisk skatt, såsom den som det var fråga om i målet på den nationella domstolen, endast kan erhållas under förutsättning att den som har begärt återbetalningen bevisar att den fördel som partihandlare får genom att inte vara skattskyldiga för skatt på direktförsäljning av läkemedel överstiger de merkostnader som dessa har för att fullgöra de allmännyttiga skyldigheter som åligger dem enligt den nationella lagstiftningen och, särskilt, att åtminstone ett av de fyra Altmarkvillkoren²⁷ inte är uppfyllt.

I dom av den 5 oktober 2006 i mål C-368/04, *Transalpine Ölleitung in Österreich* (REG 2006, s. I-0000), prövade domstolen en begäran om förhandsavgörande som hade framställts av Verwaltungsgerichtshof (Österrike). Begäran om förhandsavgörande avsåg tolkningen av artikel 88.3 sista meningen EG. I domen bekräftade och preciserade domstolen ett antal frågor rörande de nationella domstolarnas roll i genomförandet av systemet för kontroll av statligt stöd, i synnerhet rörande sådant stöd som är rättsstridigt på grund av att det beviljats utan att anmälningsskyldigheten fullgjorts och som senare förklaras vara förenligt med den gemensamma marknaden i beslut av kommissionen. Domstolen fann i enlighet med fast rättspraxis att artikel 88.3 sista meningen EG skall tolkas så, att det åligger de nationella domstolarna att säkerställa enskildas rättigheter vid ett eventuellt åsidosättande från de nationella myndigheternas sida av förbudet mot att genomföra stöd innan kommissionen fattat beslut om beviljande av stödet. Domstolen underströk vidare, såsom den redan hade gjort kort tid dessförinnan i dom av den 15 juni 2006 i de förenade målen C-393/04 och C-41/05, *Air Liquide Industries Belgium* (REG 2006, s. I-0000), att de nationella domstolarna därvid fullt ut skall beakta gemenskapsintresset och inte vidta åtgärder vars enda effekt är att utvidga kretsen av stödmottagare. Domstolen erinrade även om att ett beslut av kommissionen att en stödåtgärd som inte anmälts är förenlig med den gemensamma marknaden inte innebär att rättsakter om genomförande – som när de antogs var ogiltiga på grund av att det förbud som anges i artikel 88.3 sista meningen EG hade åsidosatts – blir giltiga i efterhand, eftersom den direkta effekten och den ändamålsenliga verkan av den bestämmelsen i annat fall skulle inskränkas och enskildas intressen, vilka det är de nationella

²⁷ Dom av den 24 juli 2003 i mål C-280/00, *Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg*, REG 2003, s. I-7747.

domstolarnas uppgift att säkerställa, åsidosättas. I detta avseende är det av föga betydelse att det i ett beslut av kommissionen preciseras att den har grundat sin bedömning av stödet i fråga på en period som föregick beslutet. Likaså har den omständigheten att en ansökan om återbetalning gjorts före eller efter kommissionens beslut att förklara stödet förenligt med den gemensamma marknaden föga betydelse, under förutsättning att ansökan i fråga står i samband med den olagliga situation som följer av att stödet inte anmälts. Domstolen erinrade slutligen om sin rättspraxis enligt vilken de nationella domstolarna skall säkerställa att enskilda som kan göra gällande ett åsidosättande av anmälningsskyldigheten också kan utverka samtliga de konsekvenser som är en följd av detta åsidosättande enligt den nationella rätten, i fråga om såväl giltigheten av de rättsakter genom vilka stödet genomförts som återkrav på de ekonomiska stöd som beviljats i strid med denna bestämmelse, eller eventuella interimistiska åtgärder. Domstolen slog sedan fast att en nationell domstol kan, beroende på de föreliggande omständigheterna och i enlighet med de möjligheter och rättsmedel som föreskrivs i nationell rätt, vara tvungen att besluta om återkrav av ett olagligt stöd hos dem som mottagit stödet, även om kommissionen senare har förklarat att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden. På samma sätt kan en nationell domstol ha att pröva en talan om skadestånd där käranden gör gällande en skada som orsakats av att stödåtgärden är olaglig.

Tillnärmning av lagstiftning och enhetlig lagstiftning

Inom detta område utgjorde olika delar av gemenskapslagstiftningen föremål för domstolens prövning.

I domen i det ovannämnda målet *International Air Transport Association m.fl.*, slog domstolen fast, beträffande frågan huruvida artikel 6 i förordning nr 261/2004²⁸ om flygpassagerares rättigheter är förenlig med Montrealkonventionen, att den assistans och service till passagerare vid kraftigt försenade flygningar som föreskrivs i denna artikel utgör standardiserade och omedelbara ersättningsåtgärder, som inte utgör hinder för att berörda passagerare, om samma försening dessutom åsamkar dem skada som ger rätt till ersättning, väcker skadeståndstalan på de villkor som föreskrivs i Montrealkonventionen. Domstolen slog likaledes fast att motiveringsskyldigheten hade iakttagits, eftersom det huvudsakliga syfte som institutionerna eftersträvade framgick av förordningen, och att det således inte kan krävas att förordningen skall innehålla en särskild motivering för vart och ett av de val som gjorts. Domstolen slog fast att när det gäller iakttagandet av proportionalitetsprincipen, som är en av gemenskapsrättens allmänna principer, enligt vilken det krävs att de åtgärder som föreskrivs i en gemenskapsbestämmelse är ägnade att leda till att det eftersträvade målet uppnås och att de inte går utöver gränserna för vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål, framstår inte de åtgärder för assistans, service och kompensation till passagerare som föreskrivs i nämnda förordning som uppenbart olämpliga i förhållande till det mål som gemenskapslagstiftaren eftersträvar, vilket är att förbättra skyddet för passagerare som drabbas av inställda eller kraftigt försenade flygningar. När det gäller principen om likabehandling ansåg domstolen att de skyldigheter som följer av nämnda förordning inte

²⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning nr 295/91 (EUT L 46, s. 1).

är ogiltiga, trots att sådana skyldigheter inte belastar alla transportmedel. Olika transportmedel är nämligen inte utbytbara och en passagerare som drabbas av att en flygning ställs in eller är försenad befinner sig i en situation som objektivt sett skiljer sig från den situation som en passagerare befinner sig i som använder ett annat transportmedel. De skador som lufttrafikföretagens passagerare åsamkas vid inställda eller kraftigt försenade flygningar är vidare liknande oavsett med vilket flygbolag de slutit avtal och har inte något samband med flygbolagets prispolitik. Alla flygbolag skall således behandlas lika.

Två domar rör direktiv 85/374²⁹ och är av särskilt intresse. Den ena domen avser möjligheterna att överföra tillverkarens ansvar till leverantören, och den andra frågan när en produkt kan anses vara satt i omlopp. I dom av den 10 januari 2006 i mål C-402/03, *Skov och Bilka* (REG 2006, s. I-199), tog domstolen ställning till frågan huruvida nämnda direktiv utgör hinder för en nationell bestämmelse, enligt vilken en leverantör utan begränsning bär tillverkarens strikta ansvar enligt samma direktiv. Domstolen konstaterade att det genom direktivet införs ett strikt ansvar som tillskrivs tillverkaren och att direktivet eftersträvar en fullständig harmonisering i de frågor som däri behandlas, och den kom därför fram till att den personkrets som fastställs skall anses uttömmande reglerad. Eftersom det i direktivet föreskrivs ansvar för leverantören endast när tillverkaren av produkten inte kan identifieras, innebär en nationell bestämmelse vari det föreskrivs att leverantören bär ett produktansvar direkt gentemot skadelidande att personkretsen utvidgas, och den är således otillåten. Domstolen slog däremot fast att när det gäller tillverkarens culpaansvar utgör direktivet inte hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken leverantören är skyldig att, utan begränsning, bära tillverkarens culpaansvar, eftersom det genom direktivet införda systemet inte utesluter att man kan tillämpa andra system för ansvar i eller utanför avtalsförhållanden i vilka grunden för ansvaret är en annan, exempelvis skyddet för dolda fel eller culpa.

I dom av den 9 februari 2006 i mål C-127/04, *O'Byrne* (REG 2006, s. I-1313), prövade domstolen dels när en produkt kan anses vara satt i omlopp med hänsyn till att preskriptionsfristen för de rättigheter som den skadelidande har löper i tio år från och med att produkten sätts i omlopp, dels om en part kan ersätta en annan part när en talan felaktigt väckts mot ett bolag som inte var den verkliga tillverkaren av produkten. Domstolen slog fast att en produkt har satts i omlopp när den har lämnat det tillverkningsled som tillverkaren igångsatt och tagits in i ett försäljningsled där den bjuds ut till allmänheten för användning eller konsumtion. Det har föga betydelse att produkten säljs direkt av tillverkaren till användaren eller konsumenten eller att denna försäljning sker via en eller flera länkar i en distributionskedja. När därför en av länkarna i distributionskedjan är nära knuten till tillverkaren kan denna anknytning leda till att denna enhet faktiskt är involverad i tillverkningsprocessen för den berörda produkten. Detta innebär att när en talan väcks mot ett bolag som felaktigt anses vara tillverkare av en produkt, är det på grundval av nationell rätt som det skall fastställas på vilka villkor det är möjligt att låta en part ersätta en annan part. Direktivets tillämpningsområde *ratione personae* skall dock iaktas, eftersom den personkrets som fastställs är uttömmande reglerad.

²⁹ Rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (EGT L 210, s. 25; svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 239).

I fråga om jämförande reklam tolkade domstolen i dom av den 19 september 2006 i mål C-356/04, *Lidl Belgium* (REG 2006, s. I-0000) direktiv 84/450³⁰. Domstolen hade att ta ställning till huruvida två särskilda former av jämförande reklam som båda bygger på en prisjämförelse var legitima, utan att det emellertid i reklammeddelandena preciseras vilka varor och priser det är som jämförs. Domstolen slog fast å ena sidan att nämnda direktiv inte utgör hinder för jämförande reklam i vilken det hänvisas till sortiment av dagligvaror som säljs av två konkurrerande varuhuskedjor när dessa sortiment består av enskilda produkter som, vid en parvis jämförelse, uppfyller jämförbarhetskravet i detta direktiv. Vidare innebär kravet att reklamen "på ett objektivt sätt [skall] jämför[a]" de aktuella varornas utmärkande egenskaper inte att alla jämförda produkter och priser, det vill säga såväl annonsörens som samtliga berörda konkurrenters, uttryckligen och uttömmande måste räknas upp i reklammeddelandet. Egenskaperna hos dessa varor måste emellertid vara "kontrollerbara", vilket är fallet när det gäller varornas priser och en varuhuskedjas allmänna prisnivå på sortiment av jämförbara produkter och den summa som konsumenten kan spara om han handlar sådana produkter hos en kedja i stället för hos den andra. När de uppgifter som ligger till grund för omnämnandet av en utmärkande egenskap inte räknas upp i jämförande reklam, skall annonsören informera bland andra mottagarna av detta meddelande om var, och hur, de lätt kan ta del av dessa uppgifter för att kontrollera eller låta kontrollera riktigheten av desamma. Jämförande reklam, i vilken det anges att annonsörens allmänna prisnivå är lägre än annonsörens huvudsakliga konkurrenters trots att jämförelsen endast grundar sig på ett urval av produkter, kan anses vara vilseledande i följande tre fall: När det inte framgår av reklammeddelandet att jämförelsen endast avser ett sådant urval och inte annonsörens samtliga produkter, när det inte anges i reklammeddelandet vilka produkter som omfattas av jämförelsen eller var mottagaren kan informera sig om vilka dessa produkter är, eller när reklammeddelandet innehåller en kollektiv hänvisning till storleksordningen på den summa som en konsument som inhandlar sina dagligvaror hos annonsören i stället för hos konkurrerande varuhuskedjor kan spara, utan att de enskilda konkurrenternas allmänna prisnivåer eller den summa som kan sparas vid inköp hos en av dessa i stället för hos någon av de andra anges.

I dom av den 26 oktober 2006 i mål C-168/05, *Mostaza Claro* (REG 2006, s. I-0000), tolkade domstolen direktiv 93/13³¹. Domstolen tog ställning till frågan huruvida en nationell domstol som har att pröva ett yrkande om upphävande av en skiljedom till nackdel för konsumenten som meddelats efter ett skiljeförfarande som föreskrivs i ett avtalsvillkor i ett mobiltelefonabonnemang, vilket måste betecknas som oskäligt, kan bifalla detta yrkande trots att konsumenten inte åberopat detta förhållande vid skiljedomstolen. Domstolen slog fast att nämnda direktiv skall tolkas så, att en nationell domstol skall pröva huruvida skiljeavtalet är ogiltigt och upphäva denna skiljedom om nämnda avtal innehåller ett oskäligt avtalsvillkor, trots att konsumenten inte har åberopat skiljeavtalets ogiltighet under skiljeförfarandet utan endast inom ramen för klandertalan.

³⁰ Rådets direktiv 84/450/EEG av den 10 september 1984 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om vilseledande reklam, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 97/55 av den 6 oktober 1997 (EGT L 250, s. 17; svensk specialutgåva, område 15, volym 4, s. 211).

³¹ Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

I dom av den 7 december 2006 i mål C-306/05, SGAE (REG 2006, s. I-0000), som rörde upphovsrätt och närstående rättigheter, preciserade domstolen begreppet "överföring till allmänheten" i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2001/29³², genom vilken en ensamrätt inrättas för upphovsmän att tillåta eller förbjuda sådan förmedling av deras verk. I ett mål mellan SGAE, som är ett spanskt företag som förvaltar upphovsrätt, och ett hotellföretag vände sig Audiencia Provincial de Barcelona (Spanien) till domstolen, som särskilt hade att ta ställning till huruvida nämnda begrepp omfattar sändning av program via TV-apparater som är installerade i hotellrum. Domstolen gjorde en helhetsbedömning vid sin tolkning av den aktuella bestämmelsen i direktiv 2001/29 mot bakgrund av den folkrätt som direktivet syftar till att genomföra på gemenskapsnivå, i detta fall Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk av den 24 juli 1971, och det fördrag om upphovsrätt som Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) antog den 20 december 1996. Domstolen anförde att de eventuella TV-tittare som tittar på verken inte enbart är rumsgäster i ett hotell och gäster som befinner sig i hotellets andra utrymmen och som har en TV-apparat till sitt förfogande, utan även de gäster i ett sådant hotell som efterträder varandra. Dessa utgörs av ett ganska stort antal personer som kan anses tillhöra allmänheten i den mening som detta begrepp har enligt direktiv 2001/19. Domstolen fann därför att även om installation i hotellrum av TV-apparater inte i sig utgör överföring till allmänheten, är det fråga om sådan överföring vid sändningen av en signal till hotellgäster via hotellets TV-apparater. Att dessa rum är av privat beskaffenhet saknar betydelse.

Varumärken

På området varumärkesrätt förtjänar dom av den 7 september 2006 i mål C-108/05, *Bovemij Verzekeringen* (REG 2006, s. I-0000), att nämnas. I denna dom preciseras vilket geografiskt område som skall beaktas vid bedömningen av huruvida ett kännetecken har förvärvat särskiljningsförmåga till följd av användning i den mening som avses i artikel 3.3 i direktiv 89/104³³ i en medlemsstat eller en grupp av medlemsstater som har en gemensam varumärkeslagstiftning, såsom i det förevarande målet Beneluxländerna (som enligt domstolens rättspraxis skall jämföras med en medlemsstat). Domstolen slog fast att vid bedömningen av huruvida de registreringshinder som räknas upp i artikel 3.1 b–d i nämnda direktiv skall sättas åt sidan med stöd av artikel 3.3 i direktivet på grund av att ett kännetecken har förvärvat särskiljningsförmåga till följd av användning, är det endast situationen i den del av den berörda medlemsstaten där registreringshindren har konstaterats som är av relevans. Följaktligen förutsätter tillämpningen av det undantag från registreringshinder som räknas upp i artikel 3.3 i direktivet att varumärket till följd av användning har förvärvat särskiljningsförmåga i hela den del av medlemsstaten eller i hela den del av Beneluxområdet där det föreligger ett registreringshinder. När det vidare rör sig om ett varumärke som består av ett eller flera ord på ett officiellt språk i den aktuella medlemsstaten och registreringshindret endast existerar inom ett av språkområdena i medlemsstaten krävs det att varumärket har förvärvat särskiljningsförmåga till följd av

³² Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (EGT L 167, s. 10).

³³ Rådets första direktiv 89/104/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar (EGT L 40, 1989, s. 1; svensk specialutgåva, område 13, volym 17, s. 178).

användning inom hela detta språkområde. Då det i målet aktuella varumärket (EUROPOLIS) innehåller det nederländska ordet polis är det således den del av Beneluxområdet där det talas nederländska som skall beaktas.

Beskattning

På detta område rörde ett mål förbudet mot diskriminerande interna skatter och avgifter och tre mål det gemenskapsrättsliga mervärdesskattesystemet.

I dom av den 5 oktober 2006 i de förenade målen C-290/05 och C-333/05, *Nádasdi* (REG 2006, s. I-0000), slog domstolen fast att den ungerska registreringsavgiften inte var förenlig med gemenskapsrätten, eftersom den togs ut på begagnade fordon som importerats från andra medlemsstater utan att värdeminskningen beaktades, och därigenom innebar högre avgifter för dessa än för liknande begagnade fordon som redan var registrerade i Ungern och som belades med denna avgift när de registrerades för första gången. Domstolen jämförde vid sin bedömning av den aktuella avgiften mot bakgrund av det förbud mot diskriminerande interna skatter och avgifter på varor med ursprung i andra medlemsstater som föreskrivs i artikel 90 EG, verkningarna av den avgift som påförs ett begagnat fordon som importeras från en annan medlemsstat med de verkningar som belastar värdet på ett liknande begagnat fordon som är registrerat i Ungern. Domstolen konstaterade att sistnämnda fordon för vilket avgiften betalats när det var nytt med tiden förlorar en del av sitt marknadsvärde, och att avgiftens del i fordonets restvärde sjunker i samma takt. Däremot är ett fordon som är identiskt i fråga om modell, årsmodell, körsträcka och andra egenskaper och som köpts begagnat i en annan medlemsstat belagt med denna avgift, utan att den reduceras i samma takt som fordonets värdeminskning, vilket innebär att avgiften är högre för ett sådant fordon. Domstolen kom på grund härav fram till att artikel 90 EG innebär ett krav på att värdeminskningen hos de begagnade fordon som beläggs med nämnda avgift beaktas.

I dom av den 9 februari 2006 i mål C-415/04, *Stichting Kinderopvang Enschede* (REG 2006, s. I-1385), uttalade sig domstolen om undantaget från mervärdesskatt för de verksamheter av allmänintresse som avses i artikel 13 A.1 g och h i sjätte direktivet 77/388³⁴, det vill säga de verksamheter som är nära kopplade till socialt bistånd eller socialförsäkring och till skydd av barn eller ungdomar. I det aktuella fallet tillhandahöll en ideell organisation tjänster genom att agera som mellanhand mellan personer som efterfrågade respektive erbjöd barnomsorg. Domstolen fann att undantaget från mervärdesskatt för en sådan verksamhet är underkastat tre villkor vars prövning ankommer på den nationella domstolen. För det första skall den barnomsorg som dagbarnvårdarna tillhandahåller, vilken utgör den huvudsakliga verksamhet till vilken organisationens verksamhet är nära kopplad, isiguppfyllavillkoren för undantag, särskilt omrekvisitet "välgörenhetsorganisation" skall anses vara uppfyllt av den som tillhandahåller tjänsten. De förmedlingstjänster som den aktuella organisationen tillhandahåller skall vidare vara väsentliga för barnomsorgen

³⁴ Rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (EGT L 145, s. 1; svensk specialutgåva, område 9, volym 1, s. 28), i dess lydelse enligt rådets direktiv 95/7 av den 10 april 1995 (EGT L 102, s. 18).

på så sätt att organisationens urval och utbildning av dagbarnvårdarna skall vara av sådant slag och ha en sådan kvalitet att det är omöjligt att erbjuda en identisk tjänst utan denna förmedling. Slutligen skall det grundläggande syftet med organisationens tjänster inte vara att vinna ytterligare intäkter genom att driva verksamheter som direkt konkurrerar med kommersiella företag som är skyldiga att betala mervärdesskatt.

I dom av den 21 februari 2006 i mål C-223/03, *University of Huddersfield* (REG 2006, s. I-1751), och i mål C-255/02, *Halifax m.fl.* (REG 2006, s. I-1609), uttalade domstolen att transaktioner med avseende på mervärdesskatt utgör leveranser av varor eller tillhandahållanden av tjänster och ekonomisk verksamhet i den mening som avses i sjätte direktivet om de uppfyller de objektiva kriterier som dessa begrepp grundar sig på. Förutom vid skattebedrägeri, saknar frågan huruvida den berörda transaktionen genomförs i det enda syftet att uppnå en skattefördel relevans. De frågor som ställts i det ovannämnda målet *Halifax m.fl.* gjorde det emellertid möjligt för domstolen att lägga till att principen om förbud mot förfarandemissbruk, som skall förstås som transaktioner som inte genomförs i samband med normala affärstransaktioner utan endast i syfte att genom missbruk erhålla förmåner som föreskrivs i gemenskapslagstiftningen, även är tillämplig på mervärdesskatteområdet. Följaktligen gäller inte den skattskyldiges rätt att göra avdrag för ingående mervärdesskatt när de transaktioner som ligger till grund för denna rätt innebär förfarandemissbruk. Domstolen preciserade i detta avseende att det för att ett förfarandemissbruk i fråga om mervärdesskatt skall anses föreligga förutsätts att två villkor är uppfyllda. De ifrågavarande transaktionerna skall, trots att villkoren i sjätte direktivet och i nationell lagstiftning om införlivande av detta direktiv formellt sett har uppfyllts, ha till följd att en skattefördel uppnås som strider mot dessa bestämmelsers syfte. Det skall vidare framgå av de objektiva omständigheterna att de ifrågavarande transaktionernas huvudsakligas syfte varit att uppnå en skattefördel, eftersom förbudet mot förfarandemissbruk inte är relevant när det kan finnas en annan motivering för de ifrågavarande transaktionerna.

I detta sammanhang kan vidare en tredje dom av den 21 februari 2006 noteras, i mål C-419/02, *BUPA Hospitals och Goldsborough Developments* (REG 2006, s. I-1685). Domstolen slog i denna dom fast att artikel 10.2 andra stycket i sjätte direktivet, vari det då en betalning skall ske a conto föreskrivs att mervärdesskatt kan tas ut utan att varorna ännu har levererats eller tjänsterna har utförts, inte är tillämplig på betalning a conto för leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster som ännu inte tydligt har identifierats.

I dom av den 3 oktober 2006 i mål C-475/03, *Banca popolare di Cremona* (REG 2006, s. I-0000), slog domstolen fast att den italienska regionala produktionsskatten var förenlig med sjätte direktivet 77/388, och särskilt med artikel 33 i direktivet, som innehåller ett förbud för medlemsstaterna att införa eller behålla skatter som kan karakteriseras som omsättningsskatter. Domstolen jämförde för att nå denna slutsats de kännetecken som den italienska skatten uppvisar med kännetecknen för mervärdesskatt. Domstolen konstaterade i detta hänseende att den italienska regionala produktionsskatten är en skatt som beräknas på nettovärdet av produktionen i företaget under en given period (skillnaden mellan "produktionsvärdet" och "produktionskostnader"), och inkluderar element som inte har något direkt samband med tillhandahållandet av varor och tjänster som sådant. Den italienska regionala produktionsskatten är således, till skillnad från mervärdesskatten,

inte proportionell mot priset på de tillhandahållna varorna och tjänsterna. Domstolen anförde vidare att alla skattskyldiga personer inte har möjlighet att övervältra den aktuella skattebördan, och att denna börda således inte är tänkt att övervältras på slutkonsumenten, medan mervärdesskatten endast bärs av slutkonsumenten och är fullständigt neutral i förhållande till de skattskyldiga personer som befinner sig i den produktions- och distributionsprocess som föregår det slutliga beskattningsskedet, oavsett hur många transaktioner som skett. Då den italienska regionala produktionsskatten inte uppvisar alla de väsentliga kännetecknen för mervärdesskatt utgör den inte en skatt med karaktär av omsättningsskatt i den mening som avses i artikel 33.1 i sjätte direktivet, varför denna bestämmelse inte utgör hinder för att behålla denna skatt.

Socialpolitik

Direktiv 93/104 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden var i fokus i tre mål, medan förbudet mot diskriminering mellan manliga och kvinnliga arbetstagare behandlades i ett fjärde mål³⁵ och ramavtalet om tidsbegränsade anställningar i ett femte mål.

I dom av den 6 april 2006 i mål C-124/05, *Federatie Nederlandse Vakbeweging* (REG 2006, s. I-3423), tog domstolen ställning till frågan huruvida möjligheten att återköpa semesterdagar som omfattas av den årliga minimisemestern och som har sparats från tidigare år stod i strid med artikel 7.2 i direktiv 93/104. Domstolen slog fast att denna bestämmelse skall tolkas så, att den utgör hinder för att det enligt en nationell bestämmelse är möjligt att under ett anställningsavtals varaktighet byta ut de semesterdagar som utgör en del av den årliga semestern i den mening som avses i artikel 7.1 i nämnda direktiv och som inte tagits ut under ett visst år mot en kontant ersättning ett senare år. Domstolen fann nämligen att arbetstagarens rätt till en årlig betald semester måste betraktas som en princip av särskild betydelse i den gemenskapsrättsliga arbetsrätten. Undantag från denna princip får därmed inte göras och de behöriga nationella myndigheterna får endast verkställa principen inom de gränser som uttryckligen uppställs i direktivet. Regeln att arbetstagare normalt sett skall få åtnjuta faktisk semester stadfästs i detta direktiv i syfte att säkerställa ett effektivt skydd av arbetstagares säkerhet och hälsa, och det är endast i fall då anställningsförhållandet avslutas som det enligt artikel 7.2 i direktivet är tillåtet att utbyta rätten till årlig betald semester mot kontant ersättning.

I dom av den 16 mars 2006 i de förenade målen C-131/04 och C-257/04, *Robinson-Steele m.fl.* (REG 2006, s. I-2531), uttalade sig domstolen om huruvida det var förenligt med artikel 7.1 i direktiv 93/104 att en del av den lön som betalades ut till arbetstagaren för utfört arbete enligt ett lokalt kollektivavtal avsåg betalning för rätten till årlig semester, utan att arbetstagaren av den anledningen erhöll ytterligare betalning utöver den som skedde för utfört arbete. Domstolen slog tydligt fast att det är oförenligt med artikel 7 i nämnda direktiv att betalning för minimiperioden av årlig semester i den mening som avses i denna bestämmelse sker spritt över arbetsåret och tillsammans med den lön som

³⁵ Rådets direktiv 93/104/EG av den 23 november 1993 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden (EGT L 307, s. 18), i dess lydelse enligt direktiv 2000/34 av den 22 juni 2000 (EGT L 195, s. 41).

utgår för utfört arbete i stället för som betalning för en bestämd period, under vilken arbetstagaren faktiskt tar semester.

I dom av den 7 september 2006 i mål C-484/04, *kommissionen mot Förenade kungariket* (REG 2006, s. I-0000), avgjorde domstolen ett mål om fördragsbrott. En medlemsstat har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 93/104 i dess lydelse enligt direktiv 2000/34 om den på arbetstagare, vilkas arbetstid delvis inte mäts eller bestäms i förväg eller delvis kan bestämmas av arbetstagaren själv, med hänsyn till arbetets särskilda art, tillämpar den möjlighet till avvikelse från vissa regler om rätten till vila och om medlemsstaten har underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder för att genomföra arbetstagarnas rätt till dygns- och veckovila. Den ändamålsenliga verkan av de rättigheter som arbetstagare ges genom nämnda direktiv innebär med nödvändighet en skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa att rätten till faktiska viloperioder iakttas. En medlemsstat som efter införlivandet föreskriver att arbetstagarna har en rätt till vila och som i riktlinjer riktade till arbetsgivarna och arbetstagarna rörande genomförandet av denna rätt anger att arbetsgivaren dock inte är skyldig att se till att arbetstagarna faktiskt åtnjuter en sådan rätt, säkerställer varken att minimikraven i detta direktiv iakttas eller att direktivets grundläggande syfte uppnås. Genom att riktlinjerna låter antyda att även om arbetsgivarna inte kan förhindra att arbetstagarna tar ut viloperioder av en viss minsta längd så är de inte skyldiga att se till att arbetstagarna faktiskt kan utöva denna rätt, och dessa riktlinjer kan klart urholka rättigheterna som fastställs i direktivet och är inte förenliga med syftet med direktivet. Enligt direktivet är nämligen minimiperioderna för vila oundgängliga för skyddet av arbetstagarnas säkerhet och hälsa.

I dom av den 3 oktober 2006 i mål C-17/05, *Cadman* (REG 2006, s. I-0000), tolkade domstolen artikel 141 EG och preciserade domen av den 17 oktober 1989 i mål 109/88, *Danfoss* (REG 1989, s. 3199; svensk specialutgåva, volym 10, s. 187). Domstolen konstaterade i sistnämnda dom, efter att ha anfört att det inte är uteslutet att tillämpningen av anställningsårskriteriet kan medföra att kvinnliga arbetstagare behandlas sämre än manliga arbetstagare, att arbetsgivaren inte särskilt behöver motivera tillämpningen av detta kriterium. Domstolen fastställde att eftersom det som regel är lämpligt att tillämpa anställningsårskriteriet för att uppnå det legitima målet att belöna erfarenhet som gör att arbetstagaren kan utföra sina arbetsuppgifter bättre, med avseende på en situation där tillämpningen av detta kriterium i ett lönesystem medför skillnader i lön mellan för jämförelsen relevanta manliga och kvinnliga arbetstagare för lika eller likvärdigt arbete, behöver arbetsgivaren inte särskilt visa att tillämpningen av detta kriterium är lämplig för att uppnå detta mål med avseende på en specifik tjänst, om arbetstagaren inte lämnar uppgifter som ger upphov till allvarliga tvivel i detta avseende. I sådana fall skall arbetsgivaren bevisa att vad som stämmer i allmänhet, nämligen att anställningstid och erfarenhet går hand i hand och att erfarenhet i allmänhet gör att arbetstagaren blir bättre på att utföra sina arbetsuppgifter, även stämmer för den aktuella tjänsten. När ett arbetsvärderingssystem, vilket grundar sig på en bedömning av det arbete som skall utföras, används för att bestämma lön, så är arbetsgivaren inte skyldig att visa att en enskild arbetstagare under den aktuella perioden har tillägnat sig erfarenhet som gör att han kan utföra sina arbetsuppgifter bättre. Däremot skall en objektiv bedömning göras av det arbete som skall utföras.

I dom av den 4 juli 2006 i mål C-212/04, *Adeneler m.fl.* (REG 2006, s. I-0000), tolkade domstolen klausulerna 1 och 5 i ramavtalet om visstidsarbete av den 18 mars 1999, vilket

är bilagt rådets direktiv 1999/70 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFF, UNICE och CEEP.³⁶ Domstolen framhöll att det i ramavtalet inte föreskrivs någon allmän skyldighet för medlemsstaterna att föreskriva att avtal om tidsbegränsad anställning skall övergå i avtal om tillsvidareanställning, och slog fast att användningen av på varandra följande tidsbegränsade anställningar som enbart motiveras av att den föreskrivs i en allmän bestämmelse i en medlemsstats lag eller annan författning, strider mot klausul 5.1 a i ramavtalet. Begreppet objektiva grunder i den mening som avses i nämnda klausul, och som kan motivera förnyad visstidsanställning, innebär att användning av denna särskilda anställningsform på det sätt som anges i den nationella lagstiftningen måste vara motiverad av konkreta omständigheter som särskilt hänger samman med den aktuella verksamheten och villkoren för dess utövande. På samma sätt strider en nationell lagstiftning vari det föreskrivs att endast tidsbegränsade anställningsavtal eller anställningsförhållanden mellan vilka det inte förflyter mer än 20 arbetsdagar skall anses vara "på varandra följande", i den mening som avses i nämnda klausul, mot nämnda avtal. En sådan bestämmelse innebär att ramavtalets syfte, ändamål och ändamålsenliga verkan äventyras, i den mån som den gör det möjligt att anställa arbetstagare tillfälligt under flera års tid, eftersom arbetstagaren i praktiken sällan skulle ha något annat val än att godta avbrott på ungefär 20 arbetsdagar mellan vart och ett av de många avtal som denne ingår med arbetsgivaren. Nämnda ramavtal utgör slutligen hinder för tillämpning av nationell lagstiftning enligt vilken det inom enbart den offentliga sektorn är ovillkorligen förbjudet att omvandla flera på varandra följande avtal om tidsbegränsad anställning, vilka i själva verket ingåtts för att tillgodose ett "konstant och varaktigt behov" hos arbetsgivaren och skall anses utgöra missbruk, till avtal om tillsvidareanställning.

Civilrättsligt och rättsligt samarbete

Domstolen föranleddes på detta område att tolka 1968 års Brysselkonvention och förordning nr 1346/2000 om insolvensförfaranden.

Domstolen uttalade sig inom ramen för protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område³⁷ om hur stor räckvidd den exklusiva behörigheten enligt artikel 16.4 har i tvister om registrering eller giltighet av patent. I dom av den 13 juli 2006 i mål C-4/03, *GAT* (REG 2006, s. I-0000), besvarade domstolen frågan huruvida den exklusiva behörighet för domstolarna i den konventionsstat där deposition eller registrering av ett patent har begärts eller har ägt rum eller, på grund av bestämmelserna i en internationell konvention, anses ha ägt rum avser alla tvister om registrering eller giltighet av ett patent, oavsett om frågan aktualiseras som rättslig grund för ett käromål eller som en invändning, eller om den bara är tillämplig i tvister där frågan ligger till grund för väckandet av talan. Domstolen kom efter en teleologisk tolkning av artikel 16.4 i konventionen fram till att den exklusiva behörighet som föreskrivs där skall kunna tillämpas oavsett i vilket processuellt sammanhang frågan om ett patents registrering eller giltighet

³⁶ Rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFF, UNICE och CEEP (EGT L 175, s. 43).

³⁷ EGT L 204, 1975, s. 28.

aktualiseras, oberoende av om det anförs som rättslig grund för ett käromål eller som en invändning, när talan väcks eller i ett senare skede av förfarandet. Det är nämligen endast denna tolkning som gör det möjligt att säkerställa att den tvingande karaktären av denna behörighetsregel inte kringgås, att förutsebarheten hos konventionens behörighetsregler säkerställs och att risken för motstridiga avgöranden undanröjs.

I dom av den 2 maj 2006 i mål C-341/04, *Eurofood IFSC* (REG 2006, s. I-3813), lämnade domstolen viktiga upplysningar som rör förordning nr 1346/2000 om insolvensförfaranden.³⁸ Domstolen preciserade bland annat begreppet "platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns", som avgör vilka domstolar som har behörighet att inleda ett insolvensförfarande och som, om inte annat visas, utgör sätet för ett bolag. När ett moderbolag och dess dotterbolag har sina respektive säten i två olika medlemsstater är det särskilt viktigt att fastställa platsen där ett dotterbolags huvudsakliga intressen finns enligt det system för att fastställa behörigheten för medlemsstaternas domstolar som införts genom förordningen (i det aktuella fallet var det fråga om ett irländskt dotterbolag till det italienska bolaget Parmalat). Domstolen anförde först att varje gäldenär som är en fristående juridisk person i det nämnda systemet har sin specifika behöriga domstol. Domstolen slog därefter fast att för att garantera rättssäkerheten och förutsebarheten när det bestäms vilken domstol som är behörig, går det bara att avvika från den grundläggande presumtionen till förmån för sätet om det framgår av omständigheter som är objektiva och fastställbara för tredje man att det föreligger en annan faktisk situation än den som platsen för sätet antas återspegla. Domstolen gav i detta avseende exemplet med ett "brevlådeföretag" som inte bedriver någon verksamhet där bolaget har sitt säte. Domstolen framhöll att den omständigheten att ett företags ekonomiska val kontrolleras eller kan kontrolleras av ett moderbolag i en annan medlemsstat däremot inte i sig är tillräcklig för att presumtionen skall kullkastas. Det kan vidare utläsas av domen i målet *Eurofood IFSC* att principen om ömsesidigt förtroende innebär att domstolarna i en medlemsstat inte kan pröva huruvida domstolen där huvudinsolvensförfarandet inleddes är behörig.

Polissamarbete och straffrättsligt samarbete

Domstolen tolkade i två mål om förhandsavgörande artikel 54 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet³⁹, i vilken principen *ne bis in idem* fastställs inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete, och förtydligade närmare bestämt vad som skall förstås med "samma gärning" i den mening som avses i denna bestämmelse.

I dom av den 9 mars 2006 i mål C-436/04, *Van Esbroeck* (REG 2006, s. I-2333), preciserade domstolen först att denna princip skall tillämpas i ett brottmålsförfarande som inletts i en avtalsslutande stat för gärningar för vilka den berörde genom ett avgörande redan har dömts i en annan avtalsslutande stat, även om nämnda konvention ännu inte hade trätt i kraft i sistnämnda stat när nämnda avgörande meddelades, förutsatt att konventionen var

³⁸ Rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (EGT L 160, s. 1).

³⁹ Konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Frankrike om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (EGT L 239, 2000, s. 19).

i kraft i de avtalsslutande staterna i fråga vid den tidpunkt då den domstol vid vilken ett andra förfarande inletts bedömer huruvida villkoren för att tillämpa principen *ne bis in idem* är uppfyllda. Därefter slog domstolen fast att artikel 54 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet skall tolkas på så sätt att det kriterium som är relevant för tillämpningen av nämnda artikel är det som avser huruvida sakförhållandena är identiska i den meningen att de består av en rad sinsemellan oskiljaktiga omständigheter, oberoende av omständigheternas rättsliga kvalificering eller det rättsliga intresse som skyddas, och att straffbara gärningar som består i ut- och införsel av samma narkotika och som leder till åtal i olika avtalsslutande stater till denna konvention i princip skall anses utgöra "samma gärning" i den mening som avses i artikel 54, varvid den slutgiltiga bedömningen i detta hänseende ankommer på de behöriga nationella domstolarna.

Domstolen preciserade i dom av den 28 september 2006 i mål C-150/05, *Van Straaten* (REG 2006, s. I-0000), där en liknande fråga hade ställts som fick ett likalydande svar, att principen *ne bis in idem* är tillämplig på ett lagakraftätagande avgörande av de rättsliga myndigheterna i en avtalsslutande stat, varigenom den misstänkte frikänns på grund av bristande bevisning.

B – Domstolens sammansättning

(Rangordning den 12 oktober 2006)

Första raden från vänster till höger:

Avdelningsordförandena E. Juhász, P. Küris, R. Schintgen, A. Rosas och P. Jann, domstolens ordförande V. Skouris, avdelningsordförandena C.W.A. Timmermans och K. Lenaerts, förste generaladvokaten J. Kokott, avdelningsordföranden J. Klučka.

Andra raden från vänster till höger:

Domarna G. Arestis, K. Schiemann, R. Silva de Lapuerta och A. Tizzano, generaladvokaten D. Ruiz-Jarabo Colomer, domaren J.N. Cunha Rodrigues, generaladvokaten M. Poiares Maduro, domarna J. Makarczyk och M. Ilešič.

Tredje raden från vänster till höger:

Domaren E. Levits, generaladvokaten P. Mengozzi, domarna L. Bay Larsen, U. Löhmus, J. Malenovský och A. Borg Barthet, generaladvokaten E. Sharpston, domaren P. Lindh.

Fjärde raden från vänster till höger:

Generaladvokaten V. Trstenjak, domarna J.-C. Bonichot och A. Ó Caoimh, generaladvokaterna Y. Bot och J. Mazák, domaren T. von Danwitz, justitiesekreteraren R. Grass.

1. Domstolens ledamöter

(i rangordning efter tillträde av ämbetet)

Vassilios Skouris

Född 1948; juristexamen, Berlins fria universitet (1970); juris doktor i konstitutionell rätt och förvaltningsrätt, Hamburgs universitet (1973); universitetslektor, Hamburgs universitet (1972–1977); professor i offentlig rätt, Bielefelds universitet (1978); professor i offentlig rätt, Thessalonikis universitet (1982); inrikesminister (1989 och 1996); ledamot av styrelsen för Kretas universitet (1983–1987); direktör för Centrum för internationell och europeisk ekonomisk rätt, Thessaloniki (1997–2005); ordförande i Grekiska föreningen för europeisk rätt (1992–1994); ledamot av Grekiska nationalkommittén för forskning (1993–1995); ledamot av Uttagningskommittén för tillsättning av tjänstemän inom den offentliga förvaltningen i Grekland (1994–1996); medlem av Vetenskapliga rådet vid Akademien för europeisk rätt i Trier (sedan 1995); ledamot av styrelsen för Nationella domarhögskolan i Grekland (1995–1996); ledamot av Vetenskapliga rådet vid utrikesdepartementet (1997–1999); ordförande i Ekonomiska och sociala rådet i Grekland (1998); domare vid EG-domstolen sedan den 8 juni 1999 och domstolens ordförande sedan den 7 oktober 2003.

Francis Geoffrey Jacobs

Född 1939; barrister; Queen's Counsel; tjänsteman vid sekretariatet vid Europakommissionen för de mänskliga rättigheterna; rättssekreterare hos generaladvokaten J.P Warner; professor i europarätt vid Londons universitet; chef för Centre of European Law vid King's College, London; författare till ett flertal arbeten om europarätt; generaladvokat vid EG-domstolen från den 7 oktober 1988 till den 10 januari 2006.

Claus Christian Gulmann

Född 1942; tjänsteman vid justitieministeriet; rättssekretare hos domare Max Sørensen; professor i folkrätt och gemenskapsrätt samt dekanus för rättsvetenskapliga fakulteten vid Köpenhamns universitet; advokat; ordförande och ledamot av skiljedomstolar; ledamot av förvaltningsdomstol i andra instans; generaladvokat vid domstolen från den 7 oktober 1991 till den 6 oktober 1994; domare vid EG-domstolen från den 7 oktober 1994 till den 10 januari 2006.

Antonio Mario La Pergola

Född 1931; professor i författningsrätt, offentlig rätt samt komparativ rätt vid universiteten i Padua, Bologna och Rom; ledamot av domarkårens högsta råd (1976–1978); ledamot av och ordförande i författningsrådet (1986–1987); EG-minister (1987–1989); ledamot av Europaparlamentet (1989–1994); domare vid domstolen från den 7 oktober till den 31 december 1994; generaladvokat vid domstolen från den 1 januari 1995 till den 14 december 1999; domare vid EG-domstolen från den 15 december 1999 till den 3 maj 2006.

Jean-Pierre Puissochet

Född 1936; ledamot av Conseil d'État (Frankrike); direktör och därefter generaldirektör för rättstjänsten vid Europeiska gemenskapernas råd (1968–1973); generaldirektör för Agence Nationale pour l'Emploi (1973–1975); administrativ direktör för Industriministeriet (1977–1979); rättschef vid OECD (1979–1985); direktör för Institut International d'Administration Publique (1985–1987); juridisk rådgivare och rättschef vid utrikesministeriet (1987–1994); domare vid EG-domstolen från den 7 oktober 1994 till den 6 oktober 2006.

Philippe Léger

Född 1938; ämbetsman i justitieministeriet (1966–1970); chef och senare sakkunnig i kabinettet för ministern för livskvalitet 1976; sakkunnig i justitieministerns kabinett (1976–1978); byråchef vid justitieministeriets avdelning för brottmål och nådeansökningar (1978–1983); ledamot av Cour d'appel de Paris (1983–1986); vice kabinettschef i justitieministeriet (1986); ordförande i Tribunal de Grande Instance de Bobigny (1986–1993); direktör för justitieministerns kabinett och generaladvokat i Cour d'Appel de Paris (1993–1994); assisterande professor vid Université de René Descartes (Paris V) 1988–1993; generaladvokat vid EG-domstolen från den 7 oktober 1994 till den 6 oktober 2006.

Peter Jann

Född 1935; juris doktor vid universitetet i Wien (1957); utnämning till domare och tjänstgöring vid det federala justitieministeriet (1961); domare i tryckfrihetsfrågor vid Straf-Bezirksgericht i Wien (1963–1966); presstalesman vid det federala justitieministeriet (1966–1970), därefter tjänstgöring vid ministeriets avdelning för internationella ärenden; rådgivare vid justitieutskottet och presstalesman vid parlamentet (1973–1978); utnämning till domare i Författningsdomstolen (1978); ständig referent i nämnda domstol till slutet av år 1994; domare vid EG-domstolen sedan den 19 januari 1995.

Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer

Född 1949; domare; ledamot av Consejo General del Poder Judicial (domarkårens högsta råd); professor; kabinettschef hos ordföranden för domarkårens högsta råd; ad hoc-domare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna; domare vid Tribunal Supremo sedan 1996; generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 19 januari 1995.

Romain Schintgen

Född 1939; expeditionschef vid Arbetsministeriet; ordförande för Ekonomiska och sociala rådet; styrelseledamot i Société nationale de crédit et d'Investissement och i Société Européenne des Satellites; regeringsuppdrag som ledamot av Europeiska socialfondskommittén, Rådgivande kommittén för arbetstagares fria rörlighet och styrelsen för Europeiska stiftelsen i Dublin för förbättring av levnads- och arbetsvillkor; domare vid förstainstansrätten från den 25 september 1989 till den 11 juli 1996; domare vid EG-domstolen sedan den 12 juli 1996.

Ninon Colneric

Född 1948; studier i Tübingen, München och Genève; därefter vetenskaplig forskning i London, juris doktor vid universitetet i München; domare vid Arbeitsgericht Oldenburg; behörighet från universitetet i Bremen att undervisa i arbetsrätt, rättssociologi och socialrätt; tillförordnad professor vid juridiska fakulteten vid universiteten i Frankfurt och Bremen; ordförande för Landesarbeitsgericht Schleswig-Holstein (1989); deltog som sakkunnig i projektet European Expertise Service (EU) för att reformera arbetsrätten i Kirgizistan (1994–1995); professor emeritus i arbetsrätt, särskilt europeisk arbetsrätt, vid universitetet i Bremen; domare vid EG-domstolen från den 15 juli 2000 till den 6 oktober 2006.

Stig von Bahr

Född 1939; har tjänstgjort hos Riksdagens ombudsmän och inom regeringskansliet samt vid departement, bland annat som departementsråd i Finansdepartementet; utnämndes till kammarrättsråd vid kammarrätten i Göteborg 1981 och till regeringsråd 1985; har medverkat i ett stort antal offentliga utredningar främst på det skatterättsliga området och på redovisningsområdet; har varit ordförande i bland annat Kommittén om inflationskorrigerad inkomstbeskattning, Redovisningskommittén och Utredningen om reglerna för beskattning av ägare i fåmansföretag; har därtill varit bland annat ordförande i Bokföringsnämnden och styrelseledamot i Domstolsverket respektive Finansinspektionen; har publicerat ett stort antal artiklar, främst på det skatterättsliga området; domare vid EG-domstolen från den 7 oktober 2000 till den 6 oktober 2006.

Antonio Tizzano

Född 1940; diverse undervisningsuppgifter vid italienska universitet; juridisk rådgivare vid Italiens ständiga representation vid Europeiska gemenskaperna (1984–1992); advokat vid Corte di cassazione (Italiens högsta allmänna domstol) och andra högre domstolar; ledamot av den italienska delegationen vid internationella förhandlingar och vid regeringskonferenser, bland annat de som avsåg Europeiska enhetsakten och Fördraget om Europeiska unionen; ansvarig för diverse publikationer; ledamot av den grupp oberoende experter som utsågs att granska Europeiska kommissionens finanser (1999); professor i europeisk rätt, chef vid institutionen för internationell och europeisk rätt vid universitetet i Rom; generaladvokat vid EG-domstolen från den 7 oktober 2000 till den 3 maj 2006, domare vid EG-domstolen sedan den 4 maj 2006.

José Narciso da Cunha Rodrigues

Född 1940; diverse domarämbeten (1964–1977); ansvarig för diverse uppdrag för regeringen i syfte att genomföra och samordna studier om reformeringen av domstolsväsendet; regeringens representant vid Europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter och vid Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter (1980–1984); expert vid Europarådets styrkommitté för mänskliga rättigheter (1980–1985); ledamot av utredningen avseende revidering av strafflagen och straffprocesslagen; Procurador-Geral da República (ungefär motsvarande Justitiekansler) (1984–2000); ledamot av övervakningskommittén för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF) (1999–2000); domare vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

Född 1941; rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol (1966–1969); tjänsteman vid Europeiska gemenskapernas kommission (1969–1977); doktor i juridik (universitetet i Leiden); professor i europeisk rätt vid universitetet i Groningen (1977–1989); tillförordnad domare vid Gerechtshof te Arnhem (allmän domstol som dömer i andra instans); ansvarig för diverse publikationer; tillförordnad generaldirektör vid Europeiska gemenskapernas kommissions rättstjänst (1989–2000); professor i europeisk rätt vid universitetet i Amsterdam; domare vid EG domstolen sedan den 7 oktober 2000.

Leendert A. Geelhoed

Född 1942; forskningsassistent vid universitetet i Utrecht (1970–1971); rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol (1971–1974); chefsrådgivare vid justitieministeriet (1975–1982); ledamot av rådet för rådgivning om regeringspolitiken (1983–1990); diverse undervisningsuppgifter; generalsekreterare vid ekonomiministeriet (1990–1997); generalsekreterare vid ministeriet för allmänna angelägenheter (1997–2000); generaladvokat vid EG-domstolen från den 7 oktober 2000 till den 6 oktober 2006.

Christine Stix-Hackl

Född 1957; juris doktor vid universitetet i Wien, postuniversitära studier i EG-rätt (Collège d'Europe i Brygge); medlem av Österrikes diplomatiska kår sedan 1982; expert på EU-frågor hos utrikesministeriets juridiske rådgivare (1985–1988); rättstjänsten vid Europeiska gemenskapernas kommission (1989); chef för "Rättstjänsten för EU-frågor" vid utrikesministeriet (1992–2000, befullmäktigad diplomatisk tjänsteman); förhandlare vid förhandlingarna om EES och vid Österrikes anslutning till EU, ombud för Österrike vid EG-domstolen från och med år 1995; Österrikes generalkonsul i Zürich (2000); undervisning och publicering; generaladvokat vid EG-domstolen från den 7 oktober 2000 till den 6 oktober 2006.

Allan Rosas

Född 1948; juris doktor vid Åbo Universitet (Finland); juris professor vid Åbo Universitet (1978–1981) och vid Åbo Akademi (Åbo) (1981–1996); ordförande för Institutet för mänskliga rättigheter vid Åbo Akademi (1985–1995); diverse internationella och nationella akademiska ansvarsfulla befattningar; medlem i lärda sällskap; samordnare av flera internationella och nationella forskningsprojekt och forskningsprogram inom bland annat följande områden: gemenskapsrätt, internationell rätt, mänskliga och grundläggande rättigheter, konstitutionell rätt samt komparativ offentlig förvaltning; företrädare för den finska regeringen som medlem i eller rådgivare åt de finska delegationerna vid olika internationella konferenser och sammanträden; sakkunnig i frågor rörande finsk rätt, bland annat i juridiska regerings- eller riksdagsutskott i Finland samt vid Förenta nationerna, Unesco, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Europarådet; sedan år 1995 juridisk chefsrådgivare vid Europeiska kommissionens rättstjänst, med ansvar för yttre förbindelser; sedan mars år 2001 biträdande generaldirektör för Europeiska kommissionens rättstjänst; domare vid EG-domstolen sedan den 17 januari 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

Född 1954; juris kandidatexamen (Complutenseuniversitetet i Madrid); abogado del Estado i Málaga; abogado del Estado vid rättsavdelningen vid transport-, turist- och kommunikationsministeriet och senare vid rättsavdelningen vid utrikesministeriet; abogado del Estado-Jefe vid avdelningen för gemenskapsrättsliga tvister och biträdande generaldirektör vid tjänsten för gemenskapsrätt och internationell rätt vid Abogacía General del Estado (justitieministeriet); medlem av kommissionens grupp för betänkande om gemenskapens framtida rättssystem; chef för den spanska delegationen i sammanslutningen "Ordförandeskapets vänner" för reformen i Nicefördraget av gemenskapens rättssystem och för rådets ad hoc-grupp "EG-domstolen"; professor i gemenskapsrätt vid Escuela Diplomática i Madrid; biträdande redaktör för tidskriften Noticias de la Unión Europea; domare vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2003.

Koen Lenaerts

Född 1954; juris kandidatexamen och juris doktor (Katholieke Universiteit i Leuven); Master of Laws, Master in Public Administration (Harvard University); assistent (1979–1983), sedermera professor i europarätt vid Katholieke Universiteit i Leuven (sedan år 1983); rättssekreterare vid EG-domstolen (1984–1985); professor vid Collège d'Europe i Brygge (1984–1989); advokat i Bryssel (1986–1989); gästprofessor vid Harvard Law School (1989); domare vid förstainstansrätten från den 25 september 1989 till den 6 oktober 2003; domare vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2003.

Juliane Kokott

Född 1957; studier i juridik (universiteten i Bonn och Genève); LL.M (American University/Washington D.C); juris doktor (universitetet i Heidelberg, 1985, och Harvard University, 1990); gästprofessor vid Berkley University (1991); professor i tysk och utländsk offentlig rätt, internationell rätt och europarätt vid universiteten i Augsburg (1992), Heidelberg (1993) och Düsseldorf (1994); domarsuppleant för den tyska regeringen vid den internationella domstolen för förlikning och skiljeförfarande som inrättats av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE); vice ordförande för den rådgivande kommittén för global förändring (WBGU, år 1996); professor i internationell rätt, internationell affärsrätt och europarätt vid universitetet i St. Gallen (år 1999); direktör för Institutet för europeisk och internationell affärsrätt vid universitetet i St. Gallen (år 2000); tillförordnad direktör för programmet för specialisering i affärsrätt vid universitetet i St. Gallen (år 2001); generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2003.

Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro

Född 1967; juris kandidatexamen (universitetet i Lissabon, år 1990); assistent (Europeiska universitetsinstitutet, år 1991); juris doktor (Europeiska universitetsinstitutet i Florens, år 1996); gästprofessor (Collège de l'Europe i Natolin; Ortega och Gassetinstitutet i Madrid; portugisiska katolska universitetet; Institutet för Europastudier i Macao); professor (Universidade Nova i Lissabon, år 1997); Fulbright Visiting Research Fellow (Harvard University, år 1998); ställföreträdande direktör för akademien för internationell handelsrätt; biträdande redaktör (Hart Series on European Law and Integration, European Law Journal) och ledamot av redaktionskommittéer för flera juridiska tidskrifter; generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2003.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

Född 1937; juristutbildning vid Cambridge; barrister (1964–1980); Queen's Counsel (1980–1986); domare vid High Court of England and Wales (1986–1995); Lord Justice of Appeal (1995–2003); medlem sedan 1985 och kassör under år 2003 i Honourable Society of the Inner Temple; domare vid EG-domstolen sedan den 8 januari 2004.

Jerzy Makarczyk

Född 1938; juris doktor (1966); professor i folkrätt (1974); Senior Visiting Fellow, University of Oxford (1985), professor, International Christian University, Tokyo (1988); författare till ett flertal verk i ämnena folkrätt, gemenskapsrätt och mänskliga rättigheter; medlem i flera lärda sällskap inom ämnena folkrätt, gemenskapsrätt och mänskliga rättigheter; den polska regeringens förhandlare inför tillbakadragandet av ryska trupper från Republiken Polen; statssekreterare, därefter kabinetssekreterare (1989–1992); ordförande för den polska delegationen i Förenta nationernas generalförsamling; domare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (1992–2002); president i Institut de Droit International (2003); rådgivare åt Republiken Polens president i utrikespolitiska och människorättsliga angelägenheter (2002–2004); domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Pranas Kūris

Född 1938; juristexamen, Vilnius universitet (1961); juris kandidat, Moskva universitet (1965); högre doktorsgrad (dr. hab), Moskva universitet (1973); praktikant, Institut des Hautes Études Internationales (direktör: professor Ch. Rousseau), Paris universitet (1967–1968); ordinarie ledamot av Litauens vetenskapsakademi (1996); hedersdoktor, juridiska universitetet, Litauen (2001); diverse undervisningsuppgifter och administrativa uppgifter, Vilnius universitet (1961–1990); lektor, adjungerad professor, professor i folkrätt, dekanus vid den juridiska fakulteten; diverse tjänster inom regeringskansliet, inom den diplomatiska kåren och inom rättsväsendet i Litauen; justitieminister (1990–1991), ledamot av förvaltningsdomstolen (1991); Litauens ambassadör i Belgien, Luxemburg och Nederländerna (1992–1994); domare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (före reformen) (juni 1994–november 1998); domare vid Litauens högsta domstol, tillika ordförande för nämnda domstol (december 1994–oktober 1998); domare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (sedan november 1998); deltagare i ett flertal internationella konferenser; medlem av Republiken Litauens delegation inför förhandlingarna med Sovjetunionen (1990–1992); författare till ett flertal publikationer (cirka 200); domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Endre Juhász

Född 1944; juristexamen, Szegeds universitet, Ungern (1967); ungersk advokatexamen (1970); studier i komparativ rätt, Strasbourgs universitet, Frankrike (1969, 1970, 1971, 1972); statstjänsteman på rättsavdelningen i Ministeriet för utrikeshandel (1966–1974), chef för lagstiftningsfrågor (1973–1974); förste handelsattaché med ansvar för gemenskapsfrågor vid ungerska ambassaden i Bryssel (1974–1979); direktör vid Ministeriet för utrikeshandel (1979–1983); förste handelsattaché och sedermera rådgivare i handelsfrågor vid ungerska ambassaden i Washington DC, Förenta staterna (1983–1989); generaldirektör vid Handelsministeriet och Ministeriet för utrikeshandel (1989–1991); chefsförhandlare inför upprättandet av associeringsavtalet mellan Ungern och Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater (1990–1991); generalsekreterare i Ministeriet för utrikeshandel, chef för byrån för europeiska frågor (1992); statssekreterare i Ministeriet för utrikeshandel (1993–1994); statssekreterare i Industri- och handelsministeriet, chef för byrån för europeiska frågor (1994); extraordinär och befullmäktigad ambassadör, chef för Republiken Ungerns diplomatiska representation vid Europeiska unionen (januari 1995–maj 2003); chefsförhandlare inför Republiken Ungerns anslutning till Europeiska unionen (juli 1998–april 2003); minister utan portfölj med ansvar för koordineringen av frågor om europeisk integration (sedan maj 2003); domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

George Arestis

Född 1945; juristexamen, Athens universitet (1968); MA i Comparative Politics and Government, University of Kent, Canterbury (1970); advokat på Cypern (1972–1982); utnämnd till District Court Judge (1982); befordrad till President District Court (1995); Administrative President District Court, Nicosia (1997–2003); domare vid Cyperns högsta domstol (2003); domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

Född 1947; juris doktor, Royal University of Malta år 1973; statstjänsteman i egenskap av Notary to Government år 1975; rådgivare åt Republiken år 1978, förste rådgivare åt Republiken år 1979, biträdande Attorney General år 1988 och av presidenten utnämnd till Attorney General år 1989; lektor i civilrätt på deltid, Maltas universitet (1985–1989); medlem av styrelsen för Maltas universitet (1998–2004); medlem av justitieutskottet (1994–2004); medlem i chefskommittén för Maltas skiljedomstol (1998–2004); domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Marko Ilešič

Född 1947; juris doktor, Ljubljana universitet; fördjupning i ämnet komparativ rätt, Strasbourgs universitet och Coimbra universitet; advokat; domare vid arbetsdomstolen i Ljubljana (1975–1986); ordförande för idrottsdomstolen (1978–1986); skiljedomare i försäkringsbolaget Triglav's skiljenämnd (1990–1998); chef för fondbörsens skiljenämnd (sedan 1995); skiljedomare i fondbörsens skiljedomstol (sedan 1998); skiljedomare i Jugoslaviens handelskammarers skiljenämnd (fram till 1991) och i Sloveniens handelskammarers skiljenämnd (sedan 1991); skiljedomare vid Chambre Internationale de Commerce, Paris; skiljedomare i UEFA:s appellationsnämnd (sedan 1988) och i FIFA:s appellationsnämnd (sedan 2000); ordförande för det slovenska juristförbundet; medlem av International Law Association, Comité Maritime International och diverse andra internationella juristföreningar; professor i civilrätt, handelsrätt och internationell privaträtt; dekanus vid den juridiska fakulteten vid Ljubljana universitet; författare till ett flertal juridiska publikationer; domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Jiří Malenovský

Född 1950; juris doktor, Karls universitet, Prag (1975); biträdande lektor (1974–1990), biträdande dekanus (1989–1991) och chef för sektionen för internationell rätt och gemenskapsrätt (1990–1992) vid Masaryk universitet, Brno; domare vid den tjeckoslovakiska författningsdomstolen (1992); ambassadör för Europarådet (1993–1998); ordförande för Europarådets ministerkommitté (1995); generaldirektör vid Utrikesministeriet (1998–2000); ordförande för International Law Associations tjeckiska och slovakiska sektion (1999–2001); domare vid författningsdomstolen (2000–2004); ledamot av lagstiftningskommittén (1998–2000); ledamot av permanenta skiljedomstolen i Haag (sedan 2000); professor i internationell privaträtt, Masaryk universitet, Brno (2001); domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Ján Klučka

Född 1951; juris doktor, Bratislava universitet (1974); professor i internationell rätt vid Kosice universitet (sedan 1975); domare vid författningsdomstolen (1993); ledamot av permanenta skiljedomstolen i Haag (1994); ledamot av Venedigkommissionen (1994); ordförande i den slovakiska föreningen för internationell rätt (2002); domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Uno Lohmus

Född 1952; juris doktor år 1986; advokat (1977–1998); gästprofessor i straffrätt vid Tartu universitet; domare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (1994–1998); ordförande för Estlands högsta domstol (1998–2004); medlem av författningskommittén; rådgivare åt strafflagskommittén; delaktig i arbetsgruppen för beredning av straffprocesslag; författare till ett flertal publikationer i ämnena mänskliga rättigheter och författningsrätt, domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Egils Levits

Född 1955; examen i juridik och i statsvetenskap, Hamburgs universitet; vetenskaplig medarbetare vid juridiska fakulteten vid Kiels universitet; det lettiska parlamentets rådgivare i frågor om internationell rätt, författningsrätt och lagstiftningsreformer; Lettlands ambassadör i Tyskland och Schweiz (1992–1993), och i Österrike, Schweiz och Ungern (1994–1995); biträdande premiärminister, justitieminister och tjänstgörande utrikesminister (1993–1994); medlare vid Medlings- och skiljedomstolen inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) (sedan 1997); ledamot av permanenta skiljedomstolen (sedan 2001); vald till domare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna år 1995, omvald år 1998 och år 2001; författare till ett flertal publikationer i ämnena författningsrätt och förvaltningsrätt, lagstiftningsreformer och gemenskapsrätt; domare vid EG-domstolen sedan den 11 maj 2004.

Aindrias Ó Caoimh

Född 1950; juristexamen (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); Barrister (King's Inns, 1972), högskoleexamen i europarätt (University College Dublin, 1977); medlem i Irlands advokatsamfund (1972–1999); lektor i europarätt (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994–1999); företrädare för den irländska regeringen i ett flertal mål vid Europeiska gemenskapernas domstol; domare vid Irlands High Court (sedan 1999); Bencher (dekanus) vid Honorable Society of King's Inns (sedan 1999); vice ordförande för den irländska föreningen för europarätt, medlem av International Law Association (irländska sektionen); son till Andreas O'Keefe (Aindrias Ó Caoimh), domare vid domstolen (1974–1985); domare vid EG-domstolen sedan den 13 oktober 2004.

Lars Bay Larsen

Född 1953; examen i statsvetenskap (1976), juris kandidatexamen (1983) Köpenhamns universitet; tjänsteman vid justitieministeriet (1983–1985); undervisningsassistent (1984–1991) och därefter extern lektor (1991–1996) i familjerätt vid Köpenhamns universitet; anställd vid Advokatsamfundet (1985–1986); anställd vid justitieministeriet (1986–1991); advokat (1991); avdelningschef (1991–1995), chef för Civil- og Politiafdeling (1995–1999) och för avdelningen för lagstiftning (2000–2003) vid justitieministeriet; Danmarks representant i K4-kommittén (1995–2000), i centralgruppen (Schengen) (1996–1998) och i Europol Management Board (1998–2000); domare vid Højesteret (2003–2006); domare vid EG-domstolen sedan den 11 januari 2006.

Eleanor Sharpston

Född 1955; ekonomi-, språk- och juridikstudier vid King's College, Cambridge (1973–1977); assistent och forskare vid Corpus Christi College, Oxford (1977–1980); upptagen som medlem av Middle Temple (1980); barrister (1980–1987 och 1990–2005); rättssekreterare hos generaladvokaten och senare domaren Sir Gordon Slynn (1987–1990, lektor i europarätt och komparativ rätt (Director of European Legal Studies) vid University College London (1990–1992); Lecturer vid juridiska fakulteten (1992–1998) och därefter Affiliated Lecturer (1998–2005) vid universitetet i Cambridge; Fellow of King's College, Cambridge (sedan år 1992); Senior Research Fellow vid Centre for European Legal Studies vid universitetet i Cambridge (1998–2005); Queen's Counsel (1999); Benchers of Middle Temple (2005); generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 11 januari 2006.

Paolo Mengozzi

Född 1938; professor i folkrätt och innehavare av professuren Jean Monnet för gemenskapsrätt vid universitetet i Bologna; hedersdoktor vid universitetet Carlos den III i Madrid; inbjuden föreläsare till universiteten Johns Hopkins (Bologna Center), St. Johns (New York), Georgetown, Paris II, Georgia (Athens) samt till Institut universitaire international (Luxemburg); samordnare för European Business Law Pallas Program, som har utarbetats vid universitetet i Nijmegen; ledamot av Rådgivande kommittén för offentlig upphandling vid Europeiska gemenskapernas kommission; understatssekreterare för industri- och handelsfrågor under den halvårsperiod då Italien innehade ordförandeskapet för rådet; ledamot av Europeiska gemenskapens arbetsgrupp för Världshandelsorganisationen (WTO) och ordförande för 1997 års konferens om WTO vid forskningscentret inom institutet för folkrätt i Haag; domare vid förstainstansrätten från den 4 mars 1998 till den 3 maj 2006; generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 4 maj 2006.

Pernilla Lindh

Född 1945; jur. kand. vid universitetet i Lund; assessor vid Svea hovrätt; jurist och rättschef vid rättssekreteriatet vid utrikesministeriets handelsavdelning; domare vid förstainstansrätten från den 18 januari 1995 till den 6 oktober 2006; domare vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2006.

Yves Bot

Född 1947; juristexamen från juridiska fakulteten i Rouen; juris doktor (universitetet Paris II Panthéon-Assas); extern lektor vid juridiska fakulteten i Mans; biträdande och därefter förste biträdande åklagare vid åklagarmyndigheten i Mans (1974–1982); allmän åklagare vid Tribunal de grande instance de Dieppe (1982–1984); biträdande allmän åklagare vid Tribunal de grande instance de Strasbourg (1984–1986); allmän åklagare vid Tribunal de grande instance de Bastia (1986–1988); allmän åklagare vid Cour d'appel de Caen (1988–1991); allmän åklagare vid Tribunal de grande instance du Mans (1991–1993); juridisk sakkunnig hos justitieministern (1993–1995); allmän åklagare vid Tribunal de grande instance de Nanterre (1995–2002); allmän åklagare vid Tribunal de grande instance de Paris (2002–2004); allmän åklagare vid Cour d'appel de Paris (2004–2006); generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2006.

Ján Mazák

Född 1954; juris doktor (universitetet Pavol Jozef Safarik, Košice, 1978); professor i civilrätt (1994) och i gemenskapsrätt (2004); chef för institutet för gemenskapsrätt vid den juridiska fakulteten i Košice (2004); domare vid Krajský súd (regional domstol) i Košice (1980); vice ordförande (1982) och ordförande (1990) för Mestský súd (stadsdomstol) i Košice; medlem av det slovakiska advokatsamfundet (1991); ledamot av författningsdomstolen (1993–1998); vice justitieminister (1998–2000); ordförande för författningsdomstolen (2000–2006); ledamot av Venedigkommissionen (2004); generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2006.

Jean-Claude Bonichot

Född 1955; jur. kand. vid universitetet i Metz, examen från Institut d'études politiques i Paris, studier vid École nationale d'administration; föredragande (1982–1985), regeringsombud (1985–1987 och 1992–1999); bisittare (1999–2000); ordförandefördensjätteunderavdelningen vid Conseil d'États tvistemålsavdelning (2000–2006); rättssekreterare vid EG-domstolen (1987–1991); kabinettchef hos ministern med ansvar för arbete, sysselsättning och yrkesutbildning, därefter minister utan portfölj, minister med ansvar för offentliganställda och för moderniseringen av statlig förvaltning (1991–1992); chef för Conseil d'États delegation hos en nationell sjukförsäkring (Caisse nationale d'assurance maladie des travailleurs salariés) (2001–2006); extern lektor vid universitetet i Metz (1988–2000), därefter vid universitetet Paris I Panthéon Sorbonne (sedan år 2000); författare till ett flertal publikationer i förvaltningsrätt, gemenskapsrätt och europarätt på området mänskliga rättigheter; grundare av och ordförande för redaktionskommittén för tidskriften "Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme", medgrundare och medlem av redaktionskommittén för tidskriften "Bulletin juridique des collectivités locales", ordförande för ett vetenskapligt forskningsråd (Conseil scientifique du groupement de recherche sur les institutions et le droit de l'aménagement de l'urbanisme et de l'habitat); domare vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2006.

Thomas von Danwitz

Född 1962; studier i Bonn, Genève och Paris; juristexamen (1986 och 1992); juris doktor (universitetet i Bonn, 1988); internationell examen i förvaltningsrätt (École nationale d'administration, 1990); behörighetsförklarad (universitetet i Bonn, 1996); professor i tysk offentlig rätt och europarätt (1996–2003), dekanus för juridiska fakulteten vid universitetet i Ruhr, Bochum (2000–2001); professor i tysk offentlig rätt och europarätt (universitetet i Köln, 2003–2006); chef för Institutet för offentlig rätt och förvaltningskunskap (2006); gästprofessor vid Fletcher School of Law and Diplomacy (2000), vid universitetet François Rabelais (Tours, 2001–2006) och vid universitetet Paris I Panthéon-Sorbonne, (2005–2006); domare vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2006.

Verica Trstenjak

Född 1962; juristexamen (1987); juris doktor vid universitetet i Ljubljana (1995); professor (sedan 1996) i rättsteori, statsrätt (doktrin) och privaträtt; forskare; doktorandstudier vid universitetet i Zürich, vid institutet för komparativ rätt vid universitetet i Wien, vid Max Planck-institutet för internationell privaträtt i Hamburg, vid fria universitetet i Amsterdam; gästprofessor vid universiteten i Wien och Freiburg (Tyskland) samt vid Buceriuskolan för rättsliga studier i Hamburg; chef för rättstjänsten (1994–1996) och statssekreterare vid ministeriet för vetenskap och teknologi (1996–2000); regeringens generalsekreterare (2000); medlem av arbetsgruppen för en europeisk civillagstiftning (Study Group on European Civil Code) sedan 2003; ansvarig för forskarprojektet Humboldt (Humboldt Stiftung); författare till fler än 100 juridiska artiklar och ett flertal böcker i ämnena europarätt och privaträtt; mottagare av slovenska juristföreningens pris "årets jurist 2003"; medlem av redaktionskommittéer för flera juridiska tidskrifter; generalsekreterare i den slovenska juristföreningen; medlem i flera juristföreningar, bland annat Gesellschaft für Rechtsvergleichung; domare vid förstainstansrätten från den 7 juli 2004 till den 6 oktober 2006; generaladvokat vid EG-domstolen sedan den 7 oktober 2006.

Roger Grass

Född 1948; examen från l'Institut d'études politiques de Paris och i högre offentligrättsliga studier; biträdande allmän åklagare vid Tribunal de Grande Instance de Versailles; avdelningsdirektör vid EG-domstolen; generalsekreterare för allmänna åklagarämbetet vid Cour d'appel de Paris; justitieministerns kabinetts; rättssekreterare hos ordföranden för EG-domstolen; justitiesekreterare vid domstolen sedan den 10 februari 1994.

2. Förändringar i domstolens sammansättning år 2006

Högtidlig sammankomst den 10 januari 2006

Företrädarna för regeringarna i Europeiska gemenskapernas medlemsstater har genom beslut av den 20 juli 2005 och den 14 oktober 2005 utnämnt Lars Bay Larsen och Eleanor V.E. Sharpston till domare respektive generaladvokat vid Europeiska gemenskapernas domstol till och med den 6 oktober 2009.

Lars Bay Larsen efterträder Claus Christian Gulmann, som har tjänstgjort som generaladvokat vid domstolen mellan den 7 oktober 1991 och den 6 oktober 1994, och som domare sedan den 7 oktober 1994. Eleanor V.E. Sharpston efterträder Francis Geoffrey Jacobs, som har tjänstgjort som generaladvokat vid domstolen sedan den 7 oktober 1988.

Högtidlig sammankomst den 3 maj 2006

Företrädarna för regeringarna i Europeiska gemenskapernas medlemsstater har genom beslut av den 6 april 2006 utnämnt Antonio Tizzano och Paolo Mengozzi till domare respektive generaladvokat vid Europeiska gemenskapernas domstol till och med den 6 oktober 2006.

Antonio Tizzano, generaladvokat vid domstolen sedan den 7 oktober 2000, efterträder Antonio Mario La Pergola. Paolo Mengozzi, domare vid förstainstansrätten sedan den 4 mars 1998, efterträder Antonio Tizzano som generaladvokat vid domstolen.

Högtidlig sammankomst den 6 oktober 2006

Företrädarna för regeringarna i Europeiska gemenskapernas medlemsstater har genom beslut av den 6 april 2006 och den 20 september 2006, för perioden den 7 oktober 2006–6 oktober 2012, förnyat mandaten för domarna Peter Jann, Christiaan Timmermans, Konrad Schiemann, Jiří Malenovský, Antonio Tizzano, José Narciso da Cunha Rodrigues, Pranas Kūris, George Arestis, Anthony Borg Barthet och Egils Levits samt för generaladvokaten Paolo Mengozzi.

I samma beslut har till domare utnämnts Pernilla Lindh, som efterträder Stig von Bahr, Jean-Claude Bonichot, som efterträder Jean-Pierre Puissochet, och Thomas von Danwitz, som efterträder Ninon Colneric. Yves Bot har utnämnts till generaladvokat och efterträder Philippe Léger. Med tillämpning av reglerna om att generaladvokaterna skall rotera mellan medlemsstaterna enligt en alfabetisk turordning har Verica Trstenjak och Ján Mazák utnämnts till Leendert A. Geelhoeds respektive Christine Stix-Hackls efterträdare.

3. Domstolens ledamöter (i rangordning)

från den 1 till den 10 januari 2006

V. SKOURIS, domstolens ordförande
P. JANN, ordförande på första avdelningen
C.W.A. TIMMERMANS, ordförande på andra avdelningen
A. ROSAS, ordförande på tredje avdelningen
C. STIX-HACKL, förste generaladvokat
K. SCHIEMANN, ordförande på fjärde avdelningen
J. MAKARCZYK, ordförande på femte avdelningen
J. MALENOVSKÝ, ordförande på sjätte avdelningen
F.G. JACOBS, generaladvokat
C. GULMANN, domare
A. LA PERGOLA, domare
J.-P. PUISSOCHET, domare
P. LÉGER, generaladvokat
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
R. SCHINTGEN, domare
N. COLNERIC, domare
S. von BAHR, domare
A. TIZZANO, generaladvokat
J.N. CUNHA RODRIGUES, domare
L.A. GEELHOED, generaladvokat
R. SILVA de LAPUERTA, domare
K. LENAERTS, domare
J. KOKOTT, generaladvokat
M. POIARES MADURO, generaladvokat
P. KÜRIS, domare
E. JUHÁSZ, domare
G. ARETIS, domare
A. BORG BARTHET, domare
M. ILEŠIČ, domare
J. KLUČKA, domare
U. LÖHMUS, domare
E. LEVITS, domare
A. Ó CAOIMH, domare

R. GRASS, justitiesekreterare

från den 11 januari till den 3 maj 2006

V. SKOURIS, domstolens ordförande
P. JANN, ordförande på första avdelningen
C.W.A. TIMMERMANS, ordförande på andra avdelningen
A. ROSAS, ordförande på tredje avdelningen
C. STIX-HACKL, förste generaladvokat
K. SCHIEMANN, ordförande på fjärde avdelningen
J. MAKARCZYK, ordförande på femte avdelningen
J. MALENOVSKÝ, ordförande på sjätte avdelningen
A. LA PERGOLA, domare
J.-P. PUISSOCHET, domare
P. LÉGER, generaladvokat
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
R. SCHINTGEN, domare
N. COLNERIC, domare
S. von BAHR, domare
A. TIZZANO, generaladvokat
J.N. CUNHA RODRIGUES, domare
L.A. GEELHOED, generaladvokat
R. SILVA de LAPUERTA, domare
K. LENAERTS, domare
J. KOKOTT, generaladvokat
M. POIARES MADURO, generaladvokat
P. KÜRIS, domare
E. JUHÁSZ, domare
G. ARETIS, domare
A. BORG BARTHET, domare
M. ILEŠIČ, domare
J. KLUČKA, domare
U. LÖHMUS, domare
E. LEVITS, domare
A. Ó CAOIMH, domare
L. BAY LARSEN, domare
E. SHARPSTON, generaladvokat

R. GRASS, justitiesekreterare

från den 4 maj till den 6 oktober 2006

V. SKOURIS, domstolens ordförande
P. JANN, ordförande på första avdelningen
C.W.A. TIMMERMANS, ordförande på andra avdelningen
A. ROSAS, ordförande på tredje avdelningen
C. STIX-HACKL, förste generaladvokat
K. SCHIEMANN, ordförande på fjärde avdelningen
J. MAKARCZYK, ordförande på femte avdelningen
J. MALENOVSKÝ, ordförande på sjätte avdelningen
J.-P. PUISOCHET, domare
P. LÉGER, generaladvokat
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
R. SCHINTGEN, domare
N. COLNERIC, domare
S. von BAHR, domare
A. TIZZANO, domare
J.N. CUNHA RODRIGUES, domare
L.A. GEELHOED, generaladvokat
R. SILVA de LAPUERTA, domare
K. LENAERTS, domare
J. KOKOTT, generaladvokat
M. POIARES MADURO, generaladvokat
P. KÜRIS, domare
E. JUHÁSZ, domare
G. ARESTIS, domare
A. BORG BARTHET, domare
M. ILEŠIČ, domare
J. KLUČKA, domare
U. LÖHMUS, domare
E. LEVITS, domare
A. Ó CAOIMH, domare
L. BAY LARSEN, domare
E. SHARPSTON, generaladvokat
P. MENGGOZZI, generaladvokat

R. GRASS, justitiesekreterare

från den 12 oktober till den 31 december 2006

V. SKOURIS, domstolens ordförande
P. JANN, ordförande på första avdelningen
C.W.A. TIMMERMANS, ordförande på andra avdelningen
A. ROSAS, ordförande på tredje avdelningen
K. LENAERTS, ordförande på fjärde avdelningen
R. SCHINTGEN, ordförande på femte avdelningen
J. KOKOTT, förste generaladvokat
P. KÜRIS, ordförande på sjätte avdelningen
E. JUHÁSZ, ordförande på åttonde avdelningen
J. KLUČKA, ordförande på sjunde avdelningen
D. RUIZ-JARABO COLOMER, generaladvokat
A. TIZZANO, domare
J.N. CUNHA RODRIGUES, domare
R. SILVA de LAPUERTA, domare
M. POIARES MADURO, generaladvokat
K. SCHIEMANN, domare
J. MAKARCZYK, domare
G. ARESTIS, domare
A. BORG BARTHET, domare
M. ILEŠIČ, domare
J. MALENOVSKÝ, domare
U. LÖHMUS, domare
E. LEVITS, domare
A. Ó CAOIMH, domare
L. BAY LARSEN, domare
E. SHARPSTON, generaladvokat
P. MENGGOZZI, generaladvokat
P. LINDH, domare
Y. BOT, generaladvokat
J. MAZÁK, generaladvokat
J.-C. BONICHOT, domare
T. von DANWITZ, domare
V. TRSTENJAK, generaladvokat

R. GRASS, justitiesekreterare

4. Domstolens tidigare ledamöter

Pilotti Massimo, domare (1952-1958), ordförande 1952-1958
Serrarens Petrus, Josephus, Servatius, domare (1952-1958)
Riese Otto, domare (1952-1963)
Delvaux Louis, domare (1952-1967)
Rueff Jacques, domare (1952-1959 och 1960-1962)
Hammes Charles Léon, domare (1952-1967), ordförande 1964-1967
Van Kleffens Adrianus, domare (1952-1958)
Lagrange Maurice, generaladvokat (1952-1964)
Roemer Karl, generaladvokat (1953-1973)
Rossi Rino, domare (1958-1964)
Donner Andreas Matthias, domare (1958-1979), ordförande 1958-1964
Catalano Nicola, domare (1958-1962)
Trabucchi Alberto, domare (1962-1972), därefter generaladvokat (1973-1976)
Lecourt Robert, domare (1962-1976), ordförande 1967-1976
Strauss Walter, domare (1963-1970)
Monaco Riccardo, domare (1964-1976)
Gand Joseph, generaladvokat (1964-1970)
Mertens de Wilmars Josse J., domare (1967-1984), ordförande 1980-1984
Pescatore Pierre, domare (1967-1985)
Kutscher Hans, domare (1970-1980), ordförande 1976-1980
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, generaladvokat (1970-1972)
Mayras Henri, generaladvokat (1972-1981)
O'Dalaigh Cearbhall, domare (1973-1974)
Sørensen Max, domare (1973-1979)
Mackenzie Stuart Alexander J., domare (1973-1988), ordförande 1984-1988
Warner Jean-Pierre, generaladvokat (1973-1981)
Reischl Gerhard, generaladvokat (1973-1981)
O'Keeffe Aindrias, domare (1975-1985)
Capotorti Francesco, domare (1976), därefter generaladvokat (1976-1982)
Bosco Giacinto, domare (1976-1988)
Touffait Adolphe, domare (1976-1982)
Koopmans Thymen, domare (1979-1990)
Due Ole, domare (1979-1994), ordförande 1988-1994
Everling Ulrich, domare (1980-1988)
Chloros Alexandros, domare (1981-1982)
Slynn Sir Gordon, generaladvokat (1981-1988), därefter domare (1988-1992)
Rozès Simone, generaladvokat (1981-1984)
VerLoren van Themaat Pieter, generaladvokat (1981-1986)
Grévisse Fernand, domare (1981-1982 och 1988-1994)
Bahlmann Kai, domare (1982-1988)
Mancini G. Federico, generaladvokat (1982-1988), därefter domare (1988-1999)
Galmot Yves, domare (1982-1988)
Kakouris Constantinos, domare (1983-1997)
Lenz Carl Otto, generaladvokat (1984-1997)

Darmon Marco, generaladvokat (1984-1994)
Joliet René, domare (1984-1995)
O'Higgins Thomas Francis, domare (1985-1991)
Schockweiler Fernand, domare (1985-1996)
Mischo Jean, generaladvokat (1986-1991 och 1997-2003)
De Carvalho Moithinho de Almeida José Carlos, domare (1986-2000)
Da Cruz Vilaça José Luis, generaladvokat (1986-1988)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, domare (1986-2003), ordförande 1994-2003
Diez de Velasco Manuel, domare (1988-1994)
Zuleeg Manfred, domare (1988-1994)
Van Gerven Walter, generaladvokat (1988-1994)
Tesauro Giuseppe, generaladvokat (1988-1998)
Kapteyn Paul Joan George, domare (1990-2000)
Murray John L., domare (1991-1999)
Edward David Alexander Ogilvy, domare (1992-2004)
Cosmas Georges, generaladvokat (1994-2000)
Hirsch Günter, domare (1994-2000)
Elmer Michael Bendik, generaladvokat (1994-1997)
Ragnemalm Hans, domare (1995-2000)
Sevón Leif, domare (1995-2002)
Fennelly Nial, generaladvokat (1995-2000)
Wathelet Melchior, domare (1995-2003)
Ioannou Krateros, domare (1997-1999)
Alber Siegbert, generaladvokat (1997-2003)
Saggio Antonio, generaladvokat (1998-2000)
O'Kelly Macken Fidelma, domare (1999-2004)

— Ordförande

Pilotti Massimo (1952-1958)
Donner Andreas Matthias (1958-1964)
Hammes Charles Léon (1964-1967)
Lecourt Robert (1967-1976)
Kutscher Hans (1976-1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980-1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984-1988)
Due Ole (1988-1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994-2003)

—Justitiesekreterare

Van Houtte Albert (1953-1982)
Heim Paul (1982-1988)
Giraud Jean-Guy (1988-1994)

C – Domstolens verksamhetsstatistik

Domstolens allmänna verksamhet

1. Avgjorda, nya och anhängiga mål (2000–2006)

Avgjorda mål

2. Typ av förfarande (2000–2006)
3. Domar, beslut, yttranden (2006)
4. Domstolens sammansättning (2000–2006)
5. Föremål för talan (2006)
6. Interimistiska beslut: beslutets innebörd (2006)
7. Domar i mål om fördragsbrott: avgörandets innebörd (2006)
8. Handläggningstid (2000–2006)

Nya mål

9. Typ av förfarande (2000–2006)
10. Direkt talan – Form av talan (2006)
11. Föremål för talan (2006)
12. Talan om fördragsbrott (2000–2006)
13. Förfaranden med skyndsam behandling (2000–2006)

Anhängiga mål den 31 december

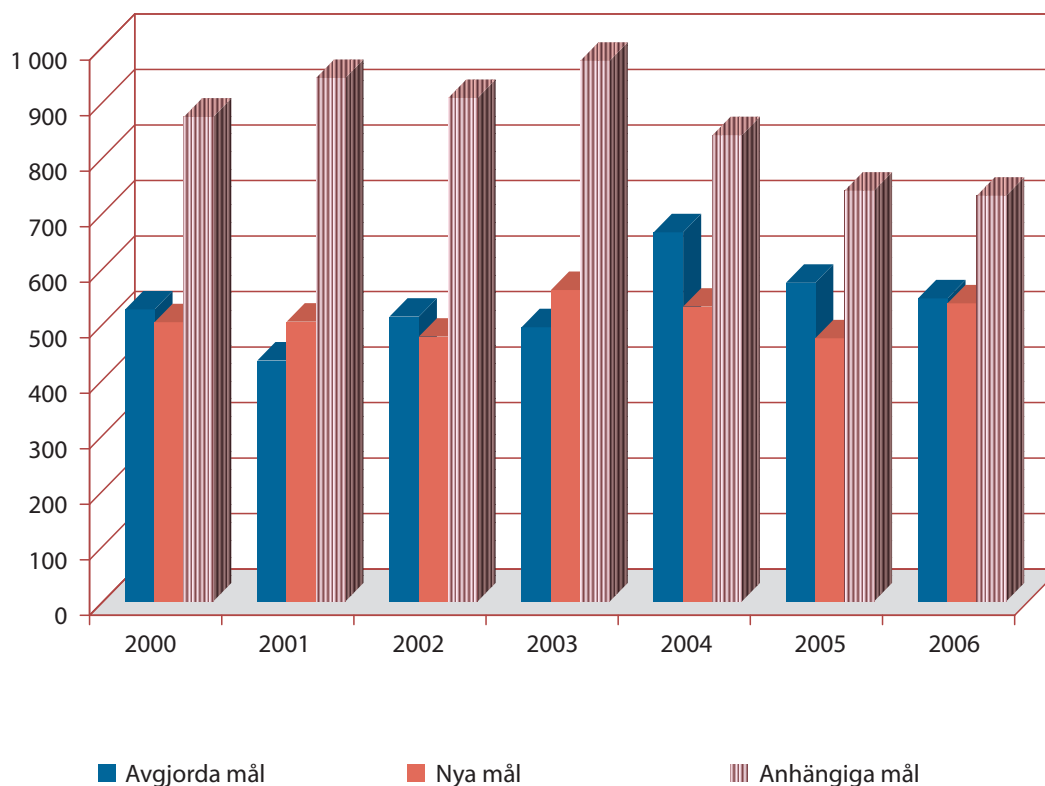
14. Typ av förfarande (2000–2006)
15. Domstolens sammansättning (2006)

Den dömande verksamhetens allmänna utveckling (1952–2006)

16. Nya mål och domar
17. Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts (per medlemsstat och år)
18. Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts (per medlemsstat och domstol)
19. Anhängiggjorda mål om fördragsbrott

Domstolens allmänna verksamhet

1. Avgjorda mål, nya mål och anhängiga mål (2000-2006)¹

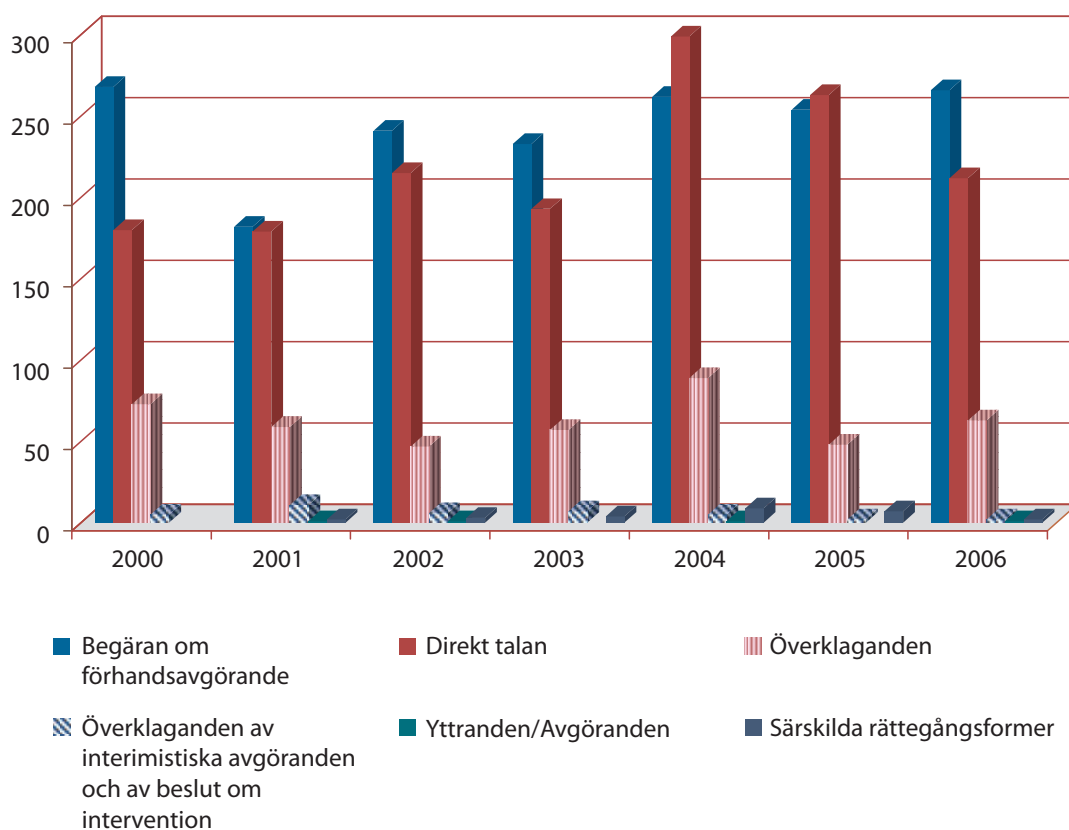

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Avgjorda mål	526	434	513	494	665	574	546
Nya mål	503	504	477	561	531	474	537
Anhängiga mål	873	943	907	974	840	740	731

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

Avgjorda mål

2. Typ av förfarande (2000-2006)^{1 2}

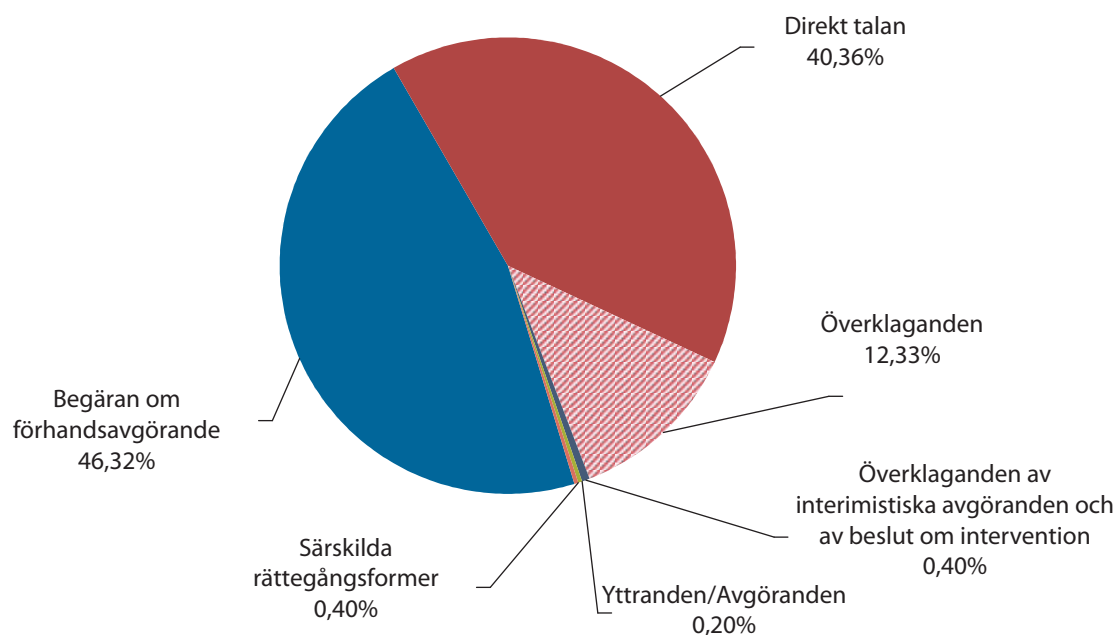

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Begäran om förhandsavgörande	268	182	241	233	262	254	266
Direkt talan	180	179	215	193	299	263	212
Överklaganden	73	59	47	57	89	48	63
Överklaganden av interimistiska avgöranden och av beslut om intervention	5	11	6	7	5	2	2
Yttranden/Avgöranden		1	1		1		1
Särskilda rättegångsformer		2	3	4	9	7	2
Totalt	526	434	513	494	665	574	546

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

² Följande förfaranden anses vara "särskilda rättegångsformer": fastställande av rättegångskostnader (artikel 74 i rättegångsreglerna), rättshjälp (artikel 76 i rättegångsreglerna), ansökan om återvinning (artikel 94 i rättegångsreglerna), talan av tredje man (artikel 97 i rättegångsreglerna), förklaring av dom (artikel 102 i rättegångsreglerna), resning (artikel 98 i rättegångsreglerna), rättelse av dom (artikel 66 i rättegångsreglerna), utmätning, kvarstad och andra säkerhetsåtgärder (protokollet om immunitet och privilegier) och mål rörande immunitet (protokollet om immunitet och privilegier).

3. Avgjorda mål – Domar, beslut och yttranden (2006)¹

	Domar	Beslut av rättskipnings- karaktär ²	Beslut om interimistiska åtgärder ³	Andra beslut ⁴	Yttranden	Totalt
Begäran om förhandsavgörande	192	18		23		233
Direkt talan	130			73		203
Överklaganden	28	30		4		62
Överklaganden av interimistiska avgöranden och av beslut om intervention			1	1		2
Yttranden/Avgöranden					1	1
Särskilda rättegångsformer	1	1				2
Totalt	351	49	1	101	1	503

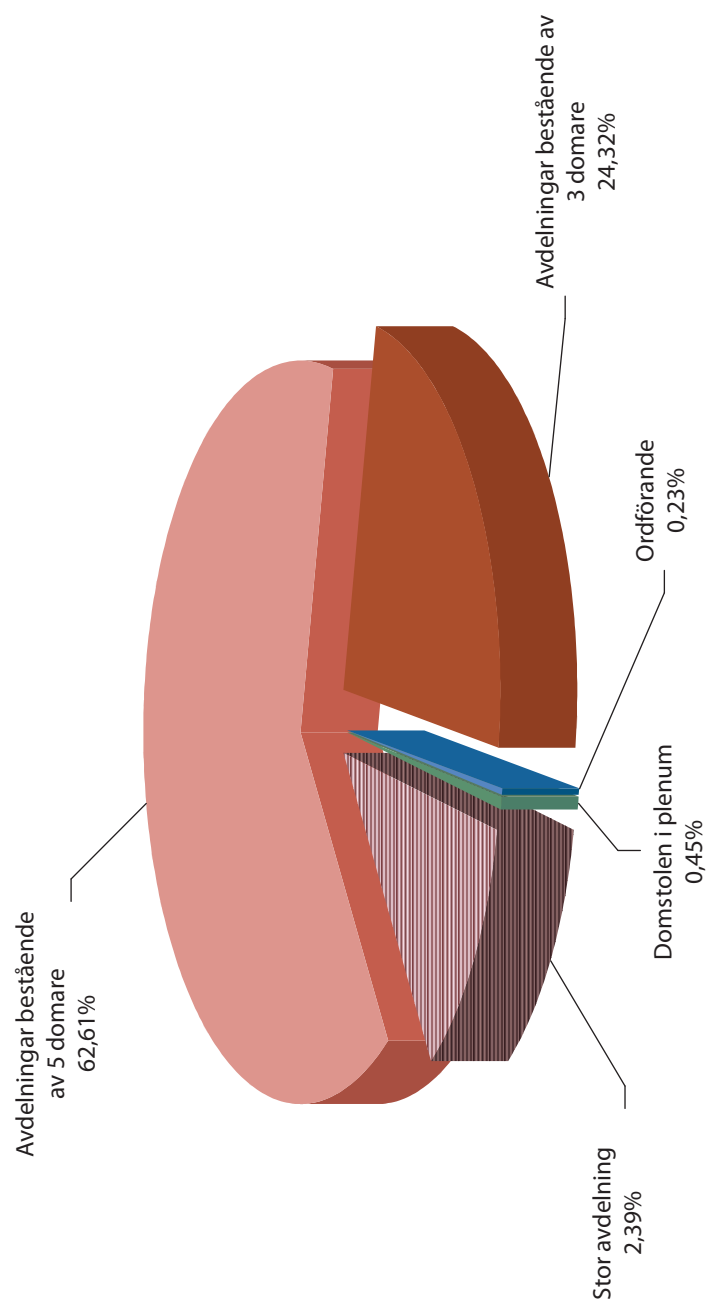
¹ De angivna siffrorna (nettosiffror) visar antalet mål med beaktande av att vissa mål har förenats på grund av samband (en serie förenade mål = ett mål).

² Beslut av rättskipningskaraktär som innebär att domstolen skiljer sig från målet (avvisning, avvisning av uppenbara skäl, etc.)

³ Beslut som meddelats till följd av en talan enligt artikel 185 eller artikel 186 i EG-fördraget (nu artiklarna 242 EG och 243 EG), enligt artikel 187 i EG-fördraget (nu artikel 244 EG) eller enligt motsvarande bestämmelser i EA- och KS-fördragen, eller beslut som meddelats till följd av ett överklagande av ett beslut om interimistiska åtgärder eller intervention.

⁴ Beslut som innebär att domstolen skiljer sig från målet genom avskrivning, genom konstaterande att anledning saknas att döma i målet eller genom återförvisning till förstainstansrätten.

4. Avgjorda mål – Domstolens sammansättning (2000-2006)¹

	2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	Domar/ Yttranden	Beslut ²	Domar/ Yttranden	Beslut ²	Domar/ Yttranden	Beslut ²	Domar/ Yttranden	Beslut ²	Domar/ Yttranden	Beslut ²	Domar/ Yttranden	Beslut ²	Domar/ Yttranden	Beslut ²
Domstolen i plenum	31	6	37	33	2	35	27	4	31	21	1	2	2	2
Litet plenum	91		91	24		24	52		52	1				
Stor avdelning									31	1	32	59	55	55
Avdelningar bestående av 5 domare	162	3	165	155	13	168	177	10	187	257	245	5	250	13
Avdelningar bestående av 3 domare	50	40	90	59	42	101	60	27	87	113	103	51	154	41
Ordförande		4	4		11	11		3	3	6		2		1
Total	334	53	387	271	68	339	316	44	360	423	509	408	58	444

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

² Beslut av rättskipningskaraktär som innebär att domstolen skiljer sig från målet (på annat sätt än genom beslut om avskrivning, beslut om att anledning saknas att döma i målet eller beslut om återförvisning till förstainstansrätten).

5. Avgjorda mål – Föremål för talan (2006)¹

	Domar/ Yttranden	Beslut ²	Totalt
Bolagsrätt	5	5	10
Brysselkonventionen	4		4
Energi	6		6
Etableringsfrihet	18	3	21
Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa	9		9
Europeiskt medborgarskap	4		4
Fiskepolitik	7		7
Fri rörlighet för kapital	4		4
Fri rörlighet för personer	18	2	20
Fri rörlighet för varor	8		8
Frihet att tillhandahålla tjänster	14	3	17
Gemensamma tulltaxan	7		7
Gemenskapernas egna medel	6		6
Gemenskapsrättens principer		1	1
Handelspolitik	1		1
Immateriellrätt	14	5	19
Immunitet och privilegier	1		1
Institutionell rätt	12	3	15
Jordbruk	28	2	30
Konkurrens	26	4	30
Miljö- och konsumentskydd	39	1	40
Rättsliga och inrikes frågor	1	1	2
Regionalpolitik	2		2
Skatterätt	51	4	55
Social trygghet för migrerande arbetstagare	6	1	7
Socialpolitik	25	4	29
Statligt stöd	21	2	23
Tillnärmning av lagstiftning	17	2	19
Transport	8	1	9
Tullunionen	8	1	9
Yttre förbindelser	9	2	11
EG-fördraget	379	47	426
EU-fördraget	3		3
KS-fördraget			
EA-fördraget	3	1	4
Förfarande	1	1	2
Tjänsteföreskrifterna	3	6	9
Övriga	4	7	11
TOTALT	389	55	444

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

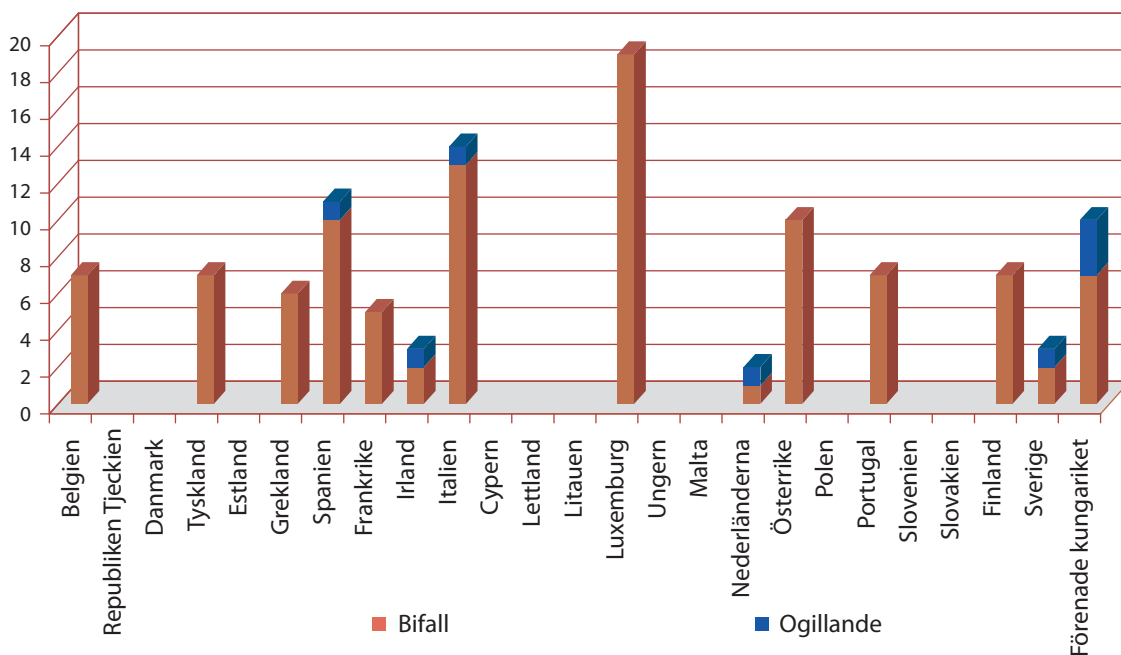
² Beslut av rättskipningskaraktär som innebär att domstolen skiljer sig från målet (på annat sätt än genom beslut om avskrivning, beslut om att anledning saknas att döma i målet eller beslut om återförvisning till förstainstansrätten).

6. Interimistiska beslut: beslutets innebörd (2006)¹

	Antalet interimistiska förfaranden	Antalet överklaganden av interimistiska avgöranden och av beslut om intervention	Beslutets innebörd	
			Avslag/Fastställelse av det överklagade beslutet	Bifall/ Upphävande av det överklagade beslutet
Konkurrens		2	2	
Totalt EG-fördraget		2	2	
EA-fördraget				
Övriga				
TOTALT		2	2	

¹ De angivna siffrorna (nettosiffror) visar antalet mål med beaktande av att vissa mål har förenats på grund av samband (en serie förenade mål = ett mål).

7. Avgjorda mål – Domar i mål om fördragsbrott: domens innebörd (2006)¹

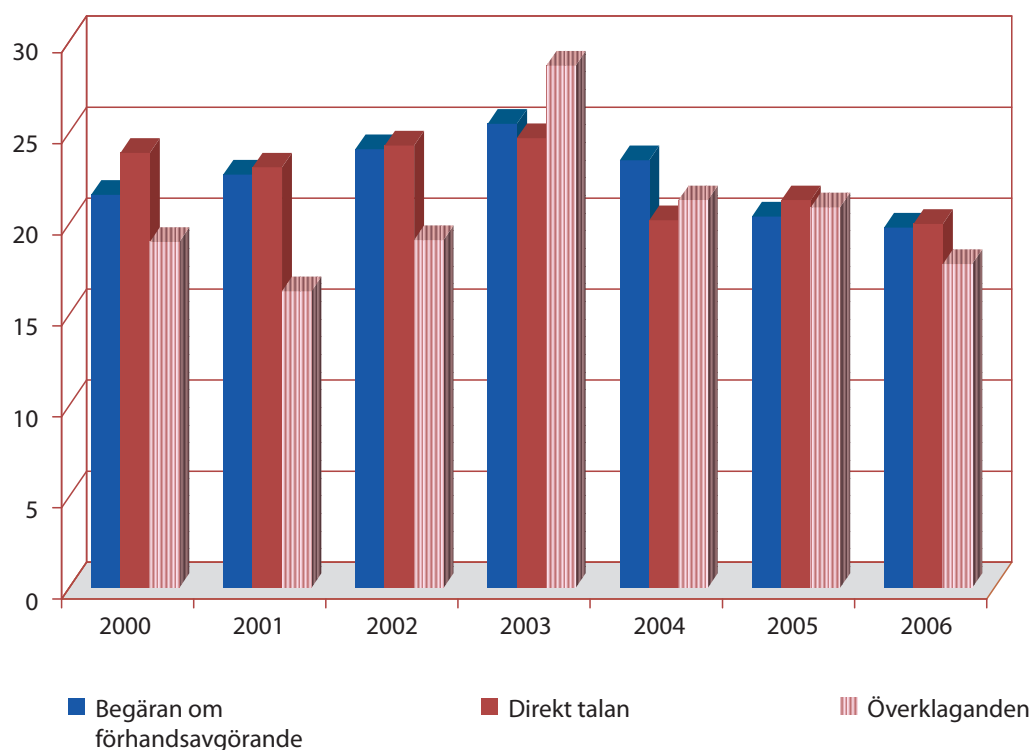

	Bifall	Ogillande	Totalt
Belgien	7		7
Republiken Tjeckien			
Danmark			
Tyskland	7		7
Estland			
Grekland	6		6
Spanien	10	1	11
Frankrike	5		5
Irland	2	1	3
Italien	13	1	14
Cypern			
Lettland			
Litauen			
Luxemburg	19		19
Ungern			
Malta			
Nederländerna	1	1	2
Österrike	10		10
Polen			
Portugal	7		7
Slovenien			
Slovakien			
Finland	7		7
Sverige	2	1	3
Förenade kungariket	7	3	10
Totalt	103	8	111

¹ De angivna siffrorna (nettosiffror) visar antalet mål med beaktande av att vissa mål har förenats på grund av samband (en serie förenade mål = ett mål).

8. Avgjorda mål – Handläggningstid (2000-2006)¹

(domar och beslut av rättskipningskaraktär)²

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Begäran om förhandsavgörande	21,6	22,7	24,1	25,5	23,5	20,4	19,8
Direkt talan	23,9	23,1	24,3	24,7	20,2	21,3	20
Överklaganden	19	16,3	19,1	28,7	21,3	20,9	17,8

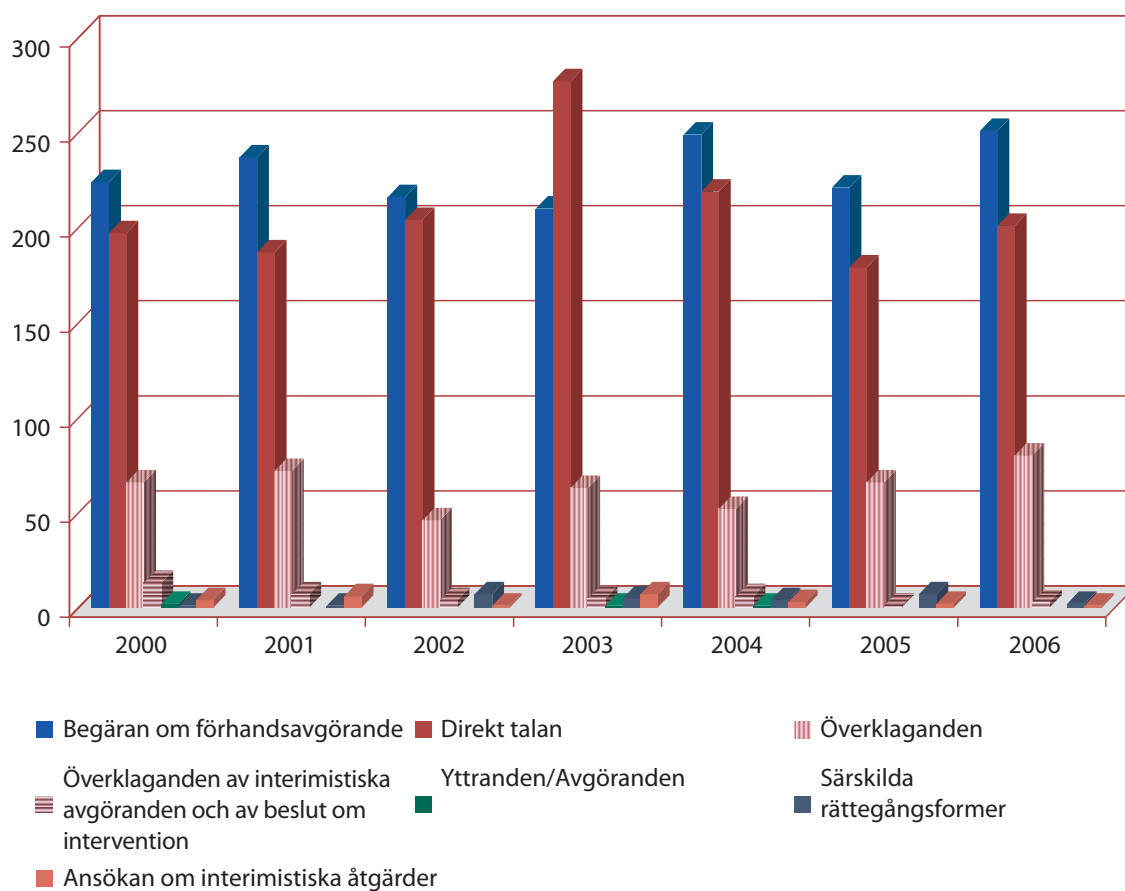
¹ Följande typer av mål omfattas inte av beräkningen av handläggningstiden: Mål som innehåller en mellandom eller en åtgärd för bevisupptagning, yttranden och avgöranden, särskilda rättegångsformer (det vill säga fastställelse av rättegångskostnader, rättshjälp, ansökan om återvinning, talan av tredje man, förklaring av dom, resning, rättelse av dom, förfaranden om utmätning, kvarstad och andra säkerhetsåtgärder samt mål om immunitet), mål som avslutas genom ett beslut om avskrivning, att anledning saknas att döma i saken, återförvisning eller överlämnande till förstainstansrätten, interimistiska förfaranden samt överklaganden angående interimistiska åtgärder och intervention.

Handläggningstiden uttrycks i månader och tiondelar av en månad.

² Andra beslut än de varigenom domstolen skiljer sig från målet genom avskrivning, genom konstaterande att anledning saknas att döma i målet eller genom återförvisning till förstainstansrätten.

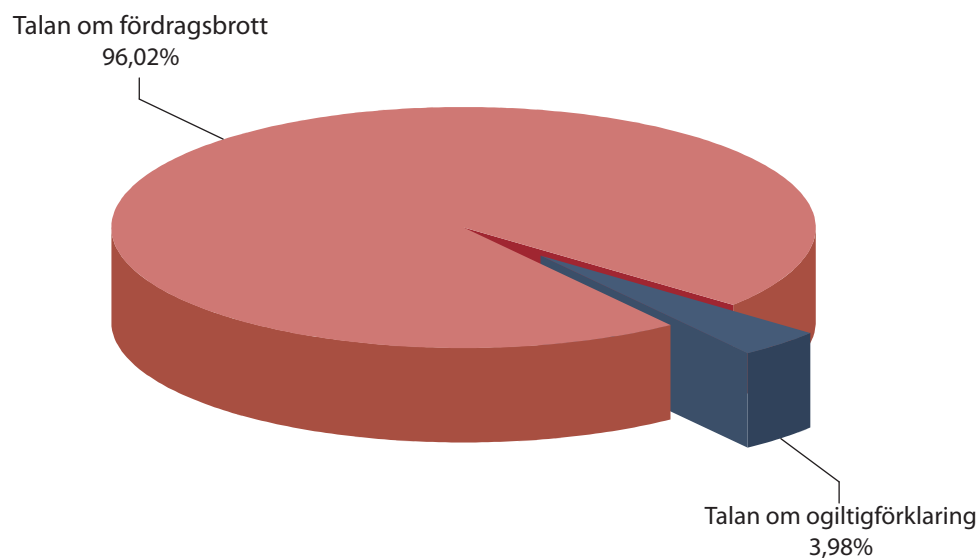
Nya mål

9. Typ av förfarande (2000-2006)¹

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

10. Nya mål – Direkt talan – Form av talan (2006)¹

Talan om ogiltigförklaring	8
Passivitetstalan	
Skadeståndstalan	
Talan om fördragsbrott	193
Totalt	201

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

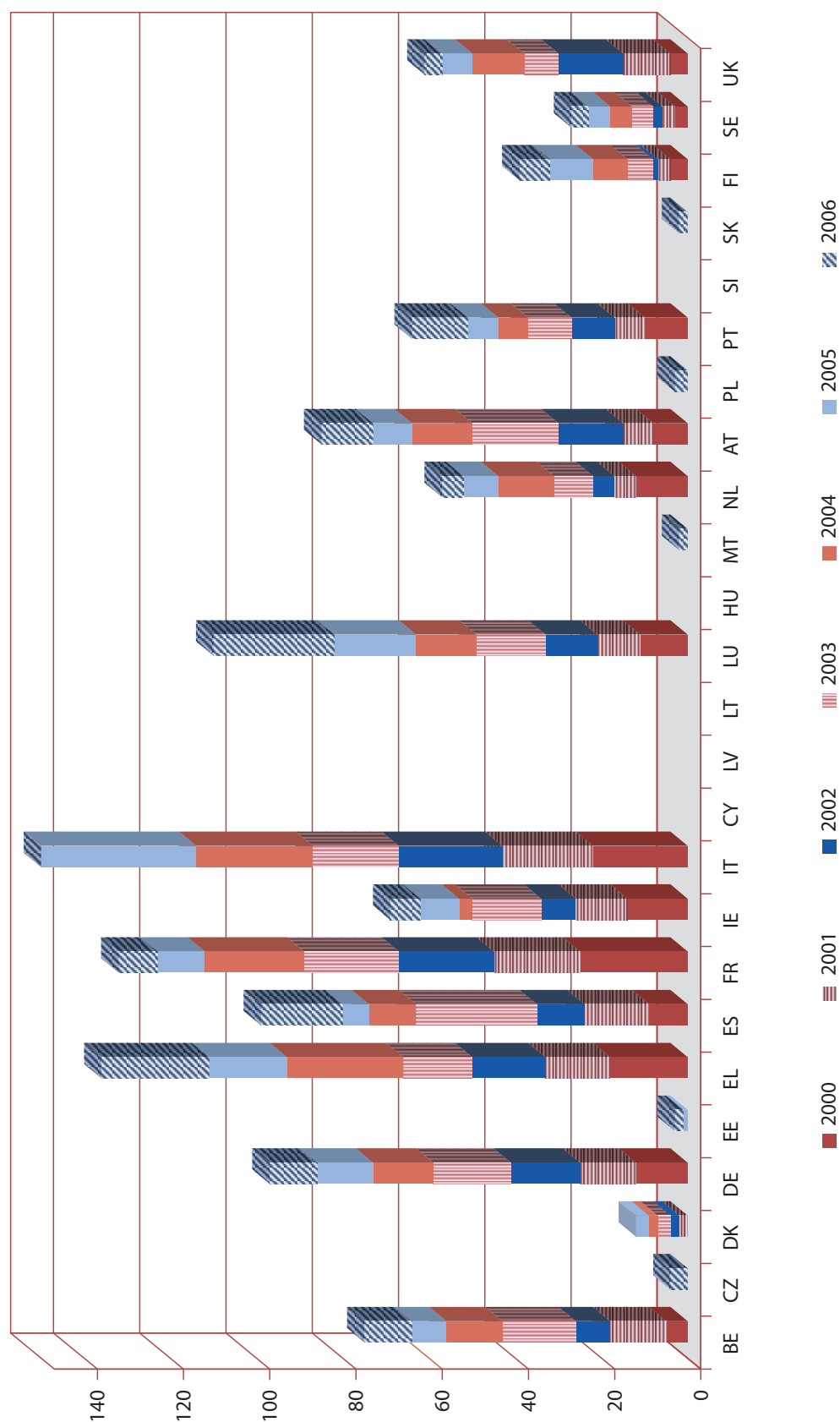
11. Nya mål¹ – Föremål för talan (2006)²

	Direkt talan	Begäran om förhandsavgörande	Överklaganden	Överklaganden av interimistiska avgöranden och av beslut om intervention	Totalt	Särskilda rättegångsformer
Bolagsrätt	13	12	1		26	
Brysselkonventionen		2			2	
Energi	2	4			6	
Etableringsfrihet	14	17			31	
Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa	8	5			13	
Europeiskt medborgarskap		5			5	
Fiskepolitik	1		4		5	
Fri rörlighet för kapital	2	5			7	
Fri rörlighet för personer	5	8	1		14	
Fri rörlighet för varor	5	8			13	
Frihet att tillhandahålla tjänster	12	10			22	
Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik		1	2		3	
Gemensamma tulltaxan		9			9	
Gemenskapernas egna medel	2		2		4	
Gemenskapsrättens principer		5			5	
Handelspolitik			1		1	
Immaterialrätt		4	19		23	
Industripolitik	10	6			16	
Institutionell rätt	7	1	2		10	
Jordbruk	11	43	3		57	
Konkurrens	1	14	15	2	32	
Miljö- och konsumentskydd	54	3	2	1	60	
Rättsliga och inrikes frågor	1	1			2	
Regionalpolitik		2	4		6	
Skatterätt	7	27			34	
Social säkerhet för migrerande arbetstagare		9			9	
Socialpolitik	21	17			38	
Statligt stöd	5	9	6		20	
Tillnärmning av lagstiftning	10	8			18	
Transport	7	2			9	
Tullunionen		7			7	
Yttre förbindelser	2	5	4		11	
EG-fördraget	200	249	66	3	518	
EU-fördraget						
KS-fördraget		1			1	
EA-fördraget	1		1		2	
Förfarande						2
Tjänsteföreskrifterna		1	13		14	
Övriga		1	13		14	2
TOTALT	201	251	80	3	535	2

¹ Bortsett från ansökningar om interimistiska åtgärder.

² De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

12. Nya mål – Talan om fördragsbrott (2000-2006)¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Totalt ²
2000	5			12		18	9	25	14	22				11			12	8		10			4	3	4	157
2001	13		2	13		15	15	20	12	21				10			5	7		7			3	3	11	157
2002	8		2	16		17	11	22	8	24				12			5	15		10			1	2	15	168
2003	17		3	18		16	28	22	16	20				16			9	20		10			6	5	8	214
2004	13		2	14		27	11	23	3	27				14			13	14		7			8	5	12	193
2005	8		3	13	1	18	6	11	9	36				19			8	9		7			10	5	7	170
2006	11	4		11	2	25	19	9	7	25				28		2	5	12	3	13		2	7	4	4	193

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

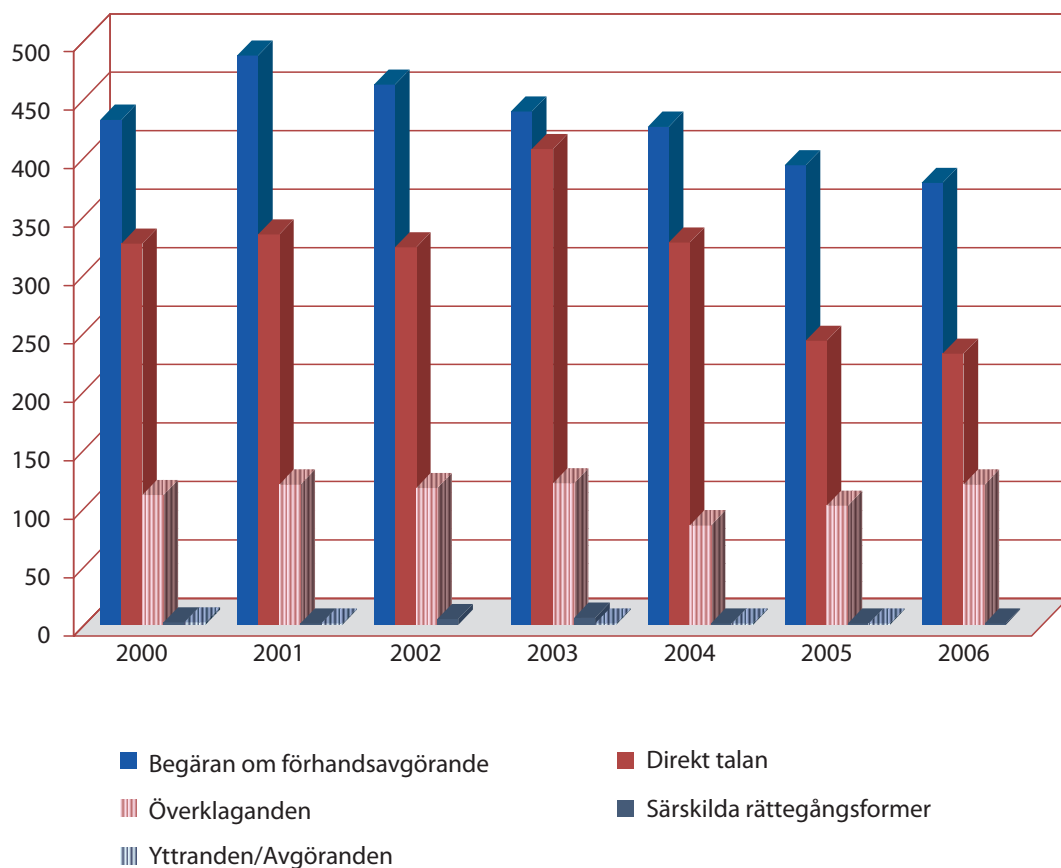
Artiklarna 93, 169, 170, 171 och 225 i EG-fördraget (nu artiklarna 88 EG, 226 EG, 227 EG, 228 EG och 298 EG), artiklarna 141 EA, 142 EA, 143 EA och artikel 88 KS.

² Bland dessa finns en talan som grundar sig på artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG).

13. Nya mål – Skyndsam handläggning (2000-2006)¹

	2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006		Totalt
	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	Bifall	Avslag	
Direkt talan						1		3	1	2					7
Begäran om förhandsavgörande		1	1	5		1		3		10		5		5	31
Överklaganden				2			1	1							4
Yttranden										1					1
Totalt		1	1	7		2	1	7	1	13		5		5	43

¹ Skyndsam handläggning av ett mål vid domstolen kan beslutas enligt artiklarna 62a, 104a och 118 i rättegångsreglerna, vilka trädde i kraft den 1 juli 2000.

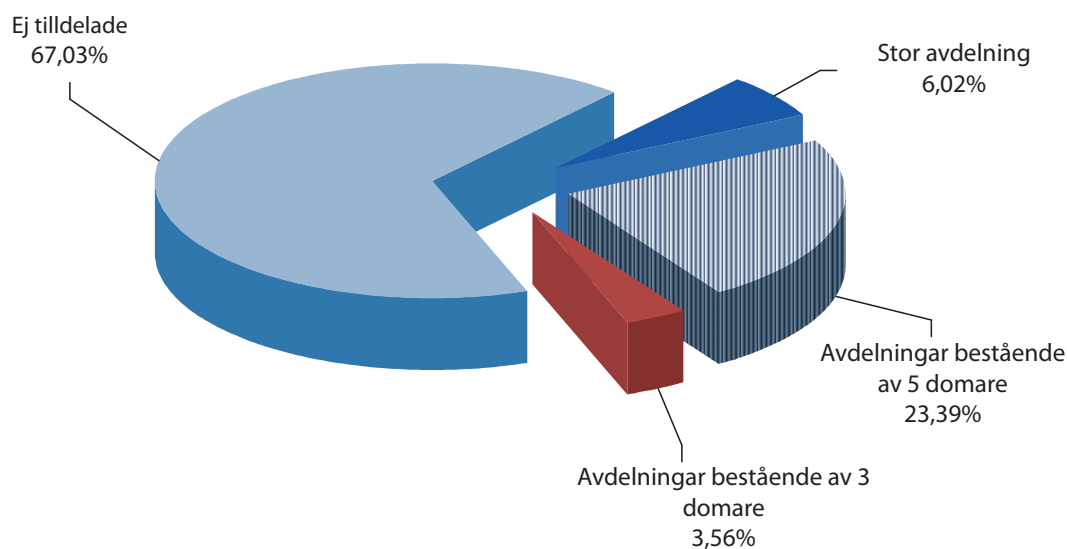
Anhängiga mål den 31 december**14. Typ av förfarande (2000-2006)¹**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Begäran om förhandsavgörande	432	487	462	439	426	393	378
Direkt talan	326	334	323	407	327	243	232
Överklaganden	111	120	117	121	85	102	120
Särskilda rättegångsformer	2	1	5	6	1	1	1
Yttranden/Avgöranden	2	1		1	1	1	
Totalt	873	943	907	974	840	740	731

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

15. Anhängiga mål den 31 december – Domstolens sammansättning (2006)¹

Fördelning år 2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ej tilldelade	634	602	546	690	547	437	490
Domstolen i plenum	34	31	47	21	2	2	
Litet plenum	26	66	36	1			
Stor avdelning				24	56	60	44
Avdelningar bestående av 5 domare	129	199	234	195	177	212	171
Avdelningar bestående av 3 domare	42	42	42	42	57	29	26
Ordförande	8	3	2	1	1		
Totalt	873	943	907	974	840	740	731

¹ De angivna siffrorna (bruttosiffror) visar det totala antalet mål oberoende av att vissa mål har förenats på grund av samband (ett målnummer = ett mål).

Den dömande verksamhetens allmänna utveckling (1952–2006)

16. Nya mål och domar

År	Nya mål ¹						Domar ²
	Direkt talan ³	Begäran om förhandsavgörande	Överklaganden	Överklaganden av interimistiska avgöranden och av beslut om intervention	Totalt	Ansökan om interimistiska åtgärder	
1953	4				4		
1954	10				10		2
1955	9				9	2	4
1956	11				11	2	6
1957	19				19	2	4
1958	43				43		10
1959	47				47	5	13
1960	23				23	2	18
1961	25	1			26	1	11
1962	30	5			35	2	20
1963	99	6			105	7	17
1964	49	6			55	4	31
1965	55	7			62	4	52
1966	30	1			31	2	24
1967	14	23			37		24
1968	24	9			33	1	27
1969	60	17			77	2	30
1970	47	32			79		64
1971	59	37			96	1	60
1972	42	40			82	2	61
1973	131	61			192	6	80
1974	63	39			102	8	63
1975	62	69			131	5	78
1976	52	75			127	6	88
1977	74	84			158	6	100
1978	147	123			270	7	97
1979	1.218	106			1.324	6	138
1980	180	99			279	14	132
1981	214	108			322	17	128
1982	217	129			346	16	185
1983	199	98			297	11	151

>>>

År	Nya mål ¹						Domar ²
	Direkt talan ³	Begäran om förhandsavgörande	Överklaganden	Överklaganden av interimistiska avgöranden och av beslut om intervention	Totalt	Ansökan om interimistiska åtgärder	
1984	183	129			312	17	165
1985	294	139			433	23	211
1986	238	91			329	23	174
1987	251	144			395	21	208
1988	193	179			372	17	238
1989	244	139			383	19	188
1990 ⁴	221	141	15	1	378	12	193
1991	142	186	13	1	342	9	204
1992	253	162	24	1	440	5	210
1993	265	204	17		486	13	203
1994	128	203	12	1	344	4	188
1995	109	251	46	2	408	3	172
1996	132	256	25	3	416	4	193
1997	169	239	30	5	443	1	242
1998	147	264	66	4	481	2	254
1999	214	255	68	4	541	4	235
2000	199	224	66	13	502	4	273
2001	187	237	72	7	503	6	244
2002	204	216	46	4	470	1	269
2003	278	210	63	5	556	7	308
2004	220	249	52	6	527	3	375
2005	179	221	66	1	467	2	362
2006	201	251	80	3	535	1	351
Totalt	7.908	5.765	761	61	14.495	342	7.178

¹ Bruttosiffror, särskilda rättegångsformer undantagna.

² Nettosiffror.

³ Inklusive yttranden.

⁴ Förstainstansrätten inledde sin verksamhet år 1990.

17. Den dömande verksamhetens allmänna utveckling (1952–2006) –

Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts (per medlemsstat och år)¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Totalt
1961																	1										1
1962																	5										5
1963														1			5										6
1964										2							4										6
1965				4				2									1										7
1966																	1										1
1967	5			11				3						1			3										23
1968	1			4				1		1							2										9
1969	4			11				1						1													17
1970	4			21				2		2							3										32
1971	1			18				6		5				1			6										37
1972	5			20				1		4							10										40
1973	8			37				4		5				1			6										61
1974	5			15				6		5							7								1		39
1975	7		1	26				15		14				1			4								1		69
1976	11			28				8	1	12							14								1		75
1977	16		1	30				14	2	7							9								5		84
1978	7		3	46				12	1	11							38								5		123
1979	13		1	33				18	2	19				1			11								8		106
1980	14		2	24				14	3	19							17								6		99
1981	12		1	41				17		11							17								5		108
1982	10		1	36				39		18							21								4		129

>>>

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Benelux ²	Totalt
1983	9		4	36				15	2	7							19								6		98
1984	13		2	38				34	1	10							22								9		129
1985	13			40				45	2	11				6			14								8		139
1986	13		4	18		2	1	19	4	5				1			16								8		91
1987	15		5	32		17	1	36	2	5				3			19								9		144
1988	30		4	34			1	38		28				2			26								16		179
1989	13		2	47		2	2	28	1	10				1			18			1					14		139
1990	17		5	34		2	6	21	4	25				4			9			2					12		141
1991	19		2	54		3	5	29	2	36				2			17			3					14		186
1992	16		3	62		1	5	15		22				1			18			1					18		162
1993	22		7	57		5	7	22	1	24				1			43			3					12		204
1994	19		4	44			13	36	2	46				1			13			1					24		203
1995	14		8	51		10	10	43	3	58				2			19	2		5				6	20		251
1996	30		4	66		4	6	24		70				2			10	6		6			3	4	21		256
1997	19		7	46		2	9	10	1	50				3			24	35		2			6	7	18		239
1998	12		7	49		5	55	16	3	39				2			21	16		7			2	6	24		264
1999	13		3	49		3	4	17	2	43				4			23	56		7			4	5	22		255
2000	15		3	47		3	5	12	2	50							12	31		8			5	4	26	1	224
2001	10		5	53		4	4	15	1	40				2			14	57		4			3	4	21		237
2002	18		8	59		7	3	8		37				4			12	31		3			7	5	14		216
2003	18		3	43		4	8	9	2	45				4			28	15		1			4	4	22		210
2004	24		4	50		18	8	21	1	48				1	2		28	12		1			4	5	22		249
2005	21	1	4	51		11	10	17	2	18				2	3		36	15	1	2			4	11	12		221
2006	17	3	3	77		14	17	24	1	34			1	1	4		20	12	2	3		1	5	2	10		251
Totalt	533	4	111	1.542		117	180	717	48	896			1	60	9		666	288	3	60		1	47	63	418	1	5.765

¹ Artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), artikel 35.1 EU, artikel 41 KS, artikel 150 EA samt protokollet av år 1971.

² Mål C-265/00, Campina Melkunie.

18. Den dömande verksamhetens allmänna utveckling (1952-2006) – Begäran om förhandsavgörande som anhängiggjorts (per medlemsstat och domstol)

			Totalt
Belgien	Cour de cassation	68	
	Cour d'arbitrage	5	
	Conseil d'État	38	
	Övriga domstolar	422	533
Republiken Tjeckien	Nejvyššího soudu		
	Nejvyšší správní soud		
	Ústavní soud		
	Övriga domstolar	4	4
Danmark	Højesteret	19	
	Övriga domstolar	92	111
Tyskland	Bundesgerichtshof	102	
	Bundesverwaltungsgericht	73	
	Bundesfinanzhof	233	
	Bundesarbeitsgericht	17	
	Bundessozialgericht	72	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Övriga domstolar	1044	1.542
Estland	Riigikohus		
	Övriga domstolar		
Grekland	Άρειος Πάγος	9	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	26	
	Övriga domstolar	82	117
Spanien	Tribunal Supremo	17	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Övriga domstolar	155	180
Frankrike	Cour de cassation	74	
	Conseil d'État	34	
	Övriga domstolar	609	717
Irland	Supreme Court	15	
	High Court	15	
	Övriga domstolar	18	48
Italien	Corte suprema di Cassazione	90	
	Consiglio di Stato	57	
	Övriga domstolar	749	896

>>>

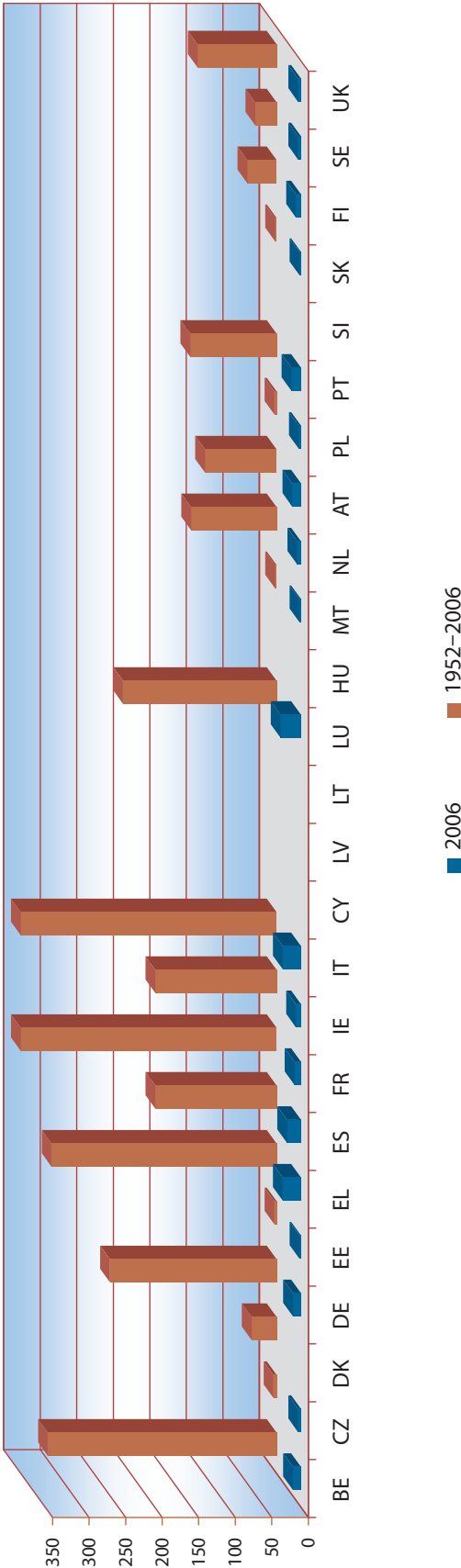
			Totalt
Cypern	Ανώτατο Δικαστήριο		
	Övriga domstolar		
Lettland	Augstākā tiesa		
	Satversmes tiesa		
	Övriga domstolar		
Litauen	Konstitucinis Teismas		
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas		
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	1	
	Övriga domstolar		1
Luxemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Övriga domstolar	30	60
Ungern	Legfelsőbb Bíróság	1	
	Szegedi Ítéletáblá	1	
	Övriga domstolar	7	9
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l-Appel		
	Övriga domstolar		
Nederländerna	Raad van State	51	
	Hoge Raad der Nederlanden	147	
	Centrale Raad van Beroep	44	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	134	
	Tariefcommissie	34	
	Övriga domstolar	256	666
Österrike	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	59	
	Oberster Patent- und Markensenat	1	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	46	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Övriga domstolar	150	288

>>>

			Totalt
Polen	Sąd Najwyższy		
	Naczelny Sąd Administracyjny		
	Trybunał Konstytucyjny		
	Övriga domstolar	3	3
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	1	
	Supremo Tribunal Administrativo	34	
	Övriga domstolar	25	60
Slovenien	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Övriga domstolar		
Slovakien	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd		
	Övriga domstolar	1	1
Finland	Korkein hallinto-oikeus	18	
	Korkein oikeus	7	
	Övriga domstolar	22	47
Sverige	Högsta Domstolen	8	
	Marknadsdomstolen	3	
	Regeringsrätten	19	
	Övriga domstolar	33	63
Förenade kungariket	House of Lords	35	
	Court of Appeal	38	
	Övriga domstolar	345	418
Benelux	Cour de justice/Gerechtshof ¹	1	1
Totalt			5.765

¹ Mål C-265/00, Campina Melkunie.

19. Den dömande verksamhetens allmänna utveckling (1952-2006) – Anhängiggjorda mål om fördragsbrott¹

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Totalt
2006	11	4		11	2	25	19	9	7	25				28		2	5	12	3	13		2	7	4	4	193
1952-2006	313	4	34	228	3	308	166	352	166	559				210		2	117	98	3	118		2	40	29	108	2.860

Bland de anhängiggjorda målen mot Spanien återfinns en talan som väckts av Belgien med stöd av artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG).

Bland de anhängiggjorda målen mot Frankrike återfinns en talan som väckts av Irland med stöd av artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG).

I siffrorna avseende mål där talan har väckts mot Förenade kungariket ingår tre mål där talan har väckts med stöd av artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG), varav en har väckts av Frankrike och två av Spanien.

¹ Artiklarna 93, 169, 170, 171 och 225 i EG-fördraget (nu artiklarna 88 EG, 226 EG, 227 EG, 228 EG och 298 EG), artiklarna 141 EA, 142 EA, 143 EA och artikel 88 KS.

Kapitel II

Europeiska gemenskapernas
förstainstansrätt

A – Förstainstansrättens verksamhet år 2006

av ordföranden Bo Vesterdorf

Under år 2006 har förstainstansrätten, för andra året i rad, avgjort fler mål än vad som anhängiggjorts (436 avgjorda mål mot 432 anhängiggjorda mål). Rent allmänt sett har antalet anhängiggjorda mål minskat (432 mot 469 år 2005). Denna minskning är emellertid endast skenbar och beror på att inga personalmål anhängiggjorts vid förstainstansrätten under år 2006, då dessa mål numera omfattas av personaldomstolens behörighet.¹ Om man bortser från personalmålen och de särskilda förfarandena har antalet anhängiggjorda mål i själva verket ökat kraftigt, nämligen med 33 procent (387 mål mot 291 år 2005). Antalet anhängiggjorda mål angående varumärken har ökat med 46 procent (143 år 2006 mot 98 år 2005), medan mål inom andra områden än immaterialrätt och personalmål har ökat med 26 procent (244 mot 193). Antalet avgjorda mål har dock minskat (436 mot 610), men det är i detta sammanhang viktigt att beakta att under år 2005 avslutades 117 mål genom att de överlämnades till personaldomstolen. Om man bortser från dessa mål är den reella minskningen av avgjorda mål under år 2006 inte lika märkbar (436 mot 493).

I själva verket är antalet anhängiga mål stabilt i förhållande till föregående år, det vill säga något över tusen mål (1 029 mot 1 033 år 2005). Det kan noteras att mål angående immaterialrätt, den 1 januari 2007, utgjorde nära 25 procent av det totala antalet anhängiga mål. Även om 82 personalmål fortfarande är anhängiga vid förstainstansrätten och denna har mottagit de första överklagandena av personaldomstolens domar (10 överklaganden hade inkommit den 31 december 2006) sker en gradvis förändring av föremålet för de mål som provas av förstainstansrätten till att mer och mer avse mål av ekonomisk karaktär.

Den genomsnittliga handläggningstiden har ökat något under detta år, eftersom den, om man bortser från personalmål och mål angående immaterialrätt, har ökat från 25,6 månader år 2005 till 27,8 månader år 2006. Det kan emellertid noteras att förstainstansrätten under år 2006 biföll ansökningar om skyndsamt förfarande enligt artikel 76a i förstainstansrättens rättegångsregler i fyra av de tio mål där detta hade begärts.

Dessutom lämnade Pernilla Lindh, som utnämnts till domare vid domstolen, samt Paolo Mengozzi och Verica Trstenjak, vilka utnämnts till generaladvokater vid domstolen, förstainstansrätten den 6 oktober. De efterträddes, samma dag, av Nils Wahl, Enzo Moavero Milanesi och Miro Prek.

Det är inom ramen för denna rapport inte möjligt att på ett uttömmande sätt redogöra för förstainstansrättens omfattande praxis under år 2006. Endast de mest betydelsefulla bidragen under detta år kommer att beröras. Detta urval är nödvändigtvis till viss del subjektivt.² De utvalda målen rör rättsaktens lagenlighet (I), skadestånd (II) och interimistiska åtgärder (III).

¹ Under år 2006 återförvisade personaldomstolen emellertid ett mål till förstainstansrätten.

² Till exempel redogörs inte för antidumpningsmål, vilka emellertid gett upphov till en intressant utveckling, särskilt i förstainstansrättens dom av den 24 oktober 2006 i mål T-274/02, Ritek och Prodisc Technology mot rådet (REG 2006, s. II-0000), och inte heller för personalmål.

I. Rättsakters lagenlighet

A. Upptagande till sakprövning av talan som har väckts i enlighet med artiklarna 230 EG och 232 EG

De mest betydelsefulla inslagen i utvecklingen under år 2006 i denna fråga rör begreppet rättsakt mot vilken talan kan väckas och, i mindre mån, begreppet talerätt.

1. Rättsakter mot vilka talan kan väckas

Enligt fast rättspraxis kan endast åtgärder som har tvingande rättsverkningar som kan påverka sökandens intressen genom att väsentligt förändra dennes rättsliga ställning utgöra rättsakter och beslut som kan bli föremål för en talan om ogiltigförklaring i den mening som avses i artikel 230 EG.³ Under år 2006 visade det sig i inte mindre än sju mål att denna fråga är aktuell.

I tre domar klargjordes gränserna för en talan om ogiltigförklaring mot rättsakter antagna av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF).⁴ I målet **Camós Grau mot kommissionen** ansåg förstainstansrätten att en utredningsrapport från OLAF, i vilken sökanden ifrågasattes, inte väsentligt förändrade dennes rättsliga ställning, eftersom den inte medförde någon skyldighet, inte ens processuellt sett, för de myndigheter som den var avsedd för. Med samma tillvägagångssätt preciserade förstainstansrätten i målet **Tillack mot kommissionen** att OLAF:s överlämnande av uppgifter till nationella rättsliga myndigheter inte heller kunde ligga till grund för en talan om ogiltigförklaring. OLAF:s överlämnande av uppgifter medförde nämligen, trots att de skulle behandlas med vederbörlig omsorg av de nationella myndigheterna, inte några tvingande rättsverkningar för dessa myndigheter, utan dessa kunde fritt besluta hur OLAF:s utredning skulle följas upp. Slutligen, i beslutet i målet **Strack mot kommissionen** fastställde förstainstansrätten att en tjänsteman som hade underrättat OLAF om ett eventuellt klandervärt uppträdande inte genom en talan om ogiltigförklaring kunde angripa beslutet att lägga ned den utredning som inletts till följd av denna underrättelse.

I två domar som meddelades under år 2006, i samband med ärendet Österrikiska banker (Lombardklubben), ansågs talan mot beslut fattade av kommissionens förhørsombud

³ Domstolens dom av den 11 november 1981 i mål 60/81, IBM mot kommissionen (REG 1981, s. 2639; svensk specialutgåva, volym 6, s. 225), punkt 9, och av den 14 februari 1989 i mål 346/87, Bossi mot kommissionen (REG 1989, s. 303), punkt 23.

⁴ Se förstainstansrättens dom av den 6 april 2006 i mål T-309/03, Camós Grau mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), och av den 4 oktober 2006 i mål T-193/04, Tillack mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), samt förstainstansrättens beslut av den 22 mars 2006 i mål T-4/05, Strack mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagat till domstolen under målnummer C-237/06 P).

kunna upptas till sakprövning.⁵ I målet **Österreichische Postsparkasse och Bank für Arbeit und Wirtschaft mot kommissionen** yrkade två kreditinstitut ogiltigförklaring av beslut att lämna ut de icke-konfidentiella versionerna av meddelandena om invändningar i ett förfarande angående fastställande av bankavgifter till ett politiskt parti. I sin dom fastställde förstainstansrätten att kommissionens beslut, genom vilket kommissionen underrättar ett företag som är föremål för ett överträdelseförfarande om att den information som företaget har överlämnat inte omfattas av den konfidentiella behandling som garanteras enligt gemenskapsrätten (och följaktligen kan lämnas ut till en tredje man som har ställning som klagande), medför rättsverkningar för företaget i fråga genom att väsentlig förändra dess rättsliga ställning. Beslutet utgör därför en rättsakt mot vilken talan kan väckas. I målet **Bank Austria Creditanstalt mot kommissionen** yrkade Bank Austria Creditanstalt ogiltigförklaring av ett beslut fattat av förhørsombudet att avslå dess invändning mot att en icke-konfidentiell version av kommissionens beslut offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning*. I sin dom ansåg förstainstansrätten att ett beslut som fattats av förhørsombudet enligt artikel 9 tredje stycket i beslut 2001/462⁶ medför rättsverkningar, eftersom förhørsombudet i beslutet uttalar sig såväl om huruvida den text som skall offentliggöras innehåller affärshemligheter eller andra uppgifter som åtnjuter ett liknande skydd som om den innehåller andra uppgifter som inte får lämnas ut till allmänheten, antingen enligt gemenskapsrättsliga bestämmelser som specifikt skyddar uppgifterna eller på grund av det faktum att uppgifterna är av sådant slag att de omfattas av tystnadsplikten. Ett sådant beslut utgör således också en rättsakt mot vilken talan kan väckas.

I domen i målet **Deutsche Bahn mot kommissionen**⁷ preciserade förstainstansrätten räckvidden av begreppet rättsakt mot vilken talan kan väckas när det gäller beslut som kommissionen fattar, inom området för statligt stöd, på grundval av artikel 4.2 i förordning nr 659/1999.⁸ Bakgrunden till målet var att kommissionsledamoten med ansvar för transportfrågor skriftligen hade underrättat sökanden om att dennes klagomål, genom vilket sökanden begärde att ett förfarande enligt artikel 88.2 EG skulle inledas, inte skulle komma att bifallas. Skrivelsen innehöll en klar och precis motivering av skälen till att den nationella åtgärden inte skulle anses utgöra ett stöd i den mening som avses i artikel 87.1 EG. Kommissionen gjorde emellertid gällande att skrivelsen endast var av informerande karaktär och inte utgjorde ett beslut i den mening som avses i artikel 4.2 i förordning nr 659/1999, och att den följaktligen inte utgjorde en rättsakt mot vilken talan kunde väckas eftersom den inte medförde några rättsverkningar.

⁵ Förstainstansrättens dom av den 30 maj 2006 i mål T-198/03, Bank Austria Creditanstalt mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), och av den 7 juni 2006 i de förenade målen T-213/01 och T-214/01, Österreichische Postsparkasse och Bank für Arbeit und Wirtschaft mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000). Kommissionens beslut 2004/138/EG av den 11 juni 2002 i ett förfarande i enlighet med artikel 81 i EG-fördraget (Ärende COMP/36.571/D-1 – Österrikiska banker "Lombardklubben") (EUT 2004, L 56, s. 1).

⁶ Kommissionens beslut 2001/462/EG, EKG av den 23 maj 2001 om kompetensområdet för förhørsombudet i vissa konkurrensförfaranden (EGT L 162, s. 21).

⁷ Förstainstansrättens dom av den 5 april 2006 i mål T-351/02, Deutsche Bahn mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

⁸ Rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [88 EG] (EGT L 83, s. 1).

Förstainstansrätten fastställde emellertid att artikel 230 EG är tillämplig på en skrivelse som skickats från kommissionen till ett företag som ingett klagomål, när kommissionen – vilken mottagit upplysningar om ett påstått olagligt stöd och därmed enligt artikel 10.1 i förordning nr 659/1999 var skyldig att utan dröjsmål undersöka dessa – inte nöjt sig med att, såsom artikel 20 i nämnda förordning ger utrymme för, underrätta klaganden om att den inte har tillräckligt underlag för att ta ställning till fallet utan intar en klar och motiverad ståndpunkt och anger att åtgärden i fråga inte utgör ett stöd. Detta ställningstagande medför nämligen att kommissionen måste fatta ett beslut enligt artikel 4.2 i förordningen. Kommissionen har inte rätt att undandra detta beslut gemenskapsdomstolens kontroll genom att förklara sig inte ha fattat något sådant beslut, genom att försöka återkalla det eller genom att besluta att inte rikta beslutet till den berörda medlemsstaten, vilket strider mot artikel 25 i förordning nr 659/1999. Det saknar i det sammanhanget betydelse att skrivelsen inte var följden av ett slutligt beslut angående klagomålet, antaget av kommissionsledamöterna i kollegium, eller att skrivelsen inte publicerats.

I beslutet i målet **Schneider Electric mot kommissionen**⁹ uttalade sig förstainstansrätten för första gången i frågan huruvida en talan mot ett beslut av kommissionen att inleda ett förfarande för undersökning av en koncentration kunde upptas till sakprövning. Kommissionen hade fattat ett sådant beslut inom ramen för det administrativa förfarande som hade återupptagits till följd av att två domar meddelats om ogiltigförklaring dels av beslutet att koncentrationen mellan Schneider Electric och Legrand – två tillverkare av elektrisk utrustning för lågspänningsinstallation – var oförenligt med den gemensamma marknaden, dels av beslutet om uppdelning av dessa två enheter.¹⁰ Sökanden angrep såväl kommissionens beslut att inleda undersökningsförfarandet som dennes beslut att formellt avsluta förfarandet.

I sitt beslut drar förstainstansrätten med stöd av omständigheterna i målet slutsatsen att ett företag som, efter det att det i förstainstansrätten fått bifall till sin talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut enligt vilket företaget förbjöds att genomföra en koncentration, överlåter det företag som det förvärvat under den tid kommissionen hade till sitt förfogande för att fatta ett nytt beslut inte med framgång kan göra gällande att ett beslut av kommissionen – som fattats efter det att beslutet att överlåta företaget hade fattats – att återuppta förfarandet för undersökning av koncentrationen eller ett beslut av kommissionen – som fattats efter det att överlåtelsen genomförts – att formellt avsluta förfarandet, som därigenom förlorat sitt föremål, går honom emot. Förstainstansrätten påpekade för fullständighetens skull att ett beslut att inleda det formella undersökningsförfarandet endast utgör en förberedelseåtgärd. Även om ett sådant beslut visserligen medför en förlängning av uppskjutandet av koncentrationen samt en förlängning av skyldigheten att samarbeta med kommissionen under undersökningsfasen, går dessa konsekvenser – som följer direkt av den förordning som vid tillfället var tillämplig på koncentrationer och är ett naturligt resultat av den

⁹ Förstainstansrättens beslut av den 31 januari 2006 i mål T-48/03, Schneider Electric mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagat till domstolen under målnummer C-188/06 P).

¹⁰ Förstainstansrättens domar av den 22 oktober 2002 i målen Schneider Electric mot kommissionen, T-310/01 (REG 2002, s. II-4071) och T-77/02 (REG 2002, s. II-4201).

föregående kontrollen av koncentrationens förenlighet – inte utöver de effekter som en inlaga har och påverkar således inte Schneider Electrics rättsliga ställning. Förstainstansrätten godtog inte detta företags argument att beslutets verkan motsvarade den som följer av gemenskapsreglerna om statligt stöd. Till skillnad från ett beslut som fattats med stöd av artikel 88.2 EG, vilket enligt domstolens rättspraxis i vissa fall kan ha självständiga rättsverkningar,¹¹ medför nämligen ett beslut att inleda ett undersökningsförfarande, i sig, ingen skyldighet som inte redan följer av de berörda företagens meddelande till kommissionen om koncentrationen.

2. Talerätt

a) *Personligen berörd*

Enligt fast rättspraxis kan andra fysiska eller juridiska personer än dem som ett beslut är riktat till göra anspråk på att vara personligen berörda endast om beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem från alla andra personer och därigenom försätter dem i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till.¹²

Under år 2006 tillämpade förstainstansrätten denna princip bland annat i målet **Boyle m.fl. mot kommissionen**.¹³ Detta mål rörde ett beslut som kommissionen riktat till Irland, genom vilket kommissionen avslagit en ansökan om utökning av målen i ett flerårigt utvecklingsprogram för den irländska fiskeflottan (FUP IV). Förstainstansrätten fastslog att sökandena, ägare till fartyg som ingick i den irländska fiskeflottan, var individuellt berörda av beslutet trots att det inte var riktat till dem. Den ansökan om utökning som Irland ingett bestod i själva verket av samtliga individuella ansökningar från fartygsägare, däribland de sökandes. Även om beslutet hade riktats till Irland, berörde det ett antal särskilt bestämda fartyg och skulle därför anses bestå av en rad individuella beslut som vart och ett påverkade de ovannämnda fartygsägarnas rättsliga ställning. Hur många de ifrågavarande fartygsägarna var och deras identitet var fastställt och kontrollerbart redan före tidpunkten för det ifrågasatta beslutet och kommissionen hade vetskap om att dess beslut enbart skulle påverka dessa ägares intressen och situation. Det ifrågasatta beslutet berörde således, när det fattades, en sluten krets av bestämda personer vars rättigheter kommissionen avsåg att reglera. Den situation som uppstått särskiljde följaktligen de sökande från alla andra personer och försatte dem i en situation som motsvarade den som skulle gälla för en person som det ifrågasatta beslutet var riktat till.

¹¹ Domstolens dom av den 30 juni 1992 i mål C-312/90, Spanien mot kommissionen (REG 1992, s. I-4117), punkterna 21–23.

¹² Domstolens dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, Plaumann mot kommissionen (REG 1963, s. 197, 223).

¹³ Förstainstansrättens dom av den 13 juni 2006 i de förenade målen T-218/03–T-240/03, Boyle m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-373/06 P), se även förstainstansrättens dom av den 13 juni 2006 i mål T-192/03, Atlantean mot kommissionen (ej publicerad i rättsfallssamlingen).

b) *Talerätt i mål angående statligt stöd*

I domen i målet kommissionen mot Aktiongemeinschaft Recht und Eigentum, som meddelades under år 2005, fastslog domstolen dels att en enskild person som är berörd enligt artikel 88.2 EG, när denne syftar till att tillvarata sina processuella rättigheter, kan väcka talan om ogiltigförklaring av ett beslut som fattats efter det att den inledande fasen av granskningen av stödet enligt artikel 88.3 EG har slutförts, dels att en enskild person, när denne ifrågasätter det beslut som innehåller själva bedömningen av stödet eller ett beslut som fattats efter det formella granskningsförfarandet, kan väcka talan om ogiltigförklaring av ett sådant beslut endast om han lyckas visa att han åtnjuter en särskild ställning i den mening som avses i domstolens dom i målet Plaumann mot kommissionen.¹⁴

Förstainstansrätten har i två domar som meddelats under år 2006 haft möjlighet att precisera hur denna åtskillnad skall göras när kommissionen avgör ett ärende utan att inleda det formella granskningsförfarandet.¹⁵

I målet **Air One mot kommissionen**¹⁶ hade sökanden, ett italienskt lufttransportföretag, ingett ett klagomål till kommissionen och gjort gällande att de italienska myndigheterna rättsstridigt hade beviljat lufttransportföretaget Ryanair statligt stöd i form av reducerade priser på flygplats- och marktjänster. Sökandebolaget begärde även att kommissionen skulle ålägga Republiken Italien att upphöra med utbetalningen av dessa stöd. Eftersom det rörde sig om en passivitetstalan, som ger uttryck för ett och samma rättsmedel som en talan om ogiltigförklaring, skulle förstainstansrätten pröva huruvida sökandebolaget hade kunnat väcka talan om ogiltigförklaring mot åtminstone en av de rättsakter som kommissionen hade kunnat anta under det preliminära skedet av granskningen av stöden. Förstainstansrätten tillämpade vid denna prövning domstolens rättspraxis och preciserade i detta sammanhang begreppet tillräckligt konkurrensförhållande, vilket skall föreligga för att ett företag skall anses vara en konkurrent till de företag som mottar stöd och, således, vara berört i den mening som avses i artikel 88.2 EG. Förstainstansrätten fastslog att det, för att den skulle kunna ta upp talan till sakprövning, var tillräckligt att konstatera att sökanden och stödmottagaren båda, direkt eller indirekt, trafikerade en internationell flyglinje och att sökanden hade möjlighet att utveckla sin verksamhet med reguljära lufttransporter av resande från eller till italienska flygplatser, i synnerhet regionala sådana, och därmed, med avseende på dessa, konkurrera med stödmottagaren.

¹⁴ Domstolens dom av den 13 december 2005 i mål C-78/03 P, kommissionen mot Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum (REG 2005, s. I-10737).

¹⁵ Vad beträffar talerätt inom området för statligt stöd, se även dom av den 27 september 2006 i mål T-117/04, Werkgroep Commerciële Jachthavens Zuidelijke Randmeren m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), i vilken förstainstansrätten fastslog att varken en förening eller dess medlemmar hade talerätt när det gällde att angripa ett beslut som fattats efter det att det formella granskningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG hade slutförts.

¹⁶ Förstainstansrättens dom av den 10 maj 2006 i mål T-395/04, Air One mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

I målet **British Aggregates mot kommissionen**¹⁷ hade kommissionen, utan att inleda det formella granskningsförfarandet, beslutat att inte göra invändningar mot den skatt som var föremål för granskning. Förstainstansrätten påpekade att om en sökande ifrågasätter det beslut som innehåller själva bedömningen av stödet är det inte tillräckligt att denne kan anses berörd enligt artikel 88.2 EG för att talan skall kunna prövas. Sökanden måste visa att han har en särskild ställning i den mening som avses i domen i det ovannämnda målet *Plaumann mot kommissionen*. Så är till exempel fallet om sökandens konkurrensställning väsentligen påverkas av det stöd som är föremål för prövning i det aktuella beslutet. Förstainstansrätten konstaterade att sökanden, en sammanslutning av företag, i detta fall inte bara hade ifrågasatt kommissionens beslut att inte inleda det formella granskningsförfarandet, utan även själva det omtvistade beslutet. Förstainstansrätten prövade därför huruvida sökanden hade angett skälen för att den granskade åtgärden väsentligen kunde påverka åtminstone en av dess medlemmars ställning på den aktuella marknaden och konstaterade att syftet med denna åtgärd var att generellt förändra marknadsfördelningen mellan naturlig ballast, som är skattepliktig, och ersättningsprodukter, som är undantagna från skatten. Denna åtgärd kunde dessutom medföra en faktisk förändring av konkurrensställningen för vissa av sökandens medlemmar, eftersom de befann sig i direkt konkurrens med producenter av material som var undantagna från beskattningen, vilka hade blivit konkurrenskraftiga tack vare att den aktuella miljöskatten införts. Eftersom denna åtgärd väsentligt kunde påverka konkurrensställningen för vissa av sökandens medlemmar kunde sökandens talan tas upp till sakprövning.

c) *Direkt berörd*

För att en sökande skall anses vara direkt berörd i den mening som avses i artikel 230 fjärde stycket EG skall två kriterier vara uppfyllda. För det första skall den ifrågavarande rättsakten ha en direkt inverkan på den enskildes rättsliga situation. För det andra skall inte rättsakten ge dess mottagare något utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller ett eventuellt genomförande utan detta skall ha en rent automatisk karaktär och endast följa av gemenskapslagstiftningen, utan att några mellanliggande regler tillämpas.¹⁸ Detta andra kriterium är uppfyllt när medlemsstatens möjlighet att inte följa den ifrågavarande rättsakten är rent teoretisk, eftersom det inte råder något tvivel om att den är villig att agera på ett sätt som är förenligt med rättsakten.¹⁹

Förstainstansrätten tillämpade dessa principer i det ovannämnda målet **Boyle m.fl. mot kommissionen** och fastslog att ett beslut om avslag på vissa ansökningar om utökning av målen i det fleråriga utvecklingsprogrammet för fiskeflottan i Irland (FUP IV) direkt berörde de aktuella fartygsägarna. I det ifrågasatta beslutet uttalade sig kommissionen nämligen, i egenskap av enda behörig myndighet på området, slutligt angående huruvida det var

¹⁷ Förstainstansrättens dom av den 13 september 2006 i mål T-210/02, *British Aggregates mot kommissionen* (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-487/06 P).

¹⁸ Domstolens dom av den 5 maj 1998 i mål C-386/96 P, *Dreyfus mot kommissionen* (REG 1998, s. I-2309), punkt 43, och förstainstansrättens dom av den 13 december 2000 i mål T-69/99, *DSTV mot kommissionen* (REG 2000, s. II-4039), punkt 24.

¹⁹ Domen i det ovannämnda målet *Dreyfus mot kommissionen*, punkt 44.

tillåtet att öka kapaciteten för vissa enskilda fartyg med hänsyn till villkoren för att tillämpa den gällande lagstiftningen. I och med att de fartyg som ägdes av sökandena inte beviljades en utökad kapacitet enligt det ifrågasatta beslutet var beslutets direkta och slutliga verkan att sökandena framtogs möjligheten att åtnjuta en gemenskapsrättslig åtgärd. De nationella myndigheterna hade nämligen inget utrymme för skönsmässig bedömning vad gäller genomförandet av detta beslut. Förstainstansrätten godtog i detta avseende inte argumentet att Irland i teorin kunde besluta att bevilja extra kapacitet för sökandenas fartyginom ramen för det taksomslagets fast i samband med FUIV. Enligt förstainstansrätten skulle nämligen ett sådant nationellt beslut inte innebära att det ifrågasatta beslutet inte längre var automatiskt tillämpligt, eftersom det nationella beslutet i juridiskt hänseende är utan betydelse för den gemenskapsrättsliga tillämpningen av det omtvistade beslutet. Det nationella beslutet skulle få till följd att sökandenas situation ändrades på nytt och denna andra ändring av sökandenas rättsliga situation skulle endast följa av det nya nationella beslutet och inte av genomförandet av det omtvistade beslutet.

B. Konkurrensregler tillämpliga på företag

Under detta år meddelade förstainstansrätten 26 domar i vilka den avgjorde frågor angående de materiella bestämmelserna om förbud mot konkurrensbegränsande avtal, varav inte mindre än 18 domar avsåg karteller.²⁰ Förutom domar angående karteller meddelade förstainstansrätten fyra domar angående tillämpningen av artiklarna 81 EG och 82 EG,²¹ samt fyra mål i vilka den avgjorde sakfrågor angående koncentrationer.²²

²⁰ Förstainstansrättens domar av den 15 mars 2006 i målen T-26/02, Daiichi Pharmaceutical mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) och T-15/02, BASF mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), dom av den 5 april 2006 i mål T-279/02, Degussa mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-266/06 P), av den 30 maj 2006 i mål T-198/03, Bank Austria Creditanstalt mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), av den 7 juni 2006 i de förenade målen T-213/01 och T-214/01, Österreichische Postsparkasse och Bank für Arbeit und Wirtschaft mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), av den 4 juli 2006 i mål T-304/02, Hoek Loos mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), domar av den 27 september 2006 i målen T-153/04, Ferriere Nord mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), T-59/02, Archer Daniels Midland mot kommissionen (citronsyra) (REG 2006, s. II-0000) och T-329/01, Archer Daniels Midland mot kommissionen (natriumglukonat) (REG 2006, s. II-0000), i de förenade målen T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP och T-61/02 OP, Dresdner Bank m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), i målen T-43/02, Jungbunzlauer mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), T-330/01, Akzo Nobel mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), T-322/01, Roquette Frères mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), och T-314/01, Avebe mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), dom av den 16 november 2006 i mål T-120/04, Peróxidos Orgánicos mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), av den 5 december 2006 i mål T-303/02, Westfalen Gassen Nederland mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), av den 13 december 2006 i de förenade målen T-217/03 och T-245/03, FNCBV m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), av den 14 december 2006 i de förenade målen T-259/02–T-264/02 och T-271/02, Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

²¹ Förstainstansrättens dom av den 2 maj 2006 i mål T-328/03, O2 (Germany) mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), domar av den 27 september 2006 i målen T-168/01, GlaxoSmithKline Services mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), och T-204/03, Haladjian Frères mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), samt dom av den 12 december 2006 i mål T-155/04, SELEX Sistemi Integrati mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

²² Förstainstansrättens dom av den 23 februari 2006 i mål T-282/02, Cementbouw Handel & Industrie mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-202/06 P), av den 4 juli 2006 i mål T-177/04, easyJet mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), av den 13 juli 2006 i mål T-464/04, Impala mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-413/06 P), och av den 14 juli 2006 i mål T-417/05, Endesa mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

1. Begreppet företag i den mening som avses i konkurrensreglerna

I domen i det ovannämnda målet **SELEX Sistemi Integrati mot kommissionen** uttalade sig förstainstansrätten angående en talan som riktade sig mot kommissionens avslag av ett klagomål från SELEX Sistemi Integrati SpA, ett företag verksam inom området för flygledningssystem. Detta klagomål avsåg vissa överträdelser av konkurrensreglerna som Eurocontrol påstods ha gjort sig skyldigt till vid utövandet av sin uppgift att utarbeta standarder för utrustning och system för flygledning (så kallad ATM). Klagomålet hade avslagits med motiveringen att Eurocontrols verksamhet inte utgjorde ekonomisk verksamhet.

I denna dom erinrade förstainstansrätten inledningsvis om domstolens fasta rättspraxis, enligt vilken begreppet företag omfattar varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och hur den finansieras. Ekonomisk verksamhet utgörs i detta avseende av all verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad.²³ Förstainstansrätten tillämpade därefter dessa principer och fastslog att Eurocontrols standardiseringsverksamhet inte kunde anses utgöra ekonomisk verksamhet, vare sig vad gäller utarbetandet och antagandet av standarder, förvärvet av prototyper för flygledningssystem eller Eurocontrols förvaltning av immaterialrättsliga rättigheter inom detta område. Förstainstansrätten fastställde däremot att Eurocontrols verksamhet i form av rådgivning till nationella myndigheter, som tog sig uttryck i bistånd vid formuleringen av kravspecifikationer i samband med offentlig upphandling eller vid urvalet av de företag som deltar i upphandlingen, utgjorde ett erbjudande av tjänster på en marknad som även privata företag med specialkunskap på området kan agera på. Det förhållandet att en verksamhet kan bedrivas av ett privat företag utgör ytterligare en omständighet som talar för att den aktuella verksamheten kan betecknas som företagsverksamhet. Dessutom, även om det förhållandet att denna biståndsverksamhet inte var föremål för ersättning och att den var av allmänintresse utgjorde ett indicium på att verksamheten inte var av ekonomisk art, förhindrade inte detta under alla omständigheter att en verksamhet ansågs utgöra ekonomisk verksamhet. Förstainstansrätten fann att kommissionen felaktigt ansett att den aktuella verksamheten inte utgjorde ekonomisk verksamhet.

2. Tillämpning av konkurrensreglerna på jordbruksområdet

Genom beslut av den 2 april 2003²⁴ ålade kommissionen de största franska organisationerna inom nötköttssektorn böter som uppgick till ett totalt belopp om 16,68 miljoner euro. Dessa organisationer, som företräder jordbrukare och slakterier, ålades sanktioner med anledning av att de deltagit i ett avtal som stred mot gemenskapsrätten. Detta avtal fortsatte att gälla muntligt även efter slutet av november 2001, då det var avsett att upphöra att gälla, trots kommissionens varning, genom vilken organisationerna uppmärksammades på att avtalet var olagligt. Avtalet hade ingåtts vid en tid då ekonomin

²³ Domstolens dom av den 23 april 1991 i mål C-41/90, Höfner och Elser (REG 1991, s. I-1979; svensk specialutgåva, volym 11, s. I-135), punkt 21, och av den 12 september 2000 i de förenade målen C-180/98–C-184/98, Pavlov m.fl. (REG 2000, s. I-6451), punkt 74.

²⁴ Kommissionens beslut 2003/600/EG av den 2 april 2003 om ett förfarande enligt artikel [81 EG] (Ärende COMP/C.38.279/F3 – Franskt nötkött) (EUT L 209, s. 12).

var märkt av den allvarliga kris som nötkreaturssektorn varit föremål för sedan år 2000, till följd av upptäckten av nya fall av bovin spongiform encefalopati ("galna ko-sjukan").

I det ovannämnda målet **FNCBV m.fl. mot kommissionen**, som rörde en talan som väckts mot detta beslut, underkände förstainstansrätten först bland annat sökandenas argument att kommissionen åsidosatt deras föreningsfrihet och fann därefter att det avtal som blivit föremål för sanktioner inte kunde omfattas av undantaget i förordning nr 26 som gäller för viss verksamhet knuten till produktion och handel med jordbruksvaror.²⁵ Ett sådant undantag är nämligen endast tillämpligt i det fall ett avtal dels främjar alla de mål som anges i artikel 33 EG, dels är nödvändigt för att uppnå dessa mål, och dessa villkor var inte uppfyllda i detta fall. Även om avtalet kunde anses vara nödvändigt för att uppnå målet att tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsnivå, riskerade det att skada fastställandet av skäliga konsumentpriser och avsåg inte att stabilisera marknaden.

3. Rättspraxis på området för artikel 81 EG

a) Tillämpningen av artikel 81.1 EG

I artikel 81.1 EG föreskrivs att alla avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstater och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom den gemensamma marknaden är oförenliga med den gemensamma marknaden och förbjudna.

— Överenskommelsernas konkurrensbegränsande föremål eller verkan

I målet **GlaxoSmithKline Services mot kommissionen** som rörde sambandet mellan begränsningen av parallellhandeln och konkurrenskyddet, togs ett betydelsefullt steg i utvecklingen av rättspraxis när det gäller begreppet avtal som har till syfte att begränsa konkurrensen inom den europeiska läkemedelssektorn. Glaxo Wellcome, ett spanskt dotterbolag i GlaxoSmithKline-koncernen, en av världens största läkemedelsproducenter, hade antagit nya allmänna villkor för försäljning till läkemedelsgrossister, enligt vilka bolagets läkemedel skulle säljas till de spanska grossisterna till differentierade priser beroende på om de ersattes genom det nationella sjukförsäkringssystemet eller inte och beroende på om de skulle säljas i Spanien eller i en annan medlemsstat. De läkemedel för vilka ersättning skulle utgå i andra medlemsstater inom gemenskapen skulle i praktiken säljas till ett högre pris än de för vilka ersättning utgick i Spanien, där myndigheterna fastställde maximipriser. GlaxoSmithKline anmälde dessa allmänna försäljningsvillkor till kommissionen, som efter det att flera klagomål inkommit konstaterade att de aktuella försäljningsvillkoren hade till syfte och verkan att begränsa konkurrensen.

I sin dom konstaterade förstainstansrätten att ett avtal som syftar till att begränsa parallellhandeln inte till sin art, det vill säga oavsett vad en analys från konkurrenssynpunkt visar, skall anses ha till syfte att begränsa konkurrensen. Även om det är fastställt att

²⁵ Förordning nr 26 av den 4 april 1962 om tillämpning av vissa konkurrensregler på produktion av och handel med jordbruksvaror (EGT 30, s. 993; svensk specialutgåva, område 4, volym 1, s. 3).

parallellhandel har ett visst skydd, så skall det anmärkas att skyddet inte rör parallellhandel som sådan, utan parallellhandel är skyddad i den mån den gynnar handelsutbytets utveckling och stärker konkurrensen. Det är med andra ord den andra aspekten som kan göra parallellhandel skyddsvärd, om slutkonsumenterna kan dra nytta av en effektiv konkurrens vad avser utbud och priser. Även om det är fastställt att ett avtal med syfte att begränsa parallellhandeln i princip måste anses ha till syfte att begränsa konkurrensen, så bygger detta resonemang på att man kan anta att denna begränsning gör att slutkonsumenterna förlorar dessa fördelar. I detta fall kunde det emellertid, med hänsyn till den juridiska och ekonomiska kontexten bakom GlaxoSmithKlines allmänna försäljningsvillkor, inte antas att dessa villkor berövade slutkonsumenterna av läkemedel sådana fördelar. För det första är grossisternas uppgift nämligen att säkerställa att detaljhandeln kan utnyttja ett utbud som kännetecknas av konkurrens mellan producenterna varvid grossisterna är verksamma i mellanledet och inte slutkonsumenter. Grossisterna har möjlighet att själva behålla hela den prisskillnad som parallellhandeln kan medföra och i ett sådant fall kan inte slutkonsumenterna dra nytta av de lägre priserna. För det andra saknar priserna på läkemedlen i fråga till stor del anknytning till det fria samspelet mellan utbud och efterfrågan, på grund av att dessa fastställs i lag eller kontrolleras av myndigheter, varför det inte kan anses fastställt att parallellhandeln syftar till att sänka priserna och på detta sätt förbättra slutkonsumenternas välbefinnande. Förstainstansrätten fann att det under dessa förhållanden inte genom att läsa avtalsbestämmelsens ordalydelse mot bakgrund av dess kontext gick att dra slutsatsen att avtalet begränsade konkurrensen, utan att det var nödvändigt att även beakta dess verkan.

Förstainstansrätten prövade därför avtalets inverkan på konkurrensen och underkände vissa av de analyser som kommissionen utfört i denna fråga i sitt beslut, men konstaterade ändå att avtalet utgjorde hinder för den prispress som annars hade kunnat ligga på enhetspriset för läkemedlen i fråga, vilket skadade slutkonsumenten, med vilket uttryck här förstås både patienten och det nationella sjukförsäkringssystemet som tillhandahåller de försäkrade deras rättigheter.

— Den grad av bevisning som krävs

I domen i de ovannämnda förenade målen **Dresdner Bank m.fl. mot kommissionen** erinrade förstainstansrätten om att om rätten anser att det föreligger tvivel skall, mot bakgrund av den allmänna principen om oskuldspresumtion, företräde ges åt den lösning som gynnar det företag till vilket beslutet om fastställelse av överträdelsen riktas. Det är alltså nödvändigt att kommissionen förebringar exakt och samstämmig bevisning för att styrka överträdelsen. Varje del av den bevisning som kommissionen åberopar måste dock inte nödvändigtvis uppfylla dessa kriterier med avseende på varje del av överträdelsen. Det är tillräckligt att en samlad bedömning av alla indicier som institutionen har åberopat uppfyller detta krav. I detta mål gjorde de fem sökandebankerna gällande att de inte ingått något avtal vid det möte som hölls den 15 oktober 1997 angående växlingsprovisionens nivå och struktur vid kontantväxling av underenheter till euron under övergångsperioden mellan införandet av euro i form av bokpengar och införandet av sedlar och mynt i euro. Förstainstansrätten undersökte såväl bevisningen avseende sammanhanget för mötet den 15 oktober 1997 som den direkta bevisningen rörande detta möte och fastställde att

bevisen inte var tillräckliga för att det skulle anses utrett bortom allt rimligt tvivel att de närvarande bankerna hade slutit det avtal som blivit föremål för sanktioner.

— Kommissionens skyldigheter när den undersöker ett avtal

I domen i det ovannämnda målet **O2 (Germany) mot kommissionen** påpekade förstainstansrätten att det, vid bedömningen av om ett avtal, med beaktande av förbudet i artikel 81.1 EG, är förenligt med den gemensamma marknaden, skall tas hänsyn till det ekonomiska och rättsliga sammanhang som avtalet ingår i, avtalets syfte och effekter samt avtalets påverkan på handeln inom gemenskapen, särskilt med beaktande av det ekonomiska sammanhang i vilket företagen är verksamma, de produkter och tjänster som avses i avtalet samt strukturen av och de faktiska villkoren på den berörda marknaden. I ett fall som i detta mål, i vilket det hade medgetts att avtalet inte hade ett konkurrensbegränsande syfte, skall dessutom avtalets effekter undersökas, och för att avtalet skall omfattas av ett förbud krävs det att det föreligger sådana kriterier som visar att konkurrensen faktiskt på ett märkbart sätt har hindrats, begränsats eller snedvridits. Den konkurrens som skall beaktas är den som faktiskt skulle råda i ett visst område utan avtalet. Det kunde härvid särskilt ifrågasättas huruvida konkurrensen hade försämrats om avtalet hade varit nödvändigt för att ett företag skulle kunna ta sig in på ett område där det tidigare inte varit verksamt.

Ett sådant tillvägagångssätt innebär inte, enligt förstainstansrätten, att en skälighetsregel tillämpas i samband med artikel 81.1 EG, i den meningen att det görs en sammanställning av avtalets konkurrensfrämjande och konkurrenshämmande effekter, utan det innebär att avtalets nuvarande och potentiella påverkan på konkurrensen samt konkurrenssituationen utan avtalet skall beaktas, då dessa båda aspekter är mycket nära förknippade med varandra. Förstainstansrätten tillade att en sådan undersökning i synnerhet är nödvändig när det rör sig om marknader som håller på att avregleras eller tillväxtmarknader, såsom är fallet med den här aktuella marknaden för mobila 3G-kommunikationer, på vilka en effektiv konkurrens kan vara svår att uppnå, till exempel med anledning av en dominerande operatör, en koncentrerad marknadsstruktur eller höga inträdeshinder.

I detta mål fann förstainstansrätten att det angripna beslutet innehöll flera brister i analysen. Det saknades för det första en objektiv analys rörande konkurrenssituationen utan avtalet, vilket förvrängde bedömningen av avtalets faktiska och potentiella påverkan på konkurrensen. Kommissionen skulle, för att den på ett riktigt sätt skulle kunna bedöma i vilken mån avtalet var nödvändigt för att O2 (Germany) skulle kunna ta sig in på marknaden för mobila 3G-kommunikationer, ha företagit en mer djupgående undersökning av huruvida sökanden, om inte avtalet hade funnits, hade varit verksamt på marknaden. För det andra bevisades det inte i beslutet in concreto att avtalsbestämmelserna om roaming, med avseende på den aktuella tillväxtmarknaden, hade konkurrensbegränsande effekter. Beslutet innehöll i detta hänseende nämligen endast principiella felslut och allmänna påståenden.

b) Tillämpningen av artikel 81.3 EG

Enligt artikel 81.3 EG får bestämmelserna i artikel 81.1 EG förklaras icke tillämpliga bland annat på alla avtal mellan företag som bidrar till att förbättra produktionen eller

distributionen av varor eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande, samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås och som inte ålägger de berörda företagen begränsningar som inte är nödvändiga för att uppnå dessa mål eller ger dessa företag möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av varorna i fråga.

I det ovannämnda målet **GlaxoSmithKline Services mot kommissionen** åberopade sökanden bland annat bevisning avsedd att visa att parallellhandeln ledde till effektivitetsförluster genom att företagets utvecklingsresurser minskades. Företaget gjorde gällande att det ifrågasatta avtalet, genom sin inverkan på parallellhandeln och genom att förbättra företagets marginaler, medförde förbättrade utvecklingsresurser. Kommissionens undersökning av vissa relevanta omständigheter som anförts av sökanden kunde därför inte anses vara tillräckligt omfattande för att kunna utgöra stöd för kommissionens slutsatser på dessa punkter. Kommissionen kunde inte underlåta att undersöka huruvida det ifrågasatta avtalet kunde bidra till att förbättra sökandens utvecklingsresurser och därmed bidra till effektivitetsvinster för konkurrensen mellan läkemedelsproducenter, eftersom det är tveksamt om parallellhandeln bidrar till att förbättra konkurrensen inom läkemedelssektorn. De effektivitetsvinster som den kan leda till vad gäller konkurrensen avseende ett visst läkemedel, vilken är begränsad till följd av de regler som gäller på läkemedelsområdet, skall nämligen ställas mot de effektivitetsförluster som den kan leda till vad avser konkurrensen mellan olika läkemedelsproducenter. Förstainstansrätten ogiltigförklarade således kommissionens beslut i denna del.

4. Rättspraxis på området för artikel 82 EG

Under året uttalade sig förstainstansrätten angående kriterierna i artikel 82 EG i endast två domar, vilka båda avsåg avslag på ett klagomål.

I domen i målet **SELEX Sistemi Integrati mot kommissionen**, vilket redan nämnts i samband med begreppet företag, konstaterade förstainstansrätten att sökanden i sitt klagomål inte hade gjort gällande att Eurocontrol, inom ramen för sin verksamhet att lämna rådgivning till de nationella myndigheterna, hade agerat på något sätt som uppfyllde kriterierna i artikel 82 EG, och att det för övrigt inte förelåg något konkurrensförhållande mellan Eurocontrol och sökanden eller något annat företag som var verksamt inom den aktuella sektorn.

I det ovannämnda målet **Haladjian Frères mot kommissionen** hade företaget Haladjian Frères ingett ett klagomål till kommissionen och bland annat gjort gällande flera överträdelse av artikel 82 EG, vilka påstods ha sin grund i det försäljningssystem för reservdelar som införts av det amerikanska företaget Caterpillar. Förstainstansrätten fastslog att de argument som framförts av sökanden inte gav anledning att ifrågasätta kommissionens bedömning av de faktiska och rättsliga omständigheterna och att kommissionen hade haft fog för att avslå sökandens klagomål. De anmärkningar som avsåg påstått oskäligen försäljningspriser, en begränsning av marknaderna samt tillämpning av olika villkor för likvärdiga transaktioner godtogs inte, bland annat på grund av att det aktuella systemet inte isolerade

gemenskapsmarknaden, eftersom det varken i sak eller rättsligt förbjöd konkurrens från reservdelar som importerats till lägre priser än de europeiska.

5. Beivran av konkurrensbegränsande förfaranden

- a) *Tredje mans berättigade intresse och förfarandets gång vid tillämpning av konkurrensreglerna*

I domarna i de ovannämnda målen **Österreichische Postsparkasse och Bank für Arbeit und Wirtschaft mot kommissionen** samt **Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen** fastslog förstainstansrätten att en slutlig kund som köper varor och tjänster, såsom ett politiskt parti som är kund i en österrikisk bank, har ett berättigat intresse av att få del av meddelandet om invändningar. En slutlig kund som visar att han har drabbats, eller kan komma att drabbas, av skada med avseende på sina ekonomiska intressen på grund av en konkurrensbegränsning, har ett berättigat intresse av att ge in en ansökan eller ett klagomål, i syfte att få en överträdelse av artiklarna 81 EG och 82 EG fastställd av kommissionen. Syftet med de regler som avser att säkerställa att konkurrensen inte snedvrids på den inre marknaden är att främja konsumentens välbefinnande. Erkännandet av att sådana kunder har ett berättigat intresse av att kommissionen fastställer en överträdelse av artiklarna 81 EG och 82 EG bidrar således till att uppnå konkurrensrättens syften. I domen i det ovannämnda målet **Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen** preciserade förstainstansrätten dessutom dels att en berörd part kan tillåtas inge ett klagomål och kan tillsändas meddelandet om invändningar när som helst under det administrativa förfarandet, dels att rätten att få del av meddelandet om invändningar inte kan begränsas endast på grundval av misstankar om att denna handling kommer att missbrukas.

- b) *Rätten att inte uppge något som kan innebära erkännande av en överträdelse*

I det ovannämnda målet **Archer Daniels Midland mot kommissionen (citronsyra)** fick förstainstansrätten möjlighet att precisera under vilka förutsättningar kommissionen, mot ett företag, kan använda sig av ett erkännande som lämnats till en myndighet i tredjeland, utan att åsidosätta rätten att inte uppge något som kan innebära ett erkännande av en överträdelse, en rätt som följer av gemenskapsrätten.²⁶ Bayer, en av deltagarna i den kartell mot vilken sanktioner vidtogs, hade översänt en rapport från amerikanska Federal Bureau of Investigation (FBI) som innehöll en redogörelse för hörandet av en av sökandens företrädare inför de amerikanska myndigheterna. Denna redogörelse låg senare till grund för meddelandet om invändningar och därefter för det beslut genom vilket företaget ålades sanktioner. I sin talan mot detta beslut anförde sökanden att den inte fått möjlighet att göra gällande sin rätt att inte uppge något som kan innebära ett erkännande av en överträdelse, vilken följer av gemenskapsrätten. I sin dom konstaterade förstainstansrätten emellertid att det inte finns någon bestämmelse som hindrar kommissionen från att,

²⁶ Angående rätten att inte avge svar som innebär ett erkännande av en överträdelse, se domstolens dom av den 18 oktober 1989 i mål 374/87, Orkem mot kommissionen (REG 1989, s. 3283; svensk specialutgåva, volym 10, s. 217).

såsom bevisning, använda sig av en handling som har upprättats i samband med ett annat förfarande än det som genomförts av kommissionen. Förstainstansrätten ansåg emellertid att kommissionen, när den stödjer sig på ett uttalande som lämnats i ett annat sammanhang än i förfarandet inför den och när detta uttalande potentiellt innehåller upplysningar som det berörda företaget hade haft rätt att vägra att överlämna till kommissionen, är skyldig att garantera det berörda företaget processuella rättigheter som motsvarar dem som företaget tillerkänns enligt gemenskapsrätten. Kommissionen är således skyldig att på eget initiativ undersöka om det vid en första anblick föreligger allvarliga tvivel om huruvida de berörda parternas processuella rättigheter har tillvaratagits inom ramen för det förfarande under vilket de gjort sådana uttalanden. Om det inte föreligger några sådana tvivel bör de berörda parternas processuella rättigheter betraktas som garanterade i tillräckligt hög grad om kommissionen i meddelandet om invändningar tydligt anger, vid behov genom att bifoga meddelandet de berörda handlingarna, att den avser att basera sig på ifrågavarande uttalanden. I detta mål hade ingen av dessa principer åsidosatts av kommissionen, bland annat eftersom denna sistnämnda bifogat den aktuella rapporten till meddelandet om invändningar och Archer Daniels Midland inte hade framfört några invändningar mot att denna handling användes.

c) *Offentliggörandet av rättsakter och definition av begreppet skydd för affärshemligheter*

I det ovannämnda målet **Bank Austria Creditanstalt mot kommissionen** gjorde sökanden i huvudsak gällande att offentliggörandet av ett beslut att ålägga böter var rättsstridigt, eftersom det i detta fall inte var obligatoriskt att offentliggöra beslutet. I sin dom underkände förstainstansrätten denna grund och uttalade att huvudregeln är att institutionerna kan offentliggöra de rättsakter som de antar. Undantag från denna princip kan emellertid göras i den mån som gemenskapsrätten, särskilt genom bestämmelser som garanterar skydd för affärshemligheter, inte tillåter spridandet av dessa rättsakter eller av vissa uppgifter som dessa innehåller. Förstainstansrätten definierade därefter begreppet skydd för affärshemligheter och uttalade att det, för att uppgifter skall vara av sådan art att de omfattas av detta skydd, först och främst krävs att de endast är kända av en begränsad krets av personer. Därefter följer att det måste röra sig om uppgifter som kan orsaka allvarlig skada för uppgiftslämnaren eller tredje man om de röjs. Slutligen är det nödvändigt att de intressen som kan skadas av spridandet av uppgifterna rent objektivt sett är skyddsvärda. Bedömningen av huruvida uppgifterna är av konfidentiell karaktär kräver således en avvägning mellan de legitima intressen som hindrar en spridning av uppgifterna och det allmänintresse som finns av att gemenskapsinstitutionernas verksamhet sker så öppet som möjligt. Förstainstansrätten konstaterade emellertid att gemenskapslagstiftaren gjort en avvägning mellan det allmänna intresset av insyn i gemenskapernas verksamhet och de intressen som väger emot detta, i flera olika sekundärrättsakter, särskilt förordningarna nr 45/2001 och nr 1049/2001.²⁷

²⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 2001, s. 1) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (EGT L 145, s. 43).

Förstainstansrätten fastslog följaktligen att det föreligger ett samband mellan begreppet skydd för affärshemligheter och dessa två förordningar. I den mån som sådana sekundäraktsakter förbjuder spridandet av uppgifter till allmänheten eller begränsar allmänhetens tillgång till dokument som innehåller dessa uppgifter, omfattas dessa uppgifter av skyddet för affärshemligheter. Om allmänheten däremot har rätt att ta del av ett dokument som innehåller vissa uppgifter, kan dessa inte vara av sådant slag att de omfattas av skyddet för affärshemligheter.

6. Böter

Under år 2006 meddelade förstainstansrätten ett flertal domar angående lagenligheten eller skäligheten av böter som ålagts för överträdelse av artikel 81 EG. Den rättspraxis som haft störst betydelse under detta år rör den straffrättsliga legalitetsprincipen, tillämpningen av riktlinjerna vid beräkning av bötesbeloppen, gränsen på tio procent av omsättningen och förstainstansrättens fulla prövningsrätt när det gäller böter.

a) *Den straffrättsliga legalitetsprincipen*

I domarna i de ovannämnda målen **Jungbunzlauer mot kommissionen** och **Degussa mot kommissionen** underkände förstainstansrätten en invändning om rättsstridighet som avsåg artikel 15.2 i förordning nr 17,²⁸ genom vilken det anfördes att denna bestämmelse stred mot den straffrättsliga legalitetsprincipen. Enligt sökandena, vilka hade deltagit i karteller på marknaderna för citronsyra och metionin, ges kommissionen genom denna bestämmelse rättsstridigt ett utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställandet av om det är lämpligt att ålägga böter och av böternas belopp.

Förstainstansrätten fann att den straffrättsliga legalitetsprincipen, sådan den tolkats i Europadomstolens praxis, om det antas att artikel 7.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är tillämplig på böter som åläggs för att beivra överträdelser av konkurrensreglerna, inte kräver att lydelsen av de bestämmelser med stöd av vilka sanktionerna åläggs är så precis att det är möjligt att med absolut säkerhet förutse konsekvenserna av att bestämmelserna överträds. Dessutom är kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning, även om det är stort, inte absolut, eftersom det begränsas av gränsen på tio procent av omsättningen, av bedömningen av överträdelsens grad av allvar och varaktighet, av principerna om likabehandling och proportionalitet, av kommissionens tidigare praxis, tolkad med beaktande av likabehandlingsprincipen, och slutligen av den begränsning kommissionen ålagt sig själv genom att anta meddelandet om samarbete och riktlinjerna för beräkning av böter. Förstainstansrätten godtog således inte den invändning om rättsstridighet som gjorts gällande.

²⁸ Rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar [81 EG] och [82 EG] (EGT 13, 1962, s. 204; svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8).

b) *Riktlinjerna*

Kommissionen antog, den 1 september 2006, nya riktlinjer för beräkning av böter, men de domar som meddelades under detta år, och för övrigt även de mål i vilka talan nyligen väckts, rör endast de riktlinjer som antogs år 1998.²⁹

Allmänt sett är det numera vedertaget att kommissionen är bunden av riktlinjerna. Förstainstansrätten preciserade emellertid i domen i det ovannämnda målet **Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen** att en sådan frivillig begränsning inte är oförenlig med att kommissionen behåller ett stort utrymme för skönsmässig bedömning. Antagandet av riktlinjerna har således inte medfört att tidigare rättspraxis, enligt vilken kommissionen har ett utrymme för skönsmässig bedömning som medför att den kan, eller kan underlåta att, beakta vissa omständigheter när den fastställer beloppet av de böter den avser att ålägga, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, saknar relevans. Om kommissionen avviker från den metod som anges i riktlinjerna, skall förstainstansrätten kontrollera om denna avvikelse är lagligen berättigad och tillräckligt motiverad. Förstainstansrätten preciserade emellertid också att kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning och de gränser den satt upp för denna inte inverkar på gemenskapsdomstolens utövande av sin fulla prövningsrätt.

Förstainstansrätten utsträckte samma tolkningsprinciper till att gälla situationen då det föreligger förmildrande omständigheter, och preciserade att eftersom det saknas några tvingande anvisningar i riktlinjerna vad beträffar vilka förmildrande omständigheter som kan beaktas, måste det antas att kommissionen behållit ett visst utrymme för att genom en helhetsbedömning fastställa hur mycket bötesbeloppet eventuellt kan minskas på grund av förmildrande omständigheter.

Under år 2006 fortsatte förstainstansrätten även att närmare förklara vissa bestämmelser i riktlinjerna, till exempel begreppet konkret inverkan, i målen **Archer Daniels Midland (natriumglukonat)** och **Archer Daniels Midland (citronsyra)**, den försvårande omständigheten att företaget har haft en ledande roll, i de ovannämnda målen **BASF mot kommissionen** och **Archer Daniels Midland mot kommissionen (citronsyra)**, samt den förmildrande omständigheten att företaget upphört med överträdelsen så snart kommissionen ingripit, i de ovannämnda målen **Archer Daniels Midlands mot kommissionen (citronsyra)** och **Archer Daniels Midland mot kommissionen (natriumglukonat)**.

c) *Tioprocentsgränsen*

I förordning nr 17 föreskrevs, och numera föreskrivs i artikel 23.2 i förordning nr 1/2003, att för varje företag och företagssammanslutning som deltagit i en överträdelse av

²⁹ Riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 i EKSG-fördraget (EGT C 9, 1998, s. 3). Dessa riktlinjer har numera ersatts av riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 i förordning nr 1/2003 (EUT C 210, 2006, s. 2). Dessa nya riktlinjer är tillämpliga i ärenden där ett meddelande om invändningar har delgetts efter den 1 september 2006.

artiklarna 81 EG och 82 EG får böterna inte överstiga 10 procent av föregående räkenskapsårs sammanlagda omsättning.

I målet **FNCBV m.fl. mot kommissionen**, vilket redan nämnts i samband med tillämpningen av konkurrensreglerna inom jordbrukssektorn, var det angripna beslutet bristfälligt motiverat i den mån kommissionen i sitt beslut inte hade behandlat frågan om iakttagande av tioprocentsgränsen och den omsättning som skulle beaktas vid beräkningen av denna gräns. Förstainstansrätten fastslog emellertid dessutom att möjligheten för kommissionen att inte stödja sig på sammanslutningars omsättning utan på deras medlemmars omsättning inte är begränsad till det fall, som redan angetts i rättspraxis, då en sammanslutning kan binda sina medlemmar. Det gäller nämligen att uppskatta en sammanslutnings faktiska ekonomiska styrka. Andra särskilda omständigheter kan motivera att omsättningen för medlemmar i en sammanslutning beaktas, som till exempel det förhållandet att den överträdelse en sammanslutning har gjort sig skyldig till avser medlemmarnas verksamhet och att sammanslutningens agerande är direkt till fördel för medlemmarna och utförs i samarbete med dessa, då sammanslutningen inte har några objektiva intressen som är självständiga i förhållande till medlemmarnas intressen. Så var fallet i detta mål. De sammanslutningar mot vilka sanktioner vidtogs hade i uppdrag att tillvarata och företräda sina medlemmars intressen. Det omtvistade avtalet gällde dessutom dessa medlemmars verksamhet och det hade ingåtts direkt till förmån för dem. Det hade slutligen genomförts bland annat genom ingående av lokala avtal mellan sammanslutningar på departementsnivå och lokala jordbruksföreningar, vilka var medlemmar i de nationella sammanslutningar som ålagts sanktioner.

d) *Utövande av full prövningsrätt*

Enligt artikel 17 i förordning nr 17 och artikel 31 i förordning nr 1/2003 har förstainstansrätten, när den prövar beslut genom vilka böter fastställts, en obegränsad behörighet enligt artikel 229 EG, vilket innebär att den kan sätta ned eller höja böter som ålagts av kommissionen. Under år 2006 utövade förstainstansrätten denna sin fulla prövningsrätt vid flera tillfällen och på olika sätt.

I målen angående vitaminkartellerna utövade förstainstansrätten sin fulla prövningsrätt för att vidta lämpliga åtgärder med anledning av de felaktigheter som medförde att beslutet inte var lagenligt. I domen i det ovannämnda målet **BASF mot kommissionen** fann förstainstansrätten att ett konstaterande, att kommissionens bedömning beträffande försvårande omständigheter som lett till en höjning av böterna i förhållande till grundbeloppet var rättsstridig, banade väg för gemenskapsdomstolens utövande av sin fulla prövningsrätt, så att den mot bakgrund av alla relevanta omständigheter i det aktuella fallet kunde fastställa, upphäva eller ändra höjningen av böterna. Förstainstansrätten, som av BASF uppmanats att utöva sin fulla prövningsrätt oavsett om en rättsstridighet kunde konstateras, fastställde att den kontroll som den hade att göra av ett beslut i vilket kommissionen konstaterar att ett åsidosättande har skett av konkurrensreglerna och i vilket kommissionen ålägger böter är begränsad till detta besluts lagenlighet. Den fulla prövningsrätt som förstainstansrätten förfogar över kan därför i förekommande fall endast utövas efter att det har slagits fast att beslutet i något avseende är rättsstridigt och det berörda företaget i sin talan har klagat över detta, och i syfte att avhjälpa konsekvenserna

av denna rättsstridighet vid fastställandet av beloppet på de ålagda böterna, vid behov genom att upphäva eller ändra dessa.

I det ovannämnda målet **Hoek Loos mot kommissionen**, vilket avsåg karteller inom sektorn för industrigas, undersökte förstainstansrätten sökandens argument med utgångspunkt i begäran om upphävande eller minskning av böterna. Förstainstansrätten påpekade i detta sammanhang att bedömningen av huruvida ålagda böter är proportionerliga i förhållande till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått omfattas av förstainstansrättens fulla prövningsrätt.³⁰ Förstainstansrätten underkände först alla dessa invändningar och fastställde sedan att det slutliga bötesbelopp som fastställts för sökanden framstod som "välavvägt, eftersom inga av de omständigheter som åberopats av sökanden motiverar en nedsättning av detta belopp". På samma sätt fastställde förstainstansrätten i domen i det ovannämnda målet **Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen** att den, förutom att kontrollera ett besluts lagenlighet, även hade behörighet att bedöma om den skulle utöva sin fulla prövningsrätt med avseende på de böter som ålagts olika deltagare i kartellen. Förstainstansrätten har således vid flera tillfällen, efter att ha underkänt sökandenas grunder, utövat sin fulla prövningsrätt för att fastställa att de ålagda böterna var välavvägda.

I domen i det ovannämnda målet **FNCBV m.fl. mot kommissionen** konstaterade förstainstansrätten att kommissionen, i form av förmildrande omständighet, hade beaktat dels att det var första gången kommissionen vidtog åtgärder mot en konkurrensbegränsande samverkan som enbart organisationer ingått, som avsåg en basprodukt inom jordbruket och som omfattade två led i en produktionskedja, dels det särskilda ekonomiska sammanhang som utgjorde bakgrund till ärendet och som bland annat kännetecknades av den allvarliga kris som nötkreaturssektorn varit föremål för sedan år 2000, till följd av upptäckten av nya fall av galna ko-sjukan. Kommissionen hade därför minskat de böter sökandena ålagts med 60 procent. Förstainstansrätten utövade sin fulla prövningsrätt och fann att denna minskning, även om den var betydande, inte i tillräcklig grad beaktade de exceptionella omständigheterna i ärendet. Förstainstansrätten fann att det var välavvägt att minska sökandenas böter med 70 procent och således att minska bötesbeloppen med ytterligare tio procent.

Det kan även noteras att förstainstansrätten i två mål undersökte möjligheten att höja de böter som kommissionen fastställt.

I det ovannämnda målet **Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen** yrkade kommissionen att förstainstansrätten skulle öka beloppet på de böter som banken ålagts, på grund av att banken först inför förstainstansrätten bestritt förekomsten av en del av de avtal mot vilka sanktioner vidtagits. Förstainstansrätten fastställde att det i detta avseende var viktigt att veta om sökandens agerande tvingat kommissionen att, i motsats till vad denne rimligen kunde förvänta sig på grund av sökandens samarbete under det administrativa förfarandet, utarbeta och inför förstainstansrätten lägga fram ett försvar som var inriktat på bankens bestridande av de omständigheter som utgjorde överträdelser, vilka kommissionen med fog hade antagit att sökanden inte längre skulle komma att

³⁰ Se även domen i det ovannämnda målet *Westfalen Gassen Nederland mot kommissionen* och domen i det ovannämnda målet T-329/01, *Archer Daniels Midland mot kommissionen*, punkt 380.

ifrågasätta. Förstainstansrätten fastställde i detta mål att det inte var lämpligt att höja sanktionen, på grund av att de omständigheter som bestritts hade ytterst liten betydelse såväl för det angripna beslutets utformning som för utarbetandet av kommissionens försvar, vilket knappast försvårats till följd av sökandens agerande.

I det ovannämnda målet **Roquette Frères mot kommissionen** höjde förstainstansrätten däremot de omtvistade böterna efter att först ha satt ned dem. Förstainstansrätten konstaterade inledningsvis att de böter som ålagts sökanden inte motsvarade sökandens ställning på marknaden för natriumglukonat. Även om kommissionen inte kunde förebrås, eftersom den beräknat bötesbeloppet på grundval av oklara och tvetydiga uppgifter från sökanden, beslutade förstainstansrätten ändå att rätta till denna felaktighet i beslutet och således att minska bötesbeloppet. Därefter höjde förstainstansrätten bötesbeloppet med 5 000 euro för att beakta att sökanden, väl medveten om risken för att det eventuellt skulle medföra förvirring för kommissionen, efter en förfrågan därom hade lämnat uppgifter om sin omsättning på ett felaktigt sätt. I förordning nr 17 föreskrevs en möjlighet för kommissionen att ålägga böter på mellan 100 och 5 000 euro om företaget lämnat oriktiga uppgifter som svar på en begäran om upplysningar, och förstainstansrätten beslutade därför att beakta sökandens allvarliga oaktsamhet och höja böterna med det högsta belopp som föreskrevs i denna bestämmelse.

Förstainstansrätten uttalade sig slutligen, i samma dom, om de närmare förutsättningarna för utövandet av sin fulla prövningsrätt. Förstainstansrätten kan inom ramen för denna behörighet beakta ytterligare upplysningar som inte fanns omnämnda i det angripna beslutet, när den bedömer bötesbeloppet mot bakgrund av de anmärkningar som sökanden har framfört. Detta uttalande fastställdes i domen i det ovannämnda målet **Raiffeisen Zentralbank Österreich m.fl. mot kommissionen**. Förstainstansrätten fastslog emellertid i domen i målet **Roquette Frères mot kommissionen** att denna möjlighet med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen i princip måste begränsas till ett beaktande av upplysningar som hänför sig till tiden före antagandet av det angripna beslutet och som kommissionen hade kunnat få kännedom om innan beslutet antogs. Ett annat synsätt skulle nämligen leda till att förstainstansrätten satte sig i sin förvaltnings ställe för att bedöma en fråga som den ännu inte har blivit ombedd att pröva, vilket skulle innebära ett åsidosättande av uppdelningen av olika funktioner och av den institutionella jämvikten mellan den dömande och den administrativa makten.

7. Rättspraxis på området för företagskoncentrationer

Under år 2006 meddelades tre domar angående tillämpningen av förordning nr 4064/89, vilken numera har ersatts av förordning nr 139/2004, och en fjärde dom angående tillämpningen av denna sistnämnda förordning.³¹

³¹ Rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer (EGT L 395, s. 1; svensk specialutgåva, tillägg, s. 16), upphävd genom rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer (EUT L 24, s. 1).

a) *Kommissionens behörighet att kontrollera koncentrationer*

Förordningarna nr 4064/89 och nr 139/2004 är endast tillämpliga på koncentrationer som har en gemenskapsdimension, vilken bland annat definieras i förhållande till flera tröskelvärden avseende omsättningen för de företag som deltar i koncentrationen. I två domar som meddelades år 2006 preciseras kommissionens behörighet i detta avseende.

I domen i det ovannämnda målet **Endesa mot kommissionen** preciserades de kriterier enligt vilka omsättningen för de två parterna i en företagskoncentration skall beräknas för att avgöra om koncentrationen är av gemenskapsdimension. I detta mål hade Gas Natural, ett spanskt företag verksamt inom energisektorn, anmält till den spanska konkurrensmyndigheten att det hade för avsikt att lämna ett offentligt bud avseende köp av samtliga aktier i Endesa, ett spanskt företag huvudsakligen verksamt inom elsektorn. Endesa, som ansåg att denna koncentration var av gemenskapsdimension enligt förordning nr 139/2004 och därför skulle ha anmälts till kommissionen, ingav ett klagomål till kommissionen. Klagomålet avslogs. Endesa överklagade detta beslut till förstainstansrätten och gjorde bland annat gällande att kommissionen hade beräknat företagets omsättning på ett felaktigt sätt.

I sin dom konstaterade förstainstansrätten bland annat att det inte i förordningen om kontroll av företagskoncentrationer uttryckligen föreskrivs att kommissionen är skyldig att på eget initiativ försäkra sig om att alla koncentrationer som inte anmälts till den verkligen inte har gemenskapsdimension. Om ett klagomål har inkommit från ett företag som anser att en koncentration som inte har anmälts till kommissionen har en sådan dimension, är kommissionen emellertid skyldig att avgöra principfrågan om sin behörighet. I ett sådant fall ankommer det i princip på den som anför klagomålet att bevisa att detta är välgrundat, och kommissionen skall genomföra en omsorgsfull och opartisk undersökning av de klagomål som riktats till den. Kommissionen är även skyldig att med ett motiverat svar besvara de argument som framförts av den klagande. Kommissionen är inte skyldig att i varje enskilt fall på eget initiativ försäkra sig om att de reviderade räkenskaper som överlämnats till den ger en rättvisande bild av situationen eller att undersöka samtliga möjliga justeringar. Det är endast om kommissionen uppmärksammas på ett särskilt problem som den måste undersöka detta.

Endesa gjorde bland annat gällande att kommissionen skulle ha beräknat företagets omsättning på grundval av internationella redovisningsstandarder och inte på grundval av de då gällande spanska standarderna. Förstainstansrätten tolkade emellertid förordning nr 139/2004 på så sätt att kommissionen är tvungen att beakta företagets räkenskaper för föregående räkenskapsår, som upprättats och reviderats i enlighet med gällande rätt. De bestämmelser som gällde för räkenskaper i Spanien under räkenskapsåret 2004 var i detta fall de allmänt erkända nationella redovisningsprinciperna och inte de internationella redovisningsprinciperna, vilka i enlighet med förordningen om tillämpning av internationella redovisningsstandarder inte började gälla förrän från och med räkenskapsåret 2005.

Förstainstansrätten underkände även Endesas argument enligt vilka kommissionen borde ha företagit två justeringar, en avseende distributionsverksamheten och en avseende

handeln med gas. Förstainstansrätten preciserade i detta sammanhang bland annat att den omsättning som skall beaktas för att avgöra vilken myndighet som är behörig att pröva en koncentration, av rättssäkerhetsskäl, i princip måste beräknas utifrån de offentliggjorda årsredovisningarna. Det är således endast i undantagsfall och när detta motiveras av särskilda omständigheter, som vissa justeringar skall företas för att bättre återspegla de berörda företagens ekonomiska verklighet. Förstainstansrätten ogillade därför slutligen Endesas talan.

Domen i det ovannämnda målet **Cementbouw Handel & Industrie mot kommissionen** innehåller flera preciseringar angående kommissionens bedömning av huruvida en företagskoncentration som genomförs genom flera juridiska transaktioner utgör en enda enhet. Talan var riktad mot ett beslut genom vilket kommissionen retroaktivt hade tillåtit den tyska koncernen Haniel och Cementbouw Handel & Industrie (båda verksamma inom byggmaterialbranschen) att förvärva det gemensamt ägda nederländska företaget CVK, efter det att dessa två företag hade åtagit sig att avsluta sitt tidigare avtal om samägande. Detta förutsatte en komplex transaktion, som i huvudsak bestod av två skilda grupper av rättsliga transaktioner, varav den ena hade anmälts till den nederländska konkurrensmyndigheten och godkänts av denna. Genom sin talan ifrågasatte Cementbouw Handel & Industrie bland annat kommissionens behörighet att betrakta flera skilda åtgärder som en enda transaktion.

Förstainstansrätten tolkade emellertid begreppet koncentration i förhållande till dess ändamål, vilket motsvarar de ekonomiska konsekvenser som parterna sökt uppnå. Förstainstansrätten fastställde således att en företagskoncentration enligt förordning nr 4064/89 kan uppstå även genom flera formellt sett skilda åtgärder om dessa åtgärder – som har till resultat att ett eller flera företag får direkt eller indirekt ekonomisk kontroll över ett eller flera andra företags verksamhet – är beroende av varandra, på så sätt att de inte skulle ha genomförts var och en för sig. I detta fall fann förstainstansrätten att det inte var felaktigt av kommissionen att anse att de aktuella transaktionerna var beroende av varandra.

Kommissionen åsidosätter dessutom inte den kompetensfördelning mellan nationella konkurrensmyndigheter och gemenskapens konkurrensmyndighet som föreskrivs i förordning nr 4064/89 när den gör en övergripande jämförelse mellan en första åtgärd och en senare åtgärd som är en nödvändig följd av den första åtgärden, där den första åtgärden ensam inte uppfyller kraven på gemenskapsdimension och har godkänts av en nationell konkurrensmyndighet. I ett sådant fall är det nämligen konstlat att anse att den godkända åtgärden är självständig ur ekonomisk synpunkt.

b) *Åtaganden som gjorts för att ändra det ursprungliga förslaget till koncentration*

I artikel 8.2 i förordning nr 4064/89 föreskrivs i huvudsak att kommissionen skall godkänna ett förslag till koncentration, vid behov efter det att de berörda företagen har vidtagit ändringar av den ursprungliga koncentrationsplanen, om koncentrationen är förenlig med den gemensamma marknaden. Kommissionen kan förena sitt beslut med villkor för att säkerställa att företagen fullgör de åtaganden som de har gjort för att göra koncentrationen förenlig med den gemensamma marknaden.

I domen i det ovannämnda målet **Cementbouw mot kommissionen** behandlade förstainstansrätten åter det känsliga samspelet mellan proportionalitetsprincipen och parternas frihet att föreslå åtgärder för att fullständigt lösa de problem med avseende på konkurrensen som kommissionen funnit föreligga. Under det förfarande då den aktuella koncentrationen granskades hade parterna, även sökanden, först presenterat ett förslag till åtagande, som avvisats av kommissionen, och därefter ett slutgiltigt åtagande, vilket godtogs.

Förstainstansrätten fann inledningsvis att förslaget till åtagande inte gjorde det möjligt att helt lösa det konkurrensproblem som identifierats av kommissionen. Förstainstansrätten fann däremot, vad beträffar det slutgiltiga åtagandet, vilket var mer långtgående än att återupprätta den konkurrenssituation som gällde före koncentrationen, att kommissionen var skyldig att ta fasta på detta och förklara koncentrationen förenlig med den gemensamma marknaden. Kommissionen hade således inte möjlighet vare sig att fatta ett beslut där företagskoncentrationen förklarades vara oförenlig med den gemensamma marknaden eller ett beslut där koncentrationen förklarades förenlig med den gemensamma marknaden och härvid föreskriva villkor som avvek från de åtaganden som föreslagits av parterna och som endast och enbart syftade till att den konkurrenssituation som rådde före företagskoncentrationen skulle återupprättas. Kommissionen kan i synnerhet inte, enligt förordning nr 4064/89, ensidigt fastställa villkor för att den skall förklara att en företagskoncentration är förenlig med den gemensamma marknaden, utan att ta hänsyn till vilka åtaganden som anmälarna har föreslagit. Sökanden kunde således inte med framgång göra gällande att kommissionen hade åsidosatt proportionalitetsprincipen, och kunde inte heller med framgång påstå att dessa åtaganden hade framtvingsats genom ett godtyckligt krav från kommissionen.

c) *Bedömning av skapandet av en kollektiv dominerande ställning*

Enligt rättspraxis³² måste tre villkor vara uppfyllda för att en kollektiv dominerande ställning som påtagligt hämmar den effektiva konkurrensen inom den gemensamma marknaden eller en väsentlig del av den skall kunna uppkomma till följd av en företagskoncentration. För det första måste det råda tillräcklig insyn på marknaden så att de företag som samordnar sina ageranden i tillräcklig utsträckning kan kontrollera huruvida villkoren för samordningen iakttas. För det andra krävs det att det finns ett slags avskräckningsmekanism vid avvikande agerande. För det tredje krävs det att de förväntade resultaten av samordningen inte skall kunna äventyras genom reaktioner från de företag som inte deltar i samordningen, såsom faktiska eller potentiella konkurrenter, eller genom reaktioner från kunderna.

I domen i det ovannämnda målet **Impala mot kommissionen** preciserades kommissionens skyldigheter i samband med att den förklarar en koncentration förenlig med den gemensamma marknaden, mot bakgrund av risken för att det skapas en kollektiv dominerande ställning. I detta mål hade Bertelsman och Sony, två företag verksamma

³² Förstainstansrättens dom av den 6 juni 2002 i mål T-342/99, *Airtours mot kommissionen* (REG 2002, s. II-2585), punkt 62.

inom mediesektorn, anmält en planerad koncentration till kommissionen, som innebar att de skulle samla sin internationella verksamhet med avseende på inspelad musik under namnet Sony BMG. Kommissionen hade först underrättat parterna om att den preliminärt ansåg att koncentrationen inte var förenlig med den gemensamma marknaden, bland annat på grund av att den skulle förstärka en kollektiv dominerande ställning på marknaden för inspelad musik. Efter att ha hört parterna tillät kommissionen emellertid koncentrationen. Impala, en internationell sammanslutning av oberoende musikförlag, väckte då talan och yrkade att förstainstansrätten skulle ogiltigförklara detta beslut.

I sin dom påpekade förstainstansrätten, med stöd av rättspraxis i det ovannämnda målet *Airtours* mot kommissionen, att kommissionen enligt förordning nr 4064/89, när den bedömer huruvida det föreligger en risk för att en kollektiv dominerande ställning skapas, är tvungen att göra en vanskelig prognos över den troliga framtida utvecklingen på referensmarknaden och av konkurrensvillkoren. Ett konstaterande, inte av risken för att det skapas en kollektiv dominerande ställning, utan av huruvida en sådan ställning är för handen grundar sig däremot på en konkret bedömning av den situation som föreligger vid tidpunkten när beslutet fattas. Även om det vid bedömningen av förekomsten av en kollektiv dominerande ställning är nödvändigt att konstatera att de tre villkor som förstainstansrätten definierade i domen i målet *Airtours* mot kommissionen föreligger, kan dessa bevisas indirekt på grundval av ett antal indicier och bevis för de tecken, uttryck och företeelser som är kännetecknande för en kollektiv dominerande ställning. Således kan i synnerhet en nära anpassning av priser över en längre tidsperiod, särskilt om priserna är högre än de priser som normalt gäller i en konkurrenssituation, förenad med andra faktorer vilka är typiska för en kollektiv dominerande ställning räcka, när det inte finns någon annan rimlig förklaring, för att styrka att det föreligger en sådan ställning, även om det inte finns några direkta, övertygande, bevis för att det råder en stark insyn på marknaden, eftersom en sådan insyn kan presumeras under sådana omständigheter. Eftersom sökanden i detta fall endast hade gjort gällande att de villkor som definierats i domen i målet *Airtours* mot kommissionen hade åsidosatts, begränsade sig förstainstansrätten till att kontrollera huruvida dessa villkor hade iakttagits.

Förstainstansrätten konstaterade, vad gäller frågan huruvida en redan befintlig kollektiv dominerande ställning på marknaden för inspelad musik förstärktes, att det enligt beslutet inte förelåg någon kollektiv dominerande ställning på marknaden på grund av att de aktuella produkterna var olika, att det saknades insyn på marknaden och att det saknades inbördes gällande sanktionsåtgärder för de fem största företagen på marknaden. Förstainstansrätten fastställde emellertid att åsikten att marknaderna för inspelad musik inte är tillräckligt öppna för att en kollektiv dominerande ställning skall kunna skapas dels inte var tillräckligt motiverad, dels byggde på en uppenbart oriktig bedömning i det att de uppgifter som låg till grund för den var ofullständiga och inte innehöll alla de relevanta upplysningar som kommissionen borde ha beaktat och inte var av sådan karaktär att de kunde styrka de slutsatser som dragits med stöd av dem. Förstainstansrätten påpekade vidare att kommissionen grundat sin bedömning på att det inte fanns bevis för att det tidigare hade vidtagits några sanktionsåtgärder, medan det enligt rättspraxis är tillräckligt att det finns effektiva avskräckningsmekanismer. Om företagen iakttar den gemensamma strategin finns det nämligen ingen anledning att ta till sanktioner. Förstainstansrätten preciserade i detta sammanhang att det fanns trovärdiga och effektiva avskräckningsåtgärder i detta fall, särskilt möjligheten att bestraffa det skivbolag som avvek från strategin genom att utesluta det vid

utgivandet av samlingsskivor. Dessutom, även om det antas att det i detta sammanhang var lämpligt att kontrollera huruvida sådana sanktionsåtgärder hade vidtagits tidigare, var den undersökning som kommissionen hade genomfört inte tillräcklig.

Förstainstansrätten kritiserade kommissionen för att ha företagit en oerhört kortfattad undersökning av frågan huruvida det var möjligt att det skapades en kollektiv dominerande ställning på marknaderna för inspelad musik efter sammanslagningen, och för att i beslutet endast ha lämnat några ytliga och formella synpunkter i denna fråga. Förstainstansrätten ansåg dessutom att kommissionen inte, utan att begå en felaktighet, kunde grunda sin bedömning på att det inte fanns någon insyn på marknaden eller att det inte fanns några bevis för att sanktionsåtgärder hade vidtagits tidigare och med stöd av detta dra slutsatsen att det inte fanns någon risk för att genomförandet av koncentrationen medförde att det skapades en kollektiv dominerande ställning. Undersökningen av huruvida en kollektiv dominerande ställning skapas måste grunda sig på en bedömning av den framtida utvecklingen och kan inte endast grunda sig på den befintliga situationen. Förstainstansrätten ogiltigförklarade därför det angripna beslutet.

C. Statligt stöd

1. Materiella bestämmelser

I artikel 87.1 EG anges att om inte annat föreskrivs i detta fördrag, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Som förstainstansrätten fastställde i sin dom i målet **Le Levant 001 m.fl. mot kommissionen**³³ förutsätts för att ett sådant stöd skall anses föreligga att alla villkor i nämnda bestämmelse är uppfyllda, och kommissionens motiveringsskyldighet skall även vara uppfylld med avseende på vart och ett av dessa villkor. Det aktuella stödet i detta mål avsåg skattelättnadsåtgärder för vissa investeringar som gjordes utanför Europa. Dessa åtgärder hade ursprungligen inrättats genom den franska lagen av den 11 juli 1986 och kommissionen hade inte gjort några invändningar emot dem med stöd av artikel 87 EG. Transaktionen bestod i att i enlighet med denna lag säkerställa finansieringen och driften av kryssningsfartyget Le Levant under en period på cirka sju år, genom att fysiska personer för detta ändamål bildade enmansbolag med begränsat ansvar (EURL), som förenades i ett bolag för samägande av ett fartyg.

Förstainstansrätten konstaterade i sin dom att det inte av det omtvistade beslutet framgick hur det beviljade stödet uppfyllde tre av de fyra villkoren i artikel 87.1 EG. För det första, vad beträffar påverkan av handeln mellan medlemsstaterna, påpekade förstainstansrätten att kommissionen inte hade preciserat på vilket sätt det aktuella stödet skulle kunna

³³ Förstainstansrättens dom av den 22 februari 2006 i mål T-34/02, Le Levant 001 m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

påverka denna handel, då fartyget skulle användas i Saint-Pierre-et-Miquelon, som inte utgör del av gemenskapens territorium. För det andra, vad gäller den fördel som ges stödmottagaren och denna fördels selektiva karaktär, ansåg förstainstansrätten att det inte av det omtvistade beslutet framgick hur de privata investerarna gynnades av det aktuella stödet. För det tredje, vad beträffar det aktuella stödets påverkan på konkurrensen, påpekade förstainstansrätten att det omtvistade beslutet inte innehöll några uppgifter om hur eller på vilken marknad konkurrensen påverkades eller riskerade att påverkas av stödet. Bland annat på grund av denna bristande motivering ogiltigförklarade förstainstansrätten kommissionens beslut.

Det kan noteras att förstainstansrätten även konstaterat en otillräcklig eller bristfällig motivering som medfört hel eller delvis ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet i domarna i målen **Ufex m.fl. mot kommissionen, Lucchini mot kommissionen** och **Italien och Wam mot kommissionen**.³⁴

Även om förstainstansrätten under detta år uttalade sig i många andra frågor avseende statligt stöd, kommer denna redogörelse att begränsas till att slutligen nämna domen i målet **British Aggregates mot kommissionen**, i vilken förstainstansrätten undersökte den nationella åtgärdens egenskap att medföra en selektiv förmån för enbart vissa företag eller vissa verksamhetssektorer.³⁵

I detta mål hade Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland infört en miljöskatt som huvudsakligen träffade försäljning av naturlig ballast, det vill säga korniga material som efter en första utvinning används inom byggnadsindustrin och vid offentliga arbeten, i syfte att maximera användningen av återanvänd ballast eller andra ersättningsprodukter som ersättning för naturlig ballast, att främja rationell användning av naturlig ballast och att internalisera miljökostnaderna vid utvinning av sådan ballast som omfattades av skatten i enlighet med principen att förorenaren skall betala. Förstainstansrätten blev, ställd inför en sådan skatteåtgärd, föranledd att kontrollera huruvida kommissionen med rätta hade funnit att den skillnad i behandling som införts genom den berörda åtgärden kunde hänföras till det allmänna tillämpliga systemets karaktär eller systematik. Om grunden för särbehandlingen är andra mål än dem som eftersträvas med det allmänna systemet, skall den ifrågavarande åtgärden i princip anses uppfylla selektivitetskriteriet i artikel 87.1 EG.

Enligt förstainstansrätten utgör en miljöskatt en fristående skatteåtgärd som kännetecknas av sitt miljömål och sitt specifika skatteunderlag. Den innebär att vissa varor eller tjänster beskattas för att miljökostnaderna skall inkluderas i priserna och/eller för att göra återanvända produkter mer konkurrenskraftiga och styra producenter och konsumenter

³⁴ Förstainstansrättens dom av den 7 juni 2006 i mål T-613/97, Ufex m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), av den 19 september 2006 i mål T-166/01, Lucchini mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000), och av den 6 september 2006 i de förenade målen T-304/04 och T-316/04, Italien och Wam mot kommissionen (ej publicerad i rättsfallssamlingen) (överklagad till domstolen).

³⁵ Förstainstansrättens dom av den 13 september 2006 i mål T-210/02, British Aggregates mot kommissionen (överklagad till domstolen under målnummer C-487/06 P). Även förstainstansrättens dom av den 26 januari 2006 i mål T-92/02, Stadtwerke Schwäbisch Hall m.fl. mot kommissionen (inte publicerad i rättsfallssamlingen) (överklagad till domstolen under målnummer C-176/06 P) rör frågan om stödets selektivitet.

mot miljövänligare verksamheter. Medlemsstaterna, vilka har kvar sin behörighet på det miljöpolitiska området, har rätt att införa sektoriella miljöskatter i syfte att uppnå vissa miljömål. Medlemsstaterna är bland annat fria att vid en avvägning mellan olika berörda intressen fastställa sina prioriteter i fråga om miljöskydd och att i enlighet härmed bestämma vilka varor eller tjänster som skall beläggas med miljöskatt. Enbart den omständigheten att en miljöskatt utgör en punktåtgärd som avser särskilda varor eller tjänster och inte kan hänföras till ett allmänt skattesystem som är tillämpligt på alla liknande verksamheter som har en jämförbar inverkan på miljön innebär följaktligen i princip inte att de liknande verksamheter som inte omfattas av miljöskatten skall anses åtnjuta en selektiv förmån. I det förevarande fallet hade kommissionen inte överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsässig bedömning när den fann att skattens tillämpningsområde kunde motiveras med hänsyn till de angivna eftersträlvade miljömålen och att skatten därför inte utgjorde ett statligt stöd.

2. Processuella frågor

a) *Berörda personers rätt att yttra sig*

I två domar som meddelades under år 2006 framhöll förstainstansrätten vikten av att ett beslut om att inleda ett förfarande är tydligt, för att ge tredje man möjlighet att yttra sig.

I domen i det ovannämnda målet **Le Levant 001 m.fl. mot kommissionen** preciserade förstainstansrätten kommissionens skyldigheter enligt artikel 88.2 EG med avseende på de processrättsliga skyddsregler som gäller för personer som är berörda av ett beslut i vilket en nationell åtgärd förklaras vara oförenlig med artikel 87.1 EG. Förstainstansrätten fastslog att avgörandet av vem som är stödmottagare ofrånkomligen utgör en relevant sak- och rättsfråga, som bör läggas fram i beslutet att inleda förfarandet, om det är möjligt på detta stadium i förfarandet, eftersom det är på grundval av denna bedömning som kommissionen kan komma att fatta beslut att stödet skall återkrävas. Förstainstansrätten konstaterade emellertid att kommissionen inte någonstans i beslutet att inleda förfarandet angivit att investerarna eventuellt kunde betraktas som stödmottagare. Av beslutet följde tvärtom att det var förvaltaren av samägandebolaget som ansågs vara stödmottagare, eftersom det var det företaget som använde fartyget och var dess slutliga ägare. Förstainstansrätten fann att kommissionen, eftersom den inte gett de privata investerarna möjlighet att yttra sig på ett ändamålsenligt sätt, hade åsidosatt artikel 88.2 EG och den allmänna gemenskapsrättsliga princip enligt vilken det krävs att alla mot vilka ett betungande beslut kan komma att meddelas skall ges tillfälle att på ett ändamålsenligt sätt framföra sina synpunkter avseende de omständigheter som kommissionen lägger vederbörande till last och som ligger till grund för det omtvistade beslutet.

I domen i målet **Kuwait Petroleum (Nederland) mot kommissionen**³⁶ preciserade förstainstansrätten att kommissionen inte behöver presentera en slutförd bedömning av det berörda stödet i meddelandet om att inleda förfarandet. Det är däremot nödvändigt

³⁶ Förstainstansrättens dom av den 31 maj 2006 i mål T-354/99, Kuwait Petroleum (Nederland) mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

att den noga har angett ramarna för granskningen för att inte de berörda parterna rätt att yttra sig skall förlora sin betydelse. I detta mål framgick grundtanken, som gjorde det möjligt att identifiera vilka som var stödmottagare, i meddelandet, vilket innebar att kommissionen, inom ramen för sin behörighet, korrekt utfört sin uppgift att ge berörda parter tillfälle att på ett ändamålsenligt sätt avge sina yttranden under det formella granskningsförfarandet.

b) *Åberopande vid förstainstansrätten av faktiska omständigheter som inte nämnts under det administrativa förfarandet vid kommissionen*

I två domar som meddelades under detta år kompletterade förstainstansrätten sin rättspraxis, som innebar en begränsning av sökandens rätt att inför förstainstansrätten åberopa omständigheter som kommissionen inte fått del av under det administrativa förfarandet.³⁷

I domen i målet **Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke mot kommissionen**³⁸ fastställde förstainstansrätten att en sökande som inte deltagit i det administrativa förfarandet, trots att sökanden omnämndes under detta förfarande i egenskap av mottagare av det aktuella stödet och trots att kommissionen hade uppmanat de tyska myndigheterna och eventuella andra berörda att inkomma med bevis avseende vissa omständigheter, inte med framgång kan åberopa omständigheter som kommissionen inte hade kännedom om under detta förfarande. När kommissionen väl har gett de berörda möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt inkomma med sina synpunkter kan den nämligen inte kritiseras för att den inte har beaktat eventuella faktiska förhållanden som skulle ha kunnat åberopas under det administrativa förfarandet, men som inte åberopades, eftersom kommissionen inte har någon skyldighet att ex officio föreställa sig vilka omständigheter som skulle ha kunnat åberopas.

I samma anda konstaterade förstainstansrätten i domen i målet **Ter Lembeek mot kommissionen**³⁹ att sökanden, trots att den hade full vetskap om beslutet att inleda ett formellt granskningsförfarande och om behovet och vikten av att inge vissa uppgifter, hade beslutat att inte delta i detta förfarande. Sökanden hade därvid inte gjort gällande att beslutet att inleda förfarandet inte var tillräckligt motiverat för att sökanden skulle kunna göra gällande sina rättigheter på ett ändamålsenligt sätt. Under dessa omständigheter kunde sökanden inte med framgång för första gången vid förstainstansrätten åberopa uppgifter som inte var kända av kommissionen vid tidpunkten för antagandet av det ifrågasatta beslutet, och en grund som enbart stöddes av uppgifter som inte var kända av kommissionen vid tidpunkten för antagandet av det ifrågasatta beslutet kunde inte upptas till prövning.

³⁷ Förstainstansrättens dom av den 14 januari 2004 i mål T-109/01, Fleuren Compost mot kommissionen (REG 2004, s. II-127), punkterna 50 och 51, och av den 11 maj 2005 i de förenade målen T-111/01 och T-133/01, Saxonia Edelmetalle och Zemag mot kommissionen (REG 2005, s. II-0000), punkterna 67–70.

³⁸ Förstainstansrättens dom av den 6 april 2006 i mål T-17/03, Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

³⁹ Förstainstansrättens dom av den 23 november 2006 i mål T-217/02, Ter Lembeek mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

c) *Skälig frist*

I målet **Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid och Federación Catalana de Estaciones de Servicio mot kommissionen**⁴⁰ hade den inledande fasen av granskning av stöden som anges i artikel 88.3 EG varat nästan 28 månader. Förstainstansrätten fann att frågan huruvida ett inledande granskningsförfarande enligt artikel 88.3 EG har pågått under rimlig tid skall bedömas med hänsyn till de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall. I detta fall kunde varken omfattningen av de handlingar som ingetts av sökandena till kommissionen eller de övriga omständigheterna i målet motivera att det inledande förfarande som genomfördes av kommissionen tog orimligt lång tid. Sökandena hade inte visat att det förelåg några andra omständigheter, och förstainstansrätten ansåg att enbart den omständigheten att kommissionen hade antagit ett beslut efter det att en rimlig tidsfrist hade överskridits inte medförde att ett beslut som kommissionen antagit var olagligt. Förstainstansrätten ogillade således talan om ogiltigförklaring.

D. Gemenskapsvarumärken

Även detta år har avgörandena angående tillämpningen av förordning nr 40/94⁴¹ varit mycket talrika. Antalet avgjorda varumärkesmål (90) motsvarade 20 procent av de mål förstainstansrätten avgjorde under år 2006.

1. Absoluta registreringshinder

Av totalt åtta mål avseende absoluta registreringshinder som avgjorts i sak genom dom meddelade förstainstansrätten två domar om ogiltigförklaring.⁴² Rättspraxis från år 2006 gäller huvudsakligen absoluta registreringshinder i form av att det sökta varumärket saknat särskiljningsförmåga eller varit av beskrivande karaktär (artikel 7.1 b och c i förordning nr 40/94). Exempel på vad som ansetts vara av beskrivande karaktär eller sakna särskiljningsförmåga är formen på en plastflaska avsedd att innehålla drycker, kryddor och flytande livsmedel, kännetecknet WEISSE SEITEN, bland annat för vissa databärare och pappersprodukter, samt en avlång form som påminner om en garnstump eller en snodd för vissa livsmedelsprodukter.⁴³

⁴⁰ Förstainstansrättens dom av den 12 december 2006 i mål T-95/03, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid och Federación Catalana de Estaciones de Servicio mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

⁴¹ Rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken (EGT L 11, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 17, volym 2, s. 3).

⁴² Förstainstansrättens domar av den 4 oktober 2006 i mål T-188/04, Freixenet mot harmoniseringsbyrån (Formen på en svart matt blåstrad flaska) (ej publicerad i rättsfallssamlingen), och T-190/04, Freixenet mot harmoniseringsbyrån (Formen av en vit slipad flaska) (ej publicerad i rättsfallssamlingen).

⁴³ Förstainstansrättens dom av den 15 mars 2006 i mål T-129/04, Develey mot harmoniseringsbyrån (Formen av en plastflaska) (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-238/06 P), av den 16 mars 2006 i mål T-322/03, Telefon & Buch mot harmoniseringsbyrån – Herold Business Data (Weisse Seiten) (REG 2006, s. II-0000), och av den 31 maj 2006 i mål T-15/05, De Waele mot harmoniseringsbyrån (Formen på en korv) (REG 2006, s. II-0000).

2. Relativa registreringshinder

Även detta år har rättspraxis avseende denna fråga varit mycket omfattande. Som exempel kan nämnas de preciseringar som gjorts av sambandet mellan ett varumärkes särskiljningsförmåga och dess renommé i domen i målet **Vitakraft-Werke Wührmann mot harmoniseringsbyrån – Johnson's Veterinary Products (VITACOAT)**, och bedömningen av ett konfliktförhållande i tidsmässigt hänseende mellan två varumärken i domen i målet **MIP Metro mot harmoniseringsbyrån – Tesco Stores (METRO)**.⁴⁴ Här kommer endast att redogöras för de nyheter som rör begreppet varumärkesfamilj och omfattningen av det skydd som uppkommer efter verklig användning av ett varumärke.

a) *Begreppet varumärkesfamilj*

I domen i målet **Ponte Finanziaria mot harmoniseringsbyrån – Marine Enterprise Projects (BAINBRIDGE)** preciserade förstainstansrätten betydelsen av begreppet varumärkesfamilj vid bedömningen av förväxlingsrisken.⁴⁵ I detta mål gjorde sökanden gällande att äldre varumärken, vilka alla kännetecknades av att de innehöll samma ordelement (bridge), utgjorde en varumärkesfamilj eller en varumärkesserie. Sökanden ansåg att denna omständighet medförde en objektiv risk för förväxling. Förstainstansrätten påpekade att förväxlingsrisken, även om begreppet varumärkesserie inte anges i förordning nr 40/94, ändå skulle avgöras genom att en helhetsbedömning gjordes med hänsyn till samtliga relevanta faktorer i det enskilda fallet. Förstainstansrätten tillade att en sådan relevant omständighet i bedömningen av om det finns en förväxlingsrisk är att en invändning mot en ansökan om registrering av ett gemenskapsvarumärke grundar sig på flera äldre varumärken och dessa uppvisar utmärkande drag som gör att de kan anses tillhöra samma familj eller en serie. Detta kan särskilt vara fallet då de återger samma särskiljande del, i sin helhet, med tillägg av ett figurinslag eller av ett ordinslag som skiljer dem åt, eller när varumärkena kännetecknas av att de innehåller samma prefix eller suffix som det ursprungliga varumärket. I sådana fall kan nämligen en förväxlingsrisk uppkomma genom att det sökta varumärket associeras med de äldre varumärken som ingår i serien. Detta kan vara fallet när det sökta varumärket uppvisar sådana likheter med de senare att konsumenterna kan komma att tro att det tillhör samma serie och följaktligen att de varor det beskriver har samma kommersiella ursprung som de som omfattas av de äldre varumärkena eller är besläktade med dessa.

Förstainstansrätten begränsade emellertid denna lösning till de fall i vilka två villkor samtidigt är uppfyllda. För det första skall innehavaren av en serie äldre varumärken tillhandahålla bevis för att alla varumärken i serien används eller i vart fall tillräckligt många av dem för att de skall anses utgöra en serie. För det andra skall det sökta varumärket inte

⁴⁴ Se förstainstansrättens dom av den 12 juli 2006 i mål T-277/04, Vitakraft-Werke Wührmann mot harmoniseringsbyrån – Johnson's Veterinary Products (VITACOAT) (REG 2006, s. II-0000), och av den 13 september 2006 i mål T-191/04, MIP Metro mot harmoniseringsbyrån – Tesco Stores (METRO) (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-493/06 P).

⁴⁵ Förstainstansrättens dom av den 23 februari 2006 i mål T-194/03, Ponte Finanziaria mot harmoniseringsbyrån – Marine Enterprise Projects (BAINBRIDGE) (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-234/06 P).

endast likna varumärkena i serien utan även uppvisa sådana egenskaper att det kan antas tillhöra samma serie. Förstainstansrätten preciserade att så inte kan anses vara fallet när exempelvis den gemensamma beståndsdelen i de äldre varumärkena i serien används, i det sökta varumärket, med en annan placering än den som den vanligen har i serien eller med en annan semantisk innebörd. I detta mål konstaterade förstainstansrätten att i varje fall det första av dessa två villkor inte var uppfyllt, eftersom sökanden endast hade styrkt att två av de äldre varumärkena i serien förekom på marknaden.

b) Omfattningen av det skydd som uppkommer efter verklig användning av varumärket

I artikel 15.1 i förordning nr 40/94 föreskrivs att om innehavaren av varumärket inte inom fem år efter registrering har gjort verkligt bruk av gemenskapsvarumärket i gemenskapen för de varor eller tjänster för vilka det registrerats, eller om sådant bruk inte skett inom en period av fem år i följd, skall gemenskapsvarumärket bli föremål för de sanktioner som bestäms i denna förordning, under förutsättning att det inte finns skälig grund för att gemenskapsvarumärket inte använts. I artikel 15.2 föreskrivs att med verkligt bruk likställs att gemenskapsvarumärket används i en form som skiljer sig i detaljer vilka inte förändrar märkets egenartade karaktär så som det registrerats.

Enligt artikel 43.2 i förordning nr 40/94 skall, på begäran av sökanden, en innehavare av ett äldre gemenskapsvarumärke, vilken gjort en invändning, lägga fram bevis för att det äldre gemenskapsvarumärket under en tid av fem år före dagen för offentliggörandet av ansökan om gemenskapsvarumärke verkligen har använts inom gemenskapen för de varor eller tjänster för vilka det är registrerat och vilka utgör grundval för invändningen, eller för att det finns skälig grund för att det inte använts, förutsatt att det äldre gemenskapsvarumärket vid denna tidpunkt har varit registrerat i minst fem år. I denna bestämmelse anges även att om det äldre gemenskapsvarumärket endast har använts för en del av de varor eller tjänster för vilka det registrerats, skall det vid prövning av invändningen anses vara registrerat endast för denna del av varorna eller tjänsterna. Enligt artikel 43.3 i förordning nr 40/94 skall dessa principer tillämpas även med avseende på äldre nationella varumärken.

I det ovannämnda målet **Ponte Finanziaria mot harmoniseringsbyrån** prövade förstainstansrätten sökandens argument angående begreppet defensivmärke. Detta begrepp möjliggjorde, enligt italiensk rätt, tillämpningen av ett undantag till regeln att ett kännetecken skall upphävas om det inte använts, i det fall innehavaren av det kännetecknet som inte använts samtidigt är innehavare av ett eller flera gällande kännetecken av vilka minst ett används som beteckning för samma varor eller tjänster.

Förstainstansrätten fastslog emellertid att begreppet defensivmärke är okänt i systemet för skydd av gemenskapsvarumärken, enligt vilket det är ett nödvändigt villkor för att erkänna de rättigheter som är knutna till varumärkesskyddet att kännetecknet verkligen används i näringsverksamhet som beteckning för de aktuella varorna eller tjänsterna. Förstainstansrätten preciserade i detta avseende att registrering av defensivmärken inte utgjorde en skälig grund i den mening som avses i artikel 43.2 i förordning nr 40/94 för att varumärket inte använts. Med detta begrepp skall nämligen förstås situationer där det förelegat hinder för användningen av varumärket eller situationer där användningen av

varumärket i näringsverksamhet, med hänsyn tagen till samtliga omständigheter i fallet, skulle ha varit synnerligen betungande. Sådana hinder skulle till exempel kunna följa av en nationell bestämmelse som uppställer hinder för att marknadsföra de varor som varumärket betecknar. Detta gäller däremot inte med avseende på en nationell bestämmelse vilken tillåter registrering av varumärken som inte är avsedda att användas i näringsverksamhet på grund av sin enbart defensiva funktion till skydd för ett annat varumärke som utnyttjas i näringsverksamhet.

Begreppet defensivmärke avser inte heller möjligheten, för innehavaren av ett varumärke, att visa att det gjorts verkligt bruk av varumärket genom att lägga fram bevisning för att varumärket använts i handeln i en form som i blott liten utsträckning skiljer sig från den i vilken registrering skett. Enligt förstainstansrätten är nämligen syftet med artikel 15.2 a i förordning nr 40/94 att möjliggöra för innehavaren av ett varumärke att i dess kommersiella användning ge kännetecknet varierande former som inte förändrar dess egenartade karaktär, för att bättre kunna anpassa sig till kommersiella krav och till de krav som marknadsföringen av de aktuella varorna eller tjänsterna ställer. Denna bestämmelses tillämpningsområde skall begränsas till situationer i vilka ett kännetecken som faktiskt används av innehavaren av ett varumärke utgör den form i vilken samma varumärke utnyttjas kommersiellt. Däremot innebär denna bestämmelse inte att innehavaren av ett registrerat varumärke kan undandra sig skyldigheten att använda detta varumärke genom att åberopa användningen av ett liknande varumärke som är föremål för en separat registrering.

3. Form- och förfarandefrågor

Det följer av den funktionella kontinuiteten mellan instanserna vid Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken, mönster och modeller) (harmoniseringsbyrån) att överklagandenämnden, inom tillämpningsområdet för artikel 74.1 i förordning nr 40/94 (enligt vilken prövningen i ärenden om relativa registreringshinder begränsas till vad parterna har åberopat och yrkat), är skyldig att grunda sitt beslut på alla de faktiska och rättsliga omständigheter som den berörda parten har åberopat, antingen i förfarandet vid den enhet som har avgjort ärendet i första instans, eller vid överklagandet, med det enda undantag som föreskrivs i artikel 74.2 i förordning nr 40/94 (nämligen att harmoniseringsbyrån inte behöver beakta omständigheter eller bevis som parterna inte har åberopat eller ingivit i rätt tid).⁴⁶

Förstainstansrätten har under detta år fortsatt att precisera sin rättspraxis, genom att klargöra föremålet för den prövning överklagandenämnden skall göra, såväl vad gäller de faktiska omständigheterna som i rättsligt hänseende.

Vad beträffar överklagandenämndens prövning av de faktiska omständigheterna fastställde förstainstansrätten, i domarna i målen **La Baronia de Turis mot harmoniseringsbyrån – Baron Philippe de Rothschild (LA BARONNIE)** och **Caviar**

⁴⁶ Förstainstansrättens dom av den 23 september 2003 i mål T-308/01, Henkel mot harmoniseringsbyrån – LHS (UK) (KLEENCARE) (REG 2003, s. II-3253), punkt 32.

Anzali mot harmoniseringsbyrån – Novomarket (Asetra), att överklagandenämnden har lika omfattande behörighet som den enhet som har meddelat det omtvistade beslutet och att dess prövning skall omfatta hela tvisten såsom den framstår dagen för nämndens avgörande.⁴⁷ Överklagandenämndernas prövning begränsas således inte till att pröva det omtvistade beslutets lagenlighet, utan den utgör, som en följd av överklagandets överförande verkan, en ny prövning av tvisten under vilken överklagandenämnderna skall ompröva den ursprungliga ansökan i sin helhet med beaktande av den bevisning som förebringats inför nämnden i rätt tid. Förstainstansrätten påpekade att harmoniseringsbyrån i artikel 74.2 i förordning nr 40/90 ges befogenhet att inte beakta bevis som parterna inte har ingivit "i rätt tid", och fastslog att detta begrepp, inom ramen för ett förfarande vid en överklagandenämnd, skall anses avse tidsfristen för att framställa ett överklagande liksom de tidsfrister som föreskrivits under förfarandet i fråga. Eftersom begreppet är relevant för varje förfarande som är anhängigt vid harmoniseringsbyrån har den omständigheten att de tidsfrister för att förebringa bevisning som föreskrivits av den enhet som först beslutat i ärendet löpt ut ingen inverkan på frågan huruvida bevisningen har förebringats vid överklagandenämnden "i rätt tid". Överklagandenämnden är således skyldig att beakta bevisning som förebringats vid densamma oberoende av huruvida bevisningen har förebringats vid invändningsenheten. I det aktuella målet hade de omtvistade handlingarna bifogats en inlägga som ingavs till överklagandenämnden inom den frist på fyra månader som föreskrivs i artikel 59 i förordning nr 40/94, och de kunde därför inte anses ha ingivits för sent i den mening som avses i artikel 74.2 i förordning nr 40/94.

Förstainstansrätten fastslog emellertid att det skulle prövas vilka konsekvenser en sådan felaktig rättstillämpning skulle få, eftersom en oegentlighet i fråga om förfarandet endast kan leda till att ett beslut helt eller delvis ogiltigförklaras om det bevisas att det omtvistade beslutet hade kunnat få ett annat innehåll om denna oegentlighet inte hade förelegat. I detta mål fann förstainstansrätten, som erinrade om att den inte skall ersätta harmoniseringsbyråns bedömning av omständigheterna i fråga med sin egen, att det inte kunde uteslutas att den bevisning som överklagandenämnden utan grund hade nekat att beakta kunde ha medfört att innehållet i det omtvistade beslutet ändrades. Förstainstansrätten ogiltigförklarade således det omtvistade beslutet.⁴⁸

Vad beträffar omfattningen av den rättsliga prövning som överklagandenämnden är skyldig att företa preciserade förstainstansrätten, i domen i målet **DEF-TEC Defense Technology mot harmoniseringsbyrån – Defense Technology (FIRST DEFENSE AEROSOL PEPPER PROJECTOR)**, att denna i princip inte avgörs enbart av de grunder som har anförts av klaganden.⁴⁹ Även om klaganden inte har anfört någon särskild grund är överklagandenämnden följaktligen ändå skyldig att, mot bakgrund av alla relevanta rättsliga och faktiska förhållanden, pröva huruvida det överklagade beslutet lagenligt kunde fattas. I detta fall hade sökanden vid förstainstansrätten gjort gällande att

⁴⁷ Förstainstansrättens dom av den 10 juli 2006 i mål T-323/03, La Baronia de Turis mot harmoniseringsbyrån – Baron Philippe de Rothschild (LA BARONNIE) (REG 2006, s. II-0000), och av den 11 juli 2006 i mål T-252/04, Caviar Anzali mot harmoniseringsbyrån – Novomarket (Asetra) (REG 2006, s. II-0000).

⁴⁸ Se, för ett i huvudsak liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Torre Muga.

⁴⁹ Förstainstansrättens dom av den 6 september 2006 i mål T-6/05, DEF-TEC Defense Technology mot harmoniseringsbyrån – Defense Technology (FIRST DEFENSE AEROSOL PEPPER PROJECTOR) (REG 2006, s. II-0000).

invändningsenhetens beslut var en nullitet, eftersom underskrifter saknades. Förstainstansrätten fastställde att om det kan fastställas att de formella regler som skall tillämpas har överträtts, borde överklagandenämnden ha tagit upp nämnda omständighet till prövning ex officio, även om grunden inte hade åberopats vid överklagandenämnden.

Förstainstansrätten berörde under detta år, likaledes i ett processuellt perspektiv, frågan om vilka omständigheter som kan åberopas inför förstainstansrätten i ett överklagande av ett beslut av överklagandenämnden.

I sin dom i det ovannämnda målet **Vitakraft-Werke Wührmann mot harmoniseringsbyrån** fann förstainstansrätten med stöd av sin tidigare rättspraxis att omständigheter som har åberopats vid förstainstansrätten men som inte tidigare har anförts vid harmoniseringsbyråns olika instanser kan påverka lagenligheten av ett beslut som fattats av en överklagandenämnd endast om harmoniseringsbyrån borde ha beaktat dem på eget initiativ. Enligt artikel 74.1 i förordning nr 40/94 skall harmoniseringsbyråns prövning i ärenden om relativa registreringshinder vara begränsad till vad parterna har åberopat och yrkat. Härav följer att harmoniseringsbyrån i sådana ärenden inte är skyldig att på eget initiativ beakta omständigheter som parterna inte har åberopat. Sådana omständigheter kan således inte påverka lagenligheten av ett beslut som fattats av överklagandenämnden.

I domen i målet **Armacell mot harmoniseringsbyrån – nmc (ARMAFOAM)** fastställde förstainstansrätten däremot att det förhållandet att en part i förfarandet vid invändningsenheten medger att de varor som avses med de aktuella varumärkena potentiellt är av samma slag, och därefter vid överklagandenämnden gör gällande att frågan om varuslagslikhet inte kan prövas med hänsyn till den påstådda olikheten mellan de motstående kännetecknen, inte på något sätt medför att harmoniseringsbyrån inte skall pröva frågan huruvida de varor som varumärkena avser är av samma eller liknande slag.⁵⁰ Detta innebär inte heller att denna part förlorar rätten att, inom gränserna för den faktiska och rättsliga ramen för förfarandet vid överklagandenämnden, vid förstainstansrätten framställa anmärkningar mot de bedömningar som överklagandenämnden har gjort i detta avseende.

E. Tillgång till handlingar

Under detta år meddelades endast två domar angående avslag på ansökningar att få tillgång till handlingar enligt förordning nr 1049/2001.⁵¹ I dessa mål fick förstainstansrätten dock möjlighet att precisera räckvidden av de undantag som grundar sig på skyddet för syftet med inspektioner och utredningar respektive skyddet för rättsliga förfaranden.

⁵⁰ Förstainstansrättens dom av den 10 oktober 2006 i mål T-172/05, Armacell mot harmoniseringsbyrån – nmc (ARMAFOAM) (REG 2006, s. II-0000).

⁵¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (EGT L 145, s. 43). Förstainstansrättens dom av den 6 juli 2006 i de förenade målen T-391/03 och T-70/04, Franchet och Byk (REG 2006, s. II-0000), och av den 14 december 2006 i mål T-237/02, Technische Glaswerke Ilmenau mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

I domen i målet **Technische Glaswerke Ilmenau mot kommissionen**, som gällde avslag på en ansökan om tillgång till handlingar som rörde ett förfarande avseende statligt stöd, fastslog förstainstansrätten att endast ett påstående från kommissionen att tillgång till handlingarna skulle kunna försvåra den dialog mellan kommissionen, medlemsstaten och de berörda företagen som är nödvändig i ett pågående förfarande inte bevisade att det förelåg särskilda omständigheter som motiverade att det inte gjordes en konkret och individuell bedömning av de handlingar som avsågs i sökandens ansökan om tillgång.

I domen i de förenade målen **Franchet och Byk mot kommissionen** prövade förstainstansrätten ett avslag på en ansökan om tillgång till vissa handlingar från OLAF och från kommissionens tjänst för internrevision. Dessa handlingar hade sänts till de franska och de luxemburgska rättsliga myndigheterna inom ramen för en utredning av oegentligheter som påstods ha ägt rum inom Eurostat. Sökandena var misstänkta i detta mål.

Förstainstansrätten påpekade först att undantagen till principen om tillgång till institutionernas handlingar skall tolkas och tillämpas restriktivt och prövade därefter kommissionens tillämpning av undantagen, särskilt undantagen avseende skyddet för rättsliga förfaranden och skyddet för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner.

Vad beträffar det första undantaget fann förstainstansrätten att kommissionen, mot bakgrund av omständigheterna i målet, inte med framgång kunde göra gällande att de olika handlingar som OLAF hade överlämnat hade upprättats uteslutande med avseende på ett rättsligt förfarande. Det ankommer nämligen uteslutande på de behöriga nationella myndigheterna eller institutionerna att besluta om lämplig uppföljning av de rapporter och de uppgifter som har överlämnats av OLAF till dessa myndigheter, vilket innebär att det föreligger en möjlighet för att ett överlämnande från OLAF till de nationella myndigheterna eller till en institution inte leder till att något rättsligt förfarande inleds på nationell nivå eller till att något disciplinärt eller administrativt förfarande inleds på gemenskapsnivå. Iakttagandet av de nationella handlägningsreglerna kan i övrigt på ett tillfredsställande sätt säkerställas genom att institutionen försäkrar sig om att ett utlämnande av handlingarna inte strider mot nationell rätt. I tveksamma fall borde OLAF alltså ha samrått med den nationella domstolen och endast vägrat tillgång om den nationella domstolen hade motsatt sig att nämnda handlingar lämnades ut.

Vad beträffar det andra undantaget, avseende skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner, fastslog förstainstansrätten att denna bestämmelse endast är tillämplig om utlämnandet av de ifrågavarande handlingarna riskerar att äventyra att de aktuella inspektionerna, utredningarna eller revisionerna fullbordas. Det var därför nödvändigt att kontrollera huruvida det fortfarande pågick inspektioner eller utredningar, som skulle ha kunnat äventyras, vid den tidpunkt då de omtvistade besluten antogs och huruvida inspektionerna eller utredningarna hade genomförts inom en rimlig tidsfrist. Kommissionen ansågs i detta fall inte ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning eller oriktig bedömning när den, i samband med att det första omtvistade beslutet antogs, bedömde att tillgång inte kunde ges till de handlingar som hade överlämnats till de franska och de luxemburgska myndigheterna, av det skälet att utlämnandet av dessa handlingar skulle undergräva skyddet för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner. Vad gäller vissa av de handlingar som OLAF hade lämnat till kommissionen hade OLAF emellertid uttalat sig in abstracto, utan att på ett tillfredsställande sätt visa att utlämnandet

av dessa handlingar verkligen skulle undergräva skyddet för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner och att det åberopade undantaget verkligen var tillämpligt på samtliga uppgifter i dessa handlingar. Beslutet att avslå ansökan om tillgång till handlingar ogiltigförklarades därför i den del det avsåg dessa sistnämnda handlingar.

Det kan slutligen påpekas att förstainstansrätten i domen i målet **Kallianos mot kommissionen** tillämpade principer som slagits fast i förordning nr 1049/2001 när den, i ett mål där talan väckts av en tjänsteman mot ett beslut om avdrag på hans lön, prövade en grund som avsåg en brist på insyn.⁵² I detta mål hade sökanden begärt att få tillgång till kommissionens rättstjänsts yttranden angående hans personliga situation. Även om sökanden inte hade grundat sin begäran på förordning nr 1049/2001 var det mot bakgrund av rättspraxis avseende denna förordning som förstainstansrätten fastställde att kommissionen delvis hade åsidosatt sökandens rätt till tillgång till akten. Förstainstansrätten ogiltigförklarade emellertid inte kommissionens beslut, eftersom avslaget på ansökan att lämna ut de aktuella rättsliga yttrandena inte hade utgjort hinder för sökandens försvar.

F. Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP) – kampen mot terrorismen

Förstainstansrätten meddelade under detta år tre domar inom området för kampen mot terrorismen.⁵³ I de två första kompletterades de principer som slagits fast i domarna i målen Yusuf och Al Barakaat International Foundation mot rådet och kommissionen respektive Kadi mot rådet och kommissionen,⁵⁴ medan den tredje rörde en ny rättsfråga.

Till följd av terroristattentaten den 11 september 2001 har Förenta nationernas säkerhetsråd antagit flera resolutioner i vilka alla Förenta nationernas (FN) medlemsstater uppmanas att frysa penningmedel och andra finansiella tillgångar som kan hänföras till personer eller enheter som är knutna till talibanerna, Usama bin Laden eller al-Quaida-nätverket. En sanktionskommitté har av säkerhetsrådet fått i uppdrag att identifiera de berörda personerna och att hålla förteckningen uppdaterad. Dessa resolutioner har verkställts i gemenskapen genom rådsförordningar enligt vilka det beslutats om frysning av de berörda personernas och enheternas penningmedel. Dessa är inskrivna på en förteckning som regelbundet revideras av kommissionen, på grundval av de uppdateringar som görs av sanktionskommittén. Medlemsstaterna kan meddela undantag från frysning av penningmedel av humanitära skäl, med sanktionskommitténs samtycke. En begäran om

⁵² Förstainstansrättens dom av den 17 maj 2006 i mål T-93/04, Kallianos mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-323/06 P).

⁵³ Förstainstansrättens domar av den 12 juli 2006 i mål T-253/02, Ayadi mot rådet (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-403/06 P), och T-49/04, Hassan mot rådet och kommissionen (ej publicerad i rättsfallssamlingen) (överklagad till domstolen under målnummer C-399/06 P), samt förstainstansrättens dom av den 12 december 2006 i mål T-228/02, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran mot rådet (REG 2006, s. II-0000).

⁵⁴ Förstainstansrättens dom av den 21 september 2005 i mål T-306/01, Yusuf och Al Barakaat International Foundation mot rådet och kommissionen (REG 2005, s. II-3533) (överklagad till domstolen under målnummer C-45/05 P), och av den 21 september 2005 i mål T-315/01, Kadi mot rådet och kommissionen (REG 2005, s. II-3649) (överklagad till domstolen under målnummer C-402/05 P).

att strykas från förteckningen kan, enligt ett särskilt förfarande, inges till sanktionskommittén via den medlemsstat i vilken den berörda personen är bosatt eller i vilken personen är medborgare.

Chafiq Ayadi, tunisisk medborgare bosatt i Dublin (Irland), och Faraj Hassan, libysk medborgare som sitter fängslad i fängelset i Brixton (Förenade kungariket), skrevs in på den aktuella gemenskapsförteckningen. Dessa två personer väckte talan om ogiltigförklaring av denna åtgärd vid förstainstansrätten. I de två domar som följde preciserade förstainstansrätten flera frågor angående förfarandet för frysning av penningmedel.

I domen i det ovannämnda målet **Ayadi mot rådet** påpekade förstainstansrätten först att den frysning av penningmedel som föreskrivs i den omtvistade förordningen inte strider mot de grundläggande mänskliga rättigheter som erkänns på global nivå (*jus cogens*), men medgav därefter att en sådan åtgärd är ytterst drastisk. Förstainstansrätten tillade emellertid att vikten av de mål som eftersträvas genom de aktuella bestämmelserna dock är av sådant slag att det är berättigat att sådana negativa följder uppkommer och att frysningen av penningmedel inte hindrar de berörda personerna från att ha ett tillfredsställande privatliv, familjeliv och socialt liv, med hänsyn till omständigheterna. Det är i synnerhet inte förbjudet för dem att utöva yrkesverksamhet, även om uppbörden av inkomster från denna verksamhet visserligen är reglerad.

Förstainstansrätten konstaterade därefter, vad gäller förfarandet för att strykas från förteckningen, att det i sanktionskommitténs riktlinjer och i rådets omtvistade förordning föreskrivs att en enskild har rätt att inge en begäran om omprövning av sitt fall till sanktionskommittén via regeringen i den stat i vilken han är bosatt eller i vilken han är medborgare. Denna rättighet garanteras således även enligt gemenskapsrätten. Medlemsstaterna är, inom ramen för prövningen av en sådan begäran, skyldiga att respektera de berördas grundläggande rättigheter, under förutsättning att detta inte hindrar dem från att vederbörligen uppfylla sina skyldigheter enligt Förenta nationernas stadga. Medlemsstaterna skall bland annat i möjligaste mån se till att de berörda ges möjlighet att på ett ändamålsenligt sätt framföra sina synpunkter till de behöriga nationella myndigheterna. Medlemsstaterna har inte rätt att vägra att inleda ett förfarande för omprövning endast av det skälet att den berörda personen är oförmögen att tillhandahålla preciserade och relevanta uppgifter, när orsaken till detta är att de inte har kunnat få kännedom om de exakta skälen till varför de har upptagits i den omtvistade förteckningen på grund av att handlingarna är konfidentiella. Medlemsstaterna har likaså en skyldighet att göra ansträngningar för att de berördas fall utan dröjsmål skall läggas fram för sanktionskommittén på ett korrekt och opartiskt sätt, om det förefaller finnas sakliga skäl för detta med hänsyn till de relevanta uppgifter som har lämnats.

De berörda har slutligen möjlighet att väcka talan vid nationell domstol mot en eventuell orimlig vägran från den behöriga nationella myndighetens sida att hänskjuta fallet till sanktionskommittén för omprövning. Kravet på att säkerställa gemenskapsrättens fulla verkan innebär att den nationella domstolen, vid behov, kan vara tvungen att underlåta att tillämpa en nationell bestämmelse som utgör hinder för att denna rättighet kan utövas, som till exempel en bestämmelse som innebär att nationella myndigheters vägran att vidta åtgärder för att garantera sina medborgare diplomatiskt skydd inte kan bli föremål

för domstolsprövning. I detta mål ansåg förstainstansrätten att Chafiq Ayadi och Faraj Hassan, om de ville göra gällande att de irländska och brittiska myndigheterna hade brustit i det lojala samarbetet i förhållande till dem, skulle använda sig av de rättsmedel som föreskrivs i nationell rätt.

Det ovannämnda målet **Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran mot rådet** rörde också kampen mot terrorism, men avsåg ett annat rättsligt sammanhang och grundade sig på andra principer. Den 28 september 2001 antog Förenta nationernas säkerhetsråd en resolution, i vilken alla FN:s medlemsstater uppmanades att på alla sätt bekämpa terrorismen och dess finansiering, bland annat genom att frysa penningmedel för personer och enheter som begår eller försöker begå terroristhandlingar. Denna resolution skiljer sig från dem som var aktuella i de ovannämnda målen Yusuf och Al Barakaat International Foundation mot rådet och kommissionen, Kadi mot rådet och kommissionen, Ayadi mot rådet samt Hassan mot rådet och kommissionen, på så sätt att medlemsstaterna har befogenhet att själva identifiera de personer vars penningmedel skall frysas. Denna resolution har genomförts i gemenskapen bland annat genom två gemensamma ståndpunkter och en rådsförordning, antagna den 27 december 2001, i vilka det föreskrivs att penningmedel skall frysas för personer och enheter som finns upptagna i en förteckning som skall upprättas och regelbundet uppdateras av rådet.⁵⁵ Genom en gemensam ståndpunkt och ett beslut av den 2 maj 2002 uppdaterade rådet förteckningen över berörda personer och enheter, varvid bland andra Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran (OMPI) uppfördes på förteckningen.⁵⁶ Därefter har rådet antagit en rad olika gemensamma ståndpunkter och beslut för att uppdatera den aktuella förteckningen, varvid OMPI hela tiden har behållits i förteckningen. OMPI väckte talan vid förstainstansrätten om ogiltigförklaring av dessa gemensamma ståndpunkter och beslut, i den del dessa rättsakter berör OMPI.

Förstainstansrätten konstaterade i sin dom att vissa grundläggande rättigheter och garantier, bland annat rätten till försvar, motiveringsskyldigheten och rätten till ett effektivt domstolsskydd, i princip är fullt tillämpliga vid antagande av ett gemenskapsbeslut om frysning av penningmedel med stöd av den aktuella förordningen. Vad beträffar rätten till försvar fann förstainstansrätten att detta mål skiljde sig från de mål som gav upphov till domen i målet Yusuf och Al Barakaat International Foundation mot rådet och kommissionen samt domen i målet Kadi mot rådet och kommissionen. Eftersom FN:s medlemmar har befogenhet att, inom ramen för den ordning som var ifrågasatt i detta mål, själva utföra den konkreta identifieringen av de personer och enheter vars penningmedel skulle frysas, utgör denna identifiering ett utövande av en egen befogenhet som medför att gemenskapen gör en skönsmässig bedömning av FN:s rättsakter. Rådet är, under dessa omständigheter, skyldigt att fullt ut iaktta de berördas rätt till försvar.

⁵⁵ Gemensam ståndpunkt 2001/930/GUSP om bekämpande av terrorism (EGT L 344, s. 90), gemensam ståndpunkt 2001/931/GUSP om tillämpning av särskilda åtgärder i syfte att bekämpa terrorism (EGT L 344, s. 93), och förordning (EG) nr 2580/2001 om särskilda restriktiva åtgärder mot vissa personer och enheter i syfte att bekämpa terrorism (EGT L 344, s. 70).

⁵⁶ Gemensam ståndpunkt 2002/340/GUSP om uppdatering av gemensam ståndpunkt 2001/931 (EGT L 116, s. 75), och beslut 2002/334/EG om genomförande av artikel 2.3 i förordning nr 2580/2001 och om upphävande av beslut 2001/927/EG (EGT L 116, s. 33).

Förstainstansrätten prövade därefter räckvidden för dessa rättigheter och garantier, samt de begränsningar de kan bli föremål för i samband med att en gemenskapsrättsakt om frysning av penningmedel antas och fastställde inledningsvis att den allmänna principen om respekt för rätten till försvar inte innebär att det krävs att rådet ger de berörda tillfälle att yttra sig när ett initialt beslut om frysning av penningmedel antas, eftersom detta beslut skall kunna ges en överraskningseffekt. Enligt denna princip krävs däremot att den berörde informeras om de omständigheter som ligger till grund för beslutet om frysning av penningmedel, i så stor utsträckning som möjligt, antingen samtidigt med eller så snart som möjligt efter det att ett sådant beslut har antagits, såvida inte tvingande hänsyn till gemenskapens och medlemsstaternas säkerhet eller bevarandet av internationella relationer utgör hinder härför. Med samma förbehåll skall de berörda ges tillfälle att yttra sig på ett ändamålsenligt sätt innan ett påföljande beslut om fortsatt frysning av penningmedel fattas.

På samma sätt och fortfarande med samma förbehåll, skall motiveringen av ett initialt eller ett påföljande beslut om frysning av penningmedel på ett specifikt och konkret sätt behandla åtminstone de omständigheter som ligger till grund för frysningen av penningmedel, bland annat de exakta uppgifter eller fakta i det relevanta ärendet som visar att ett beslut avseende de berörda har fattats av en behörig myndighet i en medlemsstat. Motiveringen skall även innehålla de skäl som föranlett rådet att, med utövande av sin befogenhet att göra en skönsmässig bedömning, anse att de berörda skall vara föremål för en sådan åtgärd.

Slutligen säkerställs rätten till ett effektivt domstolsskydd av de berördas rätt att väcka talan vid förstainstansrätten mot ett beslut om frysning av penningmedel eller ett beslut om att denna åtgärd skall fortsätta att gälla. Eftersom rådet har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning inom detta område är förstainstansrättens prövning av sådana besluts lagenlighet emellertid begränsad till att avse en kontroll av att reglerna för handläggning och för motivering har följts, att uppgifterna om de faktiska omständigheterna är materiellt riktiga, att bedömningen inte är uppenbart oriktig och att det inte har förekommit maktmissbruk.

Förstainstansrätten tillämpade dessa principer i det aktuella målet och påpekade därvid att det i de för målet relevanta bestämmelserna inte föreskrivs något uttryckligt förfarande för att underrätta de berörda om vilka omständigheter som läggs dem till last och för att höra dem, vare sig före eller samtidigt med att ett initialt beslut om frysning av penningmedel antas eller, vid antagande av påföljande sådana beslut om att bibehålla frysningen av penningmedel, för att få deras namn borttagna från förteckningen. Förstainstansrätten fann därefter att OMPI inte vid något tillfälle hade underrättats om de omständigheter som låg till grund för frysningen av penningmedel innan talan väcktes. Varken i det initiala beslutet om frysning av OMPI:s penningmedel eller i de påföljande besluten om att behålla denna frysning anges ens de exakta uppgifter eller fakta i det relevanta ärendet som visar att ett beslut som motiverar att organisationen uppförs på den omtvistade förteckningen hade fattats av en behörig nationell myndighet. Förstainstansrätten fann att rådet åsidosatt sin motiveringsskyldighet. Förstainstansrätten ogiltigförklarade därför det angripna beslutet i den del det rörde OMPI.

II. Skadeståndsmål

A. Villkor för upptagande till prövning av en skadeståndstalan

En skadeståndstalan enligt artikel 288 andra stycket EG är en självständig form av talan som skiljer sig från talan om ogiltigförklaring i det att den inte syftar till att undanröja en bestämd åtgärd utan att ersätta den skada som vållats av en institution. Skadeståndstalanens säregenhet medför att den skall avvisas om den i själva verket syftar till att få en lagakraftvunnen rättsakt upphävd och om den, om den bifölls, skulle få till följd att rättsverkningarna av rättsakten i fråga undanröjdes. I rättspraxis har fastställts att detta särskilt är fallet när talan avser erläggande av ett belopp som exakt motsvarar det belopp som erlagts av sökanden i form av tullar för att efterkomma den rättsakt som vunnit laga kraft.⁵⁷

I målet **Danzer mot rådet**⁵⁸ väckte sökandena en talan som syftade till att erhålla ersättning för den skada som de påstod sig ha lidit till följd av de böter som hade ålagts dem av de behöriga österrikiska myndigheterna på grundval av nationella rättsakter som antagits för att införliva två direktiv om harmonisering av lagstiftningen avseende bolag.⁵⁹ De gjorde inte gällande någon skada som skulle kunna anses som skild från de verkningar som omedelbart och uteslutande följde av de nämnda bötesbeslutens genomförande. Förstainstansrätten drog slutsatsen att sökandena genom sina skadeståndstalan sökte uppnå de verkningar som en ogiltigförklaring av de beslut som meddelats av de behöriga nationella myndigheterna skulle få och att deras talan därför skulle avvisas.

Förstainstansrättens slutsats åtföljdes av flera överväganden avseende systematiken i gemenskapsrättens taleformer. Förstainstansrätten fastställde att, även om de aktuella direktiven skulle kunna anses direkt ligga till grund för de nämnda nationella besluten om böter och sökandena därigenom hade ett intresse av att de ogiltigförklarades, var deras skadeståndstalan inte den lämpliga formen för detta ändamål. Inom ramen för de taleformer som föreskrivs i fördraget skulle den rätta taleformen ha varit att vid den nationelladomstol vid vilken talan väckts mot dess beslut begära att ett förhandsavgörande beträffande bedömningen av de omtvistade bestämmelsernas giltighet skulle inhämtas från EG-domstolen. Det hade i detta avseende enligt förstainstansrätten ingen som helst betydelse att de nationella domstolar vid vilka talan hade väckts hade avslagit deras begäran om detta. Förstainstansrätten preciserade att det, utan att det påverkar ett eventuellt skadeståndsansvar för den berörda medlemsstaten,⁶⁰ enligt domstolens

⁵⁷ Domstolens dom av den 26 februari 1986 i mål 175/84, Krohn mot kommissionen (REG 1986, s. 753), punkterna 30, 32 och 33.

⁵⁸ Förstainstansrättens dom av den 21 juni 2006 i mål T-47/02, Danzer mot rådet (REG 2006, s. II-0000).

⁵⁹ Rådets första direktiv 68/151/EEG av den 9 mars 1968 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel [48 andra stycket EG] avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen (EGT L 65, s. 8; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 3), rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel [44.2 g EG] om årsbokslut i vissa typer av bolag (EGT L 222, s. 11; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 17).

⁶⁰ Domstolens dom av den 30 september 2003 i mål C-224/01, Köbler (REG 2003, s. I-10239).

rättspraxis inte finns någon absolut skyldighet att begära ett förhandsavgörande.⁶¹ Förstainstansrätten fastställde att det inte ankom på den inom ramen för en skadeståndstalan bedöma lämpligheten av de österrikiska domstolarnas beslut att inte begära något förhandsavgörande beträffande bedömningen av giltigheten av de omtvistade bestämmelserna i de aktuella direktiven. Förstainstansrätten påpekade att sökandena, om skadeståndstalan upptogs till sakprövning, skulle ges en möjlighet att kringgå såväl avslaget på deras ansökningar om ogiltigförklaring av de nationella besluten om böter – vilka endast de nationella domstolarna är behöriga att besluta om – som dessa domstolars beslut att inte begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen. Detta skulle strida mot själva principen om det rättsliga samarbete som ligger till grund för förfarandet om förhandsavgörande.

B. Upptagande till sakprövning av yrkanden om föreläggande

I domen i målet **Galileo mot kommissionen**⁶² uttalade sig förstainstansrätten om huruvida ett yrkande om att kommissionen skall föreläggas att upphöra med sina påstått rättsstridiga åtgärder kan upptas till sakprövning inom ramen för en skadeståndstalan. I detta mål gjorde sökandena, vilka var innehavare av flera gemenskapsvarumärken som innehöll kännetecknet Galileo, gällande att kommissionen inte hade rätt att använda detta ord i samband med det europeiska projektet rörande ett satellitbaserat system för radionavigation och yrkade bland annat att förstainstansrätten skulle förbjuda kommissionen att använda detta ord. Kommissionen framställde en invändning om rättegångshinder vad avsåg detta yrkande och gjorde gällande att EG-fördraget inte ens i en tvist rörande skadestånd gav gemenskapsdomstolen sådan behörighet.

Förstainstansrätten ansåg emellertid att gemenskapsdomstolen enligt artikel 288 andra stycket EG och artikel 235 EG är behörig att ålägga gemenskapen att ersätta skada på vilket sätt som helst, förutsatt att detta är förenligt med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar vad gäller utomobligatoriskt skadestånd, däribland ersättning in natura, i förekommande fall genom påbud eller förbud. Vad gäller varumärken medför direktiv 89/104⁶³ en harmonisering som ger innehavaren av ett varumärke rätt att "förbjuda tredje man" att använda detsamma. Förstainstansrätten fann att det enhetliga skydd som innehavaren av ett varumärke garanteras omfattas av de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar, vilket innebär att gemenskapen i princip inte kan avhålla sig från att tillerkänna gemenskapsdomstolarna möjlighet att vidta motsvarande processuella åtgärder, eftersom gemenskapens institutioner är skyldiga att följa hela gemenskapsrätten, däribland sekundärrätten.

⁶¹ Domstolens dom av den 6 oktober 1982 i mål 283/81, CILFIT (REG 1982, s. 3415; svensk specialutgåva, volym 6, s. 513), punkt 21, och av den 22 oktober 1987 i mål 314/85, Foto-Frost (REG 1987, s. 4199; svensk specialutgåva, volym 9, s. 233), punkt 14.

⁶² Förstainstansrättens dom av den 10 maj 2006 i mål T-279/03, Galileo International Technology m.fl. mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-325/06 P).

⁶³ Rådets första direktiv 89/104/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar (EGT L 40, 1989, s. 1; svensk specialutgåva, område 13, volym 17, s. 178).

C. Orsakssamband

För att gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar skall aktualiseras, antingen till följd av ett rättsstridigt agerande eller i avsaknad av ett sådant agerande, krävs att det föreligger ett orsakssamband mellan det bakomliggande agerandet och den skada detta har lett till.⁶⁴ I domarna i målen **Abad Pérez m.fl. mot rådet och kommissionen** samt **É.R. m.fl. mot rådet och kommissionen**⁶⁵ preciserade förstainstansrätten begreppet orsakssamband inom ramen för de rättsliga förfaranden som hade inletts av spanska uppfödare, i egenskap av indirekt skadelidande och rättsinnehavare till fem personer som dött i Frankrike, i syfte att erhålla ersättning för den skada som sökandena påstod sig ha lidit till följd av rådets och kommissionens handlingar, och underlåtenhet att handla, efter utbrottet i Europa av galna ko-sjukan och en ny variant av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom.

Förstainstansrätten påpekade bland annat att frågan huruvida det föreligger ett orsakssamband mellan ett agerande och en skada, på ett område som djurs och människors hälsa, skall bedömas utifrån vad institutionerna hade möjlighet att göra utifrån den tidens vetenskapliga kunskaper. I fall där det agerande som påstås ha orsakat den åberopade skadan består i en underlåtenhet att agera, är det dessutom särskilt viktigt att med säkerhet fastslå att skadan verkligen har orsakats av den underlåtenhet som åberopas och inte av något annat agerande, som inte har åberopats mot gemenskapsinstitutionerna. Förstainstansrätten fastställde slutligen, bland annat med stöd av dessa principer, att det inte hade visats att de påstått rättsstridiga handlingarna och fallen av underlåtenhet från rådets och kommissionens sida kunde anses utgöra en säker och direkt orsak till de skador som åberopats. Det hade nämligen inte visats att de ifrågavarande skadorna inte skulle ha uppkommit om institutionerna hade vidtagit de åtgärder som sökandena kritiserat dem för att inte ha vidtagit, eller om de hade vidtagit dessa åtgärder i ett tidigare skede.

D. Skadeståndsansvar i samband med ett rättsstridigt agerande

Enligt fast rättspraxis angående skadeståndsskyldighet för gemenskapen för skador som enskilda har lidit till följd av en gemenskapsinstitutioners eller ett gemenskapsorgans överträdelse av gemenskapsrätten föreligger det en rätt till skadestånd då tre förutsättningar är uppfyllda, nämligen att den rättsregel som har överträtts har till syfte att ge enskilda rättigheter, att överträdelsen är tillräckligt klar och, slutligen, att det finns ett direkt orsakssamband mellan åsidosättandet av den skyldighet som åligger den som har antagit rättsakten och den skada som de drabbade personerna har lidit.⁶⁶ I två mål

⁶⁴ Se, bland annat, vad gäller skadeståndsansvar för rättsstridigt agerande, domstolens dom av den 5 mars 1996 i de förenade målen C-46/93 och C-48/93, Brasserie du pêcheur och Factortame (REG 1996, s. I-1029), punkt 51, och, vad gäller skadeståndsansvar i avsaknad av ett sådant agerande, förstainstansrättens dom av den 14 december 2005 i mål T-69/00, FIAMM och FIAMM Technologies mot rådet och kommissionen (REG 2006, s. II-0000) (överklagad till domstolen under målnummer C-120/06 P), punkt 160.

⁶⁵ Förstainstansrättens domar av den 13 december 2006 i målen T-304/01, Abad Pérez m.fl. mot rådet och kommissionen (REG 2006, s. II-0000), och T-138/03, É.R. m.fl. mot rådet och kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

⁶⁶ Se bland annat domen i de ovannämnda förenade målen Brasserie du pêcheur och Factortame, punkt 51.

preciserade förstainstansrätten vad som skall förstås med en rättsregel som har till syfte att ge enskilda rättigheter.

I domen i det ovannämnda målet **Camós Grau mot kommissionen** fastställde förstainstansrätten att bestämmelsen om opartiskhet, som institutionerna är skyldiga att iakttä när de genomför utredningsuppdrag av det slag som ankommer på OLAF, syftar, förutom på allmänintresset, till att skydda de berörda individerna och ger dem således en subjektiv garanti för att motsvarande skyddsregler iakttas.⁶⁷ Den skall således anses ha till syfte att ge enskilda rättigheter. OLAF:s åsidosättande av denna bestämmelse var i detta fall allvarlig och klar. Det fanns dessutom ett direkt orsakssamband mellan detta åsidosättande och den skada som sökanden hade lidit, vilken bestod i att han hade utsatts för en kränkning beträffande sin heder och sitt rykte samt att han lidit av besvär i sin vardagliga tillvaro. Förstainstansrätten tillerkände därför Camós Grau ett skadestånd på 10 000 euro.

I domen i målet **Tillack mot kommissionen** erinrade förstainstansrätten om att den redan fastställt att principen om god förvaltningssed inte i sig har till syfte att ge rättigheter åt enskilda.⁶⁸ Förstainstansrätten preciserade att detta dock inte gäller när denna princip ger uttryck för vissa särskilda rättigheter, såsom rätten att få sina angelägenheter behandlade opartiskt, rättvist och inom skälig tid, rätten att bli hörd, rätten att få tillgång till akten eller rätten att få del av motiveringen för beslut, i den mening som avses i artikel 41 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.⁶⁹

E. Skadeståndsansvar då gemenskapen inte har agerat rättsstridigt

Såsom förstainstansrätten fastslog i stor avdelning år 2005 medför artikel 288 andra stycket EG en möjlighet för enskilda att, om vissa villkor är uppfyllda, få ersättning utdömd av gemenskapsdomstolarna även då den som orsakat skadan inte har gjort sig skyldig till ett rättsstridigt agerande.⁷⁰ Under år 2006 uttalade sig förstainstansrätten upprepade gånger angående denna typ av skadeståndsansvar. Nedan ges två exempel.

I domen i det ovannämnda målet **Galileo mot kommissionen** påpekade förstainstansrätten att gemenskapens skadeståndsansvar då dess organ inte kan tillskrivas något rättsstridigt agerande endast kan aktualiseras när den skada som har uppstått är av onormal och särskild karaktär. En skada är onormal när den går utöver de ekonomiska risker som verksamhet inom den berörda sektorn är förenad med. Förstainstansrätten fann i detta mål att den skada

⁶⁷ Förstainstansrättens dom av den 6 april 2006 i mål T-309/03, Camós Grau mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

⁶⁸ Förstainstansrättens dom av den 4 oktober 2006 i mål T-193/04, Tillack mot kommissionen, i vilken det hänvisas till förstainstansrättens dom av den 6 december 2001 i mål T-196/99, Area Cova m.fl. mot rådet och kommissionen (REG 2001, s. II-3597), punkt 43.

⁶⁹ Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, proklamerad den 7 december 2000 i Nice (EGT C 364, 2000, s. 1).

⁷⁰ Se domen i det ovannämnda målet FIAMM och FIAMM Technologies mot rådet och kommissionen, punkterna 158–160.

som uppstår genom att en gemenskapsinstitution använder ett ord för ett gemenskapsprojekt inte kan anses gå utöver de ekonomiska risker som varumärkesinnehavarens bruk av samma ord i sina varumärken är förenat med, när denne, med hänsyn till ordets kännetecken – förnamnet på en berömd italiensk matematiker, fysiker och astronom – medvetet har tagit risken att någon annan lagenligt, det vill säga utan att göra intrång i dennes varumärkesrätter, kan använda samma namn för ett av sina projekt.

I domen i målet **Masdar mot kommissionen**⁷¹ fastställde förstainstansrätten att det var möjligt för en sökande att åberopa att en institution gjort en obehörig vinst eller utfört ett ärende för annans räkning utan uppdrag och därigenom aktualisera denna institutions utomobligatoriska skadeståndsansvar, även om den inte agerat rättsstridigt. Bakgrunden till detta mål var att sökanden ingått ett avtal om underleverans med ett bolag som ingått avtal med kommissionen. Eftersom detta bolag inte betalade sökanden vände sig denna till kommissionen. Kommissionen vägrade emellertid att betala sökanden direkt. Sökanden väckte då en skadeståndstalan och gjorde gällande att kommissionen hade åsidosatt vissa principer om utomobligatoriskt skadeståndsansvar som var erkända i ett stort antal medlemsstater.

Sökanden gjorde bland annat gällande en civilrättslig talan grundad på förbudet mot obehörig vinst (principen *de in rem verso*) och en civilrättslig talan grundad på utförande av ärende för annans räkning utan uppdrag av denne (principen *negotiorum gestio*).

Förstainstansrätten påpekade först att gemenskapen kunde ha ett skadeståndsansvar även när den inte hade agerat rättsstridigt och konstaterade därefter att möjligheten att väcka talan grundad på obehörig vinst eller utförande av ärende för annans räkning utan uppdrag av denne har utformats för att, under särskilda civilrättsliga omständigheter, utgöra upphov till förpliktelser utanför avtalsförhållanden, vilka som huvudregel består i att den som har gjort en vinst skall betala tillbaka det som denne oriktigt har mottagit respektive att huvudmannen skall utge ersättning till förvaltaren. Grunder avseende obehörig vinst och utförande av ärende för annans räkning utan uppdrag av denne kan således inte underkännas redan av den anledningen att villkoret om institutionens rättsstridiga agerande inte är uppfyllt. Efter att ha påpekat att gemenskapsdomstolarna redan haft tillfälle att tillämpa vissa principer om återkrav av belopp som utbetalats utan grund, bland annat i fråga om förbudet mot obehörig vinst, som är en av de allmänna gemenskapsrättsliga principerna, konstaterade förstainstansrätten att det skulle undersökas om villkoren för en talan om obehörig vinst eller för en talan grundad på utförande av tjänst för annans räkning utan uppdrag av denne var uppfyllda i detta fall.

Förstainstansrätten erinrade i detta sammanhang om under vilka förutsättningar sådana grunder med framgång kan göras gällande enligt de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar, nämligen dels att de inte med framgång kan åberopas när nyttan för den som gjort en vinst eller för huvudmannen vilar på ett avtal eller en förpliktelse enligt lag, dels att de i allmänhet endast kan åberopas subsidiärt, det vill säga när den skadelidande inte har någon annan möjlighet att väcka

⁷¹ Förstainstansrättens dom av den 16 november 2006 i mål T-333/03, *Masdar mot kommissionen* (REG 2006, s. II-0000).

talans för att erhålla det som vederbörande har rätt till. Förstainstansrätten drar av detta slutsatsen att talan i detta fall inte kan bifallas på de grunder sökanden gjort gällande.

III. *Ansökan om interimistiska åtgärder*

Det inkom under detta år 25 ansökningar om interimistiska åtgärder till förstainstansrättens ordförande, vilket innebar en svag ökning jämfört med det antal ansökningar (21) som ingavs året dessförinnan. Under år 2006 avgjorde den domare som är behörig att besluta om interimistiska åtgärder 24 mål och biföll två ansökningar om interimistiska åtgärder, i besluten i målen **Globe mot kommissionen** och **Romana Tabacchi mot kommissionen**.⁷²

Beslutet i målet **Globe mot kommissionen** utgjorde en utveckling av det beslut som meddelades år 2005 i målet Deloitte mot kommissionen,⁷³ men till skillnad från beslutet i detta sistnämnda mål bifölls ansökan om interimistiska åtgärder. Sökanden begärde i detta fall uppskov med verkställigheten av kommissionens beslut att inte anta sökandens anbud i samband med anbudsförfarandet avseende varor till vissa länder i Centralasien.

Inledningsvis, vad gäller villkoret att det skall finnas faktiska och rättsliga grunder på vilka den begärda åtgärden omedelbart framstår som befogad (*fumus boni juris*), fastställde förstainstansrätten att en av de grunder som sökanden hade åberopat gav upphov till allvarliga tvivel beträffande upphandlingens lagenlighet. Förstainstansrätten undersökte därefter om det var nödvändigt att skyndsamt meddela det begärda uppskovet med verkställigheten, och fastställde att det inte ankom på förstainstansrätten att föregripa de åtgärder som kommissionen kunde ha att vidta vid en eventuell ogiltigförklaring av de omtvistade besluten. Förstainstansrätten tillade emellertid att den allmänna principen om ett fullständigt och verksamt rättsskydd innebär att enskilda skall ha rätt till ett interimistiskt rättsskydd om det är nödvändigt för att säkerställa den effektiva verkan av ett framtida definitivt avgörande, för att undvika att luckor uppstår i det rättsliga skydd som gemenskapens domstolar säkerställer. Det skulle därför prövas huruvida kommissionen vid en eventuell ogiltigförklaring skulle kunna anordna en ny upphandling som gjorde det möjligt att reparera den skada som sökanden påstod sig ha lidit, och, om så inte var fallet, huruvida sökanden skulle kunna erhålla ersättning för denna skada.

I detta fall var det emellertid föga sannolikt att kommissionen skulle komma att anordna ett nytt anbudsförfarande efter en eventuell ogiltigförklaring, vilken troligtvis skulle meddelas efter avtalets slutförande. Förstainstansrätten undersökte därför om Globe kunde erhålla ersättning för förlusten av en möjlighet att erhålla det kontrakt som var föremål för gemenskapens anbudsförfarande. Även om det fanns en seriös möjlighet, var det likväl mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att kvantifiera den, och följaktligen att med erforderlig precision värdera den skada som förlusten av den medförde. Eftersom

⁷² Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 20 juli 2006 i mål T-114/06 R, *Globe mot kommissionen* (REG 2006, s. II-0000), och av den 13 juli 2006 i mål T-11/06 R, *Romana Tabacchi mot kommissionen* (REG 2006, s. II-0000).

⁷³ Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 20 september 2005 i mål T-195/05 R, *Deloitte Business Advisory mot kommissionen* (REG 2005, s. II-3485).

skadan inte kunde beräknas i ekonomiska termer med tillräcklig precision ansågs den vara mycket svår att avhjälpa. Förstainstansrättens ordförande ansåg även, med hänsyn till de särskilda omständigheterna i fallet och till särdragen på den marknad där sökanden och det företag som tilldelats kontraktet var verksamma, att den nämnda skadan var allvarlig.

Förstainstansrätten gjorde därefter en avvägning mellan de berörda intressena och påpekade att det fanns skälig anledning att anta att kommissionen hade agerat rättsstridigt. Med hänsyn till att det företag som tilldelats kontraktet kunde kräva skadestånd av kommissionen vid behörig domstol, kunde intresseavvägningen inte utfalla till förmån för det företag som tilldelats kontraktet och därigenom till nackdel för sökanden. Inget av de intressen kommissionen gjorde gällande ändrade denna bedömning. Förstainstansrätten meddelade därför uppskov med verkställigheten av beslutet om tilldelning av kontraktet.

I beslutet i målet **Romana Tabacchi mot kommissionen** uttalade sig förstainstansrättens ordförande angående en begäran från ett företag som ansökte om undantag från skyldigheten att ställa en bankgaranti som villkor för att undvika omedelbar indrivning av de böter företaget hade ålagts att betala. Förstainstansrätten konstaterade att det i detta fall fanns särskilda omständigheter som motiverade att sökanden delvis beviljades uppskov med skyldigheten att ställa en bankgaranti. Sökanden hade nämligen visat, förutom att det förelåg faktiska och rättsliga grunder på vilka den begärda åtgärden omedelbart framstod som befogad (fumus boni juris), att företagets och dess aktieägars svaga ekonomiska ställning innebar att vissa banker hade vägrat bevilja sökanden den begärda bankgarantin. Förstainstansrätten gjorde en avvägning av de berörda intressena och fann att kommissionens ekonomiska intressen inte skulle skyddas bättre om det omedelbart inleddes ett förfarande för tvångsverkställighet av beslutet, eftersom det var osannolikt att den skulle erhålla ett belopp som motsvarade de ålagda böterna. Även i detta fall bifölls ansökan om interimistiska åtgärder.

Slutligen, i målet **Endesa mot kommissionen**,⁷⁴ vilket redan nämnts i samband med kontroll av företagskoncentrationer, hade sökanden ansökt om interimistiska åtgärder i form av uppskov med verkställigheten av kommissionens beslut att avslå Endesas klagomål.⁷⁵ I sitt beslut erinrade förstainstansrätten om att frågan huruvida en ansökan om interimistiska åtgärder ställer krav på skyndsamhet måste bedömas med beaktande av om det är nödvändigt att fatta ett interimistiskt beslut för att undvika att den som ansöker om den interimistiska åtgärden orsakas allvarlig och irreparabel skada. En sådan skada skall kunna komma att drabba den part som ansöker om den interimistiska åtgärden. Endesa hade bland annat gjort gällande att det fanns en risk för att Gas Natural, om interimistiska åtgärder inte meddelades, skulle överta kontrollen över och avveckla Endesa. Denna skada skulle enligt sökanden även åsamkas företagets aktieägare. Förstainstansrätten ansåg emellertid att Endesa inte, med hänvisning till kravet på skyndsamhet, med framgång kunde åberopa en skada som påstods kunna orsakas dess aktieägare, eftersom aktieägarna utgjorde juridiska personer som var skilda från företaget. Vad beträffar den åberopade skada som skulle orsakas Endesa självt konstaterade

⁷⁴ Förstainstansrättens dom av den 14 juli 2006 i mål T-417/05, Endesa mot kommissionen (REG 2006, s. II-0000).

⁷⁵ Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 1 februari 2006 i mål T-417/05 R, Endesa mot kommissionen (ej publicerat i rättsfallssamlingen).

förstainstansrätten att den var hypotetisk, eftersom den berodde på om ett offentligt uppköpserbudande lämnades och hade framgång, vilket inte hade visats i det skedet. Förstainstansrätten ansåg slutligen att det, i vilket fall som helst, inte hade visats att de rättsmedel som fanns att tillgå enligt spansk rätt var otillräckliga för att förhindra att Endesa skulle lida den allvarliga och irreparabla skada som företaget hade påstått. Förstainstansrättens ordförande avslog därför ansökan om interimistiska åtgärder.

B – Förstainstansrättens sammansättning

(Sammansättning den 6 oktober 2006)

Första raden, från vänster till höger:

Domaren V. Tiili, avdelningsordförandena J.D. Cooke, M. Vilaras och M. Jaeger, förstainstansrättens ordförande B. Vesterdorf, avdelningsordförandena J. Pirrung och H. Legal samt domarna R. García-Valdecasas och J. Azizi.

Andra raden, från vänster till höger:

Domarna I. Wiszniewska-Białecka, E. Cremona, M.E. Martins Ribeiro, A.W.H. Meij, N.J. Forwood, F. Dehousse, O. Czúcz och I. Pelikánová.

Tredje raden, från vänster till höger:

Domarna N. Wahl, S. Papasavvas, K. Jürimäe, D. Šváby, V. Vadapalas, I. Labucka, E. Moavero Milanesi och M. Prek samt justitiesekreteraren E. Coulon.

1. Förstainstansrättens ledamöter

(i rangordning efter tillträde till ämbetet)

Bo Vesterdorf

Född 1945; juristlingvist vid domstolen; handläggare vid justitieministeriet; biträdande domare; rättsattaché vid Danmarks ständiga representation vid Europeiska ekonomiska gemenskapen; tf. domare vid Østre Landsret (appellationsdomstol); chef för justitieministeriets avdelning för förvaltningsrätt och konstitutionella frågor; expeditionschef vid justitieministeriet; universitetslektor; ledamot av Europarådets styrelse för de mänskliga rättigheterna (CDDH), därefter ledamot av CDDH:s byrå; medlem av "Ad-hoc-kommittén för rättslig utbildning" vid Akademien för Europarätt i Trier i Tyskland; domare vid förstainstansrätten sedan den 25 september 1989; ordförande för förstainstansrätten sedan den 4 mars 1998.

Rafael García-Valdecasas y Fernández

Född 1946; Abogado del Estado (i Jaén och Granada); justitiesekreterare vid den ekonomisk-administrativa domstolen i Jaén och därefter i Cordoba; ledamot av advokatsamfundet (Jaén, Granada); chef för avdelningen för gemenskapsrättsliga tvister vid utrikesministeriet; chef för Spaniens delegation i rådets arbetsgrupp för skapandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt; domare vid förstainstansrätten sedan den 25 september 1989.

Virpi Tiili

Född 1942; juris doktor vid universitetet i Helsingfors; assistent i civilrätt och handelsrätt vid universitetet i Helsingfors; direktör med ansvar för rättsliga frågor och handelspolitik vid Finlands centrala handelskammare; generaldirektör för det finska konsumentverket; domare vid förstainstansrätten sedan den 18 januari 1995.

Pernilla Lindh

Född 1945; jur. kand. vid universitetet i Lund; assessor vid Svea hovrätt; jurist och rättschef vid rättssekretariatet vid utrikesministeriets handelsavdelning; domare vid förstainstansrätten från den 18 januari 1995 till den 6 oktober 2006.

Josef Azizi

Född 1948; juris doktor samt fil. kand. i samhällsvetenskap och ekonomi vid universitetet i Wien; kursföreståndare och lärare vid universitetet för nationalekonomi i Wien och vid juridiska fakulteten vid universitetet i Wien; Ministerialrat och avdelningschef vid Bundeskanzleramt; ledamot i Europarådets styrkommitté för juridiskt samarbete (CDCJ); rättegångsombud vid Verfassungsgerichtshof (författningsdomstolen) i mål avseende prövning av huruvida förbundslagar överensstämmer med konstitutionen; ansvarig samordnare för anpassningen av österrikisk rätt till gemenskapsrätten; domare vid förstainstansrätten sedan den 18 januari 1995.

John D. Cooke

Född 1944; ledamot av Bar of Ireland år 1966; ledamot av Bar of England and Wales, Bar of Northern Ireland och Bar of New South Wales; verksam som barrister under åren 1966-1996; ledamot av Inner Bar Ireland (Senior Counsel) år 1980 och av Inner Bar New South Wales år 1991; ordförande för rådet för advokatsamfunden i Europeiska gemenskapen (CBCE) år 1985-1986; gästprofessur vid juridiska fakulteten vid University College i Dublin; medlem av Chartered Institute of Arbitrators; ordförande för Royal Zoological Society of Ireland år 1987-1990; bencher vid Honorable Society of King's Inns, Dublin; honorary bencher vid Lincoln's Inn, London; domare vid förstainstansrätten sedan den 10 januari 1996.

Marc Jaeger

Född 1954; advokat; justitieattaché, förordnad vid riksåklagarämbetet, domare, vice ordförande för Tribunal d'arrondissement de Luxembourg; lärare vid Centre universitaire i Luxemburg; tjänstledig domare, rättssekreterare vid domstolen från år 1986, domare vid förstainstansrätten sedan den 11 juli 1996.

Jörg Pirrung

Född 1940; forskarassistent vid universitetet i Marburg; juris doktor (universitetet i Marburg); sakkunnig, senare förste sakkunnig i internationell civilprocessrätt, och till slut chef för underavdelningen för civilrätt vid förbundsjustitieministeriet; medlem i styrelsen för Unidroit (1993–1998); ordförande för kommissionen vid Haagkonferensen avseende internationell privaträtt för utarbetande av en konvention om skydd av barn (1996); innehavare av honorärprofessur vid universitetet i Trier (internationell privat- och processrätt, europarätt); sedan år 2002 medlem i sakkunnigkommittén vid Max-Planck-Institutet för komparativ och internationell privaträtt i Hamburg; domare vid förstainstansrätten sedan den 11 juni 1997.

Paolo Mengozzi

Född 1938; professor i folkrätt och innehavare av professuren Jean Monnet för gemenskapsrätt vid universitetet i Bologna; hedersdoktor vid universitetet Carlos den III i Madrid; inbjuden föreläsare till universiteten Johns Hopkins (Bologna Center), St. Johns (New York), Georgetown, Paris II, Georgia (Athens) samt till Institut universitaire international (Luxemburg); samordnare för European Business Law Pallas Program, som har utarbetats vid universitetet i Nijmegen; ledamot av Rådgivande kommittén för offentlig upphandling vid Europeiska gemenskapernas kommission; understatssekreterare för industri- och handelsfrågor under den halvårsperiod då Italien innehade ordförandeskapet för rådet; ledamot av Europeiska gemenskapens arbetsgrupp för Världshandelsorganisationen (WTO) och ordförande för 1997 års konferens om WTO vid forskningscentret inom institutet för folkrätt i Haag; domare vid förstainstansrätten från den 4 mars 1998 till den 3 maj 2006; generaladvokat vid domstolen sedan den 4 maj 2006.

Arjen W. H. Meij

Född 1944; domare vid Nederländernas högsta domstol (1996); domare och vice-ordförande vid College van Beroep voor het bedrijfsleven (administrativ domstol för handel och industri) (1986), tillförordnad domare vid appellationsdomstolen för social trygghet och vid förvaltningsdomstolen för tullavgifter; rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol (1980); föreläsare i Europarätt vid juridiska fakulteten vid universitetet i Groningen och forskarassistent vid University of Michigan Law School; medlem av internationella sekretariatet vid handelskammaren i Amsterdam (1970); domare vid förstainstansrätten sedan den 17 september 1998.

Mihalis Vilaras

Född 1950; advokat (1974-1980); nationell expert vid Europeiska gemenskapernas kommissions rättstjänst, därefter förste handläggare vid generaldirektorat V (sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik); revisionssekreterare vid högsta förvaltningsdomstolen och, från 1999 ledamot; ledamot av Greklands särskilda högsta domstol; ledamot av den centralkommitté som utarbetar förslag till grekisk lagstiftning (1996-1998); chef för den grekiska regeringens rättstjänst; domare vid förstainstansrätten sedan den 17 september 1998.

Nicholas James Forwood

Född 1948; examina från Cambridge University, BA 1969 och MA 1973 (mekanik och juridik); invald i Englands advokatsamfund 1970; praktiserade därefter i London (1971-1999) och i Bryssel (1979-1999); invald i Irlands advokatsamfund 1981; utnämnd till Queen's Counsel 1987; Benchers of the Middle Temple 1998; representant för Englands och Wales advokatsamfund vid Rådet för advokatsamfunden i EU (CCBE) och ordförande för CCBE:s ständiga delegation vid Europeiska gemenskapernas domstol (1995-1999); styrelseledamot i World Trade Law Association och i European Maritime Law Organization (1993-2002); domare vid förstainstansrätten sedan den 15 december 1999.

Hubert Legal

Född 1954; ledamot av Conseil d'État (Frankrike); tidigare elev vid École normale supérieure de Saint-Cloud och vid École nationale d'administration; lektor i engelska (1979-1985); föredragande, sedermera ombud för regeringen vid tvistemålsavdelningarna vid Conseil d'État (1988-1993); juridisk rådgivare vid Frankrikes ständiga representation vid Förenta nationerna i New York (1993-1997); rättssekreterare vid domare Puissochets kabinett vid EG-domstolen (1997-2001); domare vid förstainstansrätten sedan den 19 september 2001.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

Född 1956; studier i Lissabon, Bryssel och Strasbourg; advogada i Portugal och i Bryssel; fristående forskare vid Institutet för europeiska studier vid Université libre de Bruxelles; rättssekreterare hos EG-domstolens portugisiska domare J.C. Moitinho de Almeida (1986-2000), därefter hos förstainstansrättens ordförande B. Vesterdorf (2000-2003); domare vid förstainstansrätten sedan den 31 mars 2003.

Franklin Dehousse

Född 1959; juris kandidatexamen (universitetet i Liège, år 1981); aspirant (Statliga fonden för vetenskaplig forskning, 1985-1989); rättssakkunnig vid Chambre des représentants (1981-1990); juris doktor (universitetet i Strasbourg, år 1990); professor (universiteten i Liège och Strasbourg, Collège d'Europe, Institut royal supérieur de Défense, Montesquieu-universitetet i Bordeaux, Collège Michel Servet vid universiteten i Paris, Notre-Dame de la Paix-fakulteten i Namur); utrikesministerns särskilda sändebud (1995-1999); direktör för europastudier vid Institut royal des relations internationales (1998-2003); bisittare i Conseil d'État (2001-2003); rådgivare i Europeiska kommissionen (1990-2003); ledamot av Observatoire Internet (2001-2003); domare vid förstainstansrätten sedan den 7 oktober 2003.

Ena Cremona

Född 1936; examen i språk, Royal University of Malta (1955); juris doktor, Royal University of Malta (1958); advokat på Malta sedan 1959; juridisk rådgivare åt Nationella kvinnorådet (1964-1979); medlem av nämnden för offentlig tjänst (1987-1989); ledamot i styrelsen för Lombard Bank (Malta) Ltd, statens aktieägarrepresentant (1987-1993); medlem av valberedningen sedan 1993; ledamot av juryer för promovering av doktorer vid den juridiska fakulteten, Royal University of Malta; medlem av Europakommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) (2003-2004); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Ottó Czúcz

Född 1946; juris doktor, Szegeds universitet (1971); handläggare vid Arbetsmarknadsministeriet (1971-1974); programansvarig och professor (1974-1989), dekanus vid den juridiska fakulteten (1989-1990), prorektor (1992-1997), Szegeds universitet; advokat; ledamot i styrelsen för den nationella pensionsförsäkringen; vice president i European Institute of Social Security (EISS) (1998-2002); medlem av vetenskapliga rådet i International Social Security Association (ISSA); domare vid författningsdomstolen (1998-2004); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Irena Wiszniewska-Białecka

Född 1947; examen i juridik från Warszawa universitet (1965-1969); forskare (assistent, docent, professor) vid institutet för rättsvetenskap vid polska vetenskapsakademin (1969-2004); forskarassistent vid Max Planck-institutet för utländsk och internationell patent-, upphavs- och konkurrensrätt i München (AvH-stiftelsens stipendium, 1985-1986); advokat (1992-2000); domare vid högsta förvaltningsdomstolen (2001-2004); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Irena Pelikánová

Född 1949; juris doktor, lektor i handelsrätt (före 1989), högre doktorsgrad, professor i handelsrätt (sedan 1993) vid den juridiska fakulteten, Karls universitet, Prag; medlem av styrelsen för värdepappersnämnden (1999-2002); advokat; medlem av den tjeckiska regeringens rådgivande organ i lagstiftningsfrågor (1998-2004); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Daniel Šváby

Född 1951; juris doktor, Bratislava universitet; domare vid Bratislavas förstainstansrätt; domare med ansvar för civilmål samt vice ordförande för Bratislava appellationsdomstol; ledamot av rättsinstitutets civil- och familjerättssektion vid Justitieministeriet; vikarierande domare vid högsta domstolen med ansvar för handelsrättsliga mål; ledamot i Europakommissionen för de mänskliga rättigheterna, Strasbourg; domare vid författningsdomstolen (2000-2004); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Vilenas Vadapalas

Född 1954; juris doktor (Moskva universitet); högre doktorsgrad i juridik (Warszawa universitet); professor, Vilnius universitet: internationell rätt (sedan 1981), mänskliga rättigheter (sedan 1991) och gemenskapsrätt (sedan 2000); rådgivare vid regeringen på det utrikespolitiska området (1991-1993); medlem i koordineringsgruppen vid delegationen för förhandlingarna inför anslutningen till Europeiska unionen; generaldirektör för regeringens gemenskapsrättsavdelning (1997-2004); professor i gemenskapsrätt, Vilnius universitet, innehavare av en Jean Monnet-professur; ordförande för den litauiska föreningen för europastudier; ordförande för utskottet för beredning av författningsreformer inför Litauens anslutning till Europeiska unionen; ledamot av Internationella juristkommissionen (ICJ) (april 2003); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Küllike Jürimäe

Född 1962; examen i juridik, Tartu universitet (1981-1986); statsåklagarassistent i Tallinn (1986-1991); examen från Estlands diplomatskola (1991-1992); juridisk rådgivare (1991-1993) och allmän rådgivare vid handels- och industrikammaren (1992-1993); domare vid appellationsdomstolen i Tallinn (1993-2004); europeisk magisterexamen i mänskliga rättigheter och demokratisering, Padova universitet och University of Nottingham (2002-2003); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Ingrida Labucka

Född 1963; examen i juridik, Lettlands universitet (1986); Inrikesministeriets tillsynsman för regionen Kirov och staden Riga (1986-1989); domare vid Rigas förstainstansrätt (1990-1994); advokat (1994-1998 och juli 1999-maj 2000); justitieminister (november 1998-juli 1999 och maj 2000-oktober 2002); ledamot av permanenta skiljedomstolen i Haag (2001-2004); parlamentsledamot (2002-2004); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Savvas S. Papasavvas

Född 1969; studier vid Atens universitet (kandidatexamen år 1991); studier vid universitetet Paris II (för djupade studier i offentlig rätt, DEA, år 1992) och vid universitetet Aix-Marseille III (juris doktor år 1995); advokat på Cypern, advokat i Nicosia sedan 1993; programansvarig vid Cyperns universitet (1997-2002), lektor i författningsrätt sedan september 2002; forskare vid European Public Law Center (2001-2002); domare vid förstainstansrätten sedan den 12 maj 2004.

Verica Trstenjak

Född 1962; juristexamen (1987); juris doktor vid universitetet i Ljubljana (1995); professor (sedan 1996) i rättsteori, statsrätt (doktrin) och privaträtt; forskare; doktorandstudier vid universitetet i Zürich, vid institutet för komparativ rätt vid universitetet i Wien, vid Max Planck-institutet för internationell privaträtt i Hamburg, vid fria universitetet i Amsterdam; gästprofessor vid universiteten i Wien och Freiburg (Tyskland) samt vid Buceriuskolan för rättsliga studier i Hamburg; chef för rättstjänsten (1994-1996) och statssekreterare vid ministeriet för vetenskap och teknologi (1996-2000); regeringens generalsekreterare (2000); medlem av arbetsgruppen för en europeisk civillagstiftning (Study Group on European Civil Code) sedan 2003; ansvarig för forskarprojektet Humbolt (Humbolt Stiftung); författare till fler än 100 juridiska artiklar och ett flertal böcker i ämnena europarätt och privaträtt; mottagare av slovenska juristföreningens pris "årets jurist 2003"; medlem av redaktionskommittéer för flera juridiska tidskrifter; generalsekreterare i den slovenska juristföreningen; medlem i flera juristföreningar, bland annat Gesellschaft für Rechtsvergleichung; domare vid förstainstansrätten från den 7 juli 2004 till den 6 oktober 2006; generaladvokat vid domstolen sedan den 7 oktober 2006.

Enzo Moavero Milanesi

Född 1954; juris doktor (universitetet La Sapienza i Rom); studier i gemenskapsrätt (Collège d'Europe i Brygge); medlem i advokatsamfundet, verksam som advokat (1978-1983); universitetslektor i gemenskapsrätt vid universiteten La Sapienza i Rom (1993-1996), Luiss i Rom (1993-1996 och 2002-2006) och Bocconi i Milano (1996-2000); rådgivare i gemenskapsfrågor åt Italiens premiärminister (1993-1995); tjänsteman vid Europeiska kommissionen: juridisk rådgivare och sedan chef för vice ordförandens kansli (1989-1992), kanslichef hos kommissionsledamoten med ansvar för den inre marknaden (1995-1999) och konkurrens (1999), direktör vid generaldirektoratet för konkurrens (2000-2002), biträdande generalsekreterare för Europeiska kommissionen (2002-2005), generaldirektör för Rådgivarbyrån för europapolitik (2006); domare vid förstainstansrätten sedan den 3 maj 2006.

Nils Wahl

Född 1961; jur. kand. (1987), juris doktor (1995), Stockholms universitet; docent och innehavare av Jean Monnet-professur i europarätt (1995), professor i europarätt, Stockholms universitet (2001); biträdande jurist (1987-1989); administrativ direktör för en utbildningsstiftelse (1993-2004); ordförande för Nätverket för europarättslig forskning (2000-2006); medlem i Rådet för konkurrensfrågor (2001-2006); adjungerad domare vid Hovrätten över Skåne och Blekinge (2005); domare vid förstainstansrätten sedan den 7 oktober 2006.

Miro Prek

Född 1965; juristexamen (1989); invald i advokatsamfundet (1994); diverse uppdrag och tjänster inom statsförvaltningen, huvudsakligen i regeringens enhet för lagberedning (vice statssekreterare och biträdande chef, därefter chef för avdelningen för europarätt och komparativ rätt) och vid byrån för europafrågor (biträdande statssekreterare); medlem i förhandlingsgruppen inför upprättandet av associeringsavtalet (1994-1996) och inför anslutningen till Europeiska unionen (1998-2003) med ansvar för juridiska frågor; advokat; projektansvarig för anpassning till gemenskapslagstiftningen och den europeiska integrationen, huvudsakligen i västra Balkan; avdelningschef vid Europeiska gemenskapernas domstol (2004-2006); domare vid förstainstansrätten sedan den 7 oktober 2006.

Emmanuel Coulon

Född 1968; studier i juridik (Panthéon-Assas-universitetet, Paris); studier i företagsekonomi (Paris-Dauphine-universitetet); Collège d'Europe (1992); inträdesprov till Centre régional de formation à la profession d'avocat de Paris; invald i advokatsamfundet i Bryssel; advokat i Bryssel; avklarat allmänt uttagningsprov för anställning som tjänsteman vid Europeiska gemenskapernas kommission; rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (hos ordföranden Saggio, 1996-1998; hos ordföranden Vesterdorf, 1998-2002); kabinettschef hos förstainstansrättens ordförande (2003-2005); justitiesekreterare vid förstainstansrätten sedan den 6 oktober 2005.

2. Förändringar i förstainstansrättens sammansättning under år 2006

Högtidlig sammankomst av den 3 maj 2006

Företrädarna för regeringarna i Europeiska gemenskapernas medlemsstater har genom beslut av den 6 april 2006 utnämnt Enzo Moavero Milanesi till domare vid Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt till och med den 31 augusti 2007. Enzo Moavero Milanesi efterträder Paolo Mengozzi.

Högtidlig sammankomst av den 6 oktober 2006

I samband med den partiella nytillsättningen av ledamöter av domstolen och till följd av att två domare vid förstainstansrätten har utnämnts till ledamöter av domstolen, har Nils Wahl och Miro Prek utnämnts till domare vid Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt. Nils Wahl och Miro Prek efterträder Pernilla Lind respektive Verica Trstenjak.

3. Förstainstansrättens ledamöter (i rangordning)

från den 1 januari till den 3 maj 2006

B. VESTERDORF, förstainstansrättens ordförande
M. JAEGER, avdelningsordförande
J. PIRRUNG, avdelningsordförande
M. VILARAS, avdelningsordförande
H. LEGAL, avdelningsordförande
R. GARCÍA-VALDECASAS, avdelningsordförande
V. TIILI, domare
P. LINDH, domare
J. AZIZI, domare
J. D. COOKE, domare
P. MENGOSZI, domare
A. W. H. MEIJ, domare
N. J. FORWOOD, domare
M. E. MARTINS RIBEIRO, domare
F. DEHOUSSE, domare
E. CREMONA, domare
O. CZÚCZ, domare
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, domare
I. PELIKÁNOVÁ, domare
D. ŠVÁBY, domare
V. VADAPALAS, domare
K. JÜRIMÄE, domare
I. LABUCKA, domare
S. PAPASAVVAS, domare
V. TRSTENJAK, domare

E. COULON, justitiesekreterare

från den 4 maj till den 30 september 2006

B. VESTERDORF, förstainstansrättens ordförande
M. JAEGER, avdelningsordförande
J. PIRRUNG, avdelningsordförande
M. VILARAS, avdelningsordförande
H. LEGAL, avdelningsordförande
R. GARCÍA-VALDECASAS, avdelningsordförande
V. TIILI, domare
P. LINDH, domare
J. AZIZI, domare
J. D. COOKE, domare
A. W. H. MEIJ, domare
N. J. FORWOOD, domare
M. E. MARTINS RIBEIRO, domare
F. DEHOUSSE, domare
E. CREMONA, domare
O. CZÚCZ, domare
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, domare
I. PELIKÁNOVÁ, domare
D. ŠVÁBY, domare
V. VADAPALAS, domare
K. JÜRIMÄE, domare
I. LABUCKA, domare
S. PAPASAVVAS, domare
V. TRSTENJAK, domare
E. MOAVERO MILANESI, domare

E. COULON, justitiesekreterare

från den 1 oktober till den 5 oktober 2006

B. VESTERDORF, förstainstansrättens ordförande
M. JAEGER, avdelningsordförande
J. PIRRUNG, avdelningsordförande
M. VILARAS, avdelningsordförande
H. LEGAL, avdelningsordförande
J. D. COOKE, avdelningsordförande
R. GARCÍA-VALDECASAS, domare
V. TIILI, domare
P. LINDH, domare
J. AZIZI, domare
A. W. H. MEIJ, domare
N. J. FORWOOD, domare
M. E. MARTINS RIBEIRO, domare
F. DEHOUSSE, domare
E. CREMONA, domare
O. CZÚCZ, domare
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, domare
I. PELIKÁNOVÁ, domare
D. ŠVÁBY, domare
V. VADAPALAS, domare
K. JÜRIMÄE, domare
I. LABUCKA, domare
S. PAPASAVVAS, domare
V. TRSTENJAK, domare
E. MOAVERO MILANESI, domare

E. COULON, justitiesekreterare

från den 6 oktober till den 31 december 2006

B. VESTERDORF, förstainstansrättens ordförande
M. JAEGER, avdelningsordförande
J. PIRRUNG, avdelningsordförande
M. VILARAS, avdelningsordförande
H. LEGAL, avdelningsordförande
J. D. COOKE, avdelningsordförande
R. GARCÍA-VALDECASAS, domare
V. TIILI, domare
J. AZIZI, domare
A. W. H. MEIJ, domare
N. J. FORWOOD, domare
M. E. MARTINS RIBEIRO, domare
F. DEHOUSSE, domare
E. CREMONA, domare
O. CZÚCZ, domare
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, domare
I. PELIKÁNOVÁ, domare
D. ŠVÁBY, domare
V. VADAPALAS, domare
K. JÜRIMÄE, domare
I. LABUCKA, domare
S. PAPASAVVAS, domare
E. MOAVERO MILANESI, domare
N. WAHL, domare
M. PREK, domare

E. COULON, justitiesekreterare

4. Förstainstansrättens tidigare ledamöter

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), ordförande 1989–1995
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Saggio Antonio (1989–1998), ordförande 1995–1998
Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Yeraris Christos (1989–1992)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)

Ordföranden

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)
Saggio Antonio (1995–1998)

Justitiesekreterare

Hans Jung (1989–2005)

C – Förstainstansrättens verksamhetsstatistik

Förstainstansrättens allmänna verksamhet

1. Nya mål, avgjorda mål och anhängiga mål (2000–2006)

Nya mål

2. Typ av förfarande (2000–2006)
3. Form av talan (2000–2006)
4. Föremål för talan (2000–2006)

Avgjorda mål

5. Typ av förfarande (2000–2006)
6. Föremål för talan (2006)
7. Föremål för talan (2000–2006) (domar och beslut)
8. Förstainstansrättens sammansättning (2000–2006)
9. Handläggningstid i månader (2000–2006) (domar och beslut)

Anhängiga mål den 31 december varje år

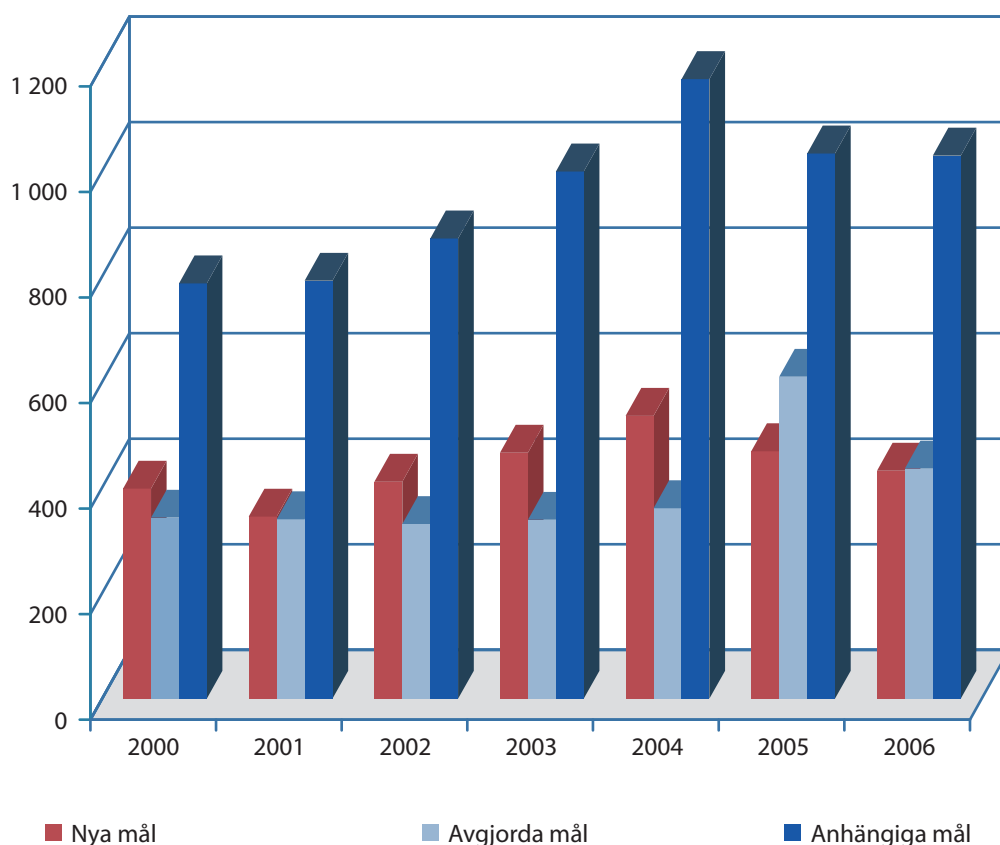
10. Typ av förfarande (2000–2006)
11. Föremål för talan (2000–2006)
12. Förstainstansrättens sammansättning (2000–2006)

Övrigt

13. Interimistiska beslut (2000–2006)
14. Skyndsam handläggning (2001–2006)
15. Avgöranden av förstainstansrätten som har överklagats (1989–2006)
16. Fördelning av överklagandena på typ av förfarande (1989–2006)
17. Utgången i överklagade mål (2006) (domar och beslut)
18. Allmän utveckling (1989–2006)
Nya mål, avgjorda mål och anhängiga mål

1. Förstainstansrättens allmänna verksamhet

Nya mål, avgjorda mål och anhängiga mål (2000-2006)¹

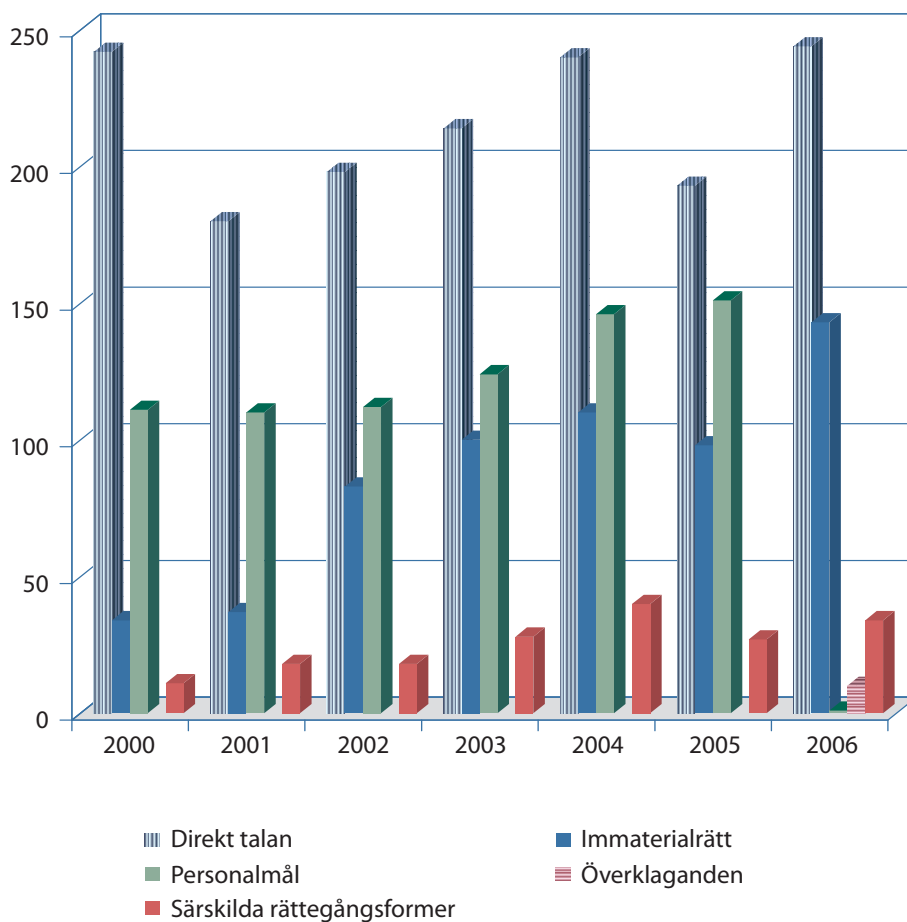

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Nya mål	398	345	411	466	536	469	432
Avgjorda mål	343	340	331	339	361	610	436
Anhängiga mål	787	792	872	999	1.174	1.033	1.029

¹ Om inget annat anges beaktas de särskilda rättegångsformerna i denna tabell och i tabellerna på följande sidor.

Följande förfaranden anses vara "särskilda rättegångsformer": Ansökan om återvinning (artikel 41 i domstolens stadga, artikel 122 i förstainstansrättens rättegångsregler), talan av tredje man (artikel 42 i domstolens stadga, artikel 123 i förstainstansrättens rättegångsregler), resning (artikel 44 i domstolens stadga, artikel 125 i förstainstansrättens rättegångsregler), förklaring av dom (artikel 43 i domstolens stadga, artikel 129 i förstainstansrättens rättegångsregler), fastställande av rättegångskostnader (artikel 92 i förstainstansrättens rättegångsregler), rättshjälp (artikel 96 i förstainstansrättens rättegångsregler) och rättelse av dom (artikel 84 i förstainstansrättens rättegångsregler).

2. Nya mål– Typ av förfarande (2000-2006)¹

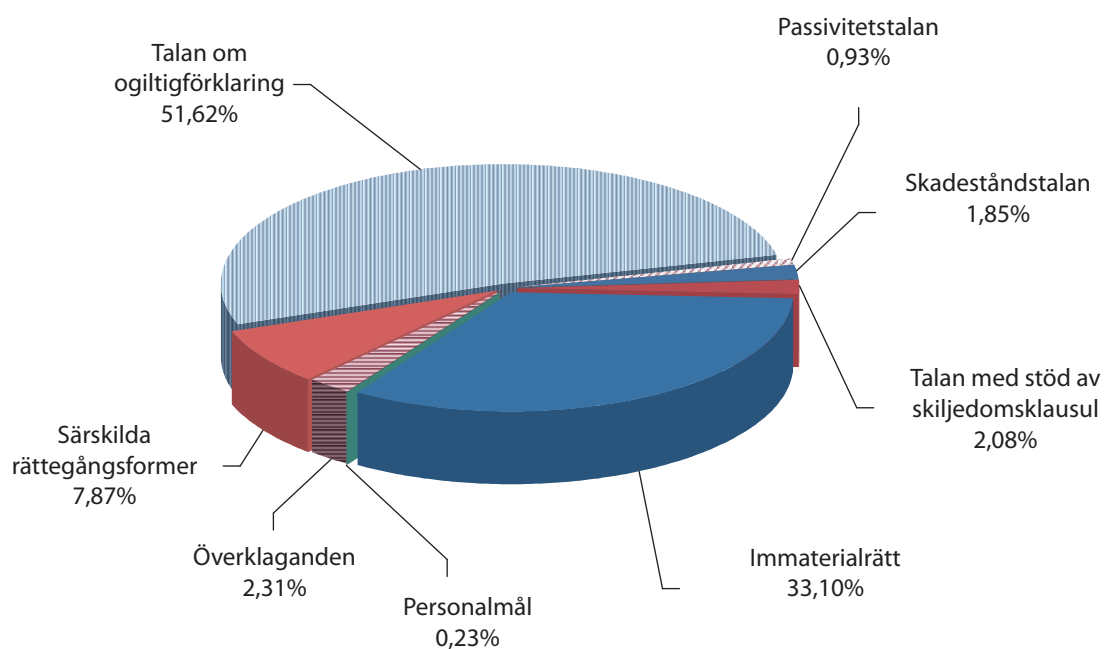

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Direkt talan	242	180	198	214	240	193	244
Immaterialrätt	34	37	83	100	110	98	143
Personalmål	111	110	112	124	146	151	1
Överklaganden							10
Särskilda rättegångsformer	11	18	18	28	40	27	34
Totalt	398	345	411	466	536	469	432

¹ I denna tabell och i tabellerna på följande sidor menas med benämningen "direkt talan" alla former av talan som väcks av fysiska eller juridiska personer, utom talan som väcks av tjänstemän vid Europeiska gemenskaperna och talan i immaterialrättsmål.

3. Nya mål – Form av talan (2000-2006)

Fördelning år 2006

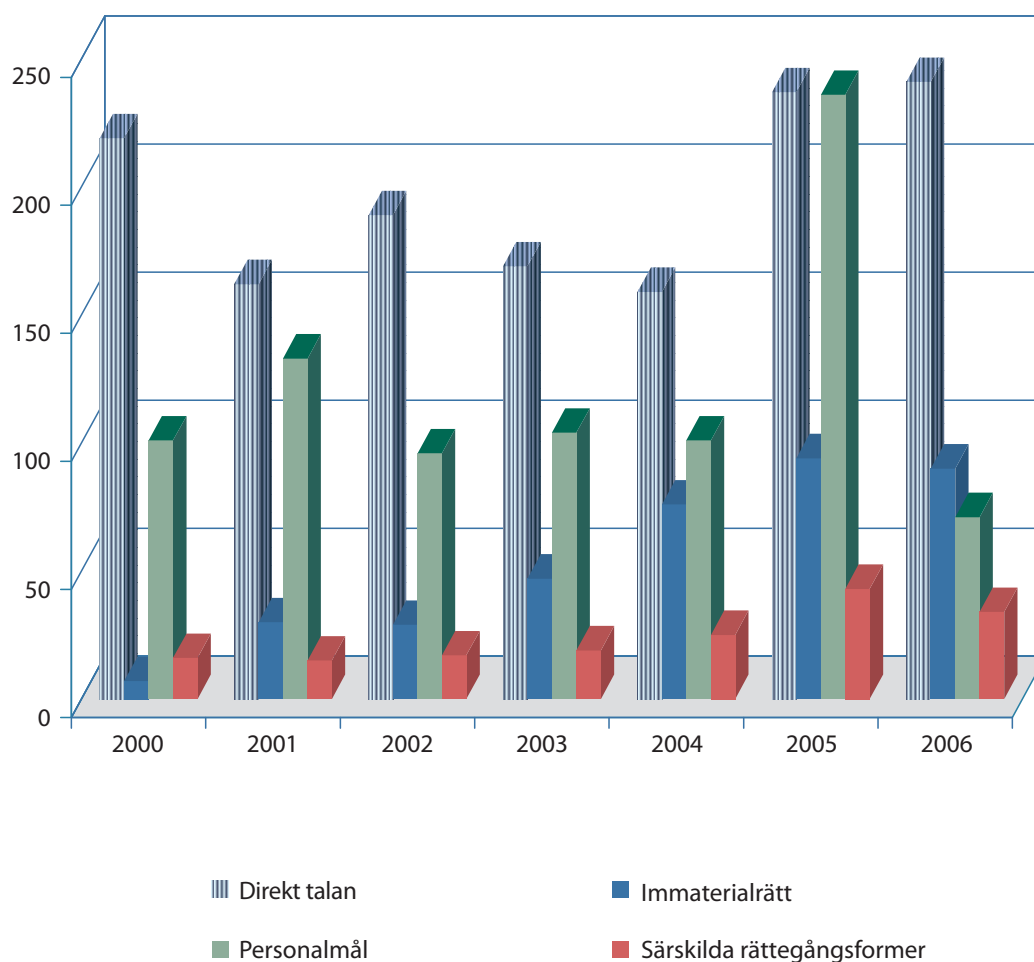

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Talan om ogiltigförklaring	219	134	172	174	199	160	223
Passivitetstalan	6	17	12	13	15	9	4
Skadeståndstalan	17	21	12	24	18	16	8
Talan med stöd av skiljedomsklausul		8	2	3	8	8	9
Immaterialrätt	34	37	83	100	110	98	143
Personalmål	111	110	112	124	146	151	1
Överklaganden							10
Särskilda rättegångsformer	11	18	18	28	40	27	34
Totalt	398	345	411	466	536	469	432

4. Nya mål – Föremål för talan (2000-2006)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Anslutning av nya stater				1	1		
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	6	6		1			
Bolagsrätt	4	6	3	3	6	12	11
Ekonomisk och monetär politik						1	2
Energi		2		2			1
Etableringsfrihet	7	1			1		
Europeiskt medborgarskap	2						
Fiskepolitik	5	6	3	25	3	2	
Forskning, information, utbildning, statistik	1	3	1	3	6	9	5
Fri rörlighet för personer	1	3	2	7	1	2	4
Fri rörlighet för varor	2	1			1		
Frihet att tillhandahålla tjänster							1
Gemensamma tulltaxan	1	2			1		2
Gemenskapens egna medel						2	
Handelspolitik	8	4	5	6	12	5	18
Immaterialrätt	34	37	83	101	110	98	145
Institutionell rätt	24	16	17	26	33	28	15
Jordbruk	18	17	9	11	25	21	18
Konkurrens	36	36	61	43	36	40	81
Kultur	2	1					3
Miljö- och konsumentskydd	14	2	8	14	30	18	21
Rättsliga och inrikes frågor		1	1			1	
Regionalpolitik		1	6	7	10	12	16
Skatterätt			1	5			1
Skiljedomsklausul		2	1			2	3
Socialpolitik	7	1	3	2	5	9	3
Statligt stöd	80	42	51	25	46	25	28
Tillnärmning av lagstiftning		2	1	3	1		
Transport		2	1	1	3		1
Tullunionen	14	2	6	5	11	2	
Utrikes- och säkerhetspolitik	1	3	6	2	4		5
Yttre förbindelser	8	14	8	10	3	2	2
Totalt EG – fördraget	275	213	277	303	349	291	386
Totalt KS – fördraget	1	4	2	11			
Totalt EA – fördraget			2		1		1
Tjänsteföreskrifterna	111	110	112	124	146	151	11
Särskilda rättegångsformer	11	18	18	28	40	27	34
TOTALT	398	345	411	466	536	469	432

5. Avgjorda mål – Typ av förfarande (2000-2006)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Direkt talan	219	162	189	169	159	237	241
Immaterialrätt	7	30	29	47	76	94	90
Personalmål	101	133	96	104	101	236	71
Särskilda rättegångsformer	16	15	17	19	25	43	34
Totalt	343	340	331	339	361	610	436

6. Avgjorda mål – Föremål för talan (2006)

	Domar	Beslut	Totalt
Anslutning av nya stater		1	1
Associering av utomeuropeiska länder och territorier		2	2
Bolagsrätt	3	3	6
Ekonomisk och monetär politik		1	1
Energi		3	3
Fiskepolitik	24		24
Forskning, information, utbildning, statistik	1	2	3
Fri rörlighet för personer		4	4
Gemenskapens egna medel		2	2
Handelspolitik	5	8	13
Immaterialrätt	50	41	91
Institutionell rätt	4	10	14
Jordbruk	11	14	25
Konkurrens	33	9	42
Miljö- och konsumentskydd	3	16	19
Regionalpolitik	3	4	7
Skatterätt		1	1
Socialpolitik	1	4	5
Statligt stöd	14	40	54
Transport		2	2
Tullunionen	2		2
Utrikes- och säkerhetspolitik	3	1	4
Yttre förbindelser	3	2	5
Totalt EG – fördraget	160	170	330
Totalt KS – fördraget	1		1
Tjänsteföreskrifterna	61	10	71
Särskilda rättegångsformer	5	29	34
TOTALT	227	209	436

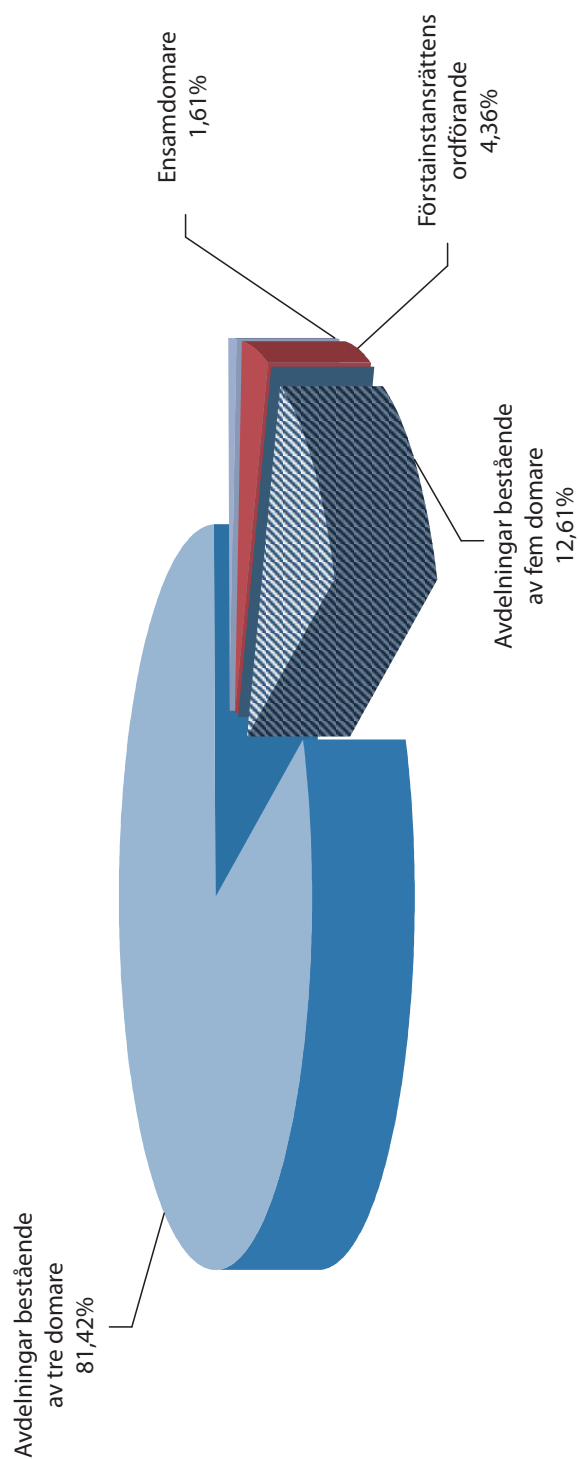
7. Avgjorda mål – Föremål för talan (2000-2006)

(domar och beslut)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Anslutning av nya stater				1			1
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	1	2	6	4		4	2
Bolagsrätt	4	4	4	2	2	6	6
Ekonomisk och monetär politik							1
Energi							3
Etableringsfrihet	3	4	2			1	
Europeiskt medborgarskap	1	1					
Fiskepolitik	1	7	2	2	6	2	24
Forskning, information, utbildning, statistik	1		2	4		1	3
Fri rörlighet för personer	1	2		8	2	1	4
Fri rörlighet för varor			2		1	1	
Frihet att tillhandahålla tjänster	1						
Gemensamma tulltaxan		3		2			
Gemenskapens egna medel							2
Handelspolitik	17	5	6	6	1	7	13
Immaterialrätt	7	30	29	47	76	94	91
Institutionell rätt	31	19	15	20	16	35	14
Jordbruk	14	47	28	21	15	34	25
Konkurrens	61	21	40	38	26	35	42
Kultur			2	1			
Miljö- och konsumentskydd	7		12	9	4	19	19
Rättsliga och inrikes frågor			1	1		1	
Regionalpolitik	5		1		4	4	7
Skatterätt				5	1		1
Skiljedomsklausul	2			1	2	1	
Socialpolitik	18	2	2	1	4	6	5
Statligt stöd	35	12	31	26	54	53	54
Tillnärmning av lagstiftning			2	1	3		
Transport	2		2	2	1	1	2
Tullunionen	5	15	18	3	3	7	2
Utrikes- och säkerhetspolitik		3			2	5	4
Yttre förbindelser	6	2	6	11	7	11	5
Totalt EG – fördraget	223	179	213	216	230	329	330
Totalt KS – fördraget	3	10	4		5	1	1
Totalt EA – fördraget		1	1			1	
Tjänsteföreskrifterna	101	135	96	104	101	236	71
Särskilda rättegångsformer	16	15	17	19	25	43	34
TOTALT	343	340	331	339	361	610	436

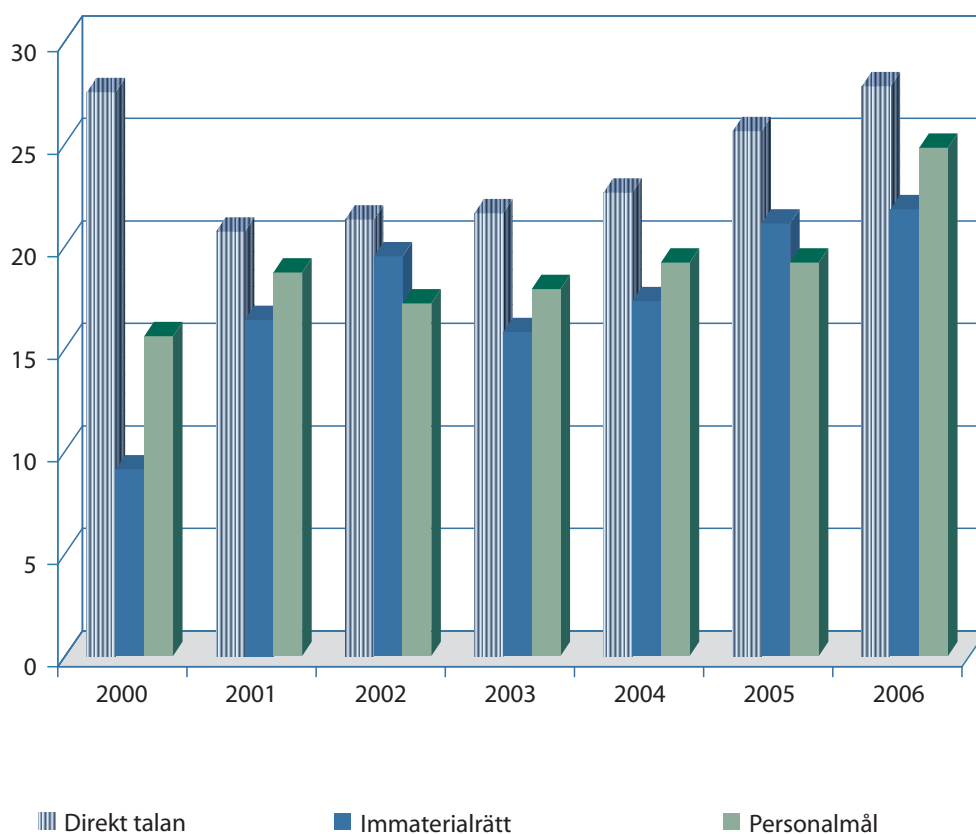
8. Avgjorda mål – Förstainstansrättens sammansättning (2000-2006)

Fördelning år 2006

	2000			2001			2002			2003			2004			2005			2006		
	Domar	Beslut	Totalt	Domar	Beslut	Totalt	Domar	Beslut	Totalt	Domar	Beslut	Totalt	Domar	Beslut	Totalt	Domar	Beslut	Totalt	Domar	Beslut	Totalt
Stor avdelning																		6			
Avdelningar bestående av fem domare	84	28	112	17	25	42	48	16	64	18	21	39	18	46	64	28	34	62	22	33	55
Avdelningar bestående av tre domare	96	117	213	135	145	280	144	113	257	146	131	277	141	135	276	181	329	510	198	157	355
Ensamdomare	11	4	15	10	2	12	5	1	6	14	1	15	13	1	14	7		7	7		7
Förstainstansrättens ordförande		3	3		6	6		4	4		8	8		7	7		25	25		19	19
Totalt	191	152	343	162	178	340	197	134	331	178	161	339	172	189	361	222	388	610	227	209	436

9. Avgjorda mål – Handläggningstid i månader (2000-2006)¹ (domar och beslut)

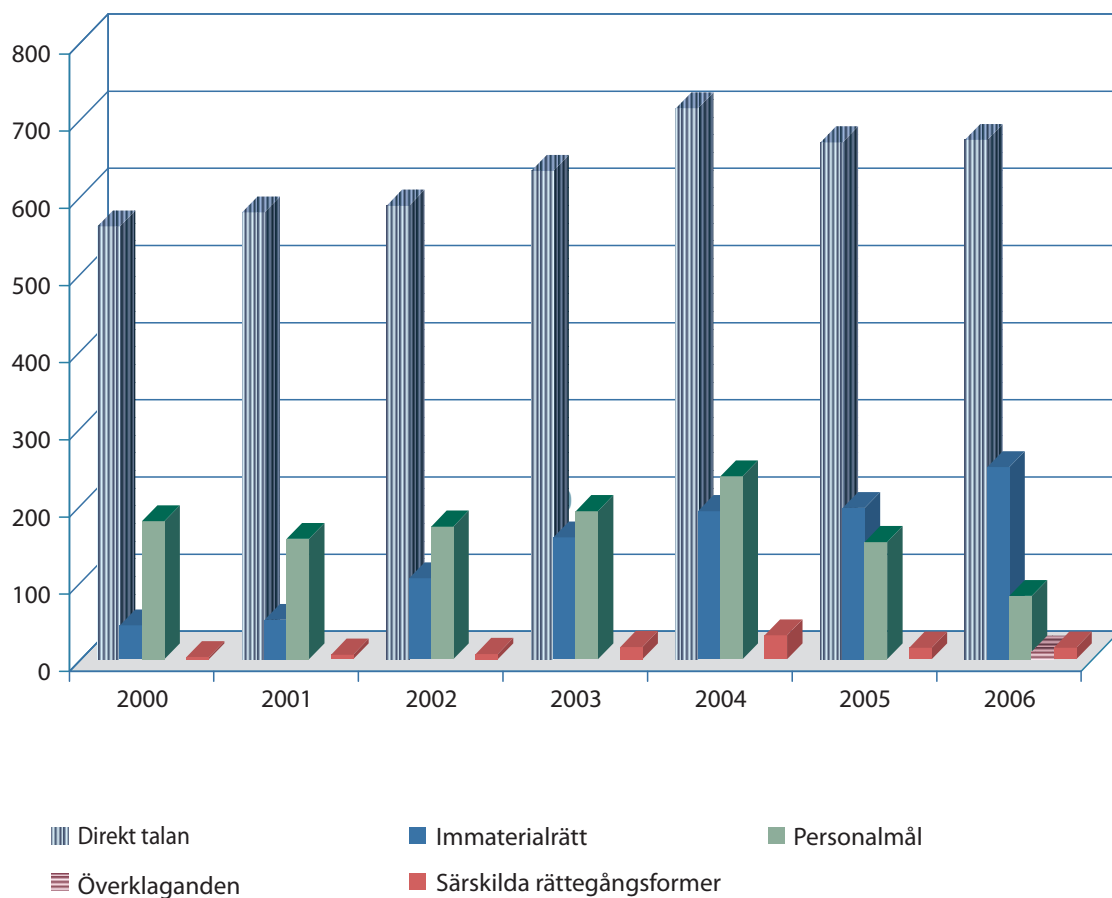

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Direkt talan	27,5	20,7	21,3	21,6	22,6	25,6	27,8
Immaterialrätt	9,1	16,4	19,5	15,8	17,3	21,1	21,8
Personalmål	15,6	18,7	17,2	17,9	19,2	19,2	24,8

¹ Följande typer av mål omfattas inte av beräkningen av genomsnittliga handläggningstider: Mål som innehåller en mellandom, särskilda rättegångsformer, mål som överlämnats av domstolen till följd av en ändring i fördelningen av behörigheten mellan domstolen och förstainstansrätten, mål som överlämnats av förstainstansrätten till följd av inrättandet av personaldomstolen.

Handläggningstiden uttrycks i månader och tiondelar av en månad.

10. Anhängiga mål den 31 december varje år – Typ av förfarande (2000-2006)

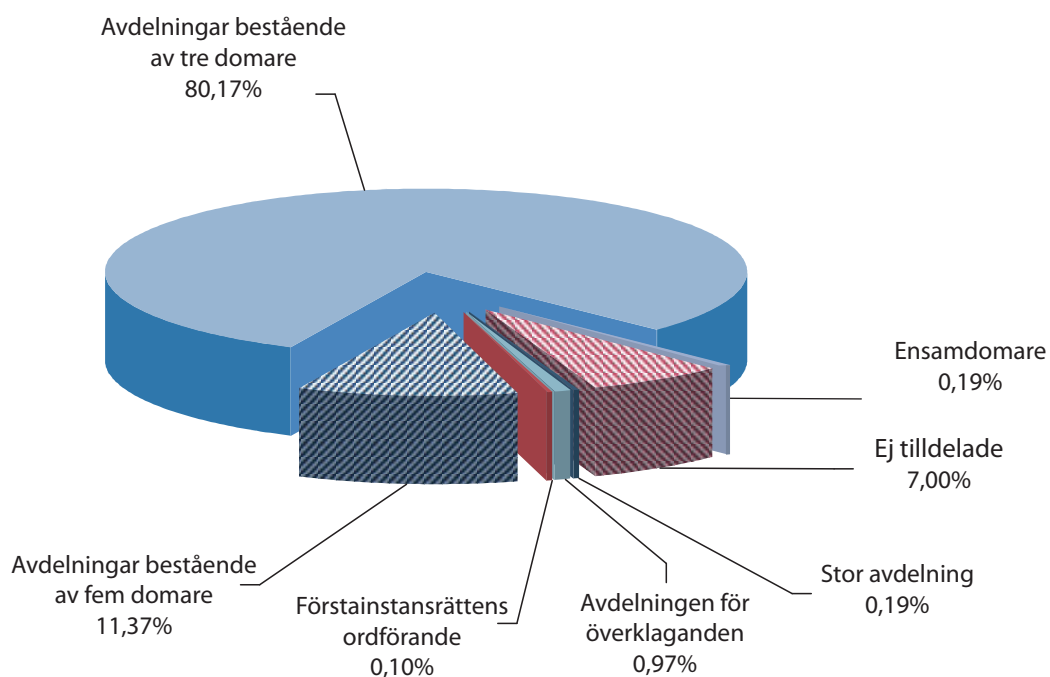
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Direkt talan	561	579	588	633	714	670	673
Immaterialrätt	44	51	105	158	192	196	249
Personalmål	179	156	172	192	237	152	82
Överklaganden							10
Särskilda rättegångsformer	3	6	7	16	31	15	15
Totalt	787	792	872	999	1.174	1.033	1.029

11. Anhängiga mål den 31 december varje år – Föremål för talan (2000-2006)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Anslutning av nya stater					1	1	
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	11	15	9	6	6	2	
Bolagsrätt	4	6	5	6	10	16	23
Ekonomisk och monetär politik						1	2
Energi		2	2	4	4	4	2
Etableringsfrihet	5	2			1		
Europeiskt medborgarskap	1						
Fiskepolitik	8	7	8	31	28	28	4
Forskning, information, utbildning, statistik	1	4	3	2	8	16	18
Fri rörlighet för personer		1	3	2	1	2	3
Fri rörlighet för varor	2	3	1	1	1		
Frihet att tillhandahålla tjänster							1
Gemensamma tulltaxan	3	2	2		1	1	3
Gemenskapens egna medel						2	
Handelspolitik	16	15	14	14	25	23	28
Immaterialrätt	44	51	105	159	193	197	251
Institutionell rätt	27	24	26	32	49	42	43
Jordbruk	144	114	95	85	95	82	74
Konkurrens	78	93	114	119	129	134	173
Kultur	2	3	1				3
Miljö- och konsumentskydd	15	17	13	18	44	43	44
Rättsliga och inrikes frågor		1	1				
Regionalpolitik		1	6	13	19	27	36
Skatterätt			1	1			
Skiljedomsklausul		2	3	2		1	3
Socialpolitik	4	3	4	5	6	9	7
Statligt stöd	177	207	227	226	218	190	164
Tillnärmning av lagstiftning		2	1	3	1	1	1
Transport	1	3	2	1	3	2	1
Tullunionen	33	20	8	10	18	13	11
Utrikes- och säkerhetspolitik	3	3	9	11	13	8	9
Yttre förbindelser	9	21	23	22	18	9	6
Totalt EG – fördraget	588	622	686	773	892	854	910
Totalt KS – fördraget	14	8	6	17	12	11	10
Totalt EA – fördraget	1		1	1	2	1	2
Tjänsteföreskrifterna	181	156	172	192	237	152	92
Särskilda rättegångsformer	3	6	7	16	31	15	15
TOTALT	787	792	872	999	1.174	1.033	1.029

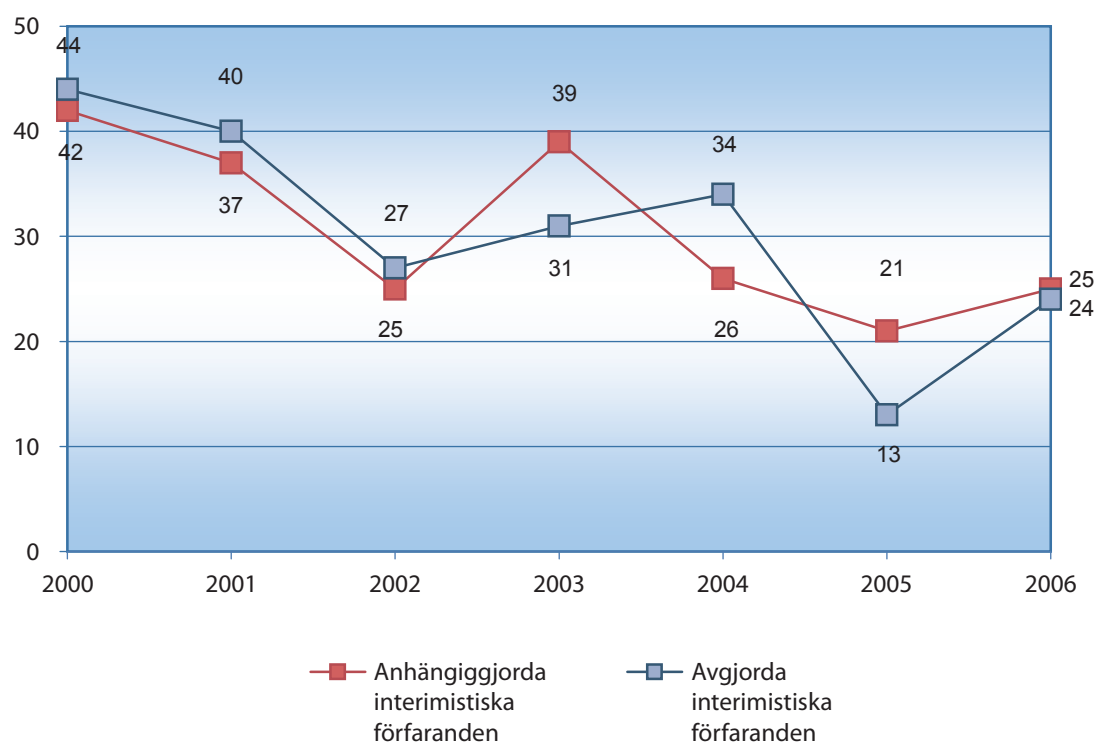
12. Anhängiga mål den 31 december – Förstainstansrättens sammansättning (2000-2006)

Fördelning år 2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Stor avdelning					6	1	2
Avdelningen för överklaganden							10
Förstainstansrättens ordförande							1
Avdelningar bestående av fem domare	247	264	276	251	187	146	117
Avdelningar bestående av tre domare	512	479	532	691	914	846	825
Ensamdomare	5	3	8	6	1	4	2
Ej tilldelade	23	46	56	51	66	36	72
Totalt	787	792	872	999	1.174	1.033	1.029

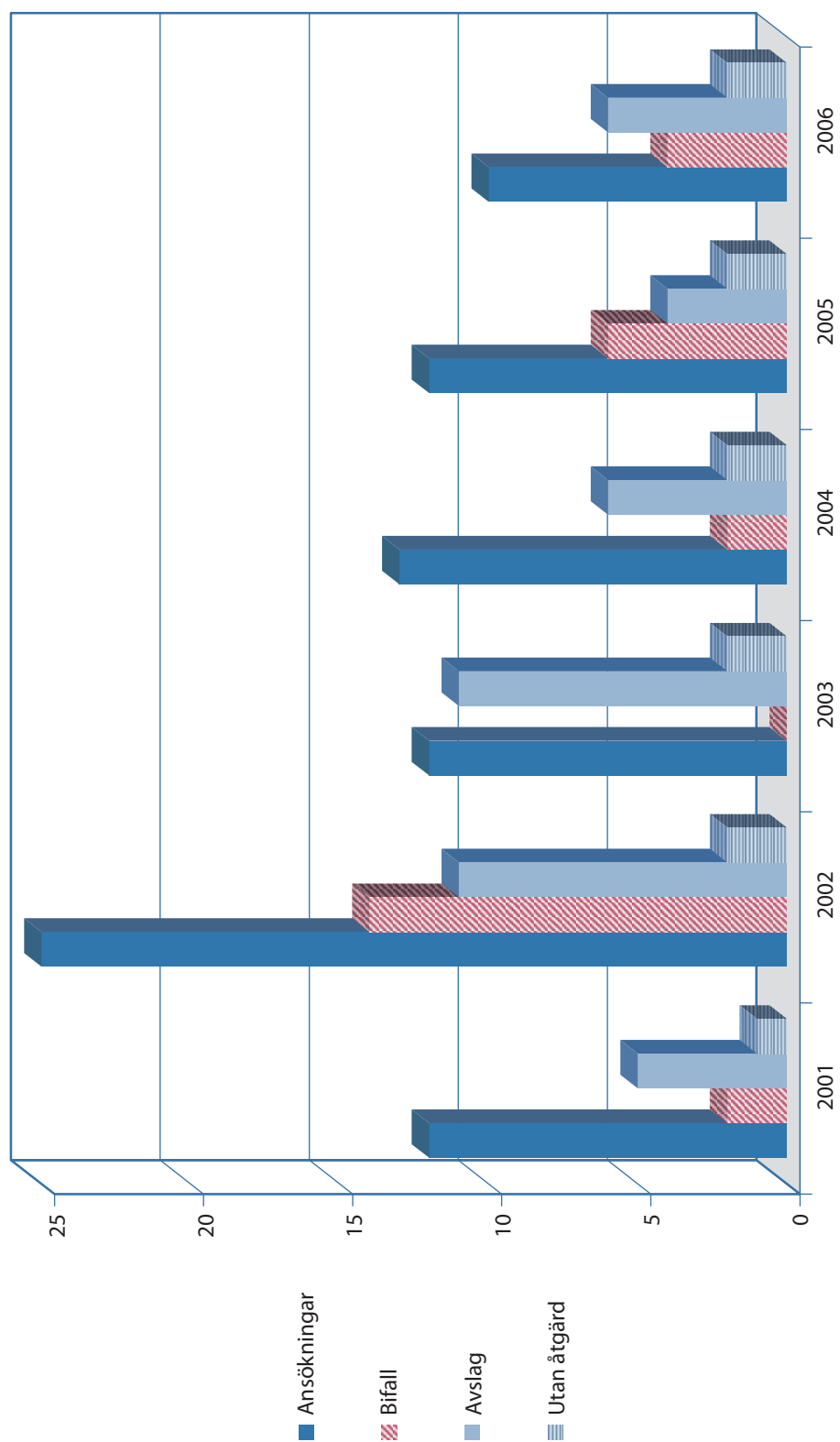
13. Övrigt – Interimistiska beslut (2000-2006)

Fördelning år 2006

	Anhängiggjorda interimistiska förfaranden	Avgjorda interimistiska förfaranden	Beslutets innebörd		
			Avslag	Bifall	Avskrivning/ Anledning saknas att döma i saken
Jordbruk	5	1	1		
Statligt stöd	4	4	4		
Konkurrens	1	3	2	1	
Bolagsrätt	2	5	1	1	3
Institutionell rätt	2	1	1		
Miljö- och konsumentskydd	7	6	5		1
Handelspolitik	1	1	1		
Socialpolitik	1				
Forskning, information, utbildning, statistik	1				
Transport	1	1	1		
Totalt EG – fördraget	25	22	16	2	4
Tjänsteföreskrifterna		2	1		1
TOTALT	25	24	17	2	5

14. Övrigt – Skyndsam handläggning (2001-2006)

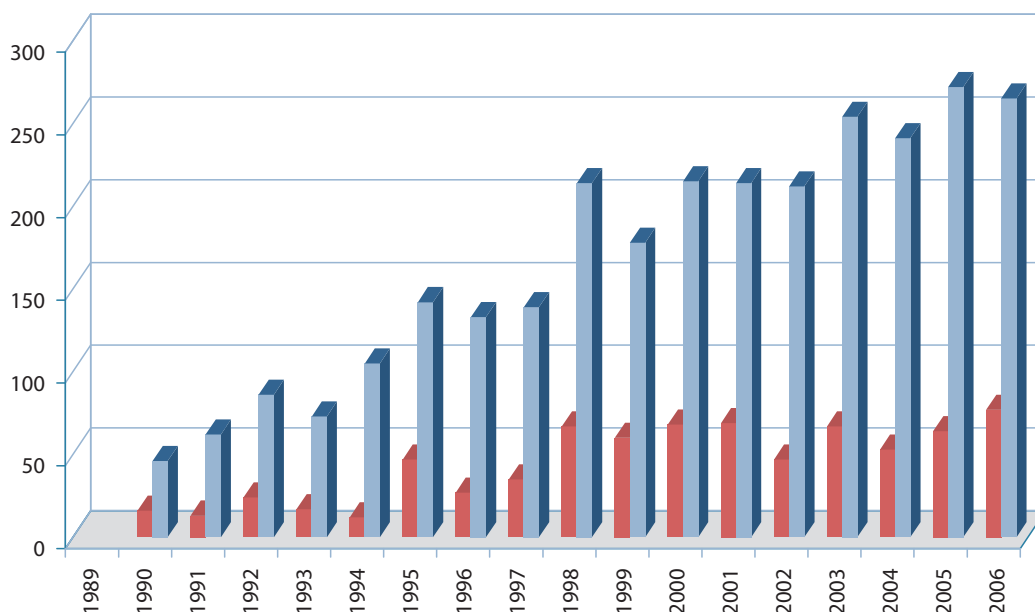

	2001				2002				2003				2004				2005				2006				
	Ansökningar			Beslutets innebörd	Ansökningar			Beslutets innebörd	Ansökningar			Beslutets innebörd	Ansökningar			Beslutets innebörd	Ansökningar			Beslutets innebörd	Ansökningar			Beslutets innebörd	
	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	Bifall	Avslag	Utan åtgärd	
Anslutning av nya stater																									
Jordbruk																									
Statligt stöd	3	2																							
Konkurrens	1																								
Bolagsrätt																									
Institutionell rätt	3	1	1	2	3		5	4	1	2		4	1	2		3	2	1	1						
Miljö- och konsumentskydd																									
Fri rörlighet för personer																									
Handelspolitik	1	1	1	1	1																				
Fiskepolitik																									
Utrikes- och säkerhetspolitik	1																								
Forskning, information, utbildning, statistik																									
Yttre förbindelser																									
Gemenskapens egna medel																									
Tjänsteföreskrifterna	3		3	2		1	1	1																	
Transport																									
Totalt	12	2	5	1	25	14	11	2	12	0	11	2	13	2	6	2	12	6	4	2	10	4	6	2	

Skyndsam handläggning av ett mål vid förstainstansrätten kan beslutas enligt artikel 76a i rättegångsreglerna. Denna bestämmelse är tillämplig sedan den 1 februari 2001.

Kategorin "utan åtgärd" omfattar följande fall: återkallelse av talan, återkallelse av ansökan och fall i vilka talan har avgjorts genom beslut innan ansökan om skyndsam handläggning har prövats.

15. Övrigt – Avgöranden av förstainstansrätten som har överklagats (1989-2006)

■ Antalet överklagade avgöranden

■ Samtliga avgöranden som kan överklagas¹

	Antalet överklagade avgöranden	Samtliga avgöranden som kan överklagas ¹	Andelen överklagade avgörande i procent
1989			
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	24	86	28%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	142	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	214	31%
1999	60	178	34%
2000	68	215	32%
2001	69	214	32%
2002	47	212	22%
2003	67	254	26%
2004	53	241	22%
2005	64	272	24%
2006	77	265	29%

¹ Samtliga avgöranden som kan överklagas – domar, avvisningsbeslut, interimistiska beslut, avskrivningsbeslut på grund av att anledning saknas att döma i saken, beslut att avslå en interventionsansökan – där tidsfristen för överklagande har löpt ut eller där överklagande har skett.

16. Övrigt – Fördelning av överklagandena på typ av förfarande (1989–2006)

	1989			1990			1991			1992			1993			1994			1995			1996			1997		
	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent
Direkt talan				2	8	25%	5	16	31%	15	31	48%	6	17	35%	7	44	16%	38	91	42%	15	59	25%	22	86	26%
Immateriell rätt				14	38	37%	8	46	17%	8	54	15%	10	55	18%	5	61	8%	9	51	18%	12	74	16%	13	53	25%
Personalmål				16	46	35%	13	62	21%	23	85	27%	16	72	22%	12	105	11%	47	142	33%	27	133	20%	35	139	25%
Delsumma										1	1	100%	1	1	100%												
Särskilda rättegångsformer																											
Totalt	16	46	35%	13	62	21%	24	86	28%	17	73	23%	12	105	11%	47	142	33%	27	133	20%	35	139	25%	22	86	26%

	1998			1999			2000			2001			2002			2003			2004			2005			2006		
	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent	Överklaganden	Avgöranden som kan överklagas	Överklaganden i procent
Direkt talan	48	120	40%	45	118	38%	58	132	44%	40	115	35%	32	134	24%	51	134	38%	41	114	36%	37	120	31%	46	146	32%
Immateriell rätt				1	1	100%	1	7	14%	13	25	52%	6	20	30%	7	33	21%	7	45	16%	16	71	23%	18	59	31%
Personalmål	18	93	19%	14	59	24%	8	75	11%	15	73	21%	9	58	16%	9	87	10%	5	82	6%	11	81	14%	13	60	22%
Delsumma	66	213	31%	60	178	34%	67	214	31%	68	213	32%	47	212	22%	67	254	26%	53	241	22%	64	272	24%	77	265	29%
Särskilda rättegångsformer	1	1	100%				1	1	100%																		
Totalt	67	214	31%	60	178	34%	68	215	32%	69	214	32%	47	212	22%	67	254	26%	53	241	22%	64	272	24%	77	265	29%

17. Övrigt – Utgången i överklagade mål (2006)

(domar och beslut)

	Överlagandet ogillat	Upphävande helt eller delvis utan återförvisning	Upphävande helt eller delvis med återförvisning	Avskrivning/ Anledning saknas att döma i saken	Totalt
Processuella frågor				1	1
Fri rörlighet för personer	1				1
Frihet att tillhandahålla tjänster	1				1
Immaterialrätt	12			2	14
Institutionell rätt	5				5
Jordbruk	3		1		4
Konkurrens	10	5		1	16
Miljö- och konsumentskydd	1				1
Rättsliga och inrikes frågor	1				1
Regionalpolitik	1				1
Socialpolitik	4				4
Statligt stöd	3				3
Tillnärmning av lagstiftning	1				1
Tjänsteföreskrifterna	6	3		1	10
Tullunionen	1				1
Yttre förbindelser	1				1
Totalt	51	8	1	5	65

18. Övrigt – Allmän utveckling (1989-2006)

Nya mål, avgjorda mål och anhängiga mål

	Nya mål ¹	Avgjorda mål ²	Anhängiga mål den 31 december
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1.117
1998	238	348	1.007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1.174
2005	469	610	1.033
2006	432	436	1.029
Totalt	6.256	5.227	

¹ 1989: Domstolen överlämnade 153 mål till den nyinrättade förstainstansrätten.

1993: Domstolen överlämnade 451 mål till följd av första utvidgningen av förstainstansrättens behörighet.

1994: Domstolen överlämnade 14 mål till följd av andra utvidgningen av förstainstansrättens behörighet.

2004-2005: Domstolen överlämnade 25 mål till följd av tredje utvidgningen av förstainstansrättens behörighet.

² 2005-2006: Förstainstansrätten överlämnade 118 mål till den nyinrättade personaldomstolen.

Kapitel III

Europeiska unionens personaldomstol

A – Personaldomstolens verksamhet år 2006

Av ordföranden Paul J. Mahoney

År 2006 var det första hela verksamhetsåret för Europeiska unionens personaldomstol.

Under året ägnade personaldomstolen en stor del av sin verksamhet åt att fortsätta arbetet med att utarbeta sina rättegångsregler, ett arbete som påbörjades i början av år 2005 när personaldomstolen var nyinrättad. Personaldomstolen färdigställde ett förslag till rättegångsregler på grundval av interna diskussioner samt efter att ha inhämtat synpunkter från berörda parter¹ och samrått med förstainstansrätten och domstolen. Detta förslag överlämnades den 19 december 2006 till Europeiska unionens råd för godkännande. Personaldomstolen kommer således troligen att ha egna rättegångsregler från och med andra halvåret 2007.

När det gäller personaldomstolens dömande verksamhet framgår det av statistiken att 148 mål inkom under året, vilket utgör en svag nedgång i förhållande till det antal personalmål som inkom år 2005. Då inkom 164 mål, varav 151 vid förstainstansrätten och 13 vid personaldomstolen (under perioden 12–31 december 2005). Sedan personaldomstolen inrättades har 161 mål anhängiggjorts direkt vid den, vartill kommer 118 mål som har överförs från förstainstansrätten. Sammanlagt har således 279 mål anhängiggjorts vid personaldomstolen sedan den inledde sin verksamhet.

Under år 2006 avgjordes 53 mål, varav 2 genom domar meddelade av personaldomstolen i plenum. Det är värt att notera att personaldomstolen under den andra halvan av året kunde avgöra mål betydligt snabbare allteftersom det skriftliga förfarandet i de mål som överförs från förstainstansrätten avslutades. I övrigt kan det konstateras att personaldomstolen under året meddelade ett förhållandevis stort antal (10 stycken) domar i vilka sökandenas yrkanden om ogiltigförklaring bifölls. 10 av personaldomstolens avgöranden överklagades till förstainstansrätten.

Vidare bör nämnas att personaldomstolen vilandeförklarade ett stort antal mål genom beslut enligt artikel 8.3 första stycket i bilaga I till domstolens stadga, särskilt i avvaktan på förstainstansrättens avgörande i mål T-58/05, Centeno Mediavilla m.fl. mot kommissionen, och i mål T-47/05, Angé Serrano m.fl. mot parlamentet, angående placering eller omplacering i lönegrad efter ikraftträdandet av de nya tjänsteföreskrifterna för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna. Personaldomstolen meddelade 68 beslut om vilandeförklaring under 2006.

Under sitt första år med dömande verksamhet strävade personaldomstolen även efter att underlätta förlikning i varje skede av förfarandet, eftersom detta är ett önskemål från rådets sida. Detta önskemål kommer till uttryck i skäl 7 i rådets beslut 2004/752/EG och anges även i artikel 7.4 i bilaga I till domstolens stadga. I ett flertal mål lämnade referenten

¹ Under förberedelsearbetet inhämtade personaldomstolen synpunkter från i synnerhet företrädare för institutionerna, personalkommittéerna och fackföreningarna. Ett möte med förvaltningscheferna hölls den 26 januari 2006. Därefter hölls den 8 februari 2006 ett möte med fack- och yrkesföreningarna och deras advokater.

förlikningsförslag till parterna. I fyra mål kunde personaldomstolen, efter att ha tagit initiativ till förlikning, avsluta handläggningen genom att meddela ett avskrivningsbeslut, i vilket en överenskommelse mellan parterna stadfästes.

Det är naturligtvis för tidigt att redan nu utvärdera förlikningsförfarandet eller att konstatera att det har skapats en riktning inom rättspraxis som är typisk för personaldomstolen. I det följande kommer jag endast att ge en kortfattad överblick över personaldomstolens viktigaste avgöranden. Jag skall i tur och ordning behandla vissa allmänna processuella frågor (I), tvister om rättsakters lagenlighet (II), ansökan om interimistiska åtgärder (III) och ansökan om rättshjälp (IV).

I. Processuella frågor

Personaldomstolen fastslog i sin första dom (meddelad av personaldomstolen i plenum i målet Falcione mot kommissionen den 26 april 2006²) att den kommer att tillämpa den ordning för rättegångskostnader som tillämpas vid förstainstansrätten fram till dess att personaldomstolens egna rättegångsregler träder i kraft. Detta har sin grund i principen om en god rättskipning och syftar till att garantera de rättssökande en tillräcklig grad av förutsebarhet i tillämpningen av reglerna om rättegångskostnader.

Vidare bör här nämnas två avgöranden som personaldomstolen meddelade med stöd av artikel 8 i bilaga I till domstolens stadga. I målet Marcuccio mot kommissionen³ förklarade personaldomstolen sig obehörig enligt artikel 8.3 andra stycket i bilaga I till domstolens stadga, eftersom den fann att detta mål rörde samma sak som två mål som var anhängiga vid förstainstansrätten. I beslutet i målet Gualtieri mot kommissionen⁴ fann personaldomstolen att en tvist mellan Europeiska gemenskapernas kommission och en utstationerad nationell expert inte är en tvist mellan gemenskapen och en av dess anställda i den mening som avses i artikel 236 EG. Personaldomstolen fann således att den inte var behörig att pröva målet och hänvisade det till förstainstansrätten med stöd av artikel 8.2 i bilaga I till domstolens stadga.

² Personaldomstolens dom av den 26 april 2006 i mål F-16/05, Falcione mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

³ Personaldomstolens beslut av den 25 april 2006 i mål F-109/05, Marcuccio mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

⁴ Personaldomstolens beslut av den 9 oktober 2006 i mål F-53/06 (överklagat till förstainstansrätten; registrerat under målnummer T-413/06 P), Gualtieri mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

II. Tvister om rättsakters lagenlighet

A. Upptagande till sakprövning av talan som har väckts med stöd av artiklarna 236 EG och 152 EA

1. Rättsakter mot vilka talan kan väckas

Personaldomstolen preciserade i sitt beslut i målet Lebedef m.fl. mot kommissionen⁵ att administrationens regler för användning av IT-verktyg utgör interna organisationsåtgärder när det gäller frågan om vilken språkversion av operativsystemet och programvarorna som används i de anställdas datorer. De kan således inte anses utgöra åtgärder som går någon emot i den mening som avses i artiklarna 90.2 och 91.1 tjänsteföreskrifterna.

2. Frist för att väcka talan

I domen i målet Grünheid mot kommissionen⁶ förklarade personaldomstolen att en talan mot ett beslut om slutlig placering i lönegrad kunde upptas till sakprövning, detta efter att ha fastslagit att det saknades fog för en invändning om rättegångshinder som grundades på att klagomålet enligt artikel 90.2 i tjänsteföreskrifterna hade ingivits mer än tre månader efter det att sökanden fick kännedom om beslutets existens, i samband med att han tillsändes sitt månatliga lönebesked. Personaldomstolen fastslog i detta avseende att tillsändandet av det månatliga lönebeskedet visserligen medför att tidsfristerna för att anföra klagomål mot eller överklaga ett administrativt beslut börjar löpa, när det av detta besked klart framgår att det föreligger ett beslut och vilken räckvidd som beslutet har. Det förhåller sig emellertid annorlunda med ett beslut genom vilket tillsättningsmyndigheten fastställer i vilken tjänstegrad en nyligen anställd tjänsteman skall placeras. Ett sådant beslut går nämligen betydligt längre än att enbart fastställa de rent ekonomiska rättigheter som ett lönebesked syftar till att konkretisera för en given tidsperiod. När den berörda tjänstemannen inte har underrättats skriftligen om skälen för beslutet om slutlig placering i lönegrad enligt artikel 25 i tjänsteföreskrifterna, kan denne inte anses ha en skyldighet att inkomma med klagomål senast tre månader efter det att han mottog det första lönebeskedet innehållande uppgift om denna lönegradsplacering. Annars skulle artiklarna 25 andra stycket och 26 andra och tredje styckena i tjänsteföreskrifterna bli helt innehållslösa. Dessa bestämmelser syftar nämligen just till att ge tjänstemännen möjlighet att på ett verksamt sätt få kännedom om beslut som rör särskilt deras administrativa ställning och att göra gällande sina rättigheter enligt tjänsteföreskrifterna.

⁵ Personaldomstolens beslut av den 14 juni 2006 i mål F-34/05, Lebedef m.fl. mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

⁶ Personaldomstolens dom av den 28 juni 2006 i mål F-101/05, Grünheid mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

I målet Combescot mot kommissionen⁷ var det fråga om ett uttryckligt beslut att avslå ett klagomål som visserligen hade antagits inom fyra månader efter det att klagomålet hade ingivits, men som inte hade delgivits sökanden före utgången av fristen för att väcka talan. Personaldomstolen fastslog i sin dom i detta mål att det följer av artikel 90.2 andra stycket i tjänsteföreskrifterna att ett sådant beslut inte kan förhindra att ett underförstått beslut skall anses föreligga. Om det ansågs att antagandet av ett uttryckligt avslagsbeslut inom fyra månader förhindrar att ett underförstått beslut skall anses föreligga, trots att det uttryckliga beslutet inte har delgivits den berörda tjänstemannen inom fyramånadersfristen, skulle denne nämligen inte kunna väcka talan enligt artikel 91.3 andra strecksatsen första meningen i tjänsteföreskrifterna. En sådan följd skulle strida mot syftet med den sistnämnda bestämmelsen, vilket är att tjänstemännen skall garanteras ett domstolsskydd när administrationen har underlåtit att vidta åtgärder eller att lämna ett svar. Ett avslagsbeslut som har antagits men inte delgivits kan således inte anses utgöra ett "svar" i den mening som avses i artikel 90.2 andra stycket i tjänsteföreskrifterna.

I beslutet i målet Schmit mot kommissionen⁸ erinrade personaldomstolen först om att det följer av rättspraxis att när det gäller beräkningen av fristen för att inge ett klagomål mot en rättsakt som går någon emot skall artikel 90.2 i tjänsteföreskrifterna tolkas på så sätt att klagomålet skall anses ha "anförts" när det inkommer till institutionen. Personaldomstolen preciserade därefter att den omständigheten att en administration har inkomststämplat en handling som har skickats till den visserligen inte innebär att det med säkerhet går att fastställa när denna handling inkom. Den utgör emellertid en metod – som ingår i en välfungerande handläggning – som innebär att det, tills motsatsen bevisats, kan antas att handlingen inkom till administrationen det angivna datumet. Om detta bestrids, ankommer det på tjänstemannen att anföra bevisning (som till exempel en bekräftelse från administrationen eller ett mottagningsbevis avseende rekommenderad försändelse) som kan bryta den presumtion som inkomststämpeln utgör och därigenom styrka att klagomålet faktiskt inkom ett annat datum.

B. Prövning i sak

Det kan inledningsvis påpekas att personaldomstolen hade att ta ställning till rättsfrågor inom en rad olika områden. De mål som avgjordes under år 2006 rörde bland annat följande: Följderna av övergången till euro för tjänstemännens pensionsrättigheter när tjänstemännen överför de rättigheter som de har förvärvat i ett nationellt pensionssystem till gemenskapens pensionssystem,⁹ kriterierna enligt vilka vissa tjänstemän enligt artikel

⁷ Personaldomstolens dom av den 19 oktober 2006 i mål F-114/05 (överklagat till förstainstansrätten; registrerat under målnummer T-414/06 P), Combescot mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

⁸ Personaldomstolens beslut av den 15 maj 2006 i mål F-3/05, Schmit mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

⁹ Personaldomstolens dom av den 14 november 2006 i mål F-100/05, Chatziioannidou mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

9.2 i tjänsteföreskrifternas bilaga VIII kan gå i förtidspension utan nedsatt pension,¹⁰ ett fall där en tjänsteman vid kommissionen hade beordrats sjukledighet på grund av psykisk sjukdom,¹¹ beslut om erkännande av att en sjukdom är en yrkessjukdom¹² och de ekonomiska bestämmelserna i Konventionen om fastställande av arbetsvillkoren och den ekonomiska ersättningen för dem som är anställda som konferenstolkar.¹³ Det skall även nämnas att ett mål rörande övertid ersättning till en anställd i kategori A hänsköts till personaldomstolen i plenum. Målet avskrevs emellertid sedan parterna förlikats.¹⁴ Personaldomstolen prövade även mål där sökanden bestred lagenligheten av beslut om uppsägning av tillfälligt anställdas anställningsavtal,¹⁵ av uttagningskommittéers beslut att inte ge sökande tillträde till proven¹⁶ eller att inte föra upp en sökande på en reservlista,¹⁷ av beslut fattade i samband med tillsättningsförfaranden,¹⁸ av karriärutvecklingsrapporter¹⁹ samt av beslut att inte befordra en sökande.²⁰ I detta avseende skall särskilt två av personaldomstolens domar framhållas.

I domen i målet Landgren mot Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen²¹ fann personaldomstolen (plenum) att en ensidig uppsägning av ett avtal om tidsobegränsad tillsvidareanställning inte endast omfattas av reglerna om uppsägningstid i artikel 47.2 i anställningsvillkoren för övriga anställda, utan skall dessutom vara motiverad. Det måste finnas ett tillräckligt skydd mot omotiverade uppsägingar, i synnerhet när det är fråga om ett avtal om tidsobegränsad anställning eller när det är fråga om ett avtal om tidsbegränsad

¹⁰ Personaldomstolens dom av den 12 september 2006 i mål F-86/05, De Soeten mot rådet, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹¹ Personaldomstolens dom av den 13 december 2006 i mål F-17/05, De Brito Sequeira Carvalho mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹² Se särskilt personaldomstolens dom av den 12 juli 2006 i mål F-18/05 (överklagat till förstainstansrätten; registrerat under målnummer T-262/06 P), D mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹³ Personaldomstolens dom av den 14 december 2006 i mål F-10/06, André mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹⁴ Personaldomstolens beslut av den 13 juli 2006 i mål F-9/05, Lacombe mot rådet, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

¹⁵ Se särskilt personaldomstolens dom av den 26 oktober 2006 i mål F-1/05 (överklagat till förstainstansrätten; registrerat under målnummer T-404/06 P), Landgren mot Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen, och av den 14 december 2006 i mål F-88/05, Kubanski mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹⁶ Personaldomstolens dom av den 15 juni 2006 i mål F-25/05, Mc Sweeney och Armstrong mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹⁷ Personaldomstolens dom av den 13 december 2006 i mål F-22/05, Neophytou mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹⁸ Personaldomstolens dom av den 14 december 2006 i mål F-122/05, Economidis mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

¹⁹ Se särskilt personaldomstolens dom av den 14 december 2006 i mål F-74/05, Caldarone mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

²⁰ Se särskilt personaldomstolens dom av den 30 november 2006 i mål F-77/05, Balabanis och Le Dour mot kommissionen, ännu inte publicerad i rättsfallssamlingen.

²¹ Domen i det ovannämnda målet Landgren mot Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen.

anställning och uppsägningen sker innan detta har löpt ut. För att säkerställa detta skydd måste de berörda kunna kontrollera huruvida deras legitima intressen har tillvaratagits eller åsidosatts samt bedöma huruvida det är lämpligt att väcka talan vid personaldomstolen mot uppsägningsbeslutet. Dessutom måste personaldomstolen ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt. Detta innebär att den behöriga myndigheten har en motiveringsskyldighet. Konstaterandet att en sådan skyldighet föreligger utesluter emellertid inte att den behöriga myndigheten har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning i fråga om uppsägningar. Gemenskapsdomstolen skall således begränsa sig till att pröva om den behöriga myndigheten har gjort en uppenbart oriktig bedömning eller har gjort sig skyldig till maktmissbruk. I det aktuella fallet ogiltigförklarade personaldomstolen uppsägningsbeslutet, eftersom den fann att den behöriga myndigheten hade gjort en uppenbart oriktig bedömning.

Målet Economidis mot kommissionen²² rörde rekrytering av en enhetschef i lönegrad AD 9/AD 12. Personaldomstolen fastslog i sin dom att kommissionens beslut om chefer på mellannivå är rättsstridigt, eftersom det innebär att nivån på den tjänst som skall tillsättas får fastställas efter en jämförande undersökning av ansökningarna. Beslutet inverkar således på den objektivitet som måste råda i förfarandet.

III. Begäran om interimistiska åtgärder

Under år 2006 begärdes interimistiska åtgärder i två mål. I målet Bianchi mot Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen²³ avslogs begäran på grund av det inte förelåg något krav på skyndsamhet, och i målet Dálnoky mot kommissionen²⁴ avslogs den på grund av att det vid första påseende framstod som uppenbart att talan i huvudsaken inte kunde upptas till sakprövning.

IV. Ansökan om rättshjälp

Personaldomstolens ordförande prövade under år 2006 tre rättshjälpsansökningar. Samtliga dessa hade ingivits innan talan hade väckts, i enlighet med den möjlighet som föreskrivs i artikel 95.1 första stycket i förstainstansrättens rättegångsregler, vilka i tillämpliga delar gäller för förfarandet vid personaldomstolen. Dessa ansökningar avslogs.²⁵

²² Domen i det ovannämnda målet Economidis mot kommissionen.

²³ Beslut av personaldomstolens ordförande den 31 maj 2006 i mål F-38/06 R, Bianchi mot Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

²⁴ Beslut av personaldomstolens ordförande den 14 december 2006 i mål F-120/06 R, Dálnoky mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

²⁵ Beslut av personaldomstolens ordförande den 27 september 2006 i mål F-90/06 AJ, Nolan mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.
Beslut av personaldomstolens ordförande den 1 december 2006 i mål F-101/06 AJ, Atanasov mot kommissionen, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.
Beslut av personaldomstolens ordförande den 11 december 2006 i mål F-128/06 AJ, Noworyta mot parlamentet, ännu inte publicerat i rättsfallssamlingen.

B – Personaldomstolens sammansättning

(Rangordning den 1 januari 2006)

Från vänster till höger:

Domarna H. Tagaras och I. Boruta, avdelningsordföranden H. Kreppel, personaldomstolens ordförande P. Mahoney, avdelningsordföranden S. Van Raepenbusch, domarna H. Kanninen och S. Gervasoni, justitiesekreteraren W. Hakenberg.

1. Personaldomstolens ledamöter

(i rangordning efter tillträde till ämbetet)

Paul J. Mahoney

Född 1946; studier i juridik (Master of Arts, University of Oxford, 1967; Master of Laws, University College London, 1969); lektor vid University College London (1967–1973); barrister (London, 1972–1974); byrådirektör, avdelningsdirektör vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (1974–1990); gästprofessor i juridik vid University of Saskatchewan, Saskatoon, Kanada (1988); Europarådets personalchef (1990–1993); avdelningschef (1993–1995), biträdande justitiesekreterare (1995–2001) och justitiesekreterare vid Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna (2001–september 2005); ordförande för personaldomstolen sedan den 6 oktober 2005.

Horstpeter Kreppel

Född 1945; universitetsstudier i Berlin, München och Frankfurt am Main (1966–1972); första juristexamen (1972); domarpraktikant i Frankfurt am Main (1972–1973 och 1974–1975); Collège d'Europe, Brygge (1973–1974); andra juristexamen (Frankfurt am Main, 1976); tjänsteman vid den federala arbetsmarknadsstyrelsen och advokat (1976); domare vid arbetsdomstolen (delstaten Hessen, 1977–1993); lektor vid Fachhochschule für Sozialarbeit i Frankfurt am Main och vid Verwaltungsfachhochschule i Wiesbaden (1979–1990); nationell expert vid Europeiska kommissionens rättstjänst (1993–1996 och 2001–2005); tredje ambassadsekreterare med ansvar för sociala frågor vid Förbundsrepubliken Tysklands ambassad i Madrid (1996–2001); domare vid arbetsdomstolen i Frankfurt am Main (februari–september 2005); domare vid personaldomstolen sedan den 6 oktober 2005.

Irena Boruta

Född 1950; juristexamen, Wroclaws universitet (1972), juris doktor (Lodz 1982); invald i Republiken Polens advokatsamfund (sedan 1977); gästforskare (Université de Paris X, 1987–1988, Université de Nantes, 1993–1994); "Solidarnosc"-expert (1995–2000); professor i arbetsrätt och europeisk socialrätt, Lodz universitet (1997–1998 och 2001–2005), adjungerad professor vid handelshögskolan i Warszawa (2002), professor i arbets- och socialförsäkringsrätt vid Kardinal Stefan Wyszyński-universitetet i Warszawa (2002–2005); vice arbetsmarknads- och socialminister (1998–2001); ledamot av förhandlingskommittén inför Republiken Polens anslutning till Europeiska unionen (1998–2001); den polska regeringens företrädare i Internationella arbetsorganisationen (1998–2001); författare till ett flertal publikationer i ämnena arbetsrätt och europeisk socialrätt; domare vid personaldomstolen sedan den 6 oktober 2005.

Heikki Kanninen

Född 1952; examina från handelshögskolan i Helsingfors och juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet; rättssekreterare vid högsta förvaltningsdomstolen i Finland; ordförande för kommittén för översyn av rättsskyddet inom offentlig förvaltning; avdelningsdirektör vid högsta förvaltningsdomstolen; ordförande för kommittén för översyn av det förvaltningsrättsliga förfarandet, rådgivare åt lagstiftningskommittén i justitieministeriet; biträdande justitiesekreterare vid Efta-domstolen; rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol; domare vid högsta förvaltningsdomstolen (1998–2005); ledamot av asylnämnden; vice ordförande i kommittén för utveckling av det finländska rättsväsendet; domare vid personaldomstolen sedan den 6 oktober 2005.

Haris Tagaras

Född 1955; juris kandidat (Thessalonikis universitet, 1977); särskild kandidatexamen i europarätt (Institut d'études européennes de l'université libre, Bryssel, 1980); juris doktor (Thessalonikis universitet, 1984); juristlingvist vid Europeiska gemenskapernas råd (1980–1982); forskare vid Centrum för internationell och europeisk ekonomisk rätt, Thessaloniki (1982–1984); byrådirektör vid Europeiska gemenskapernas domstol och Europeiska gemenskapernas kommission (1986–1990); professor i gemenskapsrätt, internationell privaträtt och mänskliga rättigheter vid Panteion-universitetet i Aten (sedan 1990); extern medarbetare i europafrågor vid justitieministeriet och ledamot av den ständiga kommittén för Luganokonventionen (1991–2004); ledamot av den nationella konkurrenskommissionen (1999–2005); ledamot av den nationella post- och telestyrelsen (2000–2002); ledamot av Thessaloniki advokatsamfund, advokat vid kassationsdomstolen; stiftande ledamot av Europeiska advokaters union (UAE); associerad medlem av International Academy of Comparative Law; domare vid personaldomstolen sedan den 6 oktober 2005.

Sean Van Raepenbusch

Född 1956; juris kandidat (Université libre, Bryssel, 1979); särskild kandidatexamen i internationell rätt (Bryssel, 1980); juris doktor (1989); ansvarig för rättstjänsten vid Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles (1979–1984); tjänsteman vid Europeiska gemenskapernas kommission (generaldirektoratet för sociala frågor, 1984–1988); ledamot av Europeiska kommissionens rättstjänst (1988–1994); rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol (1994–2005); lektor vid Centre universitaire de Charleroi (internationell och europeisk socialrätt, 1989–1991), Université de Mons-Hainaut (europarätt, 1991–1997), Université de Liège (europeisk personalrätt, 1989–1991; institutionell EU-rätt, 1995–2005; europeisk socialrätt, 2004–2005); författare till ett flertal publikationer i ämnena europeisk socialrätt och institutionell EU-rätt; domare vid personaldomstolen sedan den 6 oktober 2005.

Stéphane Gervasoni

Född 1967; examina från Institut d'études politiques, Grenoble (1988) och École nationale d'administration (1993); ledamot av Conseil d'État (section du contentieux, 1993–1997, section sociale, 1996–1997; revisionssekreterare sedan 1996); lektor vid Institut d'études politiques de Paris (1993–1995); regeringens ombud i det särskilda utskottet för överprövning av pensioner (1994–1996); juridisk rådgivare åt ministeriet för offentligt anställda och åt Paris stad (1995–1997); generalsekreterare vid prefekturen i Yonne, underprefekt i Auxerre (1997–1999); generalsekreterare vid prefekturen i Savoie, underprefekt i Chambéry (1999–2001); rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol (september 2001–september 2005); ordinarie ledamot av NATO:s överklagandenämnd (2001–2005); domare vid personaldomstolen sedan den 6 oktober 2005.

Waltraud Hakenberg

Född 1955; juridikstudier i Regensburg och i Genève (1974–1979); första juristexamen (1979); studier i gemenskapsrätt vid Collège D'Europe, Brygge (1979–1980); domarpraktikant i Regensburg (1980–1983); juris doktor (1982); andra juristexamen (1983); advokat i München och i Paris (1983–1989); tjänsteman vid Europeiska gemenskapernas domstol (1990–2005); rättssekreterare vid Europeiska gemenskapernas domstol (på P. Janns kabinett, 1995–2005); läraruppdrag vid flera universitet i Tyskland, Österrike, Schweiz och Ryssland; professors titel vid universitetet i Saarland (sedan 1999); medlem av flera kommittéer, föreningar och rättsliga råd; flera publikationer i allmän juridik och gemenskapsrätt; justitiesekreterare vid personaldomstolen sedan den 30 november 2005.

2. Personaldomstolens ledamöter (i rangordning)

från den 1 januari 2006 till den 31 december 2006

P. Mahoney, personaldomstolens ordförande

H. Kreppel, avdelningsordförande

S. Van Raepenbusch, avdelningsordförande

I. Boruta, domare

H. Kanninen, domare

H. Tagaras, domare

S. Gervasoni, domare

W. Hakenberg, justitiesekreterare

C – Personaldomstolens verksamhetsstatistik

Personaldomstolens allmänna verksamhet

1. Nya mål, avgjorda mål och anhängiga mål (2005-2006)

Nya mål

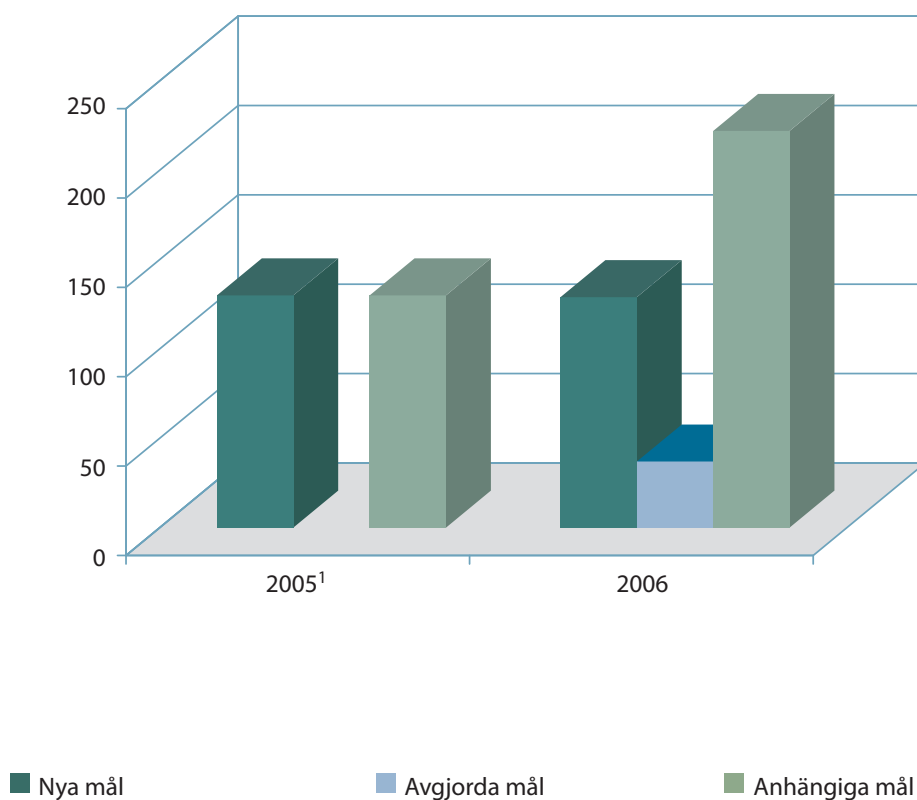
2. Antal mål per svarandeinstitution i procent
3. Rättegångsspråk
4. Antal sökande (2005-2006)

Avgjorda mål

5. Utgången i målen
6. Domar och beslut – dömande sammansättningar

1. Personaldomstolens allmänna verksamhet –

Nya mål, avgjorda mål och anhängiga mål (2005-2006)

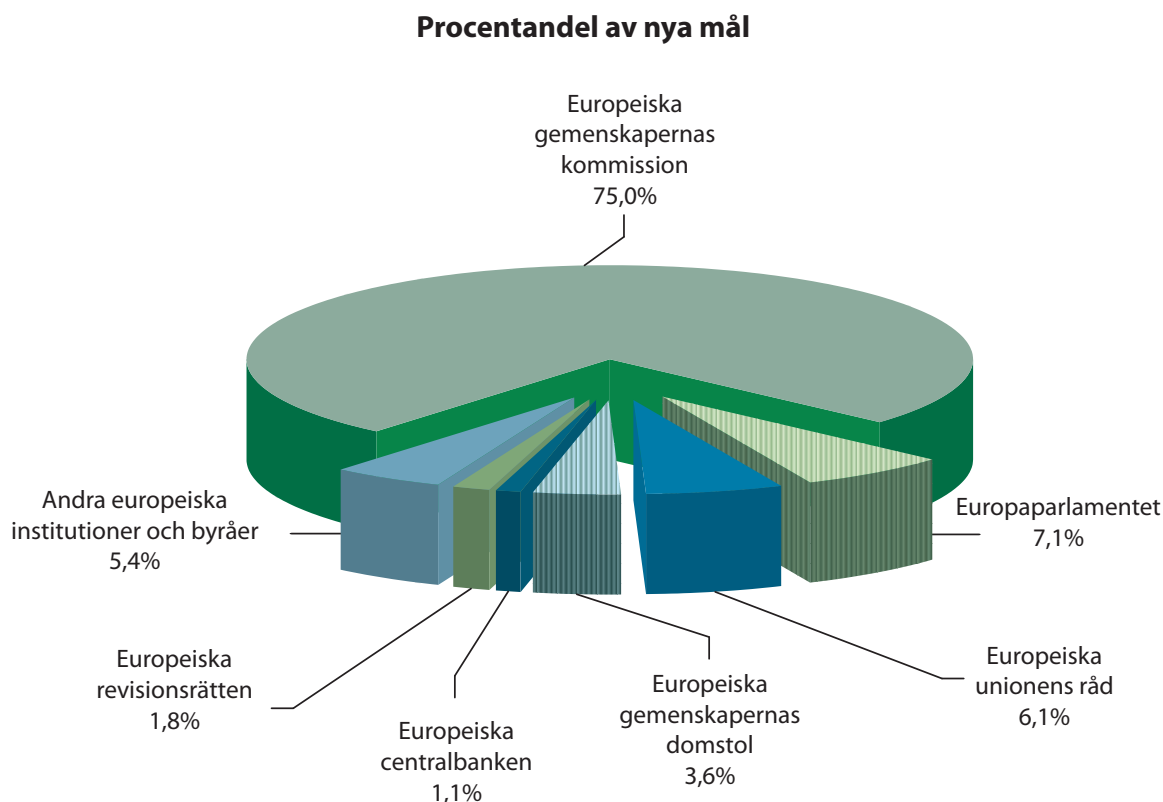
	2005 ¹	2006
Nya mål	130	148
Avgjorda mål	0	53
Anhängiga mål	130	225

¹ Personaldomstolen upprättades genom rådets beslut 2004/752/EG, Euratom av den 2 november 2004 om upprättande av Europeiska unionens personaldomstol (EUT L 333, s. 7).

Dess dömande verksamhet inleddes den 12 december 2005, dagen för offentliggörandet i Europeiska unionens officiella tidning av domstolens ordförandes beslut av den 2 december 2005 om att Europeiska unionens personaldomstol i behörig ordning hade upprättats (EUT L 325, s. 2).

I slutet av år 2005, överlämnades 117 mål från förstainstansrätten till personaldomstolen och 13 mål anhängiggjordes direkt vid personaldomstolen.

2. Nya mål – Andelen mål i procent fördelat på de huvudsakliga svarandeinstitutionerna

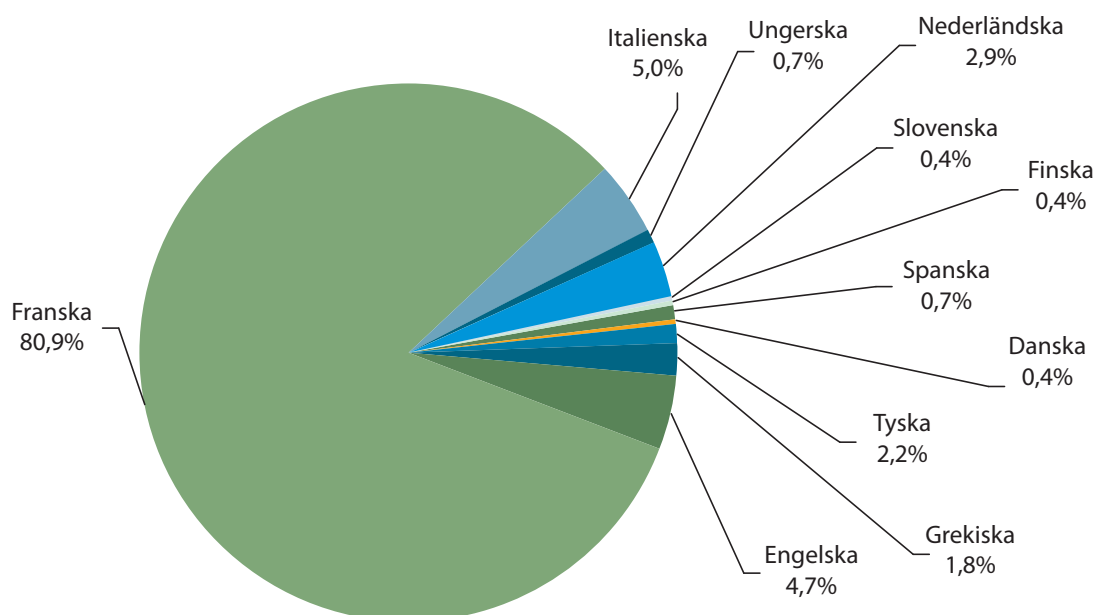

	Procentandel av nya mål	Respektive institutions andel av den totala personalstyrkan ¹
Europeiska gemenskapernas kommission	75% ²	62,9%
Europaparlamentet	7,1%	15,0%
Europeiska unionens råd	6,1%	8,9%
Europeiska gemenskapernas domstol	3,6%	4,5%
Europeiska centralbanken	1,1%	3,5%
Europeiska revisionsrätten	1,8%	2,0%
Andra europeiska institutioner och byråer	5,4%	3,1%
Totalt	100,0%	100,0%

¹ Källa: http://eur-lex.europa.eu/budget/data/D2006_VOL1/SV/nmc-grseqAP2000182/index.html

² I denna procentandel ingår mål där talan väckts mot EPSO (Europeiska byrån för uttagningsprov för rekrytering av personal, organisatoriskt knuten till kommissionen), det vill säga mål där talan väckts av personer som är sökanden i urvalsförfaranden, således personer som (ännu) inte tillhör personalstyrkan vid institutionerna.

3. Nya mål – Rättegångsspråk

Rättegångsspråk	Antal mål
Spanska	2
Danska	1
Tyska	6
Grekiska	5
Engelska	13
Franska	225
Italienska	14
Ungerska	2
Nederländska	8
Slovenska	1
Finska	1
Totalt	278

Med rättegångsspråk avses det språk på vilket talan väckts och inte sökandens modersmål eller nationalitet.

4. Nya mål – Antal sökande – 2005-2006

Nya mål med störst antal sökande i ett enda mål

Antal sökande per mål ¹	Områden ²
484	Tjänsteföreskrifterna - Pension - Överföring av pensionsrättigheter som förvärvats i Belgien
483	Tjänsteföreskrifterna - Pension - Överföring av pensionsrättigheter som förvärvats i Belgien
309	Tjänsteföreskrifterna - Pension - Tillämpning av korrigeringskoefficienten beräknad på de genomsnittliga levnadskostnaderna i bosättningslandet
164	Tjänsteföreskrifterna - Pension - Överföring av pensionsrättigheter som förvärvats i Belgien
164	Tjänsteföreskrifterna - Pension - Överföring av pensionsrättigheter som förvärvats i Belgien
143	Tjänsteföreskrifterna - Tillsättning - Sökanden som förts upp på en förteckning över godkända sökanden innan de nya tjänsteföreskrifterna trädde i kraft
59	Tjänsteföreskrifterna - Befordran - Befordringsförfarandet år 2005 - Ytterligare lönegrader införda genom de nya tjänsteföreskrifterna
36	Tjänsteföreskrifterna - Befordran - Befordringsförfarandet år 2005 - Ytterligare lönegrader införda genom de nya tjänsteföreskrifterna
29	Tjänsteföreskrifterna - Tillsättning - Sökanden som förts upp på en förteckning över godkända sökanden innan de nya tjänsteföreskrifterna trädde i kraft
21	Tjänsteföreskrifterna - Kontraktsanställda - Omprövning av placering i tjänstegrad och av lön

Totalt antal sökande i alla nya mål

Totalt antal sökande	Totalt antal nya mål
2.403	278

¹ I de fall sökanden har ingivit flera ansökningar räknas varje ingiven ansökan.

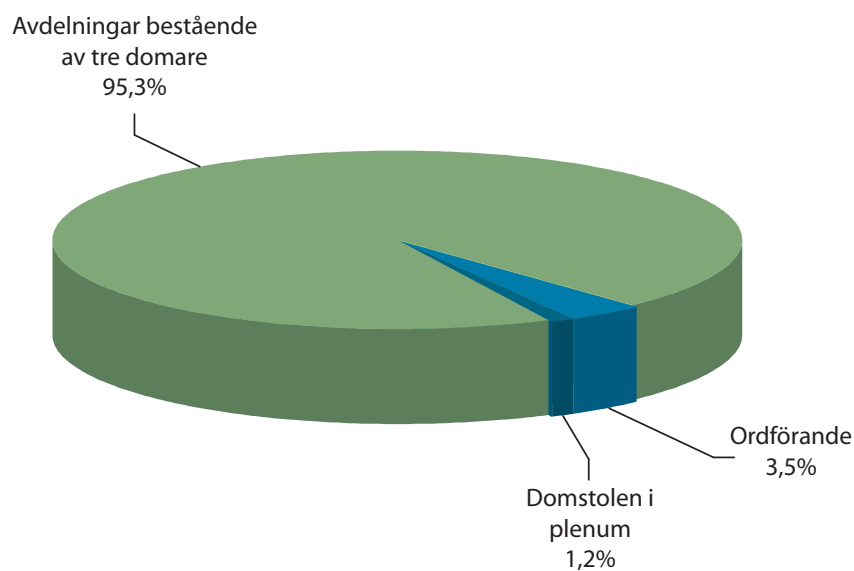
² Med tjänsteföreskrifterna avses i det följande Tjänsteföreskrifter för tjänstemännen i Europeiska gemenskaperna och Anställningsvillkor för övriga anställda i Europeiska gemenskaperna.

5. Avgjorda mål – Avgörandets innebörd¹

Tjänsteföreskrifter för tjänstemän och anställningsvillkor för övriga anställda i Europeiska gemenskaperna	Domar		Beslut (talan som inte kan prövas, som uppenbart inte kan prövas eller som uppenbart saknar grund)	Förlikning till följd av personaldomstolens medling	Avskrivning i andra fall än då förlikning träffats	Mål som överlämnats till förstainstans- rätten	Totalt
	Avgörandets innebörd	Talan ogillades					
Anställning/ Återanställning		1					1
Löner och ersättningar	1	2	1	4	3		11
Bedömning/ Befordran	2	1	4		2		9
Uttagningsprov	1	2					3
Pensioner och invaliditetsersättning	2	1	2		1		6
Socialförsäkring / Yrkessjukdom / Olyckor	1	1	2			1	5
Uppsägning av en anställds anställningsavtal	1						1
Arbetsvillkor			1				1
Disciplinförfaranden			1				1
Rekrytering / Tillsättning / Placering i lönegrad	2	2	2		2		8
Arbetsvillkor / Ledighet	1						1
Andra områden än personalmål						1	1
Totalt	11	10	13	4	8	2	48 *

¹ Till denna summa skall tilläggas tre avgjorda mål angående rättshjälp och två beslut angående interimistiska åtgärder.

6. Avgjorda mål – Domar och beslut – domstolens sammansättning

	Domar	Slutliga beslut ¹	Övriga beslut	Totalt
Domstolen i plenum	2	0	0	2
Avdelningar bestående av tre domare	19	26	118	163
Ordförande	0	6	0	6
Totalt	21	32	118	171

¹ Avgöranden av domstolskaraktär, genom vilka förfarandet avslutas, inklusive beslut om avskrivning på grund av att parterna förlikts till följd av personaldomstolens medling (exklusive beslut om avskrivning av andra skäl).

Kapitel IV

Möten och besök

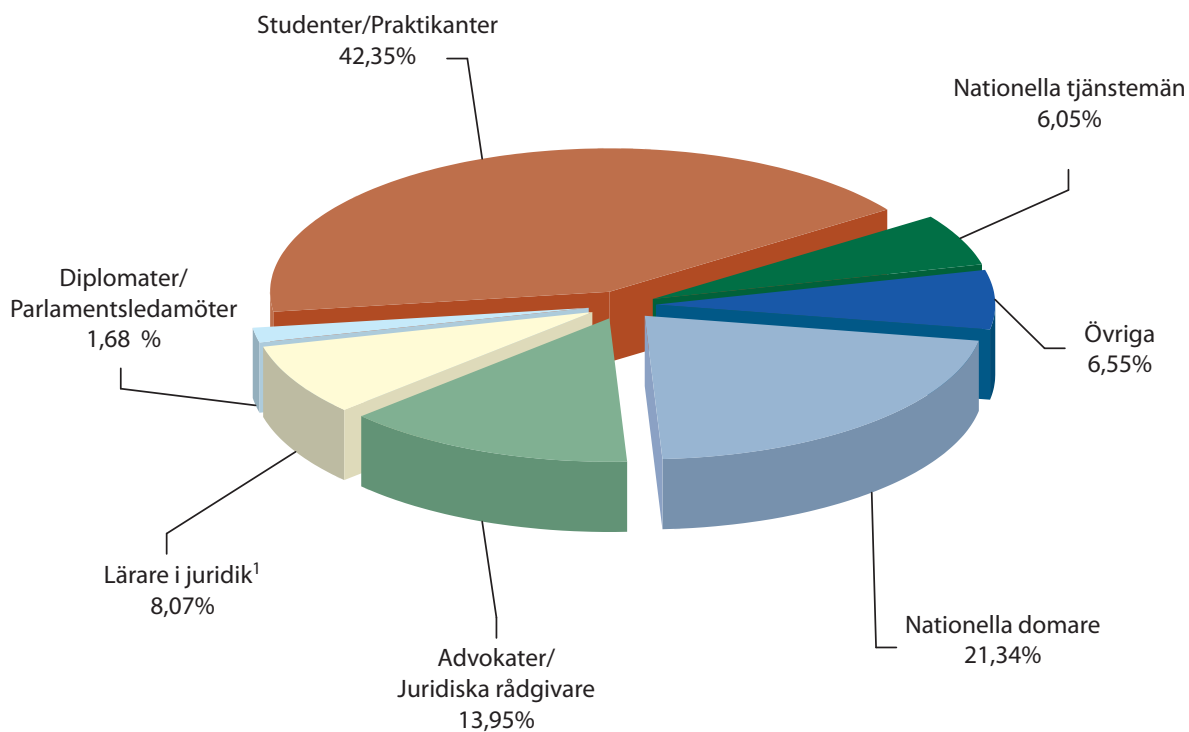
A – Officiella besök och arrangemang vid domstolen, förstainstansrätten och personaldomstolen

16 januari	Delegation från Steering Committee of the European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ)
19 januari	Edouard Malayan, Ryska federationens ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg
26 januari	Pavol Šepelák, Republiken Tjeckiens ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg
3 februari	Acevedo Peralta, advokat och notarius publicus i El Salvador
6-7 februari	Delegation från Republiken Litauens högsta domstol
9 februari	Mitsuaki Kojima, Japans ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg och Hisashi Owada, domare vid Internationella domstolen
9 februari	Konstantin Zhigalov, Republiken Kazakhstans ambassadör i Konungariket Belgien och Storhertigdömet Luxemburg
6 mars	Nikiforos Diamandouros, Europeiska ombudsmannen
9 mars	Václav Klaus, Republiken Tjeckiens president
13-14 mars	Delegation från Centrale Raad van Beroep, Konungariket Nederländerna
22 mars	Andris Gulbāns, president i Republiken Lettlands högsta domstol
3 april	Delegation från Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter
4 maj	Delegation från justitieministeriet i Socialistiska Republiken Vietnam
15-16 maj	Delegation från Konungariket Spaniens författningsdomstol
18 maj	Delegation från Republiken Litauens parlament
1 juni	Ann Louise Wagner, Förenta staternas ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg
7 juni	Delegation från Caribbean Community Secretariat
12 juni	Günter Gloser, minister med ansvar för europeiska frågor, Förbundsrepubliken Tyskland
16-17 juni	Firande av 20-årsdagen för Union des avocats européens à la Cour de justice
19-20 juni	Delegation från Europaparlamentet (ungerska parlamentsledamöter)

4 juli	Monika Harms, riksåklagare vid Bundesgerichtshof
14 juli	László Sólyom, Republiken Ungerns president
22 september	Claude Wiseler, minister för offentliga arbeten, Storhertigdömet Luxemburg
27-28 september	Delegation från Den centralamerikanska domstolen
28 september	Hubertus von Morr, Förbundsrepubliken Tysklands ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg
2 oktober	Dionyssios Kodellas, Republiken Greklands ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg
3 oktober	Delegation från Byrån för harmonisering inom den inre marknaden i Alicante
11 oktober	Rocco Antonio Cangelosi, Republiken Italiens ständige representant vid Europeiska unionen
12 oktober	Gregorio Garzón Clariana, juridisk rådgivare vid Europaparlamentet
19 oktober	Besök från EFTA-domstolen
23 oktober	Utställning till minne av händelserna i Ungern i oktober 1956
26 oktober	Kazuhito Tatebe, Japans ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg
17 november	Heinz Fischer, Republiken Österrikes president
22 november	Hansine Napwaniyo Donli, president för de Västafrikanska staternas ekonomiska gemenskaps (Ecowas) domstol
23 november	Alain Kundycki, Konungariket Belgiens ambassadör i Storhertigdömet Luxemburg
27 november	Guy Canivet, förste president i franska Cour de cassation
5-6 december	Informationsdagar för domstolens nya ledamöter
7 december	Vaira Vīķe-Freiberga, Republiken Lettlands president
7 december	Dimitris Dimitriadis, ordförande i Europeiska ekonomiska och sociala kommittén
7-8 december	Informationsdagar för förstainstansrättens nya ledamöter
7-8 december	Albertine Anne Honorine Lipou Massala, exekutivsekreterare för Afrikanska utvecklingsbankens förvaltningsdomstol

B – Studiebesök

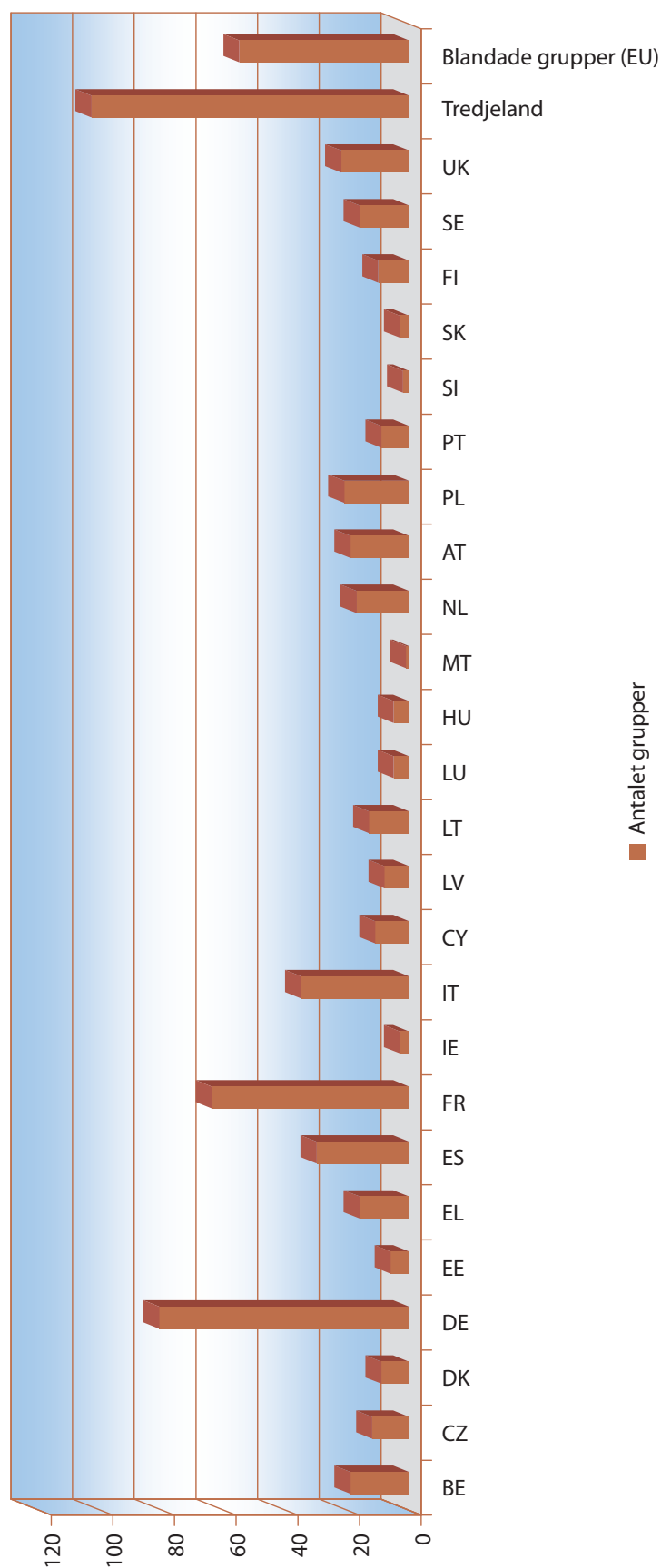
Fördelat på grupper

	Nationella domare	Advokater/ Juridiska rådgivare	Lärare i juridik¹	Diplomater/ Parlamentsledamöter	Studenter/ Praktikanter	Nationella tjänstemän	Övriga	Totalt
Antalet grupper	127	83	48	10	252	36	39	595

¹ Andra än lärare som medföljer grupper av studenter.

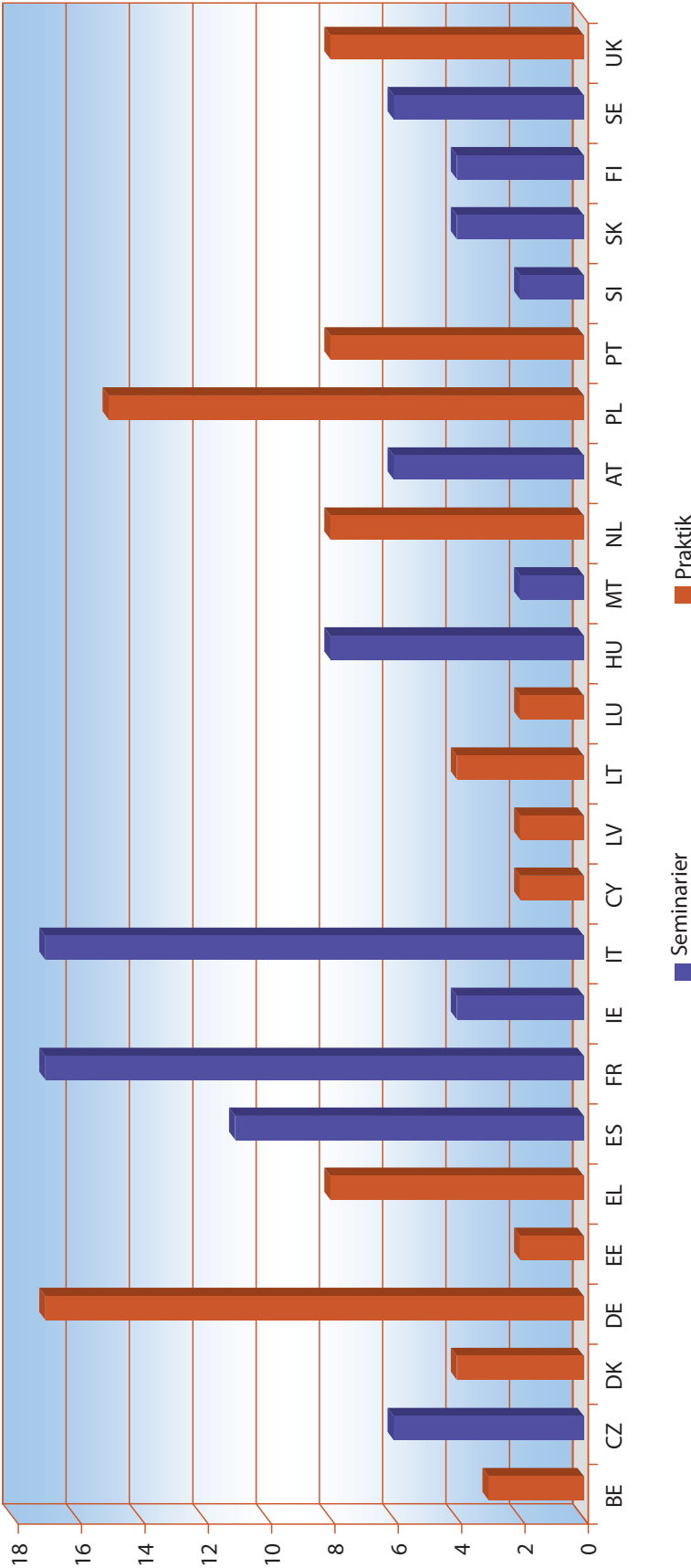
Studiebesök – Fördelat på medlemsstater

	Antalet besökare								Antalet grupper
	Nationella domare	Advokater/ Juridiska rådgivare	Lärare i juridik ¹	Diplomater/ Parlamentsleda- möter	Studenter/ Praktikanter	Nationella tjänstemän	Övriga	Totalt	
BE	20	43	10		227		56	356	19
CZ			15	12	32		20	79	12
DK	16		14		207	28		265	9
DE	270	362	2	17	1.030	105	320	2.106	81
EE	66							66	6
EL	160	34			101	43		338	16
ES	422	52			143	68		685	30
FR	225	192			1.142		217	1.776	64
IE	7				58			65	3
IT		55	25	25	364		28	497	35
CY	8	9	3		6			26	11
LV	21			7				28	8
LT			13		15			28	13
LU			2		65			67	5
HU		11			53			64	5
MT	2							2	1
NL		109			330		19	458	17
AT	7	77	1	29	210	23	41	388	19
PL	234	336	3		117			690	21
PT			5		53			58	9
SI				6				6	2
SK	2				30			32	3
FI	21	49			61	22	9	162	10
SE	114	61		2	67	13		257	16
UK	112	69			274	3		458	22
Tredjeland	181	74	15	3	1.516	84	49	1.922	103
Blandade grupper (EU)	156	140			955	325	81	1.657	55
Totalt	2.044	1.673	108	101	7.056	714	840	12.536	595

¹ Andra än lärare som medföljer grupper av studenter.

Studiebesök – Nationella domare

	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK	Totalt
Seminarier	3	6		17		11	17	4	17		2				8	2		6			2	4	4	6		87
Praktik			4	17	2	8					2	2	4	2			8		15	8					8	83

C – Högtidliga sammankomster

10 januari	Högtidlig sammankomst med anledning av generaladvokat F. Jacobs och domare C. Gulmanns frånträde från sina ämbeten och L. Bay Larsens och E. Sharpstons tillträde som domare respektive generaladvokat
17 mars	Högtidlig sammankomst med anledning av den partiella ny tillsättningen av ledamöter av Europeiska gemenskapernas revisionsrätt
3 maj	Högtidlig sammankomst med anledning av domare A. La Pergolas frånträde och A. Tizzanos tillträde som domare vid domstolen, av P. Mengozzis tillträde som generaladvokat vid domstolen samt av E. Moavero Milanesis tillträde som domare vid förstainstansrätten
6 oktober	Högtidlig sammankomst med anledning av den partiella ny tillsättningen av ledamöterna vid domstolen och tillträdet av nya domare vid förstainstansrätten

D – Besök och deltagande i officiella arrangemang

Domstolen

2 januari	Domstolen är representerad vid en nyårsmottagning i Bryssel anordnad av belgiska Cour de cassation
6 januari	En delegation från domstolen deltar i Paris i en högtidlig sammankomst vid Cour de cassation
18 januari	En delegation från domstolen deltar på inbjudan av justitieminister Brigitte Zypries i Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2006 i Berlin
20 januari	Domstolen är representerad i Haag vid en högtidlig sammankomst vid Hoge Raad med anledning av allmänna åklagarens frånträde från sitt ämbete
20 januari	En delegation från domstolen deltar i Strasbourg i en högtidlig sammankomst vid Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter och i konferensen "L'exécution et les effets des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme: le rôle judiciaire"
27 januari	Domstolen är representerad i Rom vid ceremonin för öppnandet av verksamhetsåret vid Corte suprema di cassazione
2-4 februari	En delegation från domstolen är på officiellt besök vid Bundesverfassungsgericht i Karlsruhe
7 februari	Domstolen är representerad vid gudstjänsten och den officiella ceremonin organiserad i Berlin till minne av Johannes Rau, före detta president i Förbundsrepubliken Tyskland
22 februari	Domstolens ordförande deltar i Luxemburg i en sammankomst med statsminister Jean-Claude Juncker angående frågor som rör samarbete mellan Europeiska gemenskapernas domstol och Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter
16-17 mars	Domstolen är representerad vid tredje kongressen för "European Commercial Judges Forum" i Hamburg
5 april	Domstolen är representerad i Warszawa vid Republiken Polens författningsdomstols generalförsamling
10-11 april	Domstolen är representerad i Budapest vid en internationell rundabordskonferens angående "La relation entre le droit constitutionnel et le droit européen dans l'Union européenne", organiserad av Republiken Ungerns författningsdomstol i samarbete med Europarådets Venedigkommission och stiftelsen "Budapest Forum for Europe"

18-19 april	Domstolens ordförande deltar i St. Pölten (Niederösterreich) i konferensen angående subsidiaritet, "Europa fängt zu Hause an", organiserad av det österrikiska ordförandeskapet för Europeiska unionens råd i samarbete med Österrikes parlament och delstaten Niederösterreich
22 april	Domstolens ordförande deltar i Rom i den officiella ceremonin organiserad med anledning av 50-årsdagen för Republiken Italiens författningsdomstol
21-24 maj	En delegation från domstolen deltar i ett officiellt besök i Finland
22 maj	Domstolen är representerad i Madrid vid symposiet "Veinte años de España en las Comunidades Europeas. La evolución jurisprudencial del derecho", organiserat av Asociación Española para el Estudio del Derecho Europeo, med anledning av den före detta domaren vid domstolen Díez de Velascos 80-årsdag
28 maj	Domstolens ordförande deltar i Aten, på statsministerns inbjudan, i det evenemang som anordnas med anledning av 25-årsdagen för Greklands anslutning till Europeiska unionen
28-30 maj	Domstolen är representerad i Leipzig vid ett styrelsemöte och ett symposium organiserat av Sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i Europeiska unionen
1 juni	Domstolen är, på inbjudan av Republiken Italiens president, representerad i Rom vid den ceremoni som anordnas med anledning av nationaldagen
12-13 juni	En delegation från domstolen deltar i andra symposiet organiserat av nätverket av ordförandena för de högsta domstolarna i Europeiska unionen, i Warszawa
16-17 juni	Domstolen är representerad vid Association of European Competition Law Judges femte konferens i Wustrau
29 juni -1 juli	En delegation från domstolen deltar i Sofia i firandet av 15-årsdagen för Republiken Bulgariens författningsdomstol
24 juli	Domstolens ordförande deltar i Aten vid den mottagning som anordnas av Republiken Greklands president med anledning av 32-årsdagen för republikens återupprättande, i Aten
18 september	Domstolens ordförande deltar vid en middag i Berlin anordnad av Horst Köhler, Förbundsrepubliken Tysklands president, till ära för Republiken Greklands president, Karolos Papoulias
28 september	Domstolen är representerad vid den ceremoni i Madrid under vilken domstolen tilldelas en guldmedalj med anledning av 50-årsdagen för upprättandet av Colegio oficial de Graduados Sociales de Madrid

28-30 september	En delegation från domstolen deltar i Hamburg i ceremonin med anledning av 10-årsdagen för Internationella domstolen för havsrätt
1-2 oktober	En delegation från domstolen deltar i London i "Opening of the Legal Year", organiserat av Lord Chancellor
2 oktober	En delegation från domstolen deltar i Wien i Verfassungstag (Högtidligt firande med anledning av inrättandet av den österrikiska författningsdomstolen, i närvaro av Republiken Österrikes president)
2 oktober	Domstolen är representerad i Bryssel vid en mottagning anordnad av Republiken Cyperns ständiga representation vid Europeiska unionen med anledning av 46-årsdagen för Republiken Cyperns självständighet
3 oktober	Domstolen är representerad i Kiel vid de officiella ceremonier som anordnas med anledning av Tag der Deutschen Einheit
17 oktober	Domstolen är, på inbjudan av den österrikiska författningsdomstolens president, representerad i Wien vid en rundabordskonferens med presidenterna för författningsdomstolarna i Polen, Ungern, Slovenien, Kroatien, Tjeckien och Slovakien på temat "The Consequences of EU-Membership for Constitutional Courts"
25-27 oktober	Domstolen är representerad i Moskva vid en konferens organiserad av Europarådets Venedigkommission och Ryska Federationens författningsdomstol
1 november	Domstolens ordförande mottar, i Nicosia, Det stora korset i Makarios III-orden, av Republiken Cyperns president
1-4 november	Domstolens ordförande deltar i FIDE-kongressen på Cypern
20 november	Domstolen är representerad i Bryssel vid styrelsemötet för Sammanslutningen av de högsta förvaltningsdomstolarna i Europeiska unionen
6 december	Domstolen är representerad i Helsingfors vid en mottagning organiserad av Republiken Finlands president med anledning av den finska självständighetsdagen
7-10 december	Domstolen är representerad i Riga vid en konferens organiserad av Republiken Lettlands författningsdomstol med anledning av det nationella firandet av dess 10-årsdag

Förstainstansrätten

27 januari	Förstainstansrättens ordförande deltar i Köpenhamn vid en officiell mottagning till ära för Claus Gulmann, domare vid EG-domstolen
8-9 februari	Förstainstansrättens ordförande deltar och håller ett anförande vid en rundabordskonferens i samband med "2006 International Cartel Workshop", organiserad i London av International Bar Association's Legal Practice Division and Antitrust Section
30 mars	Förstainstansrättens ordförande håller ett anförande i Aten vid konferensen "Manuel Chrysoloras", organiserad av Centrum för europeisk offentlig rätt
4-5 maj	Förstainstansrättens ordförande deltar i och håller ett anförande vid konferensen "Challenges in Nordic Cases", organiserad i Helsingfors av Nordic Lawyers Academy
10-11 maj	Förstainstansrättens ordförande deltar i och håller ett anförande vid konferensen "XIII th St. Gallen International Competition Law Forum ICF", organiserad av universitetet i St. Gallen
19 maj	Förstainstansrättens ordförande deltar i den europeiska konferensen 2006 "Tankar om Europa – Ett framtidsperspektiv", organiserad av Europeiska gemenskapernas kommission och Europaparlamentet
27 juni	Förstainstansrättens ordförande deltar i en officiell middag anordnad av den danska justitieministern med anledning av Claus Gulmanns frånträde som domare
3 juli	Förstainstansrättens ordförande deltar i Europäische Rechtsakademies sommarmottagning i Trier
7 augusti	Förstainstansrättens ordförande är i Köpenhamn på audiens hos hennes majestät drottningen av Danmark för att tacka för utmärkelsen Kommendörskorset av 1 Klass
23 oktober	Förstainstansrättens ordförande deltar i ett möte i London med Rt Hon the Lord Brown of Eaton-under-Heywood (Chairman) och Dr. Chris K. Kerse (Legal Adviser) med anledning av en undersökning genomförd av House of Lords angående ett eventuellt inrättande av en Europeisk konkurrensdomstol
23 oktober	Förstainstansrättens ordförande deltar i en debatt och håller ett anförande i London i samband med en konferens organiserad av The Jevons Institute vid University College London på temat "A Competition Court of the EU?"
31 oktober	Förstainstansrättens ordförande håller ett anförande i Köpenhamn på temat "ne bis in idem" vid Dansk Forening for Konkurrenceret

13 november	Förstainstansrättens ordförande deltar i en rundabordskonferens i Trier i samband med en konferens organiserad av Europäische Rechtsakademie (ERA) i ERA's kongresscenter på temat "State Aid and Taxation: Regional Devolution in Tax Matters in the Perspective of State Aid"
23-24 november	Förstainstansrättens ordförande deltar i och håller ett anförande vid en konferens i Vilnius angående "The Impact of the Jurisprudence of the European Court of Justice and the Court of First Instance on European and National Legal Orders", organiserad av Republiken Litauens seimas Europautskott

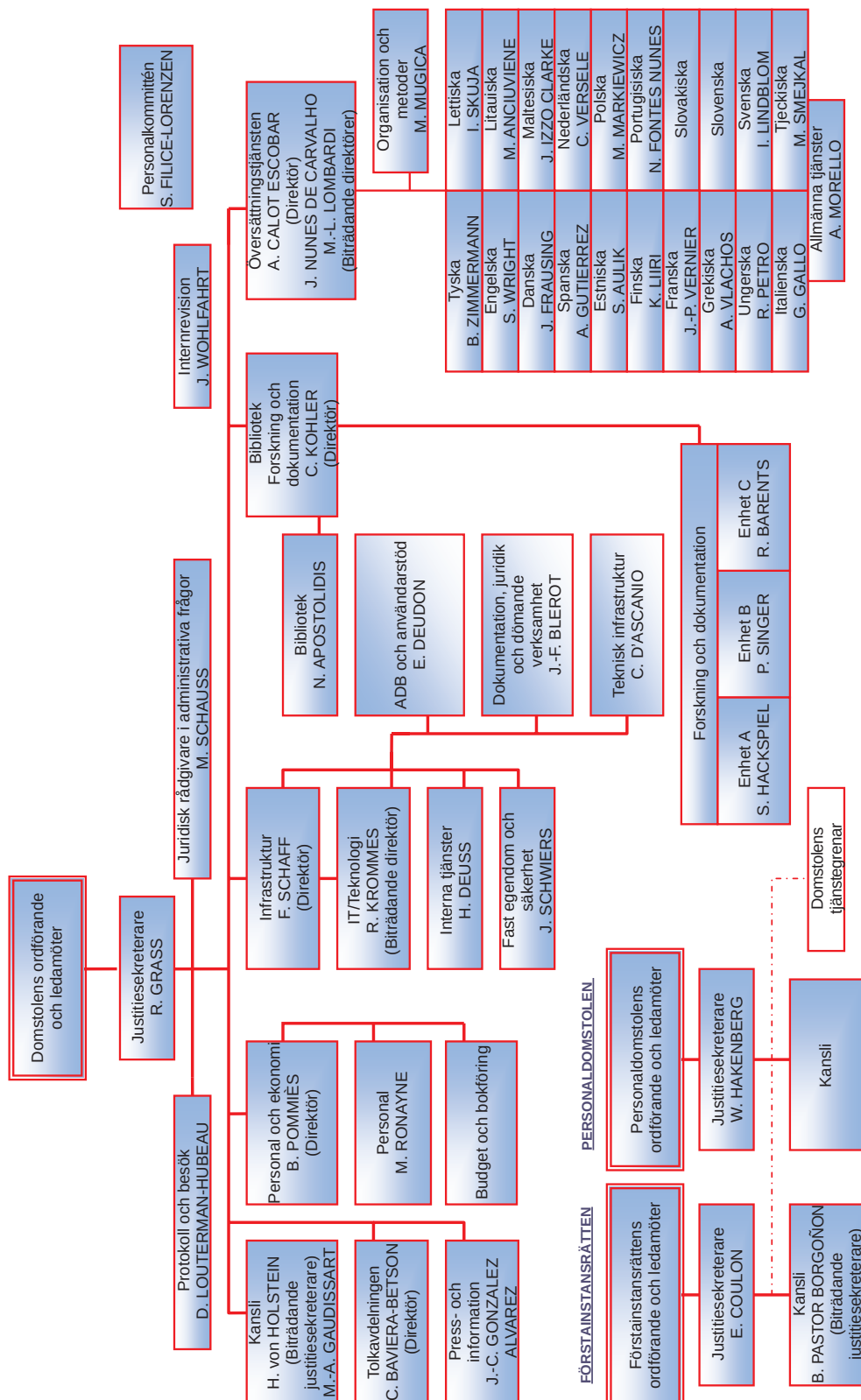
Personaldomstolen

23-25 november	Personaldomstolens ordförande Paul J. Mahoney och domare Haris Tagaras deltar i symposiet organiserat i Venedig av Union des avocats européens angående "Nouvelles frontières pour la construction de l'Union européenne: l'effectivité et l'efficacité du système de justice"

Organisationsplan

December 2006

DOMSTOLEN

Domstolens adressuppgifter

Domstolen kan kontaktas enligt nedan:

Europeiska gemenskapernas domstol

Postadress: L-2925 Luxembourg

Telefone: (352) 43 03-1

Telex till kansliet: 2510 CURIA LU

Telegramadress: CURIA

Fax till domstolen: (352) 43 03-2600

Telefax till Press- och informationsavdelningen: (352) 43 03-2500

Telefax till Interna avdelningen — publikationsenheten: (352) 43 03-2650

Domstolen på internet: www.curia.europa.eu

Europeiska gemenskapernas domstol

**Årsrapport 2006 – Översikt över verksamheten vid Europeiska gemenskapernas domstol,
Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt och Europeiska unionens personaldomstol**

Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer

2007 — 239 s. — 21 x 29,7 cm

Katalognummer: QD-AG-06-001-SV-C

ISBN 92-829-0859-3

ISSN 1680-838X

